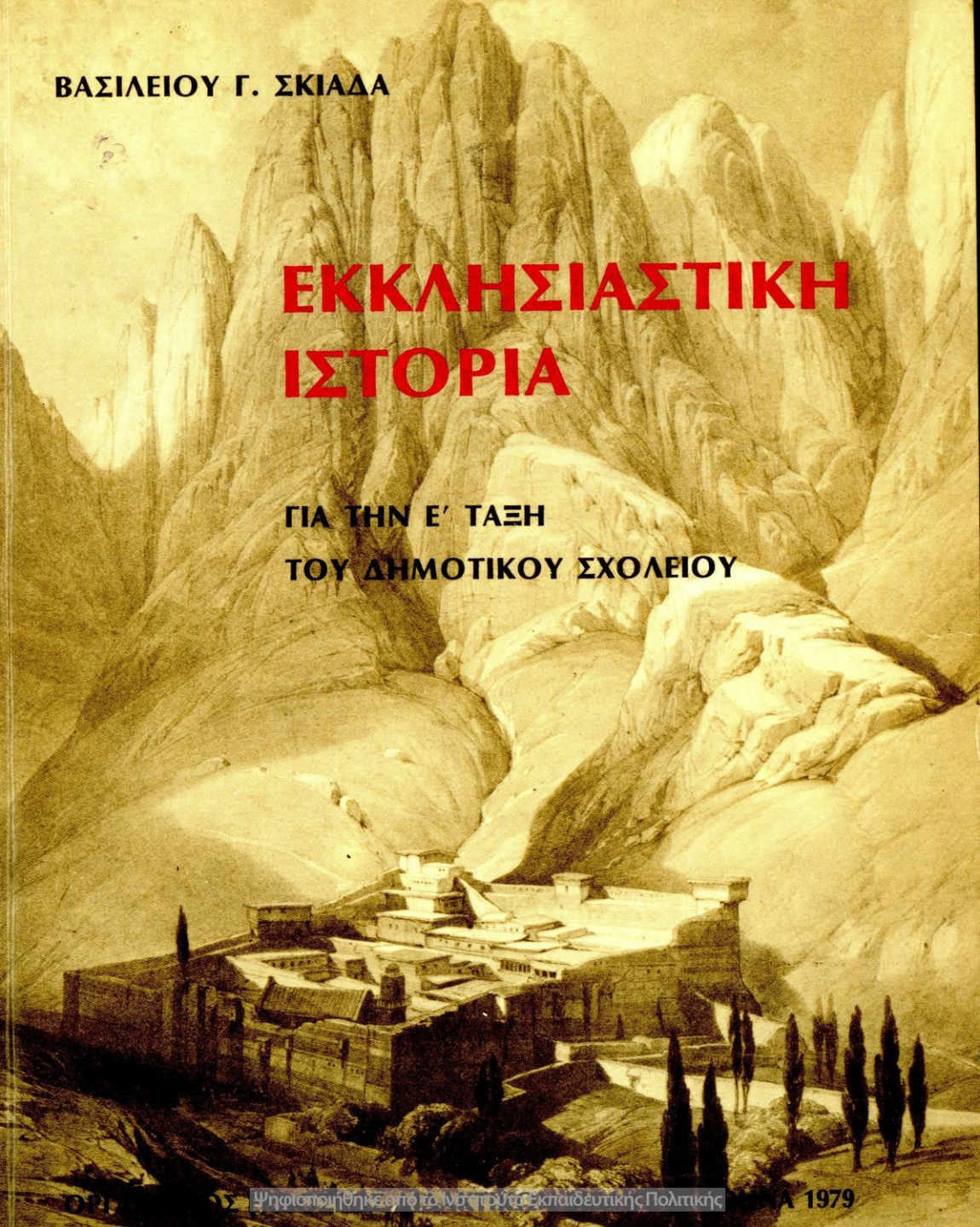

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Με απόφαση τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὀργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1979

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΖΚΙΑΔΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΔΙΑΔΙΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

Έννοια τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ ὁρος Ἐκκλησία στά προχριστιανικά χρόνια σήμαινε τήν πρόσκληση καί τή συνάθροιση τῶν καλεσμένων σέ ὀρισμένο τόπο καί γιά ὀρισμένο σκοπό (π.χ. Ἐκκλησία τοῦ Δῆμου).

Σήμερα Ἐκκλησία λέγεται τό σύνολο τῶν ἀνθρώπων πού πιστεύουν ὡς Θεό τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό καί ἀναγνωρίζουν Αὐτόν ὡς Σωτήρα καί Λυτρωτή τους.

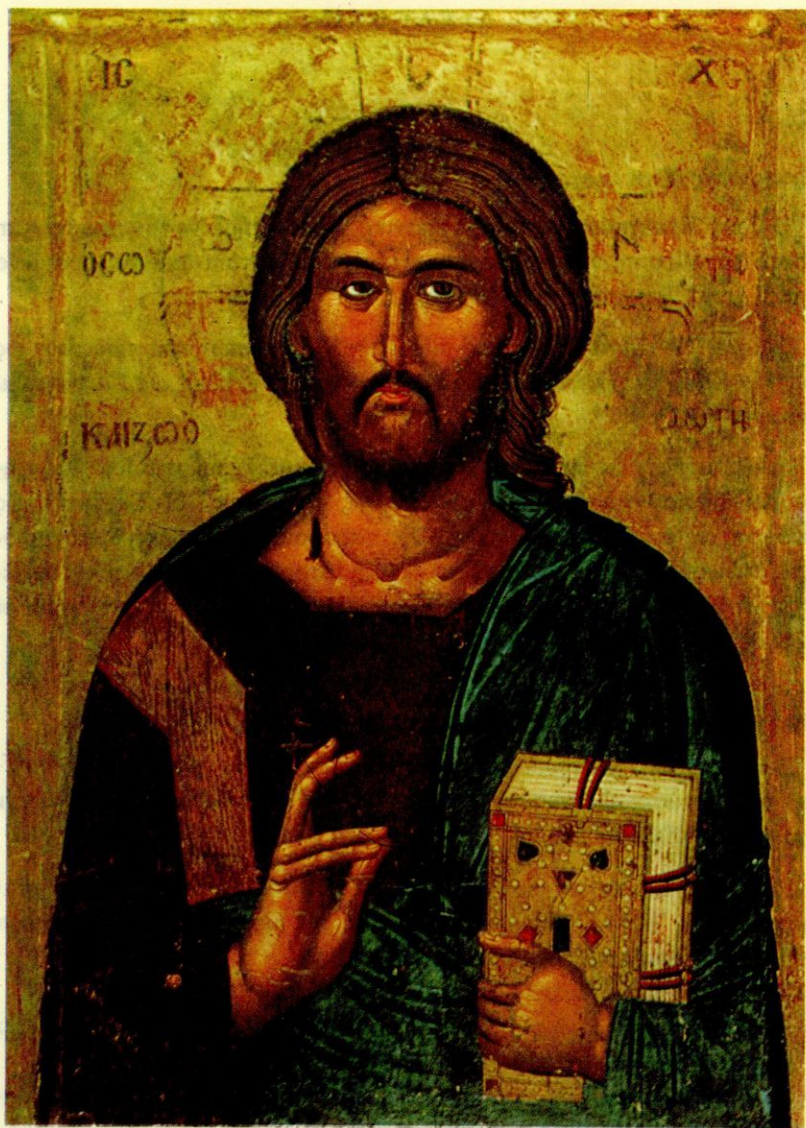
Τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Χριστιανοί, συμμετέχουν στά ἴδια Μυστήρια καί διοικοῦνται πνευματικά ἀπό τοὺς κληρικούς. Ἡ Ἐκκλησία ὡς θεοσύστατος καί ζωντανός ὀργανισμός παρουσιάζει μοναδική δραστηριότητα ἀνά τοὺς αἰῶνες καί ἔχει ἐκπληκτική ἱστορία. Ἀκόμη Ἐκκλησία λέγεται καί ὁ ἱερός ναός, δηλαδή ὁ τόπος στόν ὁποῖο συγκεντρώνονται οἱ πιστοί γιά νά λατρεῦουν τό Θεό.

Ὁρισμός καί ἔργο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Ἐκκλησιαστική Ἱστορία λέγεται τό μάθημα, πού ἀσχολεῖται μέ τή συνέχεια τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ στόν κόσμο, δηλαδή μέ τήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐργο τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας εἶναι νά μᾶς διηγεῖται τή ζωή καί τή δράση τῆς Ἐκκλησίας, ἀπό τήν ἱδρυση της μέχρι σήμερα. Εἰδικότερα στήν Ἐκκλησιαστική Ἱστορία ἀνήκουν:

- α) Ἡ ἱδρυση καί ἡ ἐξάπλωση τῆς Ἐκκλησίας
- β) Οἱ διωγμοί καί τὰ ἐμπόδια πού συνάντησε ἡ Ἐκκλησία στήν πορεία της κι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο τὰ ξεπέρασε.
- γ) Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν αἵρετικῶν, δηλαδή αὐτῶν πού πλανήθηκαν μακριά ἀπό τήν ἀλήθεια.
- δ) Ἡ ζωή καί τό ἔργο τῶν μεγάλων ἀγίων της.
- ε) Ἡ τεράστια ἐκπολιτιστική της επίδραση σ' ὁλόκληρη τήν ἀνθρωπότητα καί πολλά ἄλλα.

Χριστός ὁ ἰδρυτής τῆς Ἐκκλησίας. Ἔργο τοῦ 14ου αἰώνα, Σκόπια.

Πηγές τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Οἱ κυριότερες πηγές τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι:

- α) Ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ μάλιστα τὸ βιβλίον τῆς «Πράξεως τῶν Ἀποστόλων».
- β) Τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Ἐκκλησίας καὶ κάθε κράτους πού εἶχε σχέση μέ τήν Ἐκκλησία.
- γ) Τὰ συγγράμματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραφέων.
- δ) Τέλος σπουδαῖες πηγές τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἶναι διάφορα μνημεῖα καὶ ἀρχαιολογικά εὐρήματα, δηλαδή παλιοὶ Χριστιανικοὶ ναοί, εἰκόνες, ἐπιγραφές, ἀρχαῖα νομίσματα κ.ἄ.

Διαίρεση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία διαιρεῖται σέ τέσσερις μεγάλες περιόδους: **Πρώτη Περίοδος.** (33-313 μ.Χ.). Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 33 μ.Χ., πού ἰδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία καὶ φτάνει ἴσαμε τὸ 313 μ.Χ., πού δόθηκε ἐλευθερία στοὺς Χριστιανούς.

Δεύτερη Περίοδος. (313-867 μ.Χ.). Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 313 καὶ φτάνει ἴσαμε τὸ 867, πού ἔγινε τὸ πρῶτον σχίσμα, δηλαδή ὁ πρῶτος χωρισμὸς τῆς Ἐκκλησίας σέ Ἀνατολική καὶ Δυτικὴ.

Τρίτη Περίοδος. (867-1453 μ.Χ.). Ξεκινάει ἀπὸ τὸ πρῶτον σχίσμα τοῦ 867 καὶ φτάνει μέχρι τὸ 1453 μ.Χ., πού ἔγινε ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τέταρτη Περίοδος. (1453-σήμερα). Ἡ περίοδος αὕτη ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἄλωση καὶ φτάνει μέχρι σήμερα.

Χρησιμότητα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας

Ἡ γνώση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας θά μᾶς βοηθήσει νά γνωρίσουμε καλύτερα τὴν ἁγία μας Ἐκκλησία. Νά δοῦμε πῶς ἀναδείχθηκε «κιβωτός σωτηρίας» γιὰ τοὺς ἀνθρώπους κάθε ἐποχῆς. Ἀκόμη ἡ γνώση τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας θά μᾶς κάνει ἱκανούς νά δοῦμε τὴν παρουσία τοῦ Κυρίου μέσα στὴν ἱστορία. Τέλος θά μᾶς βοηθήσει νά γίνουμε ζωντανὰ καὶ ἐνσυνείδητα μέλη τοῦ μυστικοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, Ἰδρυτής τῆς Ἐκκλησίας.

Τό ἔργο τοῦ Κυρίου μέχρι τῆς Σταυρώσεως.

Τό ἔργο τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων ἀρχίζει μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ. Ἐκεῖ στό σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ ἐγίνε τό μεγαλύτερο γεγονός στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας, δηλαδή ἡ Γέννηση τοῦ Κυρίου ὡς ἀνθρώπου. Αὐτήν ὑμνησαν μελωδικά οἱ στρατιεῖς τῶν ἀγγέλων καί τήν προσκύνησαν οἱ ταπεινοί ποιμένες.

Ὡστόσο ν' ἀρχίσει ὁ Κύριος τή δημόσια δράση Του πέρασαν τριάντα χρόνια. Στό διάστημα αὐτό προόδευσε συνεχῶς στήν αὔξηση τοῦ σώματος, στή σοφία καί στή χάρη τοῦ Θεοῦ. Κι ἀφοῦ δέχτηκε τό βάπτισμα ἀπό τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Πρόδρομο, ἄρχισε τή δημόσια ζωή καί τό λυτρωτικό Του ἔργο. Τότε φανέρωσε καί τή Θεότητά του μέ τρεῖς κυρίως τρόπους:

α) Μέ τήν πρωτοφανή στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας διδασκαλία Του, β) μέ τά θαύματά Του καί γ) μέ τήν ἁγία καί ἀναμάρτητη ζωή Του. Ἀλλά τό ἀπολυτρωτικό Του ἔργο ὁ Κύριος τό ὁλοκλήρωσε μέ τή σταυρική θυσία καί τήν Ἀνάστασή Του.

Ἀπό τή σταύρωση τοῦ Κυρίου μέχρι τήν Ἀνάληψη

Οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ μίσησαν τόν Κύριο καί ἀπό φθόνο Τόν καταδίκασαν σέ σταυρικό θάνατο. Ἐκεῖ πάνω στό σταυρό συγχώρεσε τοὺς σταυρωτές Του καί θυσιάστηκε γιά νά σώσει τοὺς ἀνθρώπους ἀπό τίς ἁμαρτίες. Ὁ Κύριος θεμελίωσε τήν Ἐκκλησία μέ τό τίμιο Αἷμα Του, πού ἔτρεξε ἀπό τήν ἁγία πλευρά Του κατά τή σταύρωση, γράφει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Γι' αὐτό εἶναι «ἡ κεφαλὴ» τῆς Ἐκκλησίας.

Μετά τήν σταύρωση καί τήν τριήμερη ταφή ἐπακολούθησε ἡ ἔνδοξη Ἀνάσταση τοῦ Σωτήρα. Ἐπὶ σαράντα μέρες ὁ Κύριος ἐμφανιζόταν στοὺς μαθητές, τοὺς ἔδινε τίς τελευταῖες του ὁδηγίες καί τοὺς ὑποσχόταν ὅτι θά τοὺς ἔστειλε τό Ἅγιο Πνεῦμα. Αὐτό θά παρέμενε μόνιμα πιά στήν Ἐκκλησία καί θά τήν ὁδηγοῦσε στήν Ἀλήθεια. Αὐτό θά ἦταν ἡ Ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι τήν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα μετά τήν Ἀνάστασή Του, ὁ Κύριος, παρουσιάστηκε γιά τελευταία φορά στοὺς μαθητές πάνω στό ὄρος τῶν ἔλαιων. Τότε, ἀφοῦ ὑποσχέθηκε ξανά ὅτι σέ λίγο θά λάβαιναν τό Ἅγιο Πνεῦμα, ἀναλήφθηκε στοὺς οὐρανοὺς. Ὑποσχέθηκε ὁμοίως ὅτι ἀόρατως πιά θά εἶναι μαζί μας, δηλαδή μέ τήν Ἐκκλησία, μέχρι πού νά ἔρθει τό τέλος τοῦ κόσμου.

Πρώτο. Ὁ Κύριος «Τήν Ἐκκλησία ... περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος». Πράξ. κ' 28 (Τήν ἀπέκτησε μέ τό ἴδιο τό αἷμα Του).

Ἑρωτήσεις:

- α) Μέ ποιούς τρόπους φανέρωσε ὁ Κύριος τή θεότητά Του;
- β) Ποιὰ ἦταν ἡ σχέση τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ μέ τήν Ἐκκλησία; καί ποιὰ εἶναι αὐτή σήμερα;
- γ) Τί μᾶς δίνει ἡ βεβαιότητα ὅτι ὁ Κύριος εἶναι πάντοτε κοντά μας;

2. Οἱ Ἀπόστολοι καί ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἱδρυση τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας (Πράξ. β' 1-15, β' 33)

Μετά τήν Ἀνάληψη

Ἀπόστολοι ὀνομάστηκαν ἀρχικά ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριο οἱ δώδεκα μαθητές Του. Αὐτοὶ πού τ' ἄφησαν ὅλα καί τόν ἀκολούθησαν ὀριστικά. Με-

τά τήν ανάληψη τοῦ Κυρίου οἱ ἔντεκα Ἀπόστολοι, —ὁ Ἰούδας εἶχε αὐτοκτονήσει— γύρισαν στό Ἱεροσόλυμα. Ἦταν ὁ Πέτρος καί ὁ Ἀνδρέας, ὁ Ἰάκωβος καί ὁ Ἰωάννης, ὁ Φίλιππος καί ὁ Ναθαναήλ ἡ Βαρθολομαῖος, ὁ Θωμᾶς καί ὁ Ματθαῖος, ὁ Ἰάκωβος ὁ γιός τοῦ Ἀλφαίου, ὁ Θαδδαῖος ἡ Λεββαῖος καί ὁ Σίμωνας ὁ Κανανίτης ἡ Ζηλωτής.

Ὅλοι μαζί, σάν μιά ψυχή, παρέμεναν στό «ὑπερῶο», στόν πάνω ὄροφο τοῦ σπιτιοῦ ὅπου καί ἄλλοτε μαζεύονταν. Ἐκεῖ μαζί μέ τήν Παναγία Μητέρα τοῦ Κυρίου καί ἑκατόν εἰκοσι περίπου ἄλλους πιστούς, προσεύχονταν μέ θερμῇ. Περίμεναν μέ λαχτάρα νά ἔρθει σ' αὐτούς «ὁ Παράκλητος», τό Ἅγιο Πνεῦμα.

Στό διάστημα αὐτό συμπλήρωσαν μέ θαυμαστό τρόπο τήν κενή θέση τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτη.

Ἀνάμεσα ἀπ' αὐτούς πού εἶχαν παρακολουθήσει ἀπό τήν ἀρχή τόν Κύριο καί ἦταν μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως, καθῶς ὀριζε σχετική προφητεία, διάλεξαν τό Ματθία καί τόν Ἰούστο. Μετά ἀπό θερμή προσευχή στόν Κύριο νά παρουσιάσει τόν καλύτερο γιά τή θέση τοῦ νέου Ἀποστόλου, διάλεξαν μέ κλῆρο τό Ματθία. Αὐτός πῆρε τή θέση τοῦ δωδέκατου Ἀποστόλου καί ζητοῦσε τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ, γιά νά φανεῖ ἄξιος στό ἀποστολικό ἀξίωμα. Νά ἔνα ὥραῖο παράδειγμα γιά ὅσους ἔχουν τή μεγάλη τιμή νά ὑπηρετοῦν τό Θεό, μάλιστα ὡς κληρικοί.

Ἡ γιορτή τῆς Πεντηκοστῆς

Ἡ Πεντηκοστή ἦταν μιά ἀπό τίς μεγάλες γιορτές τῶν Ἰσραηλιτῶν. Τή γιορτάζαν πενήντα μέρες ὕστερα ἀπό τό Πάσχα τους. Ἦθελαν νά εὐχαριστήσουν τό Θεό γιά τό νόμο πού εἶχαν πάρει στό ὄρος Σινά καί γιά τή νέα σοδειά τῶν καρπῶν. Τότε ἔρχονταν πάρα πολλοί Ἑβραῖοι ἀπό πολλὰ μέρη τῆς γῆς, πού μιλοῦσαν διάφορες γλῶσσες. Ἐρχονταν νά προσκυνήσουν στό μεγαλοπρεπῆ ναό τοῦ Σολομώντα, πού ἦταν κι ὁ μοναδικός τους ναός.

Ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος

Κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς οἱ Ἀπόστολοι μαζί μέ ἄλλους πιστούς βρίσκονταν στό γνωστό μας «ὑπερῶο» τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅπου προσεύχονταν. Ἦταν ἡ ὥρα ἐνάτη πρωινῇ, ὅταν ξαφνικά ἀκούστηκε μιά παράδοξη βοή σάν δυνατός ἀέρας. Ἡ βοή αὐτή ἐντοπίστηκε στό σπίτι, πού

Ἡ Πεντηκοστή. Φορητή εἰκόνα 16ου αἰώνα. Γ. Μ. Σταυρονικήτα Ἁγίου Ὁρους.

Ήταν οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ ἄλλοι μαθητές. Τί ἐκπληξη ὁμως! Μέσα στήν αἴθουσα παρουσιάστηκαν παράδοξες γλώσσες, σάν πύρινες φλόγες. Διαμοιράστηκαν μάλιστα ἀνά μία σέ καθένα ἀπ' αὐτούς. Ἦταν τό Ἅγιο Πνεῦμα!

Τά θαυμαστά ἀποτελέσματα

Ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶχε θαυμαστά ἀποτελέσματα. Τούς καθάρισε ἀπό τίς ἁμαρτίες, τούς φώτισε τό νοῦ καί τούς θέρμανε τό θεῖο ζῆλο, ὥστε νά γίνουν ἀργότερα οἱ ἀναμορφωτές τῆς οἰκουμένης.

Τά χαρίσματα αὐτά καί ὅσα ἄλλα τούς μετέδωσε τό Ἅγιο Πνεῦμα, δέ βράδυναν νά φανοῦν. Στά πλήθη πού μαζεύτηκαν, ἀκούοντας τή βοή, οἱ Ἀπόστολοι μέ πρωτοφανές θάρρος διηγοῦνταν τά μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Μιλοῦσαν σέ διάφορες γλώσσες. Ἰουδαῖοι, Πέρσες, Κρήτες, Ἀραβες καί πολλοί ἄλλοι ἄκουγαν στή δική τους γλώσσα. Ὅλοι τους ἀποροῦσαν γιά τήν πολυγλωσσία αὐτή τῶν Ἀποστόλων. Ὅσοι τούς γνώριζαν σάν ἀγράμματους ψαράδες τῆς Γαλιλαίας, δέν μπορούσαν νά ἐξηγήσουν τή μεταβολή αὐτή. Μερικοί δέ δίστασαν νά ποῦν ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦταν μεθυσμένοι. Τότε ὁ Πέτρος πῆρε τό λόγο ἐκ μέρους ὄλων. «Στόμα τῶν Ἀποστόλων» τόν ὀνόμασε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ὁ Πέτρος λοιπόν τούς κάλεσε νά μετανοήσουν καί νά πιστέψουν στόν Κύριο. Τό κήρυγμα τοῦ Πέτρου ἔκαμε πολλούς, περίπου τρεῖς χιλιάδες, νά πιστέψουν καί νά βαπτιστοῦν μέ χαρά. Οἱ νέοι αὐτοί πιστοί μαζί μέ τούς Ἀποστόλους καί ὅσους ἄλλους εἶχαν πιστέψει παλαιότερα, ἀποτέλεσαν τήν πρώτη Χριστιανική Ἐκκλησία. Ἀπό τότε ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ὀνομάζεται γενέθλια ἡμέρα τῆς Ἐκκλησίας. Μᾶς θυμίζει τίς πλούσιες δωρεές πού δίνει τό Ἅγιο Πνεῦμα (ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, ἀγαθοσύνη κ.λπ.) σέ ὅσους πιστεύουν στό Θεό καί συμμετέχουν στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀσκήσεις – Ερωτήσεις:

- α) *Νά γράψετε καί νά μάθετε ἀπ' ἐξω τά ὀνόματα τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου.*
- β) *Ποιά μεταβολή ἐγινε στούς Ἀποστόλους μετά τήν Ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;*
- γ) *Πῶς θά προσελκύουμε τίς δωρεές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος;*

3. Ἡ ζωὴ τῶν πρώτων Χριστιανῶν (Πράξ. β' 44 - 47, Δ' 34 - 37).

Ἡ θαυμαστή ζωὴ τῶν πρώτων πιστῶν

Οἱ νέοι πιστοὶ ὀνομάστηκαν ἀργότερα Χριστιανοί. Μάλιστα γιὰ ἓνα διάστημα δὲ διέκοψαν τὸ σύνδεσμό τους μετὰ τὴν Ἰουδαϊκὴ Θρησκεία. Ἀλλά πῆγαιναν συχνὰ στὸ ναὸ τοῦ Σολομώντα, γιὰ νὰ λατρεύουν τὸ Θεό. Νωρὶς ὁμως ἄρχισαν νὰ καταλαβαίνουν ὅτι ἔπρεπε νὰ βροῦν ἰδιαίτερους τόπους γιὰ τίς συναθροίσεις τους. Οἱ τόποι αὐτοὶ ἦταν τὰ ἰδιωτικὰ σπίτια, οἱ «Εὐκτήριοι οἴκοι», καθὼς λέγονταν. Τὰ σπίτια αὐτὰ τὰ ἔδιναν στὴν Ἐκκλησία πολλοὶ πιστοὶ μετὰ εὐχαρίστηση καὶ χαρὰ. Ἐκεῖ πιά προσεύχονταν οἱ πιστοί. Ἐκεῖ παρακολουθοῦσαν καὶ λάβαιναν μέρος πολὺ συχνὰ στὸ ἱερότατο μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Μάλιστα ἦταν χαρακτηριστικὴ ἡ εὐλάβεια μετὰ τὴν ὁποία παρακολουθοῦσαν τὴ θεία Λατρεία. Μετὰ τὴν ἴδια προσοχὴ ἄκουγαν τοὺς Ἀποστόλους νὰ διηγοῦνται τὴ ζωὴ τοῦ Κυρίου.

Αὐτὸ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ συνδέονται μεταξύ τους οἱ πιστοὶ μετὰ εὐκρινὴ ἀγάπη καὶ ἐγκαρδιότητα. Οἱ ἐγωισμοὶ καὶ τὰ μίσῃ εἶχαν δώσει τὴ θέση τους στὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀδερφικὴ ἀγάπη. Ἀκόμη, τὴν πλεονεξία γιὰ ἀπόκτηση ὑλικῶν ἀγαθῶν εἶχαν διαδεχτεῖ ἡ ὀλιγάρκεια καὶ ἡ θυσία γιὰ τοὺς ἄλλους. Ἀλήθεια τί ἰδανικὴ κοινωνία! Νὰ τὸ ὑπόδειγμα γιὰ τοὺς ἀνθρώπους κάθε ἐποχῆς.

Οἱ ἀγάπες

«Ἀγάπες» ὀνομάζονταν τὰ κοινὰ τραπέζια, στὰ ὁποῖα ἔπαιρναν μέρος οἱ πρῶτοι Χριστιανοί. Οἱ πιστοὶ παρακάθονταν στὸ ἴδιο τραπέζι. Χωρὶς νὰ ξεχωρίζουν κανένα γιὰ τὸν πλοῦτο του, τὴν κοινωνικὴ του θέση, τὴ μόρφωσή του κ.λπ. Σάν μιὰ οἰκογένεια ἔτρωγαν μαζί μετὰ ἐγκαρδιότητα καὶ ἀδερφικὴ ἀγάπη. Ὅλοι ἔδιναν χρήματα γιὰ νὰ ἐτοιμᾶζονται τὰ κοινὰ αὐτὰ τραπέζια καὶ μάλιστα οἱ πλουσιότεροι. Στους ἐκλεκτοὺς ἐκείνους πιστοὺς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔδινε πολλὰ χαρίσματα: πραγματικὴ χαρὰ, ἀγνότητα στὴ ζωὴ τους, ἀδελφосὺνη κ.λπ.

Δεῖγμα τῶν χαρισμάτων αὐτῶν ἦταν καὶ «οἱ ἀγάπες», ἀπὸ τίς ὁποῖες χωρίζονταν μετὰ ἀδελφικὸ ἀσπασμό.

Ὁ Βαρνάβας δίνει τὸ παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας

Σπουδαῖο παράδειγμα φιλανθρωπίας ἔδωσε ὁ Κύπριος Λευίτης Βαρνά-

βας. Αὐτός ξεχώριζε γιά τήν καλοσύνη του. Ἀφοῦ πούλησε ἕνα χωράφι του, χωρίς νά τόν ἀναγκάσει κανεῖς, ἔδωσε ὅλα τά λεφτά στούς Ἀποστόλους. Μ' αὐτά θ' ἀνακουφίζονταν οἱ φτωχοί. Τό ὑπέροχο παράδειγμά του ἀκολούθησαν ἐλεύθερα καί πολλοί ἄλλοι πιστοί. Ἐτσι τό κοινό ταμεῖο ἦταν σέ θέση, νά βοηθεῖ ὅσους εἶχαν ἀνάγκες. Καί ὅλα αὐτά γίνονταν ἐλεύθερα, χωρίς κανένα ἐξαναγκασμό. Ἡ χριστιανική ἀγάπη τούς ἔνωσε καί τούς παρακινοῦσε νά θεωροῦν τίς ἀνάγκες τῶν ἄλλων σάν δικές τους. Τέτοια θαυμαστά ἔργα γίνονται, μόνο ὅταν ἐπικρατεῖ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι γίνουν πραγματικοί Χριστιανοί.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιές ἦταν οἱ κυριότερες ἀρετές τῶν πρώτων Χριστιανῶν;
- β) Τί ἦταν οἱ ἀγάπες;
- γ) Ποιές εὐκαιρίες μᾶς δίνει καί σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας γιά νά πάρομε μέρος στό φιланθρωπικό της ἔργο;

4. Ἡ θαυματουργική θεραπεία τοῦ χωλοῦ ἀπό τόν Πέτρο καί τόν Ἰωάννη καί ἡ θαρραλέα ἀπολογία τους (Πράξ. Γ' 1-11, Δ' 1-20).

Ἡ θαυματουργική θεραπεία τοῦ χωλοῦ

Ὁ Κύριος εἶχε δώσει ὑπόσχεση στούς Ἀποστόλους ὅτι μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ θά ἔκαναν καί θαύματα. Καί νά! Λίγες μέρες ὕστερα ἀπό τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης πήγαιναν στό ναό γιά νά προσευχηθοῦν. Ἡ ὥρα ἦταν τρίτη ἀπογευματινή. Στήν πόρτα τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ, πού λεγόταν «ῥαῖα», καθόταν κάποιος πού εἶχε γεννηθεῖ χωλός, δηλαδή κουτσός, ζιτώντας ἐλεημοσύνη. Αὐτός λοιπόν σάν εἶδε τούς Ἀποστόλους μέ παρακλητική φωνή τούς ζητοῦσε κάποια βοήθεια. Τότε ὁ Πέτρος, πού κατάλαβε ὅτι ἦταν καλός ἄνθρωπος, τοῦ εἶπε: «Χρήματα δέν ἔχω νά σοῦ δώσω. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔχω, σοῦ τό δίνω. Στό ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου σήκω ὀρθιος καί περπάτα». Συνάμα τόν βοήθησε νά σηκωθεῖ ὀρθιος. Τό θαῦμα εἶχε γίνει. Ὁ χωλός περπατοῦσε χωρίς καμιά δυσκολία. Γεμάτος χαρά καί εὐγνωμοσύνη μῆκε μαζί τους στήν αὐλή τοῦ ναοῦ καί δοξολογοῦσε τό Θεό.

Ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ ξάφνιασε τό πλῆθος, πού εἶχε μαζευτεῖ. Ὅλοι τους γύρευαν νά μάθουν, πῶς ἔγινε τό θαῦμα. Τότε ὁ Πέτρος ἄρχισε νά ἐξηγεῖ ὅτι ἔγινε μέ τή δύναμη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καί τοὺς κάλεσε νά πιστέψουν στόν Κύριο.

Σύλληψη καί φυλάκιση τῶν Ἀποστόλων

Κατά τή διάρκεια τῆς ὁμιλίας τῶν Ἀποστόλων δρμησαν ἐναντίον τους οἱ ἱερεῖς καί ὁ ὑπεύθυνος γιά τήν τήρηση τῆς τάξεως μαζί μέ στρατιῶτες. Τό ἴδιο ἔκαμαν καί οἱ Σαδδουκαῖοι, πού δέ δέχονταν τήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Αὐτοί ἐξοργίστηκαν πιά πολύ, ὅταν ἄκουσαν τοὺς Ἀποστόλους νά μιλοῦν γιά τήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Ὅλοι τους, χωρίς νά ἔχουν καμιά διαταγή, συνέλαβαν τοὺς Ἀποστόλους καί τοὺς φυλάκισαν γιά νά τοὺς δικάσουν τήν ἄλλη μέρα. Ἡ ἀδίκη σύλληψη τῶν Ἀποστόλων, τό κήρυγμά τους καί μάλιστα ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ ἔκαμαν μεγάλη ἐντύπωση στό πλῆθος. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν νά πιστέψουν πολλοί καί νά φτάσει ἔτσι ὁ ἀριθμός τῶν πιστῶν περίπου τίς πέντε χιλιάδες, ἐκτός ἀπό τίς γυναῖκες καί τά παιδιά.

Οἱ Ἀπόστολοι μπροστά στό μεγάλο Συνέδριο

Τήν ἄλλη μέρα συγκεντρώθηκαν τά μέλη τοῦ μεγάλου Συνεδρίου. Αὐτό εἶχε δικαστική καί θρησκευτική ἐξουσία. Σ' αὐτό παρουσίασαν τοὺς Ἀποστόλους. Τί διαφορά ὅμως! Ἄλλοτε μέ πολύ φόβο ἀντίκριζαν τίς αὐλές τῶν ἀρχιερέων. Τώρα ὅμως, ὅστερα ἀπό τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἦταν ἄλλοι ἄνθρωποι. Παρουσιάστηκαν ἐκεῖ μέ θάρρος καί ἀκλόνητη πίστη στόν Κύριο. Εἶχαν ἀπόφαση νά κηρύξουν τό θέλημά Του μπροστά σέ ἐκείνους τοὺς ἄνομους κριτές. Σ' αὐτούς πού δέ δίστασαν νά καταδικάσουν καί τόν ἴδιο τόν Κύριο. Ἡ εὐκαιρία δόθηκε στοὺς Ἀποστόλους, ὅταν τοὺς ρώτησαν γιά τή θεραπεία τοῦ χωλοῦ. Τότε ὁ Πέτρος μέ τό φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀπάντησε. «Ἀρχοντες τοῦ λαοῦ καί πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ, μάθετε ὅλοι ὅτι ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ ἔγινε ἀπό τόν Ἰησοῦ Χριστό, τόν ὁποῖο σεῖς σταυρώσατε. Αὐτόν ὁ Θεός τόν ἀνέστησε ἀπό τοὺς νεκρούς...». Οἱ σύεδροι ἔμειναν κατάπληκτοι ἀπό τό θάρρος καί τή σοφία τῶν Ἀποστόλων. Ἦθελαν βέβαια νά τοὺς καταδικάσουν, ἀλλά δέν τόλμησαν, γιατί φοβοῦνταν τό λαό. Τό θαῦμα ἦταν πιά

«Σταυρέ Τίμιε... Ἀποστόλων ἐγκαλλώπισμα = στολίδι». Τό μεγαλύτερο ἀπό
τά σωζόμενα τμήματα Τίμιου Εὐλону, Ἰ. Μ. Ξηροποτάμου Ἀγίου Ὁρου.

γνωστό, αφού μάλιστα ήταν εκεί και ό άλλοτε χωλός. Έτσι περιορίστηκαν νά τούς διατάξουν, νά μήν κηρύττουν πιά γιά τόν Ίησού Χριστό.

Άλλά οί Άπόστολοι άπάντησαν ότι εΐναι προτιμότερο νά ύπακούουν στό Θεό παρά στους άνθρώπους. Δέν μπορούμε, εΐπαν, νά μήν κηρύττουμε όσα είδαμε καί άκούσαμε. Τότε εκείνοι αφού άπειλήσαν τούς Άποστόλους, τούς άπέλυσαν. Έλεύθεροι πιά συναντήθηκαν μέ τούς άλλους Άποστόλους καί διηγήθηκαν όσα εΐχαν γίνει. Όλοι μαζί, μέ θερμή προσευχή, εύχαρίστησαν τό Θεό γιά τήν προστασία του.

Έρωτήσεις:

- α) Τί άποτελέσματα εΐχε ή θεραπεία του χωλού στον ίδιο καί τί στό πληθος;
- β) Ποιοί πρωτοστάτησαν στή σύλληψη των Άποστόλων καί γιατί;
- γ) Τί έκαμε τό συνέδριο νά μήν τούς καταδικάσει;
- δ) Τί μάς διδάσκει ή στάση των Άποστόλων στό Συνέδριο;

5. Η έκλογή των έφτά διακόνων. Ο Πρωτομάρτυρας Στέφανος (Πράξ. ΣΤ΄ 1-15, Ζ΄ 1-57).

Στήν ύπηρεσία των πιστών

Μέ τόν καιρό οί πρώτοι Χριστιανοί πληθύνονταν συνεχώς. Όλοι τους πίστευαν μέ ειλικρίνεια στον Κύριο καί συνδέονταν μεταξύ τους μέ τήν άγάπη. Κάθε μέρα οί Άπόστολοι μοΐραζαν βοηθήματα σ΄ όσους εΐχαν άνάγκες. Αυτό όμως τούς άπασχολούσε πολύ καί δέν τούς άφηνε καιρό νά κηρύττουν, όσο ήθελαν, τό λόγο του Θεού. Γι΄ αυτό υπέδειξαν στους πιστούς, νά διαλέξουν έφτά ένάρετους άνδρες, πού θ΄ αναλάβαιναν τό φιλανθρωπικό έργο τής Έκκλησίας. Αυτοί θά όνομάζονταν διάκονοι, έπειδή θά εΐχαν τή διακονία ή ύπηρεσία αυτή. Ακόμη θά έπρεπε νά ξεχωρίζουν γιά τή σοφία τους καί τή Χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Οί πιστοί μέ μεγάλη ίκανοποίηση δέχτηκαν τήν πρόταση των Άποστόλων καί διάλεξαν τούς έφτά διακόνους. Αυτοί ήταν ό Στέφανος, ό Φίλιππος, ό Πρόχορος, ό Νικάνορας, ό Τίμωνας, ό Παρμενάς καί ό Νικόλαος.

Μετά από την έκλογή «οἱ ἀπόστολοι προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας». (Πράξ. ΣΤ' 6). Δηλαδή προσευχήθηκαν καί ἔβαλαν τὰ χέρια τους πάνω στους ἑφτά διακόνους, γιά νά ἔρθει σ' αὐτούς ἡ Χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Ὁ Διάκονος Στέφανος καί τό ἔργο του

Ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους διακόνους ὁ Στέφανος ξεχώριζε γιά τό χριστιανικό ζῆλο του. Κήρυττε μέ θάρρος τό λόγο τοῦ Θεοῦ καί ἔκανε πολλά θαύματα. Ἐξαιτίας τῆς δραστηριότητάς του αὐτῆς πολλοί πίστευαν στόν Κύριο. Ἄλλοι ὅμως, μάλιστα ἀπ' αὐτούς πού εἶχαν ζήσει σέ ξένες χῶρες, μέ πείσμα καί φανατισμό ἀντιδροῦσαν στό ἔργο του. Κι ἀφοῦ δέν μπορούσαν ν' ἀντικρούσουν τή σοφία καί τό θάρρος τοῦ Στεφάνου, μεταχειρίστηκαν συκοφαντίες ἐναντίον του. Μέ ψευτομάρτυρες πού δωροδόκησαν, διέδιδαν ὅτι τάχα ὁ Στέφανος περιφρονοῦσε τό Μωσαϊκό νόμο, δέ σεβόταν τό ναό, οὔτε καί Αὐτό τό Θεό. Ὑστερα ἀπ' αὐτές τίς κατηγορίες συνέλαβαν τό Στέφανο καί τόν πῆγαν στό Συνέδριο. Ἐκεῖ οἱ ψευτομάρτυρες προσπάθησαν νά στηρίξουν τίς κατηγορίες τους ἐναντίον τοῦ Στεφάνου. Ἐῆχασαν, οἱ δυστυχεῖς, τίς φοβερές τιμωρίες πού στέλνει ὁ Θεός σ' ὅσους ὀρκίζονται ψέματα. Σάν τεράστιο φτερωτό καί γρήγορο δρεπάνι ἡ ὀργή τοῦ Θεοῦ στρέφεται ἐναντίον τῶν ψευτομαρτύρων, γράφει ὁ Προφήτης Ζαχαρίας. Τί ἐκπληξη ὅμως δοκίμασαν οἱ δικαστές τοῦ Στεφάνου, ὅταν ἀντίκρυσαν τό πρόσωπό του! Χωρίς ν' ἀλλάξουν τὰ χαρακτηριστικά του, τό πρόσωπό του ἔλαμπε κι ἔμοιαζε μέ Ἄγγελο. Ἦταν καί αὐτό μιά ξεχωριστή εὐλογία, τήν ὁποία δίνει ὁ Θεός στους ἀγαθοὺς καί ἐνάρετους ἀνθρώπους.

Ὁ Στέφανος οδηγεῖται στό μαρτύριο

Ὁ νεαρός διάκονος, ὁ Στέφανος, στήν ἀπολογία του δέν ὑπεράσπιζε τόν ἑαυτό του, ἀλλά δίδασκε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τοὺς ἔλεγε, γιατί σάν τοὺς προπάτορές τους καταπολεμοῦσαν τό Ἅγιο Πνεῦμα. Τά μέλη τοῦ Συνεδρίου, ὅταν ἄκουσαν αὐτά, ὀργίστηκαν τόσο πολύ ἐναντίον του, ὥστε ἔτριζαν τὰ δόντια τους ἀπό μίσος. Τά εἶχαν πραγματικά χαμένα. Τά φλογερά λόγια τοῦ νεαροῦ διακόνου τοὺς ἀναστάτωσαν. Ἀντίθετα τόσοσ ἦταν ὁ ἐνθουσιασμός τοῦ Στεφάνου, ὥστε ἀναφώνησε: «Νά βλέπω τοὺς

οὐρανούς ανοιχτούς καί τόν Υἱό τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή τόν Κύριο, στά δεξιά τοῦ Θεοῦ». Τότε οἱ σύναδοι καί οἱ ἄλλοι Ἰουδαῖοι ὤρμησαν μέ κραυγές ἐναντίον του. Κι ἀφοῦ τόν ἐβγαλαν ἔξω ἀπό τήν πόλη, ἄρχισαν νά τόν λιθοβολοῦν μέ ἀγριότητα. Πρῶτοι ἄρχισαν νά ρίχνουν πέτρες οἱ ψευτομάρτυρες. Ὁ νεαρός φαρισαῖος Σαῦλος παρακινοῦσε τούς ἄλλους στό πετροβόλημα ἐκεῖνο καί τούς φύλαγε τά πανωφόρια, γιά νά ἔχουν εὐκολία στίς κινήσεις τους. Καθώς οἱ πέτρες ἐπεφταν βροχή πάνω του, ὁ Στέφανος προσευχόταν δυνατά γιά τούς ἐχθρούς του: «Κύριε μή στήσης αὐτοῖς τήν ἁμαρτίαν ταύτην» Πράξ. Ζ' 60. (Κύριε μή λογαριάσης σ' αὐτούς τήν ἁμαρτία τους αὐτή). Τέλος ἐμπιστεύθηκε τό πνεῦμα του στόν Κύριο. Ἡ Ἐκκλησία μας ὀνόμασε τό Στέφανο «Πρωτομάρτυρα», ἐπειδή μαρτύρησε πρῶτος καί τόν τιμᾷ ὡς ἅγιο στίς 27 Δεκεμβρίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Γιά ποιούς λόγους διαλέχτηκαν οἱ ἐφτά διάκονοι, καί ποιό ἦταν τό ἔργο τους;
- β) Τί προσόντα εἶχαν;
- γ) Τί μᾶς διδάσκει τό παράδειγμα τοῦ Στεφάνου, πού προσευχόταν γιά τούς ἐχθρούς του;

6. Ὁ Πρῶτος διωγμός στά Ἱεροσόλυμα. Διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Παλαιστίνη (Πράξ. Η' 1-26).

Ὁ Πρῶτος διωγμός καί ὁ διάκονος Φίλιππος

Ἀμέσως ὕστερα ἀπό τό λιθοβολισμό τοῦ Στεφάνου στά Ἱεροσόλυμα ἐγινε μέγας διωγμός ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Παρά τόν ἄγριο αὐτό διωγμό οἱ Ἀπόστολοι παρέμειναν στά Ἱεροσόλυμα. Οἱ πιστοί γιά νά μή διακινδυνέψουν, διασκορπίστηκαν σέ διάφορα μέρη τῆς Ἰουδαίας καί τῆς Σαμάρειας. Ἦταν ἕνας τρόπος ν' ἀποφύγουν τό διωγμό καί νά διαδώσουν μέ ζήλο τό χαρμόσυνο μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου πολύ πιό πέρα ἀπό τά Ἱεροσόλυμα. Ἀνάμεσά τους ἦταν κι ὁ διάκονος Φίλιππος, πού πῆγε σέ κά-

ποια πόλη της Σαμάρειας. Ἐκεῖ ὁ Φίλιππος κήρυττε μέ δύναμη καί χάρη τίς χριστιανικές ἀλήθειες. Μάλιστα ἔκανε καί πολλά θαύματα. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν πολλοί νά πιστεύουν στόν Κύριο καί νά βαπτίζονται μέ χαρά. Σάν τόν ἀέρα πού δυναμώνει καί μεταδίδει τή φωτιά, ἔτσι κι ὁ διωγμός ἐκεῖνος ἔγινε ἀφορμή νά διαδοθεῖ εὐρύτερα ἡ χριστιανική πίστη.

Ἀνάμεσα σ' αὐτούς πού βαπτίστηκαν, ἦταν κι ὁ Σίμωνας ὁ μάγος, πού ἄλλοτε ἐντυπωσίαζε τό λαό μέ τά δῆθεν κατορθώματά του. Κι ὁ ὁποῖος γρήγορα ἀπαγοητεύτηκε, σάν εἶδε τά ἀληθινά καί πρωτοφανή θαύματα τοῦ Φιλίππου. Οἱ ψευτιές καί τά σκοτεινά ἔργα του θά ξεσκεπάζονταν πιά καί θά ἔχανε τήν πελατεία του.

Ἡ μετάδοση τῶν δωρεῶν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος

Οἱ Ἀπόστολοι, ἀφοῦ πληροφορήθηκαν μέ μεγάλη χαρά, τό ἔργο τοῦ Φιλίππου, ἔστειλαν στή Σαμάρεια τόν Πέτρο καί τόν Ἰωάννη. Αὐτοί ἐνίσχυναν στή χριστιανική ζωή τούς νέους πιστούς τῆς Σαμάρειας. Συγχρόνως ὁμως, βάζοντας τά χέρια τους πάνω στά κεφάλια ὧν εἶχαν βαφτιστεῖ, τούς μετέδιδαν τά χαρίσματα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἔτσι γινόταν τότε τό μυστήριον τοῦ Χρίσματος. Ἀπό τό δεῦτερον αἶωνα ὁμως χρησιμοποιοῦντο γιά τό μυστήριον τοῦτο, τό ἅγιον Μῦρο.

Ὁ Σίμωνας ζήτησε νά μεταδίδει κι αὐτός τίς δωρεές τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ἀλλά γιά τό συμφέρον του φυσικά. Μάλιστα τόλμησε νά προσφέρει χρήματα στούς Ἀποστόλους, γιά νά τοῦ δώσουν αὐτήν τήν ἐξουσία. Ὁ δυστυχής νόμιζε πώς θά μπορούσε νά ἐξαγοράσει μέ τά χρήματά του τίς δωρεές τοῦ Ἀγίου Πνεύματος! Τότε ὁ ἀπόστολος Πέτρος τοῦ εἶπε μέ ἀυστηρότητα: «Σίμονα σύ καί τά χρήματά σου εἴσαστε γιά τήν καταστροφή. Δέν μπορεῖς πιά νά ἔχεις σχέση μέ τό Ἅγιο Πνεῦμα καί τήν Ἐκκλησία. Μόνο ὁ Θεός εἶναι δυνατό νά συγχωρήσει τό μεγάλο σου αὐτό ἁμάρτημα». Σιμωνία ὀνομάστηκε ἀπό τότε τό δόσιμο ἢ ἡ ἐξαγορά μέ χρήματα τῶν δωρεῶν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος καί μάλιστα τῆς Ἱεροσύνης. Τό ἁμάρτημα αὐτό τό καταδικάζει μέ ἀυστηρότητα ἡ Ἐκκλησία μας.

Στή συνέχεια οἱ δύο Ἀπόστολοι ἀφοῦ κήρυξαν τό Εὐαγγέλιο καί σ' ἄλλα μέρη τῆς Σαμάρειας, γύρισαν στά Ἱεροσόλυμα. Μέ ἰδιαίτερη χαρά δόξασαν τό Θεό, γιά ὅλα ὅσα εἶχαν γίνει.

Ερωτήσεις – Ασκήσεις :

- α) Τί έκαμε ο Φίλιππος στη Σαμάρεια;
- β) Γιατί πήγαν εκεί ο Πέτρος και ο Ιωάννης; Πώς μετέδιδαν τις δωρεές του Αγίου Πνεύματος;
- γ) Τί είναι η σιμωνία και πώς την αντιμετωπίζει η Έκκλησία μας.
- δ) Σχεδιάστε το χάρτη της Παλαιστίνης.

7. Ο Φίλιππος και ο αιθίοπας (Πράξ. Η' 26-40).

Με την Αγία Γραφή στα χέρια

Ο διάκονος Φίλιππος δέν ξμεινε πολύ καιρό στη Σαμάρεια. Άγγελος Κυρίου του είπε: «Σήκω και πήγαινε στον έρημικό δρόμο, πού οδηγεί από την Έρουσαλήμ στην παραλιακή πόλη Γάζα». Ο Φίλιππος υπάκουσε πρόθυμα, χωρίς νά σκεφτεί τί θά κάμει εκεί. Τί ώραίο παράδειγμα υπακοής στο θείο θέλημα!

Ο Θεός ήθελε νά γίνουν Χριστιανοί και οι έθνικοί, δηλαδή οι είδωλολάτρες, μάλιστα όσοι είχαν καλή διάθεση. Καθώς λοιπόν ο Φίλιππος βάδιζε στο δρόμο εκείνο, είδε ξαφνικά νά τον προσπερνάει μέ τ' άμάξι του ένας άξιωματοϋχος αιθίοπας. Ήταν ένας άρχοντας έθνικός, πού καθώς φαίνεται είχε πιστέψει στην έβραϊκή θρησκεία. Γύριζε στην πατρίδα του, άφοϋ λάτρεψε τον άληθινό Θεό στο ναό του Σολομώντα. Φαινόταν εύλαβής άνθρωπος άφοϋ, και μέσα στο άμάξι του άκόμη, μελετοϋσε την Παλαιά Διαθήκη. Μάλιστα από τό βιβλίο του Προφήτη Ήσαία μελετοϋσε τό μέρος εκείνο, πού αναφερόταν στα πάθη και την άνάσταση του Κυρίου. Δέν άπαγοιτεϋόταν όμως, έπειδή δέν μπορούσε νά καταλάβει τά μεγάλα νοήματα. Τότε ο Φίλιππος, μέ έντολή του Θεοϋ, πλησίασε στ' άμάξι και τόν ρώτησε: «Γνωρίζεις τί σημαίνουν αυτά πού διαβάξεις;» Ο Αιθίοπας ξαφνιάστηκε, αλλά μέ παιδική άπλότητα άπάντησε: «Πώς νά τά καταλάβω, χωρίς νά μου τά εξηγήσει κάποιος;». Συνάμα μέ καλοσύνη και καταδεχτικότητα παρακάλεσε τό Φίλιππο ν' άνεβεί στ' άμάξι, νά τά συζητήσουν.

Ὁ Φίλιππος κατηχεῖ τόν Αἰθίοπα

Ὁ Αἰθίοπας κατηχεῖται καί βαπτίζεται

Ὁ Φίλιππος πρόθυμα ἀνέβηκε στό ἀμάξι καί ἄρχισε τή συζήτηση. Μὲ πολὺ ζήλο «κατηχεῖ τόν Αἰθίοπα καί τόν καλεῖ νά πιστέψει στὸν Κύριο». Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ βράβευσε τὸν πόθο τοῦ ἐπίσημου ἐκείνου ξένου καί τὸν βοήθησε νά πιστέψει. Μάλιστα, ὅταν συνάντησαν μιὰ πηγή μὲ νερό, ζήτησε ἀπὸ τὸ Φίλιππο νά τὸν βαπτίσει. Τότε ἀφοῦ ὁμολόγησε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μὲ μεγάλη χαρά καί ἱκανοποίηση δέχτηκε τὸ ἅγιο Βάπτισμα. Ἔτσι ὁ ἄρχοντας ἐκεῖνος, κάτι σάν ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Βασίλισσας Κανδάκης τῆς Αἰθιοπίας, ἐγινε Χριστιανός. Κι ἀσφαλῶς πρῶτος αὐτὸς θὰ μετέφερε τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας στοὺς συμπατριῶτες του.

Ύστερα τό Ἅγιο Πνεῦμα ὁδήγησε τό Φίλιππο στήν πόλη Ἄζωτο. Ἐκεῖ καθώς καί σ' ἄλλα μέρη τῆς Παλαιστίνης δίδαξε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀργότερα κατέληξε στήν παραλιακή πόλη τῆς Παλαιστίνης Καισάρεια, ὅπου συνέχισε μέ ζήλο νά κηρύττει τό θεῖο λόγο. Ἡ Ἐκκλησία μας τό διάκονο Φίλιππο, τόν ἐνθουσιώδη αὐτό κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου πού ἦταν καί καλός οἰκογενειάρχης, τόν τιμᾶει ὡς ἅγιο στίς 11 Ὀκτωβρίου.

Ἀσκήσεις – Ἐρωτήσεις:

- α) Χαρακτηρίστε τό διάκονο Φίλιππο. Ποιές ἦταν οἱ σπουδαιότερες ἀρετές του καί ποῦ φάνηκαν;
- β) Ποῦ φάνηκε ἡ εὐσέβεια τοῦ ἐπίσημου αἰθίοπα;
- γ) Τί μᾶς διδάσκει τό παράδειγμά του σχετικά μέ τή μελέτη τῆς Ἀγίας Γραφῆς;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Α) ΠΑΥΛΟΣ Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

8. Ἡ ζωὴ τοῦ διώκτη Σαούλ (Πράξ. Η' 3-5).

Καταγωγή καὶ μόρφωση τοῦ Σαούλ

Ένας ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους πού γεννήθηκαν καὶ μεγάλωσαν ἔξω ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη, ἦταν κι ὁ Σαούλ. Γεννήθηκε στὴν πόλη Ταρσό τῆς Κιλικίας, πού βρισκόταν στοὺς πρόποδες τοῦ ὄρους Ταύρου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἡ Ταρσὸς ξεχώριζε ὄχι μόνο γιὰ τὸν πλοῦτο καὶ τὸ ἐμπόριό της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τίς τέχνες καὶ τὰ γράμματα. Στὴν πνευματικὴ πρόοδο ἔμοιαζε μὲ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια. Ὁ Σαούλ καταγόταν ἀπὸ τὴ φυλὴ Βενιαμὴν κι ἀνῆκε στὴν τάξη τῶν Φαρισαίων. Ἀπὸ τὸν πατέρα του κληρονόμησε καὶ τὸ προνόμιο τοῦ Ῥωμαίου Πολίτη. Γι' αὐτό εἶχε καὶ δύο ὀνόματα: τὸ ἑβραϊκὸ Σαούλ ἢ Σαῦλος καὶ τὸ Ἑλληνορωμαϊκὸ Παῦλος. Ὁ Σαούλ γνώριζε τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἀλλ' ὥς γνήσιος Φαρισαῖος ἀποκτεσε καὶ μεγάλη ἰουδαϊκὴ μόρφωση. Στὰ Ἱεροσόλυμα, κοντὰ στὸν ὀνομαστό νομοδιδάσκαλο Γαμαλιήλ, συμπλήρωσε τίς σπουδές του. Ἐγινε κι αὐτός Ραββίνος, δηλαδὴ διδάσκαλος τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Σύμφωνα μὲ ἔθιμο ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὁ Σαούλ στὴν Ταρσό, ἔμαθε καὶ μιὰ πρακτικὴ τέχνη. Ἐγινε σκηνοποιός. Θὰ μπορούσε, δηλαδή, νά φτιάχνει σκηνές ἀπὸ μάλλινα ὑφάσματα ἢ δέρματα. Ἐτσι θὰ εἶχε τ' ἀναγκαῖα γιὰ τὴ ζωὴ του, δίχως νά ἐπιβαρύνει κανένα.

Ὁ Σαούλ διώκει τὴν Ἐκκλησία

Εἶχαν περάσει περίπου δέκα χρόνια ἀπὸ τότε πού ὁ Σαούλ τέλειωσε τίς σπουδές του κι ἀποχαιρέτησε τὸν ἀγαπημένο του διδάσκαλο Γαμαλιήλ. Στὸ διάστημα αὐτό δὲ γνωρίζουμε, πού ἀκριβῶς βρισκόταν. Σίγουρα ὅμως τότε θὰ ἔμαθε γιὰ τὴ λυτρωτικὴ θυσία τοῦ Κυρίου πάνω στὸ Γολγοθά. Εἶδαμε ὅτι στὰ Ἱεροσόλυμα παραβρέθηκε στὸ λιθοβολισμό τοῦ Στεφάνου. Ὁ Σαούλ εἶχε γίνει φανατικός διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ μόνο καὶ μόνο ἀπὸ ὑπερβολικὸ ζῆλο στὴ θρησκεία τῶν προγόνων του. Μισοῦσε τοὺς Χριστιανούς καὶ τοὺς καταδίωκε μὲ κάθε τρόπο. Στὴ διάθεσή του εἶχε ὅσα ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων. Ἀρκεῖ νὰ πετύχαινε τὸ σκοπὸ του, δηλαδή τὸν ἀφανισμό τῆς Ἐκκλησίας.

Γιὰ τοῦτο χρησιμοποιοῦσε πολλὰ καὶ σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τῶν πιστῶν: συλλήψεις, φυλακίσεις, βασανιστήρια, ἔρευνες στὰ σπίτια τους κ.ἄ. Εἶχε γίνει ὁ φόβος κι ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν. Θὰ δοῦμε ὅμως ὅτι ὁ Θεὸς αὐτόν τὸ φανατικὸ διώκτη, τὸν μετέβαλε σὲ μεγάλο Ἀπόστολο. Αὐτόν ἀνέδειξε σὲ λαμπρὸ κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιὰ ἦταν ἡ καταγωγή καὶ ἡ μόρφωση τοῦ Σαούλ;*
- β) Ποιὰ τέχνη ἔμαθε καὶ τί μᾶς διδάσκει αὐτὸ γιὰ τὴν ἀξία τῆς ἐργασίας;*
- γ) Τί ἔκαμε τὸ Σαούλ νὰ γίνει διώκτης τῶν Χριστιανῶν; μῆπως εἶχε κατώτερα κίνητρα;*

9. Ὁ Σαῦλος γίνεται Χριστιανός (Πράξ. Θ' 1-22, ΚΒ' 11-16 & 24-31).

Ὁ δρόμος τῆς δόξας

Πολλοὶ χριστιανοὶ εἶχαν ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐξαιτίας τοῦ διωγμοῦ. Ἀρκετοὶ κατέφυγαν στὴ Δαμασκό, ὅπου προσέλκυαν καὶ ἄλλους στὴ χριστιανικὴ πίστη. Αὐτὸ ἐξόργισε τὸ διώκτη Σαούλ καὶ τὸν ἔκαμε νὰ στρέψει καὶ πρὸς τὰ κεῖ τὰ βέλη του. Εἶχε σκοπὸ νὰ συλλάβει

τούς Χριστιανούς τῆς Δαμασκοῦ καί νά τούς φέρει δεμένους στά Ἱεροσόλυμα. Γιά νά πετύχει τό σκοπό του, πῆρε ἀπό τόν ἀρχιερέα συστατικά γράμματα γιά τίς συναγωγές τῆς Δαμασκοῦ.

Ὁ Θεός ὁμως προστάτευσε τούς Χριστιανούς μέ θαυμαστό τρόπο κι ἀπέδωσε στήν Ἐκκλησία ἕνα μεγάλο Ἀπόστολο, τόν Παῦλο. Ἀλλ' ἄς δοῦμε πῶς ἔγιναν τά πράγματα.

Ὁ Σαοῦλ πάνω στ' ἄλλογό του κι ἐπικεφαλῆς μιᾶς καλᾶ ὀπλισμένης ὁμάδας ἀναχώρησε γιά τή Δαμασκó. Ὑστερα ἀπό πορεία μερικῶν ἡμερῶν ἀντίκρουσε τήν εὐφορη πεδιάδα τῆς Δαμασκοῦ. Σέ λίγο θά ἔβαζε σέ ἐφαρμογή τά σχέδιά του. Ξαφνικά ὁμως, λίγο προτοῦ νά φτάσει στήν πόλη, τόν περιέβαλε ἕνα παράδοξο κι ἐκτυφλωτικό φῶς. Κι ἐνῶ ἔπεφτε καταγῆς, ἄκουσε ἀπό τόν οὐρανó μιᾶ φωνή νά τοῦ λέει: «Σαοῦλ, Σαοῦλ, γιατί μέ καταδιώκεις;». Τότε αὐτός ρώτησε μέ τρόπο: «Ποιός εἶσαι Κύριε;» Κι ὁ Κύριος ἀπαντᾷ: «Ἐγώ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, αὐτός τόν ὁποῖο σύ καταδιώκεις. Ἀλλά σήκω ἐπάνω, πήγαινε στήν πόλη κι ἐκεῖ θά σοῦ φανερωθεῖ, τί πρέπει νά κάμεις».

Ὡστε λοιπόν ὅσα ἔκανε ὁ Σαῦλος ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, στρέφονταν ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ! Ὅσα συμβαίνουν στούς πιστούς, θά ἔλεγε ἀργότερα ὁ Μ. Βασίλειος, ὁ Κύριος τά δέχεται ὅτι συμβαίνουν στόν ἴδιο τόν ἑαυτό Του.

Ὁ Σαῦλος μετάνιωσε εἰλικρινά γιά ὅλα αὐτά. Προσπάθησε νά σηκωθεῖ ζητώντας νά τόν βοηθήσουν, γιατί εἶχε χάσει τό φῶς του. Οἱ συνοδοί του ἐκπληκτοί τόν ὁδήγησαν στή Δαμασκó καί τόν ἄφησαν στό σπίτι κάποιου Ἰούδα, στήν Εὐθεία ὁδό. Τρεῖς ἡμέρες ἔμεινε ὁ Σαῦλος χωρίς νά φάει καί νά πιεῖ κάτι. Βυθισμένος στό σκοτάδι, γιατί δέν ἔβλεπε ἀκόμη, προσευχόταν στόν Κύριο καί ζητοῦσε συγγνώμη γιά τήν προηγούμενη διαγωγή του. Ὁ Θεός τῆς ἀγάπης τόν εἶχε πιά συγχωρήσει.

Ὁ Παῦλος βαφτίζεται

Στή Δαμασκó ζοῦσε ἕνας εὐλαβῆς χριστιανός, ὁ Ἀνανίας. Γι' αὐτόν λέει ἀρχαία παράδοση, πῶς ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἑβδομήκοντα μαθητές τοῦ Κυρίου καί πῶς εἶχε καταφύγει στή Δαμασκó, ὅταν ἄρχισε ὁ διωγμός ἀπό τόν Παῦλο. Σ' αὐτόν λοιπόν εἶπε ὁ Κύριος: «Ἀνανία πήγαινε στό σπίτι τοῦ Ἰούδα στήν Εὐθεία ὁδό, νά βρεῖς τό Σαῦλο ἀπό τήν Ταρσό πού προσεύχεται». Κι αὐτός, πού δέν ἤξερε ὅσα εἶχαν γίνει, ἀπάντησε μέ σεβασμό:

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἱ. Μ. Σταυρονικήτα Ἁγίου Ὁρους.
 «Σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστίν οὗτος» Πράξ. Θ' 15
 (Εἶναι ὄργανο πού τόν διάλεξα Ἐγώ, εἶπε γι' αὐτόν ὁ Κύριος).

«Κύριε γι' αὐτόν τόν ἄνθρωπο ἔχω ἀκούσει ὅσα φοβερὰ ἔκαμε ἐναντίον
 τῶν ἁγίων ὁπαδῶν Σου στήν Ἱερουσαλήμ». Ἀλλ' ὁ Κύριος τόν καθησύ-
 χασε καί τοῦ εἶπε: «Πήγαινε χωρίς φόβο, γιατί αὐτός πιά εἶναι ὁ ἐκλεκτός

μου. Αυτός θά κηρύξει τ' ὄνομά μου σ' ὅλο τόν κόσμο». Ὁ Ἀνανίας μέ θάρρος πιά πήγε καί βρῆκε τόν Παῦλο νά προσεύχεται. Μέ καλοσύνη κι ἀγάπη ἔβαλε τά χέρια του πάνω στό κεφάλι τοῦ Παύλου καί τοῦ εἶπε: «Σαοῦλ, ἀδελφέ μου, ὁ Κύριος πού σοῦ παρουσιάστηκε στό δρόμο, μέ ἔστειλε γιά ν' ἀποχτήσεις τό φῶς σου καί νά γεμίσεις μέ Ἅγιο Πνεῦμα». Τότε μέ ἄλλο θαῦμα ἔπεσαν ἀπό τά μάτια τοῦ Παύλου κάτι σάν λέπια καί ἦρθε τό φῶς του. Ἀφοῦ σηκώθηκε δέχτηκε τό Ἅγιο Βάπτισμα καί ἔφαγε κάτι, γιά νά βρεῖ τίς σωματικές του δυνάμεις. Μά πιό πολύ ἀπόχτησε τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ καί τή Χάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, γιά ν' ἀναδειχτεῖ ἀργότερα ὁ μέγας ἀπόστολος τῆς Οἰκουμένης.

Ὁ Παῦλος καί τό νέο του ἔργο

Ὁ Παῦλος ἀφοῦ ἐπικοινωνήσε γιά λίγο μέ τούς πιστούς τῆς Δαμασκοῦ ἔφυγε γιά τήν ἔρημο τῆς Ἀραβίας. Σάν Τόν Κύριο πού ἔμεινε σαράντα ἡμέρες στήν ἔρημο, ἔτσι κι αὐτός ἤθελε νά μείνει μόνος του γιά νά συγκεντρωθεῖ καί νά προσευχηθεῖ καλύτερα. Ἀργότερα ξαναἦρθε στή Δαμασκό, ὅπου κήρυξε μέ θάρρος τό Χριστό. Οἱ Ἑβραῖοι ὁμως ἀπειλοῦσαν τή ζωή του. Γι' αὐτό οἱ πιστοί φυγάδεψαν τόν Παῦλο. Μιά νύχτα τόν κατέβασαν ἀπό τά τεῖχη μέσα σ' ἕνα μεγάλο καλάθι. Εἶχαν περάσει τρία χρόνια ἀφότου ὁ Παῦλος γνώρισε τό Χριστό. Τώρα ἀποφάσισε νά πάει στά Ἱεροσόλυμα. Ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος Βαρνάβας τόν παρουσίασε στούς Ἀποστόλους καί σ' ἄλλους Χριστιανούς. Ὅλοι τους χάρηκαν γιά τή θαυμαστή αὐτή ἀλλαγὴ τοῦ Παύλου καί δόξασαν τόν Κύριο. Ὁ νέος Ἀπόστολος μέ θάρρος καί δύναμη κήρυττε τό Εὐαγγέλιο.

Ἀσκήσεις — Ἐρωτήσεις:

- α) Περιγράψτε τό θαῦμα τῆς μεταστροφῆς τοῦ Παύλου.
- β) Γιατί ὁ Παῦλος πήγε στήν ἀραβική ἔρημο; τί μᾶς διδάσκει αὐτό;
- γ) Τί ἦταν ὁ Ἀνανίας καί πῶς βοήθησε τόν Παῦλο;

10. Ὁ Παῦλος στήν Ταρσό καί στήν Ἀντιόχεια (Πράξ. ΙΑ' 19-26).

Τά ἥσυχα χρόνια τῆς Ταρσοῦ

Τό κήρυγμα τοῦ Παύλου στά Ἱεροσόλυμα ἐξαγρίωσε πολλούς φανατικούς Ἑβραίους, πού ἀποφάσισαν νά τόν θανατώσουν. Ἀλλ' οἱ πιστοί τόν ἔσωσαν καί πάλι, καθώς κι ἄλλοτε στή Δαμασκό. Χωρίς νά πάρουν εἰδηση οἱ ἐχθροί τοῦ Παύλου, τόν φυγάδεψαν μακριά στήν Ταρσό. Ἐτσι ὁ Παῦλος βρέθηκε ξανά στήν ἀγαπητή του πατρίδα, τήν Ταρσό, ὅπου πέρασε μερικά ἥσυχά χρόνια. Στό διάστημα αὐτό προσευχόταν μέ θέρμη στόν Κύριο καί κατάστρωνε τά Ἱεραποστολικά του σχέδια. Περίμενε ὁμως νά τόν καλέσει ὁ Κύριος, γιά νά μεταφέρει τό Εὐαγγελικό μήνυμα σ' ἕναν κόσμο, πού δέν εἶχε ἀκόμη γνωρίσει τό Χριστό.

Ὁ Παῦλος καλεῖται στήν Ἀντιόχεια

Μέ τόν καιρό ἡ Χριστιανική Ἐκκλησία στήν προσπάθειά της νά ἐξαπλωθεῖ εὐρύτερα ἀποφάσισε ν' ἀκολουθήσει τήν πορεία Ἱερουσαλήμ-Ἀντιόχεια-Ρώμη. Ἐτσι ὕστερα ἀπό τήν Ἱερουσαλήμ, ἡ Ἀντιόχεια ἦταν ἡ ἄλλη μεγάλη πόλη, ὅπου διαδόθηκε τό Εὐαγγέλιο.

Ἡ πόλη αὕτη τῆς Ἀνατολῆς, ἡ Ἀντιόχεια εἶχε πλατιούς δρόμους καί στολιζόταν μέ ὠραίους κήπους κι ἄλλα ἔργα πολιτισμοῦ. Ἐκεῖ Χριστιανοί ἀπό τήν Κύπρο καί τήν Κυρήνη τῆς Τυνησίας κήρυξαν ἀρχικά τό Χριστιανισμό. Μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ πολλοί πίστευαν στόν Κύριο, ἰδίως ἑλληνιστές. Ἐτσι λέγονταν ὅσοι Ἑβραῖοι μιλοῦσαν τήν ἑλληνική γλώσσα. Τά εὐχάριστα αὐτά νέα ἔκαμαν τούς Ἀποστόλους, νά στείλουν ἐκεῖ ἀπό τά Ἱεροσόλυμα τό Βαρνάβα, γιά νά ἐνισχύσει τούς νέους πιστούς. Ὁ Βαρνάβας, ὡς ἀγαθός ἄνθρωπος πού ἦταν, πολλούς προσέλκυε στόν Κύριο. Μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ μάλιστα ἀποφάσισε νά καλέσει κοντά του καί τόν Παῦλο, σάν τόν πιό κατάλληλο γι' αὐτή τή δουλειά. Χωρίς καθυστέρηση λοιπόν πῆγε στήν Ταρσό, ὅπου οἱ δύο παλιοί φίλοι συναντήθηκαν καί πάλι. Ὁ Παῦλος μέ ξεχωριστή χαρά δέχτηκε τήν πρόσκληση τοῦ Βαρνάβα, νά ἔρθει στήν Ἀντιόχεια. Ἐκεῖ γιά ἕνα χρόνο δίδαν μαζί τό Εὐαγγέλιο μέ θαυμαστά ἀποτελέσματα.

Χριστιανοί, ἕνα τιμημένο ὄνομα γιά τούς πιστούς

Στήν Ἀντιόχεια ἡ νεαρή Ἐκκλησία προόδευε συνεχῶς. Οἱ πιστοί μέχρι

τότε λέγονταν μεταξύ τους αδερφοί, μαθητές, ἅγιοι κ.λπ. Ἀπό τοὺς ἄλλους ὁμως ὀνομάζονταν Ναζωραῖοι. Ἐκεῖ στήν Ἀντιόχεια ὀνομάστηκαν γιά πρώτη φορά «Χριστιανοί», στήν ἀρχή ἀπό τόν ἀπλό λαό καί ὕστερα ἀπό τίς ἐπίσημες Ἀρχές τῆς πόλεως. Πράγματι δέν ὑπῆρχε πιά χαρακτηριστικό ὄνομα γιά τοὺς πιστοὺς. Τ' ὄνομα τοῦτο μοιάζει μέ τήν ἐπιγραφή, πού ἔβαλε ὁ Πιλάτος πάνω στό Σταυρό γραμμένη Ἑβραϊκά, Ἑλληνικά καί Ρωμαϊκά. Ἔτσι καί τ' ὄνομα «Χριστιανός» ἐνῶ εἶναι Ἑβραϊκό, ἔχει Ἑλληνική ρίζα καί Ρωμαϊκή κατάληξη. Μ' αὐτόν τόν τρόπο φανεωνόταν ἡ παγκόσμια ἔκταση, πού θά ἔπαιρνε ὁ Χριστιανισμός. «Χριστιανοί» πόσα καί πόσα δέ μᾶς θυμίζει τό τιμημένο αὐτό ὄνομα! Μᾶς δηλώνει ὅτι ἀνήκουμε στό Χριστό. Μᾶς τιμᾶει καί συγχρόνως μᾶς θυμίζει τί ὀφείλουμε στό Χριστό καί Κύριό μας.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς ἔσωσαν τόν Παῦλο ἀπό τίς νέες ἀπειλές οἱ πιστοί τῶν Ἱεροσολύμων; τί μᾶς διδάσκει τό παράδειγμά τους;
- β) Μέ ποιόν τρόπο ὁ Θεός κάλεσε τόν Παῦλο νά ἔρθει στήν Ἀντιόχεια καί νά κηρύξει τό Εὐαγγέλιο;
- γ) Πῶς δόθηκε στους πιστούς τ' ὄνομα «Χριστιανοί»; τί μᾶς θυμίζει;

11. Πρώτη Περιοδεία τοῦ Παύλου (Πράξ. ΙΓ' 4-15, ΙΔ' 1-17).

Ἡ Ἱεραποστολή στήν Κύπρο

Στήν Ἀντιόχεια τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας, μέ προσευχή καί νηστεία, ἤθελαν νά μάθουν ποιό ἦταν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γιά τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας. Καί ὁ Θεός δέν ἄργησε νά φανερώσει τό θέλημά Του. Μέ μία μυστηριώδη φωνή, πού ἀκούστηκε στή διάρκεια τῆς θείας λατρείας, ζητοῦσε τόν Παῦλο καί τό Βαρνάβα ν' ἀφοσιωθοῦν στήν Ἱεραποστολή. Οἱ πιστοί μέ εὐλάβεια ἀκουσαν καί δέχτηκαν τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι μέ τίς εὐχές τῶν πιστῶν καί μέ τίς εὐλογίες τῆς Ἐκκλησίας ἄρχισε ἡ πρώτη ἀποστολική περιοδεία ἀπό τήν Ἀντιόχεια τό 47 μ.Χ. Οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καί

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Βαρνάβας, μαζί με τό νεαρό Μάρκο τόν άνεπιό τοῦ Βαρνάβα καί μετέπειτα Εὐαγγελιστή, ἀπό τήν παραλιακή πόλη Σελεύκεια ἐπλευσαν γιά τήν Κύπρο. Ἐφτασαν στή Σαλαμίνα, τήν ἀρχαία παραλιακή πόλη στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ νησιοῦ.

Ἐκεῖ ἀρχικά κήρυξαν τό λόγο τοῦ Θεοῦ, γιά νά καταλήξουν στήν Πάφο τήν τότε Πρωτεύουσα τῆς Κύπρου. Στήν Πάφο ἀνάμεσα στούς πολλούς πού πίστεψαν καί βαφτίστηκαν, ἦταν κι ὁ ρωμαῖος διοικητής τοῦ νησιοῦ ἀνθύπατος Σέργιος Παῦλος. Αὐτός σάν μορφωμένος καί συνετός πού ἦταν, συνδύασε ἄριστα τήν πίστη μέ τή γνώση, τήν ἀληθινή θρησκεία μέ τή μόρφωση. Ἀπό δῶ καί πέρα ὁ Σαῦλος γίνεται γνωστός μέ τ' ὄνομά του Παῦλος.

Ἡ ἱεραποστολή στή Μικρά Ἀσία

Οἱ Ἀπόστολοι ἀφοῦ ἀπόπλευσαν ἀπό τήν Κύπρο, ἀποβιβάστηκαν στήν Ἀττάλεια, στά νότια παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετά πῆγαν στήν Πέργη, ἀπ' ὅπου ὁ νεαρός Μάρκος ἀποχώρησε γιά τά Ἱεροσόλυμα, γιατί εἶχε ὡς φαίνεται κουραστεῖ ἀπό τίς ὁδοιπορίες.

Οἱ Ἀπόστολοι μέ πολλοὺς κόπους ἔφτασαν στήν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας. Ἐκεῖ δίδαξαν στήν ἐβραϊκή συναγωγή κι ἄρκετοί πίστεψαν στό Χριστό. Ἄλλοι ὁμως Ἑβραῖοι ἀπό φθόνο ἀντιδρούσαν στούς Ἀποστόλους καί τοὺς ἀνάγκασαν νά φύγουν γιά τό Ἰκόνιο.

Οἱ ἐχθροί τῆς πίστεως μέ τά ἐμπόδιά τους γίνονταν ἀφορμή ν' ἀκούγεται κι ἄλλοῦ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἶπε ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Κι ἐκεῖ ἀφοῦ κήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι, ἀναγκάστηκαν ἀπό τοὺς ἐβραίους νά φύγουν. Πῆγαν στά Λύστρα τῆς Λυκαονίας, ὅπου μέ τό κήρυγμά τους πολλοί πίστεψαν στόν Κύριο. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς ἦταν κι ὁ μετέπειτα συνεργάτης τοῦ Παύλου καί σπουδαῖος μαθητής του, Τιμόθεος.

Τό τέλος τῆς Περιοδείας

Στά Λύστρα ἐξαιτίας κάποιου θαύματος τοῦ Παύλου — εἶχε θεραπεύσει ἕναν πού εἶχε γεννηθεῖ παράλυτος — δέ δίστασαν ν' ἀνακηρύξουν θεοῦς τοὺς Ἀποστόλους. Τό Βαρνάβα ὀνόμασαν Δία καί τόν Παῦλο, πού μιλοῦσε πιά πολὺ, Ἑρμῇ. Ἐτοιμάζονταν μάλιστα νά κάμουν θυσία γιά χάρι τους. Οἱ Ἀπόστολοι μέ πολὺ κόπο κατόρθωσαν νά τοὺς ἐμποδίσουν. Κι ἐνῶ προσπαθοῦσαν νά τοὺς ἀπαλλάξουν ἀπ' αὐτές τίς μάταιες συνήθειες, οἱ διαθέσεις τοῦ ἀσταθοῦς πλήθους ἄλλαξαν ξαφνικά. Ἀπὸ τῇ μιᾷ ἄκρῃ ἔφτασαν στήν ἄλλη. Ἀρχισαν νά τοὺς νομίζουν γιά μάγους. Ἐπηρεάστηκαν κι ἀπὸ ἐβραίους ἐχθροὺς τῶν Ἀποστόλων καί μιὰ ἡμέρα πού βρέθηκε μόνος του ὁ Παῦλος, τόν λιθοβόλησαν μέ ἀγριότητα. Ἄλλ' ὁ Κύριος, μέ τίς περίποιήσεις τῶν πιστῶν, ἔσωσε τόν Παῦλο καί τοῦ θεράπευσε τίς πληγές.

Ἀμέσως μετὰ ἔφυγαν οἱ Ἀπόστολοι καί ἔφτασαν στή Δέρβη, ὅπου πολλοὶ δέχτηκαν τῇ χριστιανικῇ πίστι. Εἶχαν περάσει δύο περίπου χρόνια ἀπὸ τότε πού ἄρχισε ἡ ἱεραποστολή. Ἦταν καιρός, σκέφτηκαν, νά γυρίσουν στήν Ἀντιόχεια, ἀπ' ὅπου εἶχαν ξεκινήσει. Προτίμησαν νά ἐπιστρέψουν ἀπὸ τίς ἴδιες πόλεις: Λύστρα, Ἰκόνιο, Ἀντιόχεια Πισιδίας κ.λπ. Ἔτσι θά στερέωναν τοὺς χριστιανούς στήν πίστη καί θά ἔλυναν ὅσα

προβλήματα είχαν παρουσιαστεί. Παντοῦ οἱ πιστοὶ τοὺς ὑποδέχονταν μέ μεγάλη χαρά. Μὲ ἀκόμη μεγαλύτερη χαρά τοὺς ὑποδέχτηκαν, σάν γύρισαν, οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἀντιόχειας στή Συρία.

Ἑρωτήσεις — Ἀσκήσεις:

- α) Ποιά ἦταν τὰ ἀποτελέσματα τῆς περιοδείας τῶν Ἀποστόλων στήν Κύπρο;
- β) Τί ἐπεισόδια ἐγιναν στά Λύστρα;
- γ) Σχεδιάστε τό χάρτη τῆς πρώτης περιοδείας.

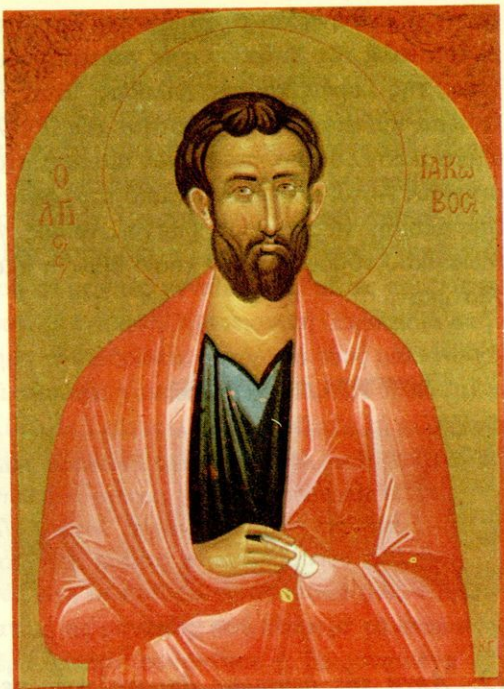
12. Ἀποστολική Σύνοδος (Πράξ. ΙΕ' 1-35).

Μετά τίς πρώτες καλές ἐντυπώσεις

Οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καί Βαρνάβας διηγήθηκαν στοὺς πιστοὺς τῆς Ἀντιόχειας, ὅσα ἐγιναν μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ κατά τήν ἀποστολική τους περιοδεία. Ὅλοι τους εὐχαριστοῦσαν καί δοξολογοῦσαν τό Θεό, γιατί «ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως». (Πράξ. ΙΔ' 27). Δηλαδή γιατί ἄνοιξε καί γιά τοὺς εἰδωλολάτρες τήν πόρτα τῆς πίστεως καί τῆς σωτηρίας. Τή χαρά ὅμως ἀπό τὰ εὐχάριστα αὐτά νέα προσπάθησαν νά μειώσουν μερικοὶ Χριστιανοί, πού προέρχονταν ἀπό τοὺς Ἰουδαίους. Αὐτοὶ ζητοῦσαν γιά τοὺς Χριστιανούς πού προέρχονταν ἀπό τοὺς εἰδωλολάτρες νά τηροῦν τήν περιτομή καί τίς ἄλλες τυπικές διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἦθελαν δηλαδή ν' ἀναμείξουν τό χριστιανισμό μέ τοὺς νεκροὺς τύπους τῆς ἐβραϊκῆς Θρησκείας.

Ἦταν τὰ πρῶτα σύννεφα, πού ἔφεραν μεγάλη ἀναταραχή στοὺς Χριστιανούς τῆς Ἀντιόχειας. Παρά τίς προσπάθειες τῶν ἐκεῖ Ἀποστόλων οἱ φανατικοὶ ἐκεῖνοι «ἐξ Ἰουδαίων Χριστιανοί» ἔμεναν ἀμετάπειστοι. Τότε ἀποφασίστηκε κι ἐγινε μιά ἐπιτροπή ἀπό τόν Παῦλο, τό Βαρνάβα, τόν Τίτο κι ἄλλους πιστοὺς. Μὲ τίς εὐχές τῆς Ἐκκλησίας τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἔφυγαν γιά τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπου μαζί μέ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους καί τοὺς πρεσβυτέρους θά ἔλυναν τό ζήτημα τοῦτο.

Ἅγιος Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφός Θεος
(Κ. Γεωργακόπουλου).

Τό Ἅγιο Πνεῦμα προστατεύει τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας

Οἱ πιστοί στά Ἱεροσόλυμα ὑποδέχτηκαν μέ ἐγκαρδιότητα τοὺς ἀδερφοὺς ἀπό τήν Ἀντιόχεια. Ὁ Παῦλος κι ὁ Βαρνάβας διηγήθηκαν, ὅσα ἐγίναν μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ κατά τήν περιοδεία τους. Ὅλοι τους χάρηκαν καί δόξασαν τό Θεό. Κατόπιν ἐγινε, τό 49 μ.Χ., ἡ «Ἀποστολική Σύνοδος», στήν ὁποία πῆραν μέρος οἱ Ἀπόστολοι, οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ πιστοί. Πρόεδρος ἦταν ὁ ἀδελφός Θεός Ἰάκωβος. Ὑστερα ἀπό ἀρκετή συζήτηση πού ἐγινε μέσα σέ μιά ἀτμόσφαιρα ἀγάπης καί σεβασμοῦ, ἐπικράτησε ἡ γνώμη τοῦ Παύλου καί τοῦ Βαρνάβα. Αὐτήν ὑποστήριξαν ὁ Πέτρος, ὁ Ἰάκωβος κι ἄλλοι. Σύμφωνα μ' αὐτή τή γνώμη ὁ Χριστιανισμός ἐπρεπε ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπό τοὺς ἐβραϊκοὺς τύπους. Ἀποφασίστηκε ἐπίσης ὅλοι οἱ Χριστιανοί νά θεωροῦνται ἴσοι μεταξύ τους. Ἀκόμη ὅλοι τους νά ζοῦν ἠθικά καί ν' ἀποφεύγουν τό σκανδαλισμό τῶν ἄλλων ἀδερφῶν. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές τῆς ἀποστολικῆς Συνόδου ἐγίναν δεκτές ἀπ' ὅλους κι ἔ-

φεραν τήν εἰρήνην καί τή χαρά στήν Ἐκκλησίαν. Κοινοποιήθηκαν μάλιστα μέ ἐπιστολή τῆς Συνόδου στίς νεώτερες ἀδελφές Ἐκκλησίες τῆς Ἀντιόχειας, τῆς Συρίας καί τῆς Κιλικίας. Ἔτσι γιά μιᾶ ἀκόμη φορά τό Ἅγιον Πνεῦμα προστάτεψε τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Καί ὕστερα ἀπό τήν ἀποστολική Σύνοδο παρέμειναν ἀμετάπειστοι μερικοί «ἰουδαίζοντες Χριστιανοί». Αὐτοί προέρχονταν ἀπό τοὺς φανατικούς Ἰουδαίους καί συνέχιζαν ἀκόμη, νά θεωροῦν ὑποχρεωτικούς γιά ὅλους τοὺς τύπους τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Μέ τόν καιρό ὁμοῦς ἡ πλάνη τους ἐσβῆσε κι αὐτοὶ ξεχάστηκαν.

Ἑρωτήσεις – Ἀσκήσεις:

- α) Τί ἦταν οἱ ἰουδαίζοντες Χριστιανοί καί τί δίδασκαν;
- β) Τί ἀποφάσεις πῆρε ἡ ἀποστολική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων; διαβάστε τήν ἐπιστολή τῆς Συνόδου (Πράξ. ΙΒ' 23-29).
- γ) Πῶς προστατεύεται ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας;

13. Ἀρχή τῆς δευτέρης ἀποστολικῆς περιοδείας, ὁ Παῦλος στούς Φιλίππους (Πράξ. ΙΣΤ' 11-40).

Ὁ Παῦλος ἀρχίζει τή δευτέρη Περιοδεία του

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος κι ὁ συνεργάτης του Σίλας, τό 49 μ.Χ., ξεκίνησαν ἀπό τήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας γιά τή δευτέρη ἀποστολική Περιοδεία. Οἱ Χριστιανοί μέ τίς προσευχές τους ἀνάθεσαν στό Θεό τήν προστασία κι αὐτῆς τῆς περιοδείας. Οἱ Ἀπόστολοι ἀφοῦ πέρασαν ἀπό διάφορες πόλεις τῆς Συρίας, τῆς Κιλικίας, τῆς Φρυγίας, τῆς Γαλατίας κ.λ.π. ἔφτασαν στήν παραλιακή πόλη Τρωάδα, τήν ἀρχαία Τροία. Ἀπό τά Λύστρα ὁ Παῦλος πῆρε ὡς συνεργάτη τόν ἐκλεκτό μαθητή του Τιμόθεο κι ἀπό τήν Τρωάδα, καθὼς φαίνεται, τόν ἀγαπητό του «Λουκᾶ τόν Ἱατρό». Ἐκεῖ στήν Τρωάδα ὁ Θεός μέ δράμα κάλεσε τόν Παῦλο καί τοὺς συνεργάτες του, νά ἐρθουν στή Μακεδονία. Ἔτσι ὁ Θεός ἀνοίγε τήν πόρτα τῆς Εὐρώπης στό Χριστιανισμό. Ἀλλά καί ἡ Ἑλλάδα πρώτη αὐτή ἀπό τίς ἄλλες εὐρωπαϊκές χώρες θά γνῶριζε τό Χριστιανισμό καί θά φώτιζε ὕστερα καί τ' ἄλλα ἔθνη.

Ἡ πρώτη Χριστιανική Ἐκκλησία στήν Ἑλλάδα

Ὁ Παῦλος καί οἱ συνεργάτες του μέ πλοῖο ἔφτασαν στό νησί Σαμοθράκη κι ἀπό κεῖ στή Νεάπολη, τή σημερινή Καβάλα. Προτίμησαν δμως γιά μεγαλύτερη ἐπιτυχία στό ἔργο τους νά ἔρθουν στούς Φιλίππους, τήν πιό σπουδαία πόλη ἀπό τίς ρωμαϊκές ἀποικίες τῆς Μακεδονίας.

Στούς Φιλίππους οἱ ἑβραῖοι δέν εἶχαν συναγωγή. Προσεύχονταν ὁμως ἔξω ἀπό τήν πόλη κοντά σ' ἕνα ποταμάκι, τό Γαγγίτη. Ἐκεῖ κήρυξαν οἱ Ἀπόστολοι τό λόγο τοῦ Θεοῦ σέ μερικές γυναῖκες. Μ' αὐτές πού πίστεψαν καί βαπτίστηκαν, ἱδρυσαν τήν πρώτη Χριστιανική Ἐκκλησία στήν Ἑλλάδα, ἀλλά καί σ' ὁλόκληρη τήν Εὐρώπη. Ἀνάμεσά τους μάλιστα ξεχώριζε γιά τίς ἀρετές της μιά πλούσια γυναίκα, ἡ Λυδία, πού ἦταν ἔμπορος κόκκινων ὑφασμάτων. Αὐτή ἀπό εὐγνωμοσύνη ἀνέλαβε τή φιλοξενία τῶν Ἀποστόλων. Ἡ Ἐκκλησία μας τώρα τελευταῖα τήν ἀνακήρυξε ἀγία.

Ἡ θεραπεία τῆς δαιμονισμένης

Στούς Φιλίππους ὁ σατανάς εἶχε παρασύρει τά ἀφεντικά μιᾶς δαιμονισμένης νέας. Αὐτοί πλούτιζαν μέ τίς μαντεῖες, πού ἔλεγε μέ τό στόμα της τό πονηρό πνεῦμα. Μιά μέρα λοιπόν συνάντησε ἡ δαιμονισμένη τόν Παῦλο καί τό Σίλα καί φώναξε μ' αὐτή τό πονηρό πνεῦμα: «Τοῦτοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι δοῦλοι τοῦ Ὑψιστου Θεοῦ καί ἤρθαν ἐδῶ, νά μᾶς διδάξουν τό δρόμο τῆς σωτηρίας». Αὐτό ἀποτελοῦσε μιά πονηριά τοῦ σατανᾶ, πού ἤθελε ν' ἀποχτήσει τήν ἐμπιστοσύνη, ὅσων θαύμαζαν τόν Παῦλο. Ἐτσι θά τοὺς παρέσυρε κατόπιν στή μαντεία καί τήν εἰδωλολατρία.

Ἄλλ ὁ Παῦλος κατάλαβε τή δολιότητα. Μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ ἔδιωξε ἀπ' αὐτή τό πονηρό πνεῦμα καί τή θεραπείασε τελείως.

Φυλάκιση τῶν Ἀποστόλων

Τά ἀφεντικά τῆς νεαρῆς ὑπηρετρίας ἐξαγριώθηκαν μέ τό θαῦμα, ἐπειδή ἔχασαν πιά μιά πηγή πλουτισμοῦ. Δέν ἄργησαν μάλιστα νά συκοφαντήσουν τοὺς Ἀποστόλους διότι τάχα ἀναστάτωναν τήν πόλη. Καί οἱ στρατηγοί, δηλαδή οἱ διοικητές τῆς πόλεως, μέ ἐπιπολαιότητα δέχτηκαν τίς κατηγορίες. Ἐπίασαν τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς χτύπησαν μέ ἀγριότητα καί τοὺς φυλάκισαν μέ αὐστηρά δεσμά. Ὁ Παῦλος κι ὁ Σίλας σάν νά μήν τοὺς συνέβαινε τίποτε, ὑμνολογοῦσαν τό Θεό! Καί νά τό ἀποτέλεσμα. Ὁ

παντοδύναμος Θεός τούς απάντησε. Κατά τὰ μεσάνυχτα δυνατός σεισμός άνοιξε τίς πόρτες τής φυλακής κι έλευθέρωσε τούς φυλακισμένους. Σάν ξύπνησε ό δεσμοφύλακας καί είδε τή φυλακή άνοιχτή, νόμισε έντρομος πώς έφυγαν οί κρατούμενοι. Τήν άλλη μέρα άσφαλώς αὐτόν θά θεωρούσαν ύπεύθυνο. Γι' αὐτό τράβηξε τό μαχαίρι ν' αὐτοκτονήσει. Ὁ Παῦλος τόν πρόλαβε καί τοῦ εἶπε: «Μήν κάνεις κανένα κακό στόν έαυτό σου, όλοι εἴμαστε έδώ». Ἡ έκπληξη τοῦ δεσμοφύλακα ἦταν άπερίγραπτη, όταν τό διαπίστωσε. Συγχρόνως φωτίστηκε άπό τό Θεό κι άφου άκουσε άπό τούς Ἀποστόλους τόν Εὐάγγελικό λόγο πίστεψε καί βαπτίστηκε μαζί μ' όλόκληρη τήν οίκογένειά του. Μάλιστα φιλοξένησε μέ χαρά τούς Ἀποστόλους.

Ὁ σεισμός όμως έφερε κι άλλα άποτελέσματα. Τήν άλλη μέρα οί στρατηγοί φοβισμένοι άποφυλάκισαν τούς Ἀποστόλους. Μά πιό πολύ φοβήθηκαν, μόλις άκουσαν άπό τούς Ἀποστόλους ότι ἦταν Ρωμαῖοι πολίτες. Ντροπιασμένοι τούς ζήτησαν μάλιστα καί συγγνώμη. Οί Ἀπόστολοι έλεύθεροι πιά συνάντησαν τούς συνεργάτες τους καί τούς πιστούς στό σπίτι τής Λυδίας. Ὁ Παῦλος τούς διηγήθηκε όσα εἶχαν γίνει κι ένίσχυσε έτσι τήν πίστη τους στό Θεό. Μετά άπό λίγες ημέρες ό Παῦλος, ό Σίλας κι ό Τιμόθεος έφυγαν γιά τή Θεσσαλονίκη. Ὁ Λουκάς έμεινε στους Φιλίππους, γιά νά ένισχύει τήν εκεί νεαρή Ἐκκλησία.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιά σημασία είχε γιά τήν Ἑλλάδα καί όλόκληρο τόν κόσμο ό έρχομός τοῦ Παύλου στή Μακεδονία;
- β) Γιατί άραγε ἡ Ἐκκλησία μας ανακήρυξε άγία τή Λυδία τῶν Φιλίππων; πῶς βοήθησε τό έργο τής Ἱεραποστολῆς;
- γ) Γιατί ό Παῦλος έδίδωζε τό πονηρό πνεῦμα άπό εκείνη τή νέα, άφου δέν εἶπε κάτι κακό; πῶς διώχνονται τά πονηρά πνεύματα;

14. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στή Θεσσαλονίκη καί στή Βέροια (Πράξ. ΙΖ' 1-14, Α' Θεσ. β' 1-12).

Ἰδρυση χριστιανικῆς Ἐκκλησίας στή Θεσσαλονίκη

Ὁ Παῦλος καί οἱ συνεργάτες του, ἀφοῦ ἔφυγαν ἀπό τοὺς Φιλίππους, γύρω στό 50 μ.Χ. ἀπό τήν ἱστορική «Ἐγνατία ὁδὸ» ἔφτασαν στή Θεσσαλονίκη. Ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας, τήν ὁποία ἤθελαν νά ἐπισκεφθοῦν. Ἐκεῖ ὁ Παῦλος, καθὼς συνήθιζε, ἄρχισε τό κήρυγμά του στήν εὐρύχωρη συναγωγή τῶν ἐβραίων μέ θαυμαστά ἀποτελέσματα. Πίστεψαν καί βαπτίστηκαν πολλοί ἐβραῖοι κι ἄρκετοί προσήλυτοι. Αὐτοί ἦταν ἐθνικοί, πού ζητοῦσαν νά βροῦν τήν ἀλήθεια στή θρησκεία τῶν ἐβραίων. Ἔτσι ἰδρύθηκε στή Θεσσαλονίκη πολυάριθμη καί ζωντανή Ἐκκλησία μέ πλούσια τά χαρίσματα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Ἐπεισόδια στή Θεσσαλονίκη

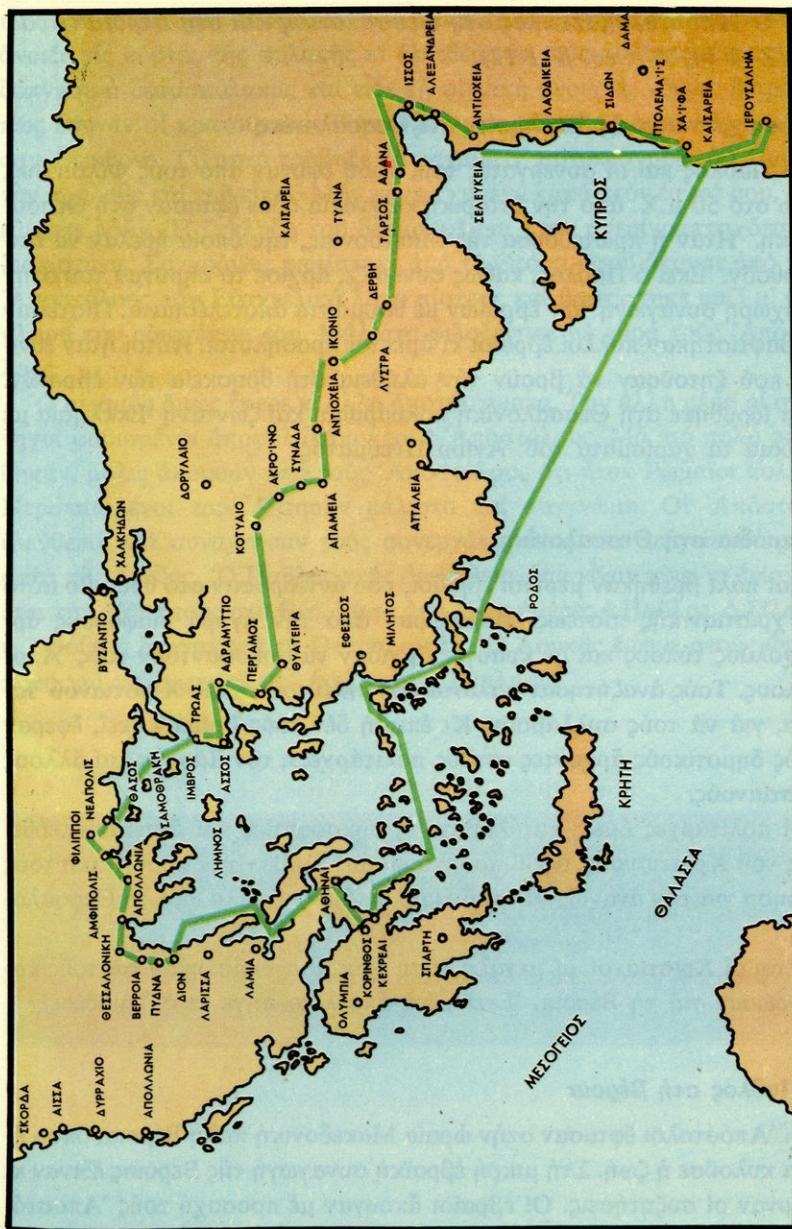
Καί πάλι βρέθηκαν μερικοί ἐβραῖοι, πού ἀντέδρασαν στό θρίαμβο αὐτοῦ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Παρέσυραν ἀπό τήν ἀγορά διάφορους ἀργόσχολους τύπους καί μέ κραυγές ἄρχισαν νά συκοφαντοῦν τοὺς Ἀποστόλους. Τοὺς ἀναζήτησαν μάλιστα στό σπίτι τοῦ καλοῦ Χριστιανοῦ Ἰάσονα, γιά νά τοὺς συλλάβουν. Κι ἐπειδὴ δέν τοὺς βρῆκαν ἐκεῖ, ἔφεραν στοὺς δημοτικούς ἄρχοντες «στοὺς πολιτάρχες», τόν Ἰάσονα καί ἄλλους Χριστιανούς.

Οἱ πολιτάρχες ὁμως κατάλαβαν τίς συκοφαντίες καί ἄφησαν ἐλεύθερους τοὺς Χριστιανούς, ἀφοῦ προηγουμένως ἔλαβαν τήν προσωπική τους ἐγγύηση γιά τήν ἀναχώρηση τοῦ Παύλου καί τοῦ Σίλα ἀπό τή Θεσσαλονίκη.

Ἔτσι οἱ Χριστιανοί μέ μεγάλη λύπη τοὺς ἀποχωρίστηκαν καί τοὺς κατενόωσαν γιά τή Βέροια. Ἐκεῖ μετὰ ἀπό λίγο πῆγε κι ὁ Τιμόθεος.

Ὁ Παῦλος στή Βέροια

Οἱ Ἀπόστολοι ἔφτασαν στήν ὡραία Μακεδονικὴ πόλη Βέροια, ὅπου ἡ συχα κυλοῦσε ἡ ζωὴ. Στὴ μικρὴ ἐβραϊκὴ συναγωγή τῆς Βέροιας ἔδιναν κι ἐπαιρναν οἱ συζητήσεις. Οἱ ἐβραῖοι ἄκουγαν μέ προσοχὴ τοὺς Ἀποστόλους καί τοὺς φέρονταν μέ μεγαλύτερη εὐγένεια ἀπὸ τοὺς ἐβραίους τῆς

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ

Θεσσαλονίκης. Πολλοί απ' αὐτούς πίστεψαν, καθώς καί πολλοί Ἕλληνες κι Ἑλληνίδες, μάλιστα ἀπό τήν ἀνώτερη τάξη. Ἔτσι ιδρύθηκε καί στή Βέροια μεγάλη καί ζωντανή χριστιανική Ἐκκλησία. Τά νέα αὐτά ἀφοῦ ἐμα-
θαν διώκτες τοῦ Παύλου ἀπό τή Θεσσαλονίκη, ἤρθαν κι ἄρχισαν νά φέρ-
νουν κάποια ἀναταραχή στά πλήθη. Ἀμέσως ὁμοῦ οἱ Χριστιανοί τῆς Βέ-
ροιας γιά νά προστατέψουν τό σεβαστό τους Ἀπόστολο, τόν Παῦλο, τόν
διευκόλυναν νά φύγει γιά τήν Ἀθήνα. Ὁ Παῦλος ἀπό τό πιό κοντινό πα-
ραλιακό λιμάνι ταξίδεψε μέ πλοῖο γιά τήν Ἀθήνα. Στή Βέροια ἄφησε τοὺς
ἀγαπητοὺς του συνεργάτες τό Σίλα καί τόν Τιμόθεο, ἄφησε ἓνα κομμάτι
τῆς καρδιάς του. Ἡ νεαρή Ἐκκλησία τοὺς χρειάζοταν τόσο πολύ.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί ἀποτελέσματα εἶχε ἡ δράση τῶν Ἀποστόλων στή Θεσσαλονίκη καί στή Βέροια;
- β) Ποιά ἦταν ἡ συμπεριφορά τῶν κατοίκων τῆς Βέροιας στοὺς Ἀπο-
στόλους;
- γ) Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μᾶς προστάζει: «εὐχάριστοι γίνεσθε». Κολ. Γ' 15. (προσπαθεῖστε νά εἰσαστε εὐχάριστοι μεταξύ σας). Πῶς θ' ἀποκτήσουμε αὐτὴν τὴν ὠραία συνήθεια;

15. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος στήν Ἀθήνα (Πράξ. ΙΖ' 16-21, 23-31).

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἦρθε στό κέντρο ὅλης τῆς Ἑλλάδας, στήν ὀνο-
μαστή Ἀθήνα. Τὴν πόλη πού δοξάστηκε γιά τὴ σοφία, τίς τέχνες καί τόν
πολιτισμό της. Καί πού τώρα βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ ρωμαϊκὴ κυριαρχία
καί ζοῦσε μέ τίς παλιές της ἀναμνήσεις. Ὁ Παῦλος περίμενε νά ἐρθοῦν
καί οἱ συνεργάτες του ἀπὸ τὴ Βέροια. Στό διάστημα αὐτό εἶχε τὴν εὐκαι-
ρία νά συζητάει μέ τοὺς ἑβραίους καί νά γίνεται γνωστός σὲ πολλοὺς ἀθη-
ναίους. Ἰδιαιτέρη ἐντύπωση ἔκαμαν στὸν Παῦλο τὰ πολλὰ ἀγάλματα τῶν
θεῶν, πού εἶχαν στήσει οἱ ἀθηναῖοι σὲ κάθε μεριά. «Κατείδωλο πόλιν»,
δηλαδή πόλη γεμάτη εἰδωλα, ὀνόμασε τὴν Ἀθήνα. Ὅλα αὐτὰ ὁμοῦ δέν
ἱκανοποιοῦσαν τοὺς ἀθηναίους. Γι' αὐτό εἶχαν ἀνακηρύξει καί κάποιο ἄ-

γνωστο Θεό. Γιά νά τόν τιμήσουν μάλιστα, είχαν φτιάξει καί ένα βωμό, πού είχαν γράψει πάνω του τήν αφιέρωση «ἀγνώστῳ Θεῷ» (Πράξ. ΙΖ' 23). Αὐτό ἦταν μεγάλη έκπληξη γιά τόν Παῦλο, ἀλλά καί μεγάλη εὐκαιρία γιά νά βρεῖ τρόπο συνεννοήσεως μέ τούς σοφούς τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Παῦλος στόν Ἄρειο Πάγο

Ἐκείνη τήν ἐποχή ὑπῆρχαν στήν Ἀθήνα ἀρκετοί φιλόσοφοι πού δίδασκαν γιά τό Θεό διάφορες διδασκαλίες μέ φιλοσοφικό νόημα. Μερικοί λοιπόν ἀπ' αὐτούς, καθώς καί λαός, κάλεσαν τόν Παῦλο νά ἔρθει κάτω ἀπό τήν Ἀκρόπολη, στόν Ἄρειο Πάγο. Ἐκεῖ δικάζαν οἱ ἀθηναῖοι δικαστές καί οἱ ὀνομαστοί ρήτορες ἀνέπτυσαν τίς θεωρίες τους. Ἦταν μιά εὐκαιρία γιά τόν Παῦλο, ν' ἀπλώσει τό δίχτυ τοῦ θείου κηρύγματος στούς Ἀθηναίους.

Στό πλῆθος τῶν φιλοσόφων καί τοῦ λαοῦ πάνω στόν Ἄρειο Πάγο, ὁ Παῦλος ἔκαμε μιά θαυμάσια ὁμιλία. Σ' αὐτή βλέπουμε κυρίως: α) Νά ἐπαινεῖ τούς ἀθηναίους ὡς φιλόθρησκους καί εὐλαβεῖς, γιατί εἶχαν πολλούς ναούς καί ἱερά. Ἰδιαίτερα γιατί τιμοῦσαν τόν ἄγνωστο σ' αὐτούς Θεό. β) Νά διδάσκει, στή συνέχεια, ὅτι Αὐτός ὁ ἄγνωστος Θεός εἶναι ὁ δημιουργός τοῦ κόσμου καί ὁ πλάστης τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι ὁ ἀληθινός Θεός, πού βρίσκεται παντοῦ. γ) Νά ὁμιλεῖ, τέλος, γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, πού κορυφώθηκε μέ τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου, τή σταύρωση καί τήν ἐνδοξη ἀνάστασή Του.

Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, Δάμαρις καί ἄλλοι πιστοί

Ὁ ἐξαίρετος αὐτός λόγος τοῦ Παύλου ἄλλους συγκίνησε καί ἄλλους στενοχώρησε. Οἱ λίγοι πού συγκινήθηκαν καί πίστεψαν ἀποτέλεσαν τήν πρώτη Χριστιανική Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν. Ἀνάμεσά τους διακρίνονταν ἕνας ἐπίσημος ἀθηναῖος, ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος καί μιά γυναίκα, ἡ Δάμαρις. Ὁ Διονύσιος ἀναδείχτηκε ἕνας ἀπό τούς πρῶτους ὑπεραπιστές τῆς πίστεώς μας καί ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν. Θανατώθηκε μαρτυρικά ἐπὶ αὐτοκράτορα Δομιτιανοῦ καί τιμᾶται ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ὡς ἅγιος στίς 3 Ὀκτωβρίου. Εἶναι ὁ Πολιοῦχος τῶν Ἀθηνῶν.

Ερωτήσεις:

- α) Ποιά ευκαιρία βρήκε ο Παῦλος νά συνεννοηθεῖ μέ τούς ἀθηναίους φιλοσόφους;
- β) Ποιά ἡ γνώμη σας γιά τά κύρια σημεῖα τῆς ὁμιλίας τοῦ Παύλου;
- γ) Τί ἀποτελέσματα εἶχε;

Κείμενα ἀπό τήν Ὁμιλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στούς Ἀθηναίους (Πράξ. ΙΖ' 22-31).

- α) Ὁ Θεός... ἐποίησέ τε ἐξ ἑνός αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων». Στίχ. 26 (ὁ Θεός ἔκαμε ἀπό τό ἴδιο ξενγάρι τῶν πρωτοπλάστων ὅλα τά ἔθνη τῶν ἀνθρώπων).
- β) «Ζητεῖν τόν Κύριον... καί γε Οὐ μακράν ἀπό ἑνός ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα». Στίχ. 27. (Ὁ Θεός ἐφύτεψε στούς ἀνθρώπους τόν πόθο νά Τόν ἀναζητοῦν πάντοτε, ἄν καί βρίσκεται πολύ κοντά στόν καθένα μας).
- γ) «Τούς μέν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδών ὁ Θεός τα νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν». Στίχ. 30 (Τώρα ὁ Θεός, παραβλέποντας τά τόσα χρόνια πού τόν ἀγνοοῦσαν οἱ ἄνθρωποι, παραγγέλλει σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους καί σ' ὅλα τά μέρη τῆς γῆς νά μετανοοῦν).

16. Ὁ Παῦλος στήν Κόρινθο, τέλος τῆς δεύτερης περιοδείας (Πράξ. ΙΗ' 1-22).

Ὁ Παῦλος στήν Κόρινθο, τήν πόλη τοῦ Πλούτου

Ὑστερα ἀπό τήν Ἀθήνα, τήν πόλη τῆς σοφίας, ὁ Παῦλος πῆγε στήν Κόρινθο, τήν πόλη τοῦ πλούτου καί τοῦ ἐμπορίου. Ἡ Κόρινθος βρισκόταν ἀνάμεσα σέ δύο λιμάνια: Τοῦ Λέχαιου στόν Κορινθιακό κόλπο καί τῶν Κεγχρεῶν στόν Ἰσθμιακό. Ἀπό τήν ἀδιάκοπη κίνηση τῶν ἐμπόρων, πού ἔρχονταν ἀπ' ὅλες τίς γωνιές τοῦ τότε κόσμου, ἔμοιαζε μέ κυψέλη. Στήν Κόρινθο φαινόταν ὅτι δέ θά γινόταν δεχτό τό Εὐαγγελικό κήρυγμα, γιατί πλεόναζε ἡ ἁμαρτία. Νά δῶμε ὅτι ὁ Θεός εὐλόγησε καί πάλι τό ἔργο τοῦ Παύλου. Τόν ἔφερε κοντά σέ δύο ἐνάρετους κι ὁμοτέχνους μ' αὐτόν ἀνθρώπους, τόν Ἀκύλα καί τήν Πρίσκιλλα. Ἦταν ἑβραῖοι, πού, καθώς

φαίνεται, είχαν γνωρίσει τό Χριστιανισμό στὴ Ρώμη. Αὐτοὶ λοιπόν πρό-
θυμα δέχτηκαν τὸν Παῦλο στὸ ἐργαστήριό τους νά ἐργαστεῖ, γιὰ νά ἔχει
δσα θά τοῦ χρειάζονταν νά ζεῖ. Μὲ ἐκπληξή καὶ χαρὰ ἄκουγαν τὸν Παῦλο
νά τοὺς μιλάει γιὰ τό Χριστό. Γι' αὐτό τὸν διευκόλυναν νά πηγαίνει συ-
χνά στὴν ἐβραϊκὴ συναγωγή, ὅπου μιλοῦσε καὶ συζητοῦσε μὲ ἰουδαίους
κι Ἕλληνες προσήλυτους.

Ἡ ἀρχὴ τῆς Καινῆς Διαθήκης

Ὁ Παῦλος μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἱκανοποίηση δέχτηκε μιά μέρα τοὺς
ἀγαπητοὺς του συνεργάτες, Σίλα καὶ Τιμόθεο, πού ἦρθαν ἀπὸ τὴ Μακεδο-
νία. Ἡ σαῖτα τοῦ ἀργαλειοῦ οὔτε πού κουνήθηκε ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Οἱ
ἀφηγήσεις τοῦ Σίλα καὶ τοῦ Τιμόθεου ἔδιναν καὶ ἐπαιρναν. Πληροφόρη-
σαν τὸν Παῦλο γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν πίστη τῶν ἀδερφῶν καθὼς καὶ γιὰ
μερικὲς ἀπορίες τῶν Χριστιανῶν τῆς Θεσσαλονίκης. Τότε ὁ Παῦλος, τό
51 μ.Χ., μὲ ἀφορμὴ τὰ νέα πού τοῦ ἔφεραν οἱ συνεργάτες του, ἔγραψε τὴν
πρῶτη «Ἐπιστολὴ πρὸς Θεσσαλονικεῖς». Αὐτὴ ἡ θεόπνευστη καὶ τόσο δι-
δακτικὴ Ἐπιστολὴ ἦταν τό πρῶτο βιβλίό τῆς Καινῆς Διαθήκης, πού γρα-
φόταν μέχρι τότε.

Ὁ Παῦλος ἐνθαρρύνεται ἀπὸ τὸν Κύριο

Μὲ νέες τώρα δυνάμεις, ὁ Παῦλος, συνεχίζει τό ἱεραποστολικό του
ἔργο. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού πίστεψαν καὶ βαπτίστηκαν, διακρίνονταν ὁ
Στεφανᾶς, ὁ Ἰούστος, ὁ ἀρχισυνάγωγος Κρίσπος κι ἄλλοι. Ἀλλ' ὁ φανα-
τισμός καὶ ἡ σκληρότητα τῶν ἐβραίων ἀνάγκασαν τὸν Παῦλο συμβολικά
νά τινάξει τὰ ροῦχα του καὶ ν' ἀφήσει τὴ συναγωγή. Στράφηκε ὀριστικά
πιά στοὺς ἔθνικοὺς. Δίδασκε στὸ σπίτι τοῦ Ἰούστου, πού γειτόνευε μὲ τὴ
συναγωγή. Τότε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μὲ δρᾶμα ἐνθάρρυνε τὸν Παῦλο καὶ τοῦ
εἶπε: «Κήρυττε χωρὶς φόβο, γιατί ἐγὼ εἶμαι μαζί σου. Μάθε ὅτι στὴν πόλη
αὐτὴ ὑπάρχει πολὺς λαὸς δικός μου». Ὁ Παῦλος συνεχίζει τώρα μὲ ἄφτα-
στο ζῆλο κι ἐνθουσιασμό. Μένει στὴν Κόρινθο δεκαοχτὼ ὁλόκληρους μῆ-
νες. Ἐτσι μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τὴ δραστηριότητα τοῦ
Παύλου στερεώθηκε γερὰ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου.

Ένα επεισόδιο στην Κόρινθο.

Ἡ πρόοδος ὅμως αὐτῇ τῆς Ἐκκλησίας ἔκαμε τοὺς φανατικούς ἐβραίους νά στραφοῦν ἐναντίον τοῦ Παύλου. Μιά ἡμέρα λοιπόν μαζί μέ τόν ἀρχισυνάγωγο Σωσθένη συνέλαβαν τόν Παῦλο καί τόν ἔφεραν μπροστά στοῦ Γαλλίωνα. Ἦταν ὁ ἀνθύπατος ὅλης τῆς νότιας Ἑλλάδας, τῆς Ἀχαΐας, μέ ἔδρα τήν Κόρινθο. Ἀλλ' ἦταν ἄνθρωπος μορφωμένος καί συνετός. Σ' αὐτόν ἔφεραν τόν Παῦλο μέ τήν κατηγορία ὅτι ἐναντιώνεται στοῦ Μωσαϊκοῦ νόμο.

Ὁ Γαλλίωνας, πού κατάλαβε τό φανατισμό τους καί τήν ἀθωότητα τοῦ Παύλου, τόν ἐλευθέρωσε κι ἔδωξε τοὺς ἐβραίους ἀπό τό δικαστήριο. Μερικοὶ Ἕλληνες πού παρακολουθοῦσαν τή δίκη ἀγανάκτησαν γιά τή μοχθηρία τῶν ἐβραίων καί ξυλοκόπησαν ἄγρια τό Σωσθένη. Αὐτό ὅμως τόν ὠφέλησε γιατί, καθώς φαίνεται, τόν ἔκαμε νά σκεφεῖ καλύτερα, νά μετανοήσει καί νά σωθεῖ.

Τό τέλος τῆς δεύτερης Περιοδείας

Ἡ Ἑλλάδα εἶχε γίνει τό εὐφορο καί ἀποδοτικό χωράφι, ὅπου μ' ἅπλοχεριά ὁ Παῦλος εἶχε σπείρει τό λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἦταν καιρός πιά νά τελειώσει τή δεύτερη περιοδεία του. Μαζί μέ τοὺς συνεργάτες του ἀναχώρησε γιά τή Συρία. Ἐμεινε ὅμως γιά λίγο στήν Ἐφεσο καί κατόπιν πῆγε στήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Ἀπό ἐκεῖ ἀνέβηκε στά Ἱεροσόλυμα, χαιρέτησε τήν Ἐκκλησία καί γύρισε στήν Ἀντιόχεια. Ἐτσι ἔκλεισε ἡ μεγαλειώδης αὐτή δεύτερη περιοδεία τοῦ «ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν» Παύλου, γύρω στό 52 μ.Χ.

Ἑρωτήσεις – Ἀσκήσεις:

- α) Γιατί ὁ Παῦλος ἔμεινε τόσο καιρό στήν Κόρινθο; τί βοήθειες καί τί ἐμπόδια βρῆκε ἐκεῖ;
- β) Ποιό βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης γράφτηκε πρῶτο καί μέ ποιά ἀφορμή;
- γ) Ποιές πόλεις ἐπισκέφθηκε ὁ Παῦλος στή δεύτερη Περιοδεία του; Σχεδιάστε τό χάρτη αὐτῆς.

17. Τρίτη Περιοδεία τοῦ Παύλου (Πράξ. ΙΗ' 23-28, ΙΘ', Κ' 1-16).

Ὁ Παῦλος ἀρχίζει τήν τρίτη περιοδεία του

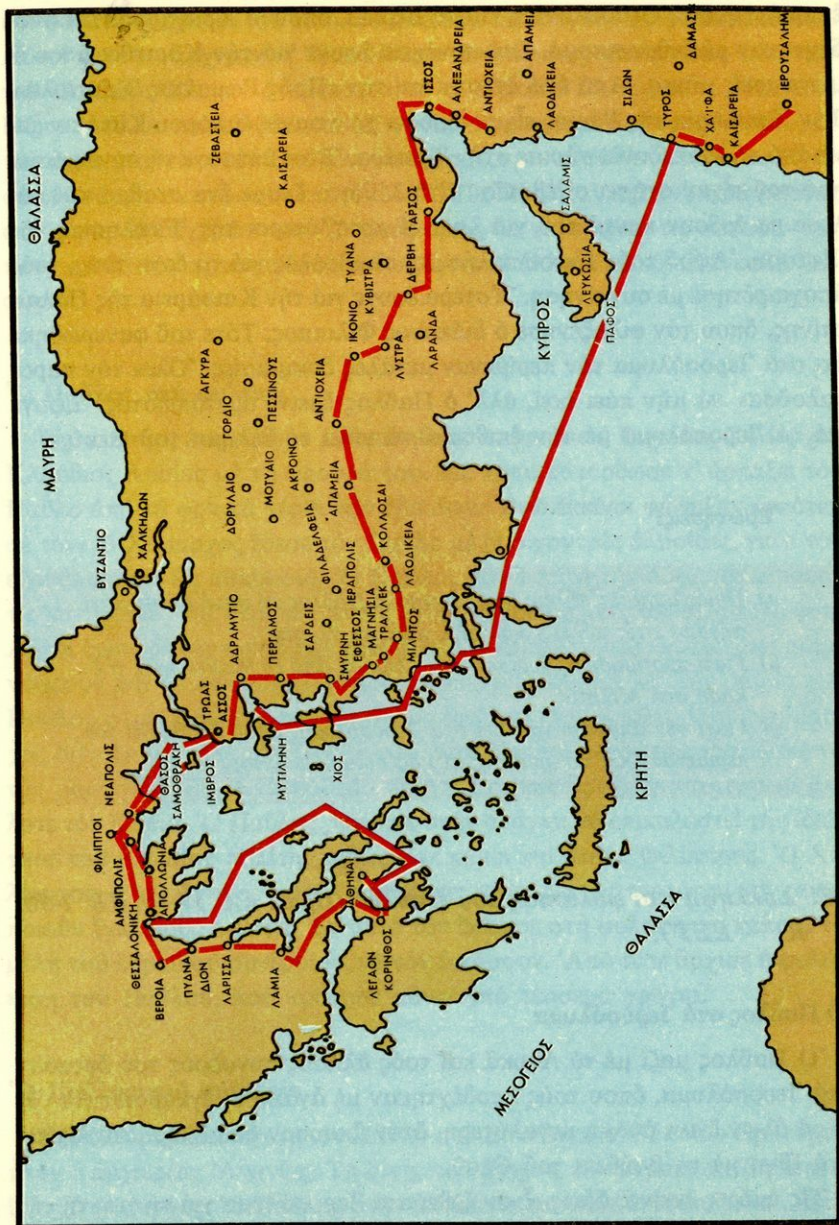
Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀκούραστος αὐτός ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου, πάλι ἀπό τήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας ἄρχισε τήν τρίτη Περιοδεία του τό 52 μ.Χ. Τή φορά αὐτή ἐπισκέφθηκε πολλές ἀπό τίς Ἐκκλησίες, πού εἶχε ἱδρύσει στίς προηγούμενες περιοδεῖες του. Ἔτσι θά ἐνίσχυε στήν πίστη τοὺς Χριστιανούς καί θά συνέδεε πιο πολύ τίς Ἐκκλησίες μέ τόν Κύριο Ἰησοῦ. Χωρίς νά ὑπολογίζει κόπους καί κινδύνους πέρασε ἀπό τή Γαλατία, τή Φρυγία καί ἄλλες ἐπαρχίες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί κατέληξε στήν Ἔφεσο.

Ὁ Παῦλος στήν Ἔφεσο

Ἡ Ἔφεσος ἦταν μεγάλη ἑλληνική πόλη μέ σπουδαία ἐμπορική κίνηση. Ἐγινε τό κέντρο, ἀπ' ὅπου ὁ Χριστιανισμός θά διαδιδόταν πιο εὐκολα στά διάφορα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Στήν Ἔφεσο παρέμεινε ὁ Παῦλος τρία ὀλόκληρα χρόνια. Ἐκεῖ συνάντησε μεγάλες ἀντιδράσεις ἀπό ἑβραίους καί εἰδωλολάτρες, τῶν ὁποίων θίγονταν τά συμφέροντα. Στήν Ἔφεσο ὑπῆρχε μέγας ναός τῆς Ἀρτέμιδας. Ἀπό τή λατρεία της εἶχαν συμφέροντα ἱερεῖς, μουσικοί, ἀγαματοποιοί κι ἄλλοι πολλοί. Ὅρισμένοι λοιπόν ἀπ' αὐτοὺς παρέσυραν τό λαό ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν. Θεωροῦσαν, οἱ δυστυχεῖς, τά ὑλικά τους συμφέροντα ἀνώτερα ἀπό τά πνευματικά. Τελικά ὁμως μέ τήν εἰρηνευτική ἐπέμβαση τοῦ Γραμματέα τῆς Πόλεως (κάτι σάν Δημάρχου) οἱ Χριστιανοί ἀφέθηκαν ἐλεύθεροι.

Ἡ μέριμνα πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. (Β' Κορ. ΙΑ' 28)

Τόν Παῦλο τόν ἀπασχολοῦσε, καθώς μᾶς βεβαιώνει ὁ ἴδιος, ἡ μέριμνα γιά ὅλες τίς Ἐκκλησίες. Ἰδιαιτέρως ἀνησυχοῦσε γιά τίς Ἐκκλησίες τῆς Ἑλλάδας. Γι' αὐτό ἀποφάσισε νά τίς ἐπισκεφεῖ γιά μιᾶ ἀκόμη φορά. Ἀπό τήν Ἔφεσο πῆγε στήν Τρωάδα καί μετά στοὺς Φιλίππους. Ἐκεῖ συνάντησε μέ μεγάλη χαρά τοὺς ἀγαπημένους του χριστιανούς καί τοὺς συνεργάτες του Τιμόθεο, Λουκᾶ κι Ἀρίσταρχο. Μέ ἀκόμη μεγαλύτερη χαρά ἔμαθε ἀπό τόν Τίτο εὐχάριστα νέα γιά τήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου. Μετά

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

ἐπισκέφτηκε τή Θεσσαλονίκη καί τή Βέροια, ὅπου οἱ Χριστιανοί τόν ὑποδέχτηκαν μέ ἑνθουσιασμό. Στή συνέχεια ἔφυγε γιά τήν Κόρινθο, ὅπου ἔμεινε τρεῖς μήνες. Ἀπό ἐκεῖ ἔγραψε καί τήν «Πρός Ῥωμαίους Ἐπιστολή». Τήν Ἐκκλησία τῆς Ῥώμης εἶχαν ἰδρύσει χριστιανοί ἔμποροι. Κατόπιν ξανά ἀπό τή Μακεδονία γύρισε στήν Τρωάδα. Ἔτσι ἀπέφυγε τή συνωμοσία, πού τοῦ εἶχαν στήσει οἱ ἑβραῖοι. Στή Μίλητο ἔκαμε ἕνα σταθμό καί κάλεσε νά ἔρθουν κοντά του γιά λίγο οἱ πρεσβύτεροι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου. Ἀφοῦ τοὺς ἔδωσε πολύτιμες συμβουλές γιά τό ἔργο τους, τοὺς ἀποχαιρέτησε μέ συγκίνηση. Ὑστερα ἔφυγε γιά τήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, ὅπου τόν φιλοξένησε ὁ διάκονος Φίλιππος. Τότε τοῦ φανερώθηκε ὅτι στά Ἱεροσόλυμα τόν περίμεναν μεγάλες δοκιμασίες. Ὅλοι τόν παρακαλοῦσαν νά μήν πάει ἐκεῖ, ἀλλ' ὁ Παῦλος ἔμεινε ἀμετάπειστος. Ἐφυγε γιά τά Ἱεροσόλυμα μέ τήν ἐπιθυμία νά γίνει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιές μεγάλες πόλεις ἐπισκέφτηκε ὁ Παῦλος τή φορά αὐτή; γιατί πῆγαινε στίς πόλεις, πού εἶχε πάει κι ἄλλοτε;
- β) Γιατί προτίμησε νά γυρίσει στήν Τρωάδα ἀπό τή Μακεδονία; τί ἔκαμε στή Μίλητο;
- γ) Γιατί δέν ἀπόφυγε νά πάει στά Ἱεροσόλυμα, ἀφοῦ ἔμαθε ὅτι τόν περίμεναν ἐκεῖ δοκιμασίες; τί μάς διδάσκει αὐτό;

18. Σύλληψη καί φυλάκιση τοῦ Παύλου (Πράξ. ΚΑ' 17-40, ΚΒ' 1-30, ΚΓ' - ΚΣΤ').

Ὁ Παῦλος στά Ἱεροσόλυμα

Ὁ Παῦλος μαζί μέ τό Λουκᾶ καί τοὺς ἄλλους συνοδούς του ἔφτασαν στά Ἱεροσόλυμα, ὅπου τοὺς ὑποδέχτηκαν μέ ἀγάπη κι ἐγκαρδιότητα. Ἡ χαρά ὅλων ἔγινε ἀκόμη μεγαλύτερη, ὅταν ἄκουσαν ὅσα θαυμαστά ἔγιναν στά ἔθνη μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Τίς ἡμέρες ἐκεῖνες ὁμως εἶχαν ἔρθει στά Ἱεροσόλυμα γιά τή γιορτή τῆς Πεντηκοστῆς ἑβραῖοι ἀπό διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Ἀνάμεσά τους ἦταν

καί φανατικοί ἐχθροί τοῦ Παύλου ἀπό τήν Ἐφεσο, τήν Κόρινθο κι ἄλλοῦ. Αὐτοί λοιπόν ἄρχισαν ν' ἀπευθύνουν ἀνύπαρκτες κατηγορίες ἐναντίον τοῦ Παύλου. Ἐλεγαν ὅτι δέ σεβόταν τό ἐβραϊκό ἔθνος καί τό Μωσαϊκό Νόμο κι ἄλλα πολλά ψέματα. Μ' αὐτές τίς συκοφαντίες τους παρέσυραν τόν ὄχλο ἐναντίον τοῦ Παύλου, μέ ἀποτέλεσμα νά τόν συλλάβουν. Εἶχαν σκοπό νά τόν σκοτώσουν ἐπὶ τόπου. Ὁ Παῦλος ἦταν πιά ἀνυπεράσπιστος στά χέρια τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Θεός ὅμως θά φανερώσει τίς συκοφαντίες τους καί θά τόν προστατέψει, καθὼς ἐγινε κι ἄλλοτε μέ τόν Πάγκαλο Ἰωσήφ.

Ὁ Παῦλος στή φυλακή

Τήν κρίσιμη ἐκείνη ὥρα εἰδοποιήθηκε κι ἔφτασε ὁ Ρωμαῖος Χιλιάρχος Κλαύδιος Λυσίας μέ τή φρουρά του. Μέ κόπο κατόρθωσε ν' ἀρπάξει τόν Παῦλο ἀπό τά φονικά χέρια τῶν ἐβραίων: Ἐνῶ ἐκεῖνοι φώναζαν «σκοτώσέ τον», ὁ Χιλιάρχος ἔδωσε τόν Παῦλο μέ δυό χοντρές ἀλυσίδες, γιατί τόν εἶχε θεωρήσει ὡς κακοποιό. Ὁ Παῦλος ἀφοῦ πῆρε τήν ἄδεια, ἀπέκρουσε τίς κατηγορίες καί φέρθηκε στούς ἐχθρούς του μέ μεγαλοψυχία κι ἀγάπη. Αὐτοί ὅμως δέ δέχτηκαν τήν εὐκαιρία πού τοὺς ἔδωσε ὁ Παῦλος, νά μετανοήσουν καί νά σωθοῦν. Τί ἄγριες κι ἀτίθασες ψυχές! Μέ τήν ὁμιλία τοῦ Παύλου ὁ μανιασμένος ἐκεῖνος ὄχλος ἐρεθίστηκε πιά πολύ. Τότε ὁ χιλιάρχος διέταξε νά πᾶνε τόν Παῦλο στό στρατόπεδο κι ἐκεῖ οἱ στρατιῶτες νά τόν μαστιγώσουν μέ τό φοβερό φραγγέλιο, καθὼς εἶχαν μαστιγώσει ἄλλοτε τόν Κύριο. Ὁ Παῦλος βρέθηκε στήν ἀνάγκη νά ἐπικαλεστεῖ τήν ιδιότητα τοῦ Ρωμαίου πολίτη, καθὼς εἶχε κάμει καί στούς Φιλίππους. Ὁ Χιλιάρχος, ὅταν ἄκουσε αὐτό, φοβήθηκε, γιατί δέν ἐπιτρεπόταν νά κακοποιοῦν Ρωμαίους πολῖτες. Γι' αὐτό τόν ἔκλεισε στή φυλακή καί κάλεσε τά μέλη τοῦ ἐβραϊκοῦ συνεδρίου, νά τόν δικάσουν. Ἀπό τότε ἄρχισε ἡ φυλάκιση τοῦ Παύλου, πού κράτησε πάνω ἀπό τέσσερα χρόνια.

Ὁ Παῦλος στό συνέδριο

Τήν ἄλλη ἡμέρα πῆγαν τόν Παῦλο στό Συνέδριο, τοῦ ὁποῖου Πρόεδρος ἦταν ὁ ἀρχιερέας Ἀνανίας. Τή δίκη, πού ἄρχισε, τήν παρακολούθησε κι ὁ ἴδιος ὁ χιλιάρχος. Ὁ Παῦλος στήν ἀπολογία του εἶπε ὅτι δικαζόταν, ἐπειδὴ πίστευε κι ἔλπιζε στήν ἀνάσταση τῶν νεκρῶν. Τά μέλη τοῦ συνεδρίου

Φαρισαῖοι καί Σαδδουκαῖοι, διαφώνησαν μεταξύ τους κι ἄρχισαν νά φιλονικοῦν. Αἰτία ἦταν ἡ ἀνάσταση, πού δέν τή δέχονταν οἱ Σαδδουκαῖοι. Ὁ χιλιάρχος, γιά νά σώσει τόν Παῦλο πού κινδύνευε, διέταξε τοὺς στρατιῶτες νά τόν μεταφέρουν ξανά στό δεσμωτήριο. Ἐκεῖ ὁ Κύριος τοῦ φανέρωσε μέ ὄραμα ὅτι δέ θά πάθαινε κανένα κακό κι ὅτι θά κήρυττε τό Εὐαγγέλιο στή Ρώμη.

Ὁ Παῦλος αἰσθανόταν πιά νά τόν πλημμυρίζουν νέες δυνάμεις, ἀφοῦ ὁ Κύριος θά ἦταν μαζί του. Οἱ φανατικοί ἐχθροί τοῦ Παύλου μέ ὀρκους ἀποφάσισαν νά τόν δολοφονήσουν. Ζήτησαν μάλιστα ἀπό τοὺς ἀρχιερεῖς νά τόν ξαναφέρουν σέ δίκη. Εἶχαν σκοπό νά τόν δολοφονοῦσαν στό δρόμο. Ἡ πρόνοια ὅμως τοῦ Θεοῦ ματαίωσε τά ἐγκληματικά τους σχέδια. Ὁ χιλιάρχος πληροφορήθηκε τή συνωμοσία ἀπό τόν ἀνεψιό τοῦ Παύλου. Τότε γιά νά τόν προστατέψει, τόν ἔστειλε μέ μεγάλη στρατιωτική φρουρά στό ρωμαῖο ἀνθύπατο τῆς Καισάρειας, Ἀντώνιο Φήλικα. Ἐτσι ὁ Θεός ἔσωσε τόν Παῦλο ἀπό τά μαχαίρια τῶν ἐχθρῶν του.

Ὁ Παῦλος ἐπικαλεῖται τόν Καίσαρα

Στίς φυλακές τῆς Καισάρειας ὁ Παῦλος πέρασε δυό μονότονα χρόνια. Καί τοῦτο, γιατί ὁ τυραννικός καί φιλάργυρος ἀνθύπατος Φήλικας ἔλπιζε νά πάρει χρήματα, γιά νά ἐλευθερώσει τόν Παῦλο. Τό 60 μ.Χ. ὅμως ὁ αὐτοκράτορας τῆς Ρώμης τόν ἀντικατέστησε μέ ἄλλο ἀνθύπατο, τόν Πόρκιο Φῆστο.

Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ζήτησαν κι ἀπό τό νέο ἀνθύπατο Φῆστο, νά τοὺς ἀποστείλει τόν Παῦλο στά Ἱεροσόλυμα, δηθεν γιά νά τόν δικάσουν αὐτοί. Σκοπός τους ἦταν νά τόν σκοτώσουν στό δρόμο, καθὼς εἶχαν σχεδιάσει κι ἄλλοτε. Ὁ Φῆστος κατάλαβε τά φονικά τους σχέδια καί τοὺς κάλεσε ν' ἀποστείλουν αὐτοί ἐκπροσώπους στή νέα δίκη τοῦ Παύλου, στήν Καισάρεια. Στή δίκη αὐτή πού ἐγινε στήν Καισάρεια, φάνηκε ἡ ἀθωότητα τοῦ Παύλου. Ἀλλ' ὁ Φῆστος πείστηκε ἀπό τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Παύλου νά ξαναγίνει ἡ δίκη στά Ἱεροσόλυμα ἀπό τό μέγα συνέδριο. Τότε ὁ Παῦλος διαμαρτυρήθηκε καί ζήτησε, καθὼς εἶχε δικαίωμα, νά δικαστεῖ ἀπό τόν Καίσαρα στή Ρώμη. Ὁ Φῆστος δέχτηκε αὐτό μέ δυσφορία. Ζήτησε μάλιστα τήν ἔγκριση τοῦ ὑποτελοῦς στοὺς ρωμαίους Βασιλιὰ τῶν Ἰουδαίων, Ἡρώδη Ἀγρίππα. Ἐτσι ὁ Παῦλος θά πῆγαινε στή Ρώμη, καθὼς τοῦ εἶχε φανερώσει μέ ὄραμα ὁ Κύριος.

Ερωτήσεις:

- α) Πώς σώθηκε ο Παῦλος από τη συνωμοσία τῶν ἐβραίων στή Τε-ροσόλυμα;
- β) Πώς ὁ Κύριος ἐνίσχυσε τόν Παῦλο στή φυλακή;
- γ) Γιατί ὁ Παῦλος ἐπικαλέσθηκε τόν Καίσαρα, τί μᾶς διδάσκει αὐτό;
- δ) Πώς πρέπει νά ὑπερασπιζομε τό δικαιώματά μας;

19. Ἀποστολή τοῦ Παύλου στή Ρώμη (Πράξ. ΚΖ' ΚΗ' 1-15).

Ὁ Παῦλος μέ περιπέτειες ταξιδεύει γιά τή Ρώμη

Τό φθινόπωρο τοῦ 60 μ.Χ. ὁ Παῦλος μαζί μέ ἄλλους κρατούμενους καί τούς ἀγαπητούς του συνεργάτες Ἀρίσταρχο τό Μακεδόνα καί τό Λουκᾶ ἐπιβιβάστηκαν στό πλοῖο γιά τή Ρώμη. Μέ πολλές δυσκολίες ἐξαιτίας τοῦ ἀντίθετου ἀνέμου, ἔφτασαν στή Μύρα τῆς Λυκίας. Ἐκεῖ οἱ ταξιδιώτες ἐπιβιβάστηκαν σ' ἄλλο φορτηγό καί μεγαλύτερο πλοῖο, πού μετέφερε σιτάρι στή Ρώμη. Ἀπό τήν πολλή τρικυμία ὁμως, κατά τή διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ, παρασύρθηκαν στό νότιο μέρος τῆς Κρήτης. Κατέληξαν σ' ἕναν τόπο, πού λεγόταν «Καλοί λιμένες», κοντά στήν ἀρχαία πόλη Λασαία. Ἦταν Νοέμβριος μήνας. Ὁ Παῦλος τούς συμβούλεψε νά ξεχειμωνιάσουν ἐκεῖ. Ἀλλ' ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου μαζί μέ τόν ἰδιοκτήτη του ἀποφάσισαν νά πλεύσουν γιά ἄλλο ἀσφαλέστερο λιμάνι, τό Φοίνικα. Ἐκεῖ σκέφτονταν νά περάσουν τό χειμῶνα. Ἀλλιῶς ὁμως τούς τά ἔφερε ὁ ἰσχυρός ἀέρας, πού τόν ἔλεγε «Εὐροκλύδωνα». Παρέσυρε τό πλοῖο καί τ' ἄφησε ἀκυβέρνητο στήν τύχη τῶν κυμάτων.

Ναυάγιο καί σωτηρία τῶν ναυαγῶν

Δεκατέσσερα ἡμερόνυχτα τό πλοῖο πάλευε μέ τά κύματα, χωρίς νά φαίνονται οὔτε ἥλιος, οὔτε ἀστέρια, οὔτε σημάδια στεριάς. Οἱ ταξιδιώτες εἶχαν ἐξαντληθεῖ ἀπό τίς ταλαιπωρίες καί τή νηστεία. Ὁ Παῦλος, καθῶς τόν εἶχε πληροφορήσει Ἄγγελος Κυρίου, τούς διαβεβαίωσε πώς θά σώζονταν ὅλοι τους. Πράγματι ἀντιλήφθηκαν ὅτι πλησίαζαν σέ κάποια στεριά.

Ὁ Παῦλος, μέ τό κύρος πού εἶχε, ματαίωσε τήν ἀπόπειρα τῶν ναυτῶν ν' ἀφήσουν τό πλοῖο ἀβοήθητο. Καθώς καί τήν ἀπάνθρωπη σκέψη τους νά σκοτώσουν τοὺς κρατούμενους, ἐπειδὴ φοβοῦνταν μήπως δραπετεύαν ὅταν θά ἔφταναν στήν ξηρά. Τελικά τό πλοῖο κόλλησε μέ τήν πρῶρα στό βυθό κι ἄρχισε νά διαλύεται. Οἱ ἐπιβάτες, 276 ἄτομα, μέ κάθε τρόπο σώθηκαν ὅλοι τοὺς ναυαγοί πιά στήν παραλία ἑνός νησιοῦ. Ἦταν ἡ Μελίτη, ἡ σημερινή Μάλτα.

Ὁ Παῦλος φτάνει στή Ρώμη

Οἱ ἀγαθοί κάτοικοι τοῦ νησιοῦ περιποιήθηκαν τοὺς ναυαγούς κι ἄναψαν μεγάλη φωτιά, γιά νά τοὺς ζεστάνουν. Ἀλλ' ὅταν ὁ Παῦλος δοκίμασε νά ρίξει λίγα φρύγανα στή φωτιά, τόν δάγκωσε μία ὀχιά, χωρίς νά πάθει τίποτε μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Οἱ κάτοικοι τόν νόμισαν γιά θεό, καθώς εἶχε γίνει κι ἄλλοτε στά Λύστρα. Ἀλλ' ὁ Παῦλος τό θεώρησε ὡς εὐκαιρία, γιά νά τοὺς διδάξει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀπό τότε ἄρχισε νά διαδίδεται ὁ Χριστιανισμός στή Μάλτα. Ὑστερα ἀπό τρεῖς μήνες οἱ ναυαγοί ἔφυγαν γιά τή Ρώμη. Ἐτσι τό 61 μ.Χ. μετά ἀπό τόσες ταλαιπωρίες ὁ Παῦλος ἔφτασε στήν Ρώμη, ὅπου οἱ Χριστιανοί τόν ὑποδέχτηκαν μέ πολύ σεβασμό. Χωρίς νά τόν ξέρουν εἶχαν συνδεθεῖ μαζί του μέ τή θεόπνευστη Ἐπιστολή, πού τοὺς εἶχε ἀποστείλει ἀπό τήν Κόρινθο.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς βοήθησε ὁ Παῦλος γιά νά σωθοῦν οἱ ναυαγοί;
- β) Ἀπό πού ἐπαιρνε θάρρος καί δύναμη, γιά ν' ἀντιμετωπίζει τόσες ταλαιπωρίες;
- γ) Πῶς πρέπει νά φερόμαστε στίς δύσκολες περιστάσεις;

20. Ὁ Παῦλος στή Ρώμη. Ἀποφυλάκιση αὐτοῦ (Πράξ. ΚΗ' 16-31).

Φυλάκιση τοῦ Παύλου στή Ρώμη

Στή Ρώμη ἐπέτρεψαν στόν Παῦλο νά μένει σέ ἰδιωτικό σπίτι κοντά στίς φυλακές μαζί μέ τό στρατιώτη, πού θά τόν φρουροῦσε. Σ' αὐτό βοήθησαν

οί καλές συνστάσεις του εκατόνταρχου Ιουλίου, πού είχε συνοδεύσει τόν Παῦλο στό ταξίδι, καθώς καί ἡ ἀναφορά τοῦ ἀνθύπατου τῆς Παλαιστίνης Φῆστου. Ἔτσι μέ τά ἐλαφρά αὐτά δεσμά, καθώς τά ὀνομάζει ὁ ἴδιος, πέρασε δύο χρόνια στή Ρώμη. Τό αὐτοκρατορικό δικαστήριο καθυστέρησε τόσο πολύ, ν' ἀσχοληθεῖ μαζί του.

Ὁ μέγας δέσμιος κηρύσσει τό Χριστό

Ὁ Θεός ἀνάδειξε τό δεσμοτήριο τοῦ Παύλου στή Ρώμη σέ ἄμβωνα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐκεῖ τόν ἐπισκέφτονταν οἱ ἐκλεκτοί συνεργάτες του Λουκάς, Τιμόθεος, Μάρκος, Ἀρίσταρχος κι ἄλλοι πολλοί Χριστιανοί. Ἀκόμη τόν ἐπισκέφτονταν ἄνθρωποι ἀπό τ' ἀνάκτορα τοῦ Νέρωνα, στρατιωτικοί, ἐλεύθεροι, δοῦλοι κ.ἄ. Σ' ὅλους αὐτούς μίλαγε πάντα γιά τό Χριστό. Ἔτσι στό φτωχικό ἐκεῖνο σπίτι, πού ἔμενε ὁ μέγας δέσμιος, πολλοί γνώρισαν τή χάρη τοῦ Θεοῦ καί βρῆκαν τή σωτηρία. Σ' ὅλους αὐτούς ὁ σεβάσιμος Ἀπόστολος κήρυττε γιά τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί δίδασκε γιά τόν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Μ' αὐτά τά λόγια τελειώνει τήν ἐξιστόρησή του, στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», ὁ αὐτόπτης μάρτυρας καί Εὐαγγελιστής Λουκάς.

Οἱ Ἐπιστολές τῆς αἰχμαλωσίας

Τώρα πού ὁ Παῦλος ἦταν φυλακισμένος, πιό πολύ σκεφτόταν τίς τόσες Ἐκκλησίες, πού μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ εἶχε ιδρύσει. Τί νά γίνονταν ἄραγε οἱ ἀγαπημένοι του χριστιανοί; Πόσο ἤθελε νά βρισκόταν καί πάλι κοντά τους! Ἐπειδή ὁμως αὐτό τοῦ ἦταν ἀδύνατο, ἀποφάσισε νά ἐπικοινωνήσει μαζί τους μέ «Ἐπιστολές». Ἔτσι τό δεσμοτήριο τῆς Ρώμης ἔγινε τόπος θεόπνευστης συγγραφῆς. Μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ γράφτηκαν οἱ Ἐπιστολές: 1) *Πρός Κολασσαεῖς*, 2) *πρός Ἐφεσίους*, 3) *Πρός Φιλιππησίους* καί 4) *Πρός Φιλήμονα*. Αὐτές λέγονται καί Ἐπιστολές τῆς αἰχμαλωσίας. Στή χρυσή ἀλυσίδα τῶν ἄλλων Ἐπιστολῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου προστέθηκαν κι αὐτές. Γιά νά διδάσκουν ὅλες, δεκατέσσερις συνολικά, τό λόγο τοῦ Θεοῦ στίς ἀναρίθμητες γενιές τῶν ἀνθρώπων.

Ἀποφυλάκιση τοῦ Παύλου

Ὑστερα ἀπό δύο χρόνια τό αὐτοκρατορικό δικαστήριο ἀσχολήθηκε μέ

τόν Παῦλο. Ἀκόμη ὁ Χριστιανισμός δέν ἦταν ἀπαγορευμένη θρησκεία. Καί πιά πολύ δέν τόλμησε κανείς, νά καταθέσει κάτι ἐναντίον του. Ἀλλά καί ἡ ἀναφορά τοῦ ἀνθύπατου Φήστου ἦταν εὐνοϊκή. Ὅλα αὐτά ἔκαμαν νά λάμπει ἡ ἀλήθεια, ν' ἀθωώσουν τόν Παῦλο καί νά τόν ἀποφυλάκισουν. Ἔτσι τέλειωσε ἡ φυλάκιση τοῦ Παύλου, πού κράτησε περίπου μιά πενταετία. Σ' ὅλο αὐτό τό διάστημα ὁ μέγας Ἀπόστολος ὑπόμεινε ἀμέτρητες ταλαιπωρίες γιά τήν Ἐκκλησία καί τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ.

Ἑρωτήσεις — Ἀσκήσεις:

- α) Πῶς οἱ Χριστιανοί τῆς Ρώμης ἔδειξαν τήν ἀγάπην τους στόν Παῦλο;
- β) Τί μάς διδάσκει ἡ ζωή τοῦ Παύλου στό δεσμωτήριό τῆς Ρώμης;
- γ) Γιατί τελικά ἀθωώθηκε στή Ρώμη;

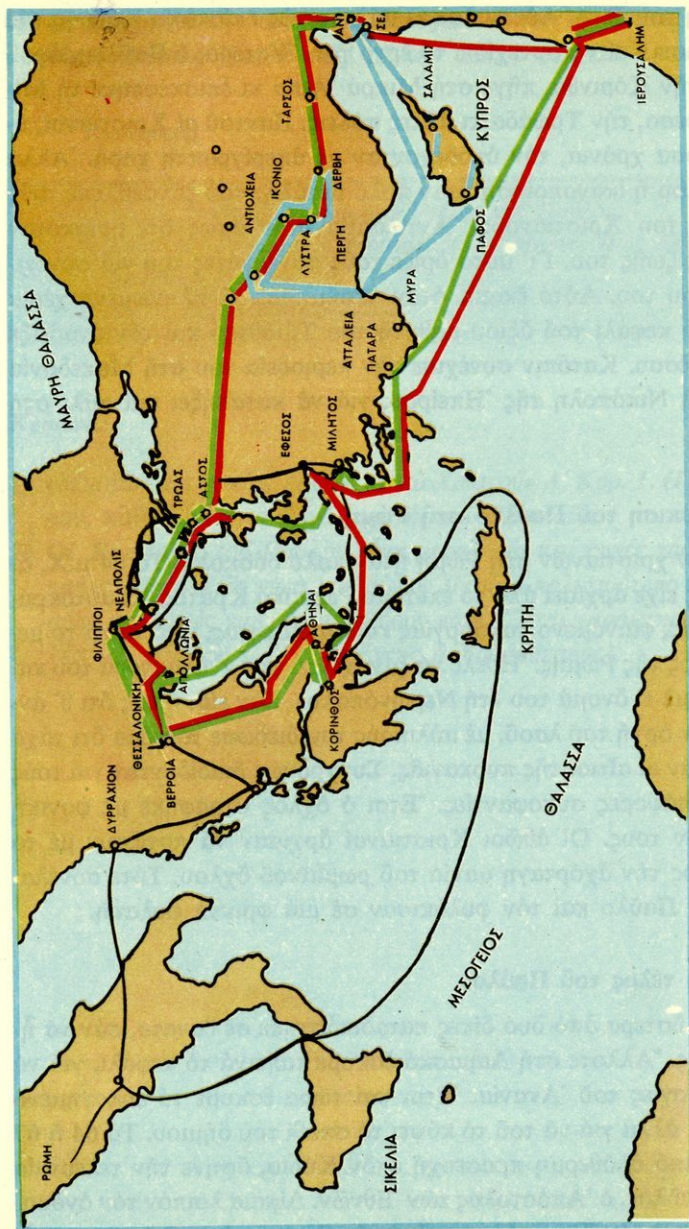
21. Τέταρτη Περιοδεία τοῦ Παύλου, θάνατος αὐτοῦ.

Ὑστερα ἀπό τήν ἀποφυλάκιση

Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων δέ μᾶς γράφουν, πού πῆγε ὁ Παῦλος ὕστερα ἀπό τήν ἀποφυλάκισή του. Ἀπ' αὐτά ὁμως πού γράφει ὁ ἴδιος στίς Ἐπιστολές του καί ἀπό τίς πληροφορίες ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, συμπεραίνουμε ὅτι ἔκαμε καί τέταρτη περιοδεία. Τότε δέν ἦταν πιά νέος. Τά χρόνια καί κυρίως οἱ πολλές ταλαιπωρίες τόν εἶχαν γεράσει. Ἡ καρδιά του ὁμως εἶχε τήν ἴδια ζωντάνια κι ἄς βρισκόταν στό ἡλιοβασίλεμα τῆς ζωῆς του. Γι' αὐτό ἀποφάσισε νά ἐπισκεφθεῖ καί πάλι πολλές ἀπό τίς ἀγαπημένες του Ἐκκλησίες.

Τέταρτη Περιοδεία

Ἡ Κρήτη, καθώς φαίνεται, ἦταν ὁ πρῶτος σταθμός του. Κρήτες, πού εἶχαν δεῖ τό θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς, ἦταν οἱ πρῶτοι ἱεραπόστολοι τοῦ νησιοῦ. Οἱ λιγοστοί Χριστιανοί ὁμως, πού βρισκόνταν ἐκεῖ, δέ γνώριζαν πολλά γιά τό Χριστιανισμό. Γι' αὐτούς κυρίως κήρυξε τό Χριστό, μαζί μέ

ΧΑΡΤΗΣ ΠΟΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

τό συνεργάτη του Τίτο. Αυτόν άφησε μάλιστα ως έπίσκοπο Κρήτης, για να συμπληρώσει και να συνεχίσει τό έργο του. Ύστερα, ο Παύλος, αφού πέρασε από την Κόρινθο, πήγε στη Μικρά Άσία κι επισκέφτηκε τη Μίλητο, την Έφεσο, την Τρωάδα κι άλλες πόλεις. Παντού οι Χριστιανοί, ύστερα από τόσα χρόνια, τόν ύποδέχονταν με απερίγραπτη χαρά. Άλλά και του Παύλου ή ίκανοποίηση ήταν πολύ μεγάλη, πού ξαναέβλεπε τούς αγαπημένους του Χριστιανούς. Άντιλαμβανόταν όμως ότι βρισκόταν στη δύση τής ζωής του. Γι' αυτό όριζε τούς συνεργάτες του για συνεχιστές του έργου του. Αυτό έκαμε, όταν άκούμπησε τά πληγωμένα χέρια του πάνω στο κεφάλι του άξιου μαθητή του Τιμόθεου και τόν ανάδειξε έπίσκοπο Έφέσου. Κατόπιν συνέχισε την περιοδεία του στη Μακεδονία κι έφτασε στη Νικόπολη τής Ήπείρου, για να καταλήξει και πάλι στη Ρώμη.

Δεύτερη φυλάκιση του Παύλου στη Ρώμη

Ή θέση τών χριστιανών στη Ρώμη ήταν πολύ δύσκολη. Τό 64 μ.Χ. άγριος διωγμός είχε άρχίσει από τό έπίσημο Ρωμαϊκό Κράτος. Ο αυτοκράτορας Νέρωνας, φαινόμενο κακουργίας και φαυλότητας, είχε κάψει τό μεγαλύτερο μέρος τής Ρώμης. Ήθελε να ξαναχτίσει εκεί τ' ανάκτορά του και μιά νέα πόλη με τ' όνομά του «τή Νερωνόπολη». Σάν είδε όμως ότι θ' αντιμετώπιζε την όργη του λαού, με αυλικούς του διέδωσε τό ψέμα ότι τάχα χριστιανοί ήταν οι αίτιοι τής πυρκαγιάς. Συγχρόνως διαδίδονταν για τούς χριστιανούς διάφορες συκοφαντίες. Έτσι ο όχλος στράφηκε με φονική μανία έναντίον τους. Οι άθωοι Χριστιανοί άρχισαν να ποτίζουν με τό άγνό αίμα τους την άχόρταγη μανία του ρωμαϊκού όχλου. Τότε συνέλαβαν ξανά τόν Παύλο και τόν φυλάκισαν σε μιά φρικτή φυλακή.

Τό μαρτυρικό τέλος του Παύλου

Ο Παύλος ύστερα από δύο δίκες καταδικάστηκε σε θάνατο, σάν να ήταν κακούργος. Άλλοτε στη Δαμασκó έσκυβε ταπεινά τό κεφάλι, για να δεχτεί τίς εύλογίες του Άνανία. Έτσι και τώρα έσκυβε τό εύλογημένο εκείνο κεφάλι, αλλά για να του τό κόψει τό σπαθί του δήμιου. Τό 64 ή 67 μ.Χ. ύστερα από όλόθερμη προσευχή στον Κύριο, άφηνε την τελευταία του πνοή ο Παύλος, ο Άπόστολος τών Έθνών. Δίκαια λοιπόν τόν όνόμασαν «Πρώτο μετά τόν Ένα». Δίκαια είπαν ότι ή σημασία του έργου του ή-

ταν μοναδική γιά τήν παγκόσμια ἱστορία. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμáει τόν κορυφαῖο ἀπόστολο Παῦλο μαζί μέ τόν Πέτρο στίς 29 Ἰουνίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) τί μᾶς διδάσκει τό μαρτυρικό τέλος τοῦ Παύλου;
- β) Γιατί τόν ὀνόμασαν «Ἀπόστολο τῶν Ἑθνῶν»; Πῶς ἀλλιῶς τόν ὀνόμασαν καί γιατί;
- γ) Μέ τί μᾶς διδάσκει σήμερα;

Κείμενα:

- 1) «Μιμηταί μοι γίνεθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ» Α΄ Κορ. 1. (Γίνεστε μιμητές μου, καθὼς κι ἐγὼ ἔγινα μιμητής τοῦ Χριστοῦ).
- 2) Οἱ Ἐπιστολές τοῦ Παύλου εἶναι μεταλλεῖα καί πηγές τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μεταλλεῖα γιατί μᾶς δίνουν Πλοῦτο πολυτιμότερο κι ἀπό τό χρυσάφι καί πηγές γιατί δέ στερεοῦν ποτέ. (Ἐτσι χαρακτηρίζει τίς ἐπιστολές τοῦ Παύλου ὁ Ἁγ. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος).

22. Διδασκαλία καὶ θαύματα τοῦ Πέτρου (Πράξ. Θ' 31-43).

Πέτρος, ὁ μαθητὴς τοῦ Κυρίου

Ὁ Πέτρος ἦταν γιὸς τοῦ Ἰωνᾶ κι ἀδελφός τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέα. Καταγόταν ἀπὸ τὴ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦταν ψαράς στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. Ἐγινε ἓνας ἀπὸ τοὺς πρῶτους μαθητὲς τοῦ Κυρίου, Τὸν ὁποῖο ἀκολούθησε μὲ ἀφοσίωση κι ἀγάπη. Ὁ Πέτρος πολλές φορές μιλοῦσε κι ἀπὸ μέρους τῶν ἄλλων μαθητῶν. Ξεχώριζε γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμη του. Ἀλλὰ κι ὁ Κύριος ἀγαποῦσε ἰδιαίτερως τὸν Πέτρο, μαζί μὲ τ' ἀδέρφια Ἰάκωβο καὶ Ἰωάννη. Ὁ Πέτρος ναὶ μὲν ἀρνήθηκε τὸ Διδάσκαλό του στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέα, ἀλλ' ὅμως ξέπλυνε τὸ ἀμάρτημά του μὲ τὰ δάκρυα τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας του. Ὁ Κύριος, ὁ Θεός τῆς ἀγάπης, συγχώρεσε τὸν Πέτρο καὶ βράβευσε τὴ μεγαλειώδη μετάνοιά του. Γιὰ νὰ τὸν ἀποκαταστήσει μάλιστα στὰ μάτια τῶν ἄλλων μαθητῶν καὶ στὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα, παράγγειλε μὲ τίς μυροφόρες γυναῖκες, ν' ἀναγγεῖλουν ξεχωριστὰ στὸν Πέτρο τὴν ἀνάστασή Του. Τὸ ἴδιο καὶ στὴ λίμνη Γεννησαρέτ, μπροστὰ στοὺς ἄλλους μαθητὲς, τοῦ ἔδωσε τὴν ἐντολὴ νὰ κηρύττει τὸ θεῖο λόγο.

Ὁ Πέτρος διδάσκει καὶ θαυματουργεῖ

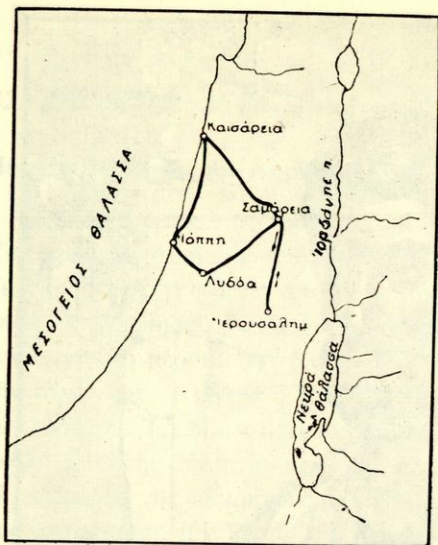
Εἶδαμε πὼς τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ὁ ἄλλοτε ψαράς, ὁ Πέτρος, μὲ τὸ δίχτυ τοῦ Θεοῦ λόγου ἔφερε στὸ Χριστὸ τρεῖς χιλιάδες πιστοὺς. Τὸν εἶδαμε ἀκόμη νὰ κηρύττει στὴ Σαμάρεια καὶ πολλοὶ νὰ πιστεύουν στὸν Κύριο. Τὸ θάρρος κι ὁ ζῆλος τοῦ Πέτρου παρακινοῦσαν κι ἄλλους στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ. Ὁ διωγμός ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν, πού ἔγινε ὕστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμό τοῦ Στεφάνου, εἶχε σταματήσει. Οἱ χριστιανοὶ ἀνενόχλητοι πιά προόδευαν στὴν εὐσέβεια καὶ πληθύνονταν συνεχῶς. Τὴ χαρὰ ὅλων ἦρθε ν' αὐξήσει ἡ περιοδεία τοῦ Πέτρου στὴν Παλαιστίνη. Ὁ Ἱερός Χρυσόστομος γράφει ὅτι «ὁ Πέτρος σάν καλὸς στρατηγὸς περιερχόταν κι ἐπιθεωροῦσε τίς τάξεις τῶν Χριστιανῶν». Τότε ὁ Πέτρος ἦρθε καὶ στὴν πόλη Λύδδα, ὅπου ἐνίσχυε τοὺς πιστοὺς στὸ θεῖο θέλημα. Ἐκεῖ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ θεράπευσε κάποιον, πού ὀνομαζόταν Αἰνέας καὶ ἦταν ὀχτὼ χρόνια παράλυτος. Μ' αὐτὸ τὸ θαῦμα πολλοὶ πίστεψαν στὸν Κύριο.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος. Ἔργο 16ου αἰώνα. Ι. Μ. Σταυρονικίτα Ἀγίου Ὁρους.

Ὁ Πέτρος ἀνασταίνει τὴν Ταβιθά

Στὴν ὥραία παραλιακὴ πόλη Ἰόππη, τὴ σημερινή Γιάφφα, ὑπῆρχαν πολλοὶ πιστοί. Ἀνάμεσά τους, σάν καρποφόρο δέντρο γεμάτο καρπούς,

Χάρτης περιοδείας
του Ἀποστόλου Πέτρου.

διακρινόταν γιά τά καλά της ἔργα ἡ εὐσεβής κόρη Ταβιθά. Μιά ἡμέρα, ἡ Ταβιθά, ἀρρώστησε βαριά καί παρά τίς φροντίδες τῶν πιστῶν, πέθανε. Τότε ἡ ἐλπίδα ὧλων στράφηκε στόν Πέτρο, πού βρισκόταν στή γειτονική πόλη Λύδδα. Αὐτός μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ δέ θά μπορούσε ἀραγε νά τήν ἀναστήσει; Χωρίς ἀναβολή λοιπόν ἔστειλαν στή Λύδδα δύο ἄντρες, πού τόν παρακάλεσαν καί ἦρθε στήν Ἰόππη. Ὁ Πέτρος συγκινήθηκε πολύ, δταν εἶδε τά ὀρφανά καί τίς χῆρες νά τόν παρακαλοῦν μέ δάκρυα γιά τήν Ταβιθά. Ἐδειχναν μάλιστα καί τά φορέματα, πού τοὺς εἶχε ἐτοιμάσει ἐκεῖνη. Τότε ὁ Πέτρος, γιά ν' ἀποφύγει κάθε ἐπίδειξη, ζήτησε νά βγοῦν ὅλοι ἔξω ἀπό τό δωμάτιο τῆς νεκρῆς. Κι ἀφοῦ γονάτισε προσευχήθηκε μέ θερμῇ στόν Κύριο. Σέ μία στιγμή σταμάτησε τήν προσευχή του καί πρόσταξε «Ταβιθά σήκω». Τό θαῦμα, πού ὅλοι τοὺς περίμεναν, ἐγίνε. Ἡ χαρά τοὺς ἦταν ἀπερίγραπτη. Τό θαῦμα διαδόθηκε σάν ἀστραπή κι ἐγίνε ἀφορμή νά πιστέψουν στόν Κύριο πολλοί ἰουδαῖοι κι ἐθνικοί.

Ρητό:

Πάντα ὅσα ἐάν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήψετε. Ματθ. ΚΑ' 22 (Ὅλα ὅσα ζητήσετε στήν προσευχή σας μέ πίστη θά τά πάρετε).

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς γνωρίζουμε ὅτι ὁ Κύριος συγχώρεσε τὸν Πέτρο γιὰ τὴν ἄρνησή του;
- β) Τί ἦταν ἡ Ταβιθά;
- γ) Τί διδασκόμαστε ἀπὸ τὸ παράδειγμά της;
- δ) Ποιά ἄλλα θαύματα τοῦ Πέτρου γνωρίζετε;

23. Ὁ Πέτρος στὴν Καισάρεια (Πράξ. Ι' 1-48).

Κορνήλιος, ὁ πιστὸς ἀξιωματικὸς

Στὴν παραλιακὴ πόλη Καισάρεια ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ ρωμαίου διοικητῆ τῆς Παλαιστίνης. Γι' αὐτὸ στρατοπέδευε ἐκεῖ μεγάλη στρατιωτικὴ δύναμη μὲ πολλοὺς στρατιῶτες κι ἀξιωματικούς. Ἀνάμεσά τους διακρινόταν γιὰ τὴν εὐσέβεια καὶ τὰ καλὰ του ἔργα ὁ ἑκατόνταρχος Κορνήλιος. Αὐτός, ἂν καὶ ἦταν ἐθνικός, πίστευε στὸν ἀληθινὸ Θεό, ἐλεοῦσε τοὺς φτωχοὺς καὶ παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ νὰ τὸν φωτίζει. Τὸ καλὸ παράδειγμα τοῦ Κορνήλιου εἶχε φέρεي κι ὅλη τὴν οἰκογένειά του στὸν ἀληθινὸ Θεό.

Ὁ Κορνήλιος προσκαλεῖ τὸν Πέτρο

Μιὰ ἡμέρα, περίπου στὶς τρεῖς τ' ἀπόγευμα, κι ἐνῶ ὁ Κορνήλιος προσευχόταν, εἶδε σέ ὄραμα Ἄγγελο Κυρίου νὰ τοῦ λέει: «Κορνήλιε οἱ προσευχές σου καὶ οἱ ἐλεημοσύνες σου ἔφτασαν στὸ θρόνο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τοῦ θυμίζουν τὸ παράδειγμά σου. Στείλε λοιπὸν ἄνδρες στὴν Ἰόππη καὶ κάλεσε ἐδῶ τὸ Σίμωνα, πού ὀνομάζεται Πέτρος. Αὐτὸς φιλοξενεῖται στὸ σπίτι τοῦ Σίμωνα, πού κατεργάζεται δέρματα καὶ κατοικεῖ κοντὰ στὴ θάλασσα». Κατόπιν ὁ Ἄγγελος ἐξαφανίστηκε. Εἶχε κάμει τὸ ἔργο του. Ὁ Κορνήλιος γεμάτος πιά ἀπὸ χαρὰ κι εὐγνωμοσύνη στὸν Κύριο γιὰ τὴν τιμὴ πού τοῦ ἔκαμε, ἐφάρμοσε ἀμέσως τὴ θεϊκὴ ἐντολή. Ἔστειλε στὴν Ἰόππη δυὸ ὑπηρέτες του μαζί μὲ ἓναν εὐσεβεῖ στρατιώτη καὶ κάλεσε τὸν Πέτρο νὰ ἔρθει στὴν Καισάρεια.

Τό δραμα τοῦ Πέτρου

Στό διάστημα πού ὁ Πέτρος φιλοξενεῖτο στό σπίτι τοῦ Σίμωνα, εἶδε ἕνα δραμα. Ἦταν μεσημέρι καί βρισκόταν στό πάνω μέρος τοῦ σπιτιοῦ, στό λιακωτό καί προσευχόταν. Ξαφνικά εἶδε νά κατεβαίνει ἀπό τόν οὐρανό, κάτω πού ἔμοιαζε μέ σεντόνι. Κρεμόταν ἀπό τίς τέσσερις ἄκρες καί ὑπῆρχαν μέσα σ' αὐτό ὅλα τὰ ζῶα τῆς γῆς, θηρία, ἐρπετά καί πτηνά. Πολλά ἀπ' αὐτά οἱ Ἰουδαῖοι δέν τὰ ἔτρωγαν σάν ἀκάθαρτα. Μ' αὐτά συμβόλιζαν τοὺς εἰδωλολάτρες πού ἔπρεπε ν' ἀποφεύγουν, γιά νά μὴν παρασύρονται ἀπ' αὐτοὺς στήν ἁμαρτία. Συγχρόνως ὁ Πέτρος ἄκουσε μιά φωνή νά τοῦ λέει: «Πάρε ἀπ' αὐτά, Πέτρο, σφάξε καί φάε». Ὁ Πέτρος ὁμως ἀπάντησε. «Ποτέ, Κύριε, δέν θά φάω ἀκάθαρτο ζῶο, καθώς δέν ἔφαγα μέχρι τώρα». Ξανά ὁμως ἐπέμεινε ἡ ἴδια φωνή: «Ἐκεῖνα πού καθάρισε ὁ Θεός, σύ μὴν τὰ νομίζεις μολυσμένα». Αὐτό ἀφοῦ ἐπαναλήφθηκε τρεῖς φορές, τό σεντόνι μέ τὰ ζῶα ἐξαφανίστηκε στόν οὐρανό. Ὁ Πέτρος κατάπληκτος σκεφτόταν, τί νά σήμαινε ἄραγε τό περίεργο αὐτό δραμα; Μήπως μ' αὐτό ὁ Θεός ἤθελε νά τόν διδάξει κάποια μεγάλη ἀλήθεια;

Ὁ Πέτρος στήν Καισάρεια, βάπτισμα τοῦ Κορνήλιου

Τότε ἔφτασαν οἱ ἄνθρωποι τοῦ Κορνήλιου καί φανέρωσαν στόν Πέτρο τό σκοπό τοῦ ταξιδιοῦ τους. Τό Ἅγιο Πνεῦμα τόν φωτίσει νά καταλάβει τί σήμαινε τό δραμα καί νά τοὺς ἀκολουθήσει. Ἔτσι τήν ἄλλη ἡμέρα ἔφυγαν γιά τήν Καισάρεια. Ἐκεῖ περίμεναν τόν Πέτρο ὁ εὐσεβὴς Κορνήλιος μέ τοὺς συγγενεῖς του καί τοὺς στενότερους φίλους του. Ὁ Κορνήλιος ὑποδέχτηκε τόν Πέτρο μέ μεγάλο σεβασμό καί τοῦ φανέρωσε ὅσα εἶχε ἀκούσει ἀπό τόν Ἀγγελο. Κατόπιν ὁ Πέτρος τοὺς εἶπε ὅτι, ἂν καί ἦταν Ἰουδαῖος, ἐρχόταν σ' αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτρες γιατί ἦταν θέλημα Θεοῦ. Στή συνέχεια μέ καλοσύνη κι ἀγάπη τοὺς μίλησε γιά τόν Κύριο καί γιά τόν τρόπο τῆς σωτηρίας. Τό σπουδαῖο αὐτό κατηχητικό μάθημα τοῦ Πέτρου εἶχε ἐκπληκτικά ἀποτελέσματα. Ἐνῶ μιλοῦσε ὁ Πέτρος τό Ἅγιο Πνεῦμα «ἐπέτεσεν ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας» Πράξ. Γ' 44. (Κατέβηκε σ' ὅλους αὐτοὺς πού ἄκουγαν τό λόγο τοῦ Θεοῦ). Ἐκαμε μάλιστα κι αὐτοὺς ἱκανοὺς νά μιλοῦν ξένες γλῶσσες καί νά δοξολογοῦν τό Θεό. Ὅλοι ἔμειναν ἐκπληκτοί. Εἶδαν καθαρά πιά ὅτι ὁ Θεός καλοῦσε καί τοὺς εἰδωλολάτρες στή λύτρωση καί στή σωτηρία. Στή συνέχεια ὁ Πέτρος τοὺς βάπτισε στό ὄνομα τοῦ Κυρίου. Ἦταν ἀπό τοὺς πρώτους ἐθνικούς πού δέχονταν τό ἄ-

γιο Βάπτισμα. Όλοι τους και ιδιαίτερα, ο Κορνήλιος με χαρά κι αγαλλίαση παρακάλεσαν τόν Πέτρο κι έμεινε κοντά τους λίγες ημέρες ακόμη. Ύστερα έφυγε γιά τά Ίεροσόλυμα, όπου φανέρωσε στους εκεί «έξ Ίουδαίων Χριστιανούς» ότι ήταν θέλημα Θεού ή νέα πίστη νά διαδοθεί και στά έθνη. Όλοι τους χάρηκαν και δόξασαν τό Θεό.

Έρωτήσεις:

- α) Ποιές ήταν οι κυριότερες αρετές του Κορνήλιου;
- β) Ποιά σημασία είχε τό δραμα του Πέτρου;
- γ) Πώς φανέρωσε ο Θεός ότι καλεϊ όλους στη μετάνοια και στη σωτηρία;

24. Ο Πέτρος στη φυλακή, αποφυλάκιση, περιοδεΐες και θάνατος αυτού (Πράξ. ΙΒ' 1-17).

Ο Πέτρος στη φυλακή

Βασιλιάς των Ίουδαίων από τό 41 ως τό 44 μ.Χ. ήταν ο Ήρώδης ο Αγρίππας, έγγονος του Ήρώδη που έσφαξε τά νήπια κατά τή Γέννηση του Κυρίου. Αυτός λοιπόν γιά νά μετριάσει τήν αντίπαθεια των έβραίων απέναντί του, επειδή τους κυβερνούσε τυραννικά, έκαμε διωγμό εναντίον των Χριστιανών. Μέ διαταγή του μάλιστα τό 44 μ.Χ. αποκεφαλίστηκε ο απόστολος Ίάκωβος, ο αδερφός του Ιωάννη. Πρώτος αυτός από τους Άποστόλους πρόσφερε τή ζωή του γιά τήν πίστη του Χριστού. Ο Ήρώδης είδε πώς ή πράξη του αυτή ίκανοποίησε αρκετούς έβραίους και αποφάσισε νά συνεχίσει τίς θανατικές εκτελέσεις. Έτσι λοιπόν, κατά τίς ημέρες του Πάσχα, συνέλαβε τόν απόστολο Πέτρο και τόν έκλεισε στη φυλακή μέ αυστηρά δεσμά. Ημέρα και νύχτα δεκαέξι στρατιώτες τόν φρουρούσαν «ανά τέσσερις». Ήθελε νά τόν εκτελέσει ύστερα από τό Πάσχα. Ο Πέτρος έμπιστεύτηκε τόν εαυτό του στην προστασία του Θεού. Άλλά και οι Χριστιανοί προσεύχονταν θερμά στόν Κύριο, γιά νά τόν σώσει. Ωσπου έφτασε τό τελευταίο βράδυ, πριν από τήν εκτέλεση του Άποστόλου.

Οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι,
Πέτρος καὶ Παῦλος.

Ὁ Πέτρος σώζεται

Πολλοὶ χριστιανοὶ ἐκείνῃ τὴν κρίσιμῃ νύχτᾳ συγκεντρώθηκαν στὸ σπίτι τῆς Μαρίας, μητέρας τοῦ Εὐαγγελιστῆ Μάρκου. Ἐκάναν ὁλονύχτια προσευχή γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Πέτρου. Καὶ νὰ ἡ ἀπάντησις στὶς θερμὲς προσευχάς τους: Ἄγγελος Κυρίου παρουσιάστηκε στὸ δεσμοτῆριο, ξύπνησε τὸν Πέτρο καὶ τοῦ εἶπε νὰ ἐτοιμαστεῖ. Συγχρόνως μὲ θαυματουργικὸ τρόπο ἔπεσαν οἱ ἀλυσίδες ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Πέτρου. Ἄνοιξαν οἱ πόρτες τῆς φυλακῆς καὶ πέρασαν, ὁ Ἄγγελος μαζί μὲ τὸν Πέτρο, μπροστὰ ἀπὸ τοὺς φρουροὺς, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ πάρουν εἶδησι. Ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴ φυλακή, ἐξαφανίστηκε ὁ Ἄγγελος. Δέν ὑπῆρχε πιά κίνδυνος. Τότε συνῆρθε ὁ Πέτρος ἀπὸ τὴν ἐκπληξή του καὶ κατάλαβε, πὼς εἶχε σωθεῖ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λύκου. Γρήγορα ἦρθε στὸ σπίτι, πού προσεύχονταν οἱ πιστοί. Σάν τὸν εἶδαν, ὅλοι τοὺς χάρηκαν κι εὐχαρίστησαν τὸ Θεό. Διδάχτηκαν ἔτσι, γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμη, ὅτι ὁ Θεὸς εἰσακούει τίς προσευχάς

τῶν πιστῶν καί τοὺς χαρίζει τὴν προστασία του. Ὁ Πέτρος ἀμέσως ἔφυγε γιὰ ἄλλο τόπο. Ἔτσι θ' ἀπόφευγε τὴ φονικὴ μανία τοῦ Ἡρώδη καὶ θά κήρυττε κι ἄλλοῦ τὸ Εὐαγγέλιο.

Περιοδεῖς καὶ θάνατος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου

Ὁ Πέτρος ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Ἡρώδη ξαναγύρισε στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀργότερα συναντήθηκε καὶ πάλι μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο στὴν Ἀντιόχεια. Ἐκανε περιοδεῖς καὶ δίδαξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Γαλατία, στὴ Βιθυνία, στὴν Καππαδοκία κι ἄλλοῦ. Ἀρχαία ὁμως παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας λέει ὅτι ἡ Ρώμη ἦταν ὁ τελευταῖος τόπος τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως τοῦ κορυφαίου Ἀποστόλου. Ἐκεῖ κατὰ τὸ διωγμὸ τοῦ Νέρωνα συνέλαβαν τὸν Πέτρο καὶ τὸν θανάτωσαν μὲ μαρτυρικὸ τρόπο. Σύμφωνα μὲ τὴν ἴδια παράδοση ὁ Πέτρος σταυρώθηκε ἀλλὰ, καθὼς ζήτησε ὁ ἴδιος, μὲ τὸ κεφάλι πρὸς τὰ κάτω. Ἔτσι μὲ σταυρικὸ θάνατο τέλειωσε ἡ ἀποστολικὴ ζωὴ τοῦ Πέτρου, μιά ζωὴ πού τὴ χαρακτήριζε ὁλόθερμη ἀγάπη κι ἀφοσίωση στὸν Κύριο.

Ὁ Πέτρος ὁμως συνεχίζει νὰ μᾶς διδάσκει καὶ τώρα μὲ τίς δύο θεόπνευστες «Καθολικὲς Ἐπιστολές του». Ἔτσι λέγονται οἱ Ἐπιστολές τῆς Καίνης Διαθήκης, πού ἀπευθύνονται σ' ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ καὶ τοὺς δύο μαζί κορυφαίους ἀποστόλους, Πέτρο καὶ Παῦλο, στὶς 29 Ἰουνίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς οἱ πιστοὶ τῶν Ἱεροσολύμων βοήθησαν τὸν Πέτρο, ὅταν βρισκόταν στὴ φυλακή; τί μᾶς διδάσκει αὐτό;
- β) Ποιὰ εἶναι ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς;
- γ) Πῶς θανατώθηκε ὁ Πέτρος;
- δ) Μὲ τί μᾶς διδάσκει καὶ σήμερα ὁ ἀπόστολος Πέτρος;

25. *Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης.***Ὁ Ἰωάννης ἀκολουθεῖ τὸν Κύριο**

Ὁ Ἰωάννης καταγόταν ἀπὸ τὴ Γαλιλαία καὶ εἶχε γονεῖς τὸ Ζεβεδαῖο καὶ τὴ Σαλώμη. Ἦταν ἀδερφός τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου. Ὁ Ἰωάννης, ἀφοῦ πῆρε κάποια μόρφωση, μαζί με τὸν ἀδερφό του Ἰάκωβο ἀκολούθησαν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατέρα τους. Ἐγιναν ψαράδες στὴ λίμνη Γεννησαρέτ. Εἶχαν μάλιστα καὶ δικό τους ψαράδικο καραβάκι. Ἀπὸ τοὺς καλοὺς γονεῖς τους τὰ δύο ἀδέρφια ἔμαθαν νὰ σέβονται τὸ Θεό. Ὁ Ἰωάννης προτοῦ νὰ γίνει μαθητὴς τοῦ Κυρίου, ἦταν μαθητὴς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου. Ἐκεῖ κοντά στὸ Βαπτιστὴ γνώρισε τὸν Ἰησοῦ. Ὅταν τὸν κάλεσε ὁ Κύριος νὰ γίνει μαθητὴς του, ὁ Ἰωάννης χωρὶς κανένα δισταγμὸ ἄφησε τὸν Πατέρα του καὶ τὰ δίχτυα κι ἀκολούθησε τὸν Ἰησοῦ με ἀφοσίωση κι ἀγάπη.

Ὁ Ἰωάννης γίνεται μαθητὴς τῆς ἀγάπης

Ὁ Κύριος τιμοῦσε κι ἀγαποῦσε ἰδιαίτερα τὸν Ἰωάννη. Καὶ ἦταν πραγματικὰ ἄξιος τῆς θεϊκῆς ἀγάπης. Στὸ «Μυστικὸ Δεῖπνο» αὐτὸς εἶχε τὸ θάρρος νὰ πέσει στὸ στῆθος τοῦ Διδασκάλου του καὶ με ἀγωνία νὰ τὸν ρωτήσῃ, ποιὸς ἦταν ὁ προδότης. Αὐτὸς μαζί με τὸν Πέτρο ἀκολούθησαν τὸν Κύριο στίς αὐλές τῶν ἀρχιερέων. Αὐτὸς μαζί με λίγες εὐσεβεῖς γυναῖκες παραβρέθηκαν κάτω ἀπὸ τὸ Σταυρὸ τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς σ' αὐτόν ἐμπιστεύτηκε τὴν Παναγία Μητέρα Του. Ὁ Ἰωάννης πιά, σάν στοργικὸς γιὸς, θά τὴ φρόντιζε. Ἀλλὰ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν Ἀνάσταση πρῶτος αὐτὸς ἀπὸ τοὺς μαθητὲς ἔφτασε στὸ κενὸ μνημεῖο τοῦ Γολγοθᾶ. Ἔτσι ὁ Ἰωάννης ἀναδείχτηκε ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης.

Ὁ Ἰωάννης κηρύττει τὸ Χριστό

Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Ἰωάννης ἄρχισε νὰ κηρύττει με θάρρος τὸ Χριστό. Εἶδαμε ὅτι μαζί με τὸν Πέτρο δίδαξαν

*Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης υπαγορεύει στο μαθητή του Πρόχορο. Μ. Πανσέληνου
Πρωτάτο Καρυών Αγίου Όρους 14ος αιώνας.*

τό Ευαγγέλιο στη Σαμάρεια. Τόσος ήταν ο ζήλος και η φροντίδα του για την πρώτη Έκκλησία, ώστε ονομαζόταν «στύλος» αυτής. Ἀργότερα ο Ἰωάννης κήρυξε, τό Ευαγγέλιο στη Μικρά Ἀσία μέ κέντρο τήν Ἐφεσο. Ἀπό ἐκεῖ στό διωγμό τοῦ Δομιτιανοῦ ἐξορίστηκε στήν Πάτμο, ὅπου δέχτηκε ἀπό τό Θεό ἀποκαλύψεις. Αὐτές τίς ἔγραψε στό προφητικό βιβλίο του, τήν «Ἀποκάλυψη», πού εἶναι τό τελευταῖο βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὑστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Δομιτιανοῦ ὁ Ἰωάννης ξαναγύρισε στήν Ἐφεσο, ὅπου ἔζησε μερικά χρόνια ἀκόμη.

Ἡ ζωή τοῦ Ἰωάννη στήν Ἐφεσο, θάνατος αὐτοῦ

Ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοί συγγραφεῖς μᾶς διηγοῦνται ὅτι ὁ Ἰωάννης στήν Ἐφεσο προστάτευε κάποιο καλό νέο. Ἀνέθεσε μάλιστα στόν ἐπίσκοπο τῆς πόλεως νά τόν φροντίζει. Ἀργότερα ὁ νέος αὐτός, ὅταν ἀπουσίαζε ὁ Ἰωάννης, παρασύρθηκε ἀπό τίς κακές συναναστροφές καί σιγά σιγά ἔφυγε ἀπό τό δρόμο τοῦ Θεοῦ.

Ἐφτασε νά γίνει λήσταρχος πάνω στά βουνά. Τήν κακή ἐξέλιξη τοῦ νέου αὐτοῦ, ὅταν ἔμαθε ὁ Ἰωάννης λυπήθηκε τόσο πολύ, ὥστε ἀποφάσισε νά πάει νά τόν βρεῖ. Ἄν καί ἦταν πιά γέροντας ἀνέβηκε στά βουνά καί ἀφοῦ τόν βρῆκε, τόν παρακάλεσε μέ δάκρυα στά μάτια νά μετανοήσῃ, γιά νά σωθεῖ. Ὁ ληστής νικήθηκε ἀπό τή μεγάλη ἀγάπη τοῦ σεβαστοῦ Ἀποστόλου. Ἄφησε τούς συντρόφους του, μετάνιωσε εἰλικρινά καί ἀκολούθησε τόν Ἰωάννη. Ἐτσι σώθηκε ἓνα ἀκόμη χαμένο πρόβατο.

Ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος μᾶς ἀναφέρει ὅτι στήν Ἐφεσο οἱ Χριστιανοί γιά νά φέρουν στίς συναθροίσεις τους τό γέροντα πιά Ἰωάννη, τόν κράταγαν στά χέρια τους. Κι ἐπειδή δέν μπορούσε πιά νά τοῦς διδάσκει μέ πολλά λόγια, ἐπαναλάμβανε τή φράση: «Τεκνία μου ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Δηλαδή παιδάκια μου ν' ἀγαπιόσαστε μεταξύ σας καί συμπλήρωνε: «Αὕτῃ εἶναι ἡ ἐντολή τοῦ Κυρίου μας καί ὅταν κάνετε τοῦτο, εἶναι ἀρκετό». Ὁ Ἰωάννης πέθανε σέ βαθιά γεράματα τό 101 μ.Χ. Μᾶς διδάσκει ὁμῶς καί σήμερα μέ τό παράδειγμά του καί μέ τά πέντε θεόπνευστα βιβλία του. Τό Τέταρτο Ἱερό Εὐαγγέλιο, τίς τρεῖς καθολικές Ἐπιστολές καί τήν Ἀποκάλυψη. Ὁ Ἰωάννης ἐπειδή ἀποκάλεσε τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ «Λόγο», πρῶτος αὐτός ὀνομάστηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία μας «Θεολόγος». Τή μνήμη του γιορτάζουμε στίς 8 Μαΐου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ἡ διδασκαλία καί τό παράδειγμα τοῦ Ἰωάννη ποιά μεγάλη ὑποχρέωση στό Σωτήρα Χριστό μᾶς τονίζουν ἰδιαίτερα;
- β) Πῶς πρέπει νά ἐκδηλώνουμε τήν ἀγάπη μας στό Θεό καί στούς ἀνθρώπους;
- γ) Ποῦ ὁδηγοῦν οἱ κακές συναναστροφές;
- δ) Πῶς ἀποκαλεῖται ὁ Ἰωάννης καί γιατί;

26. Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος.

Ὁ Ἀνδρέας πρῶτος ἀποδέχεται τό ἀποστολικό ἀξίωμα

Ὁ Ἀνδρέας ἦταν νεώτερος ἀδελφός τοῦ Πέτρου κι ἐξασκοῦσε μαζί του τό ἔργο τοῦ ψαῤῥά. Τά δύο ἀδελφία ἀπό εὐσεβῆ ζῆλο ἦρθαν κοντά στόν ἄ-

γιο Ἰωάννη τόν Πρόδρομο κι ἔγιναν μαθητές του, μαζί μέ τ' ἄλλα δυό ἀδελφία τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη. Ὅταν ὁ Κύριος τοὺς κάλεσε νά Τόν ἀκολουθήσουν, πρῶτος ὁ Ἀνδρέας ἀποδέχτηκε μέ χαρά τό θεϊκό κάλεσμα. Γι' αὐτό λέγεται καί «Πρωτόκλητος». Κατόπιν ἔφερε κοντά στόν Κύριο καί τόν ἀδελφό του Πέτρο, γιά νά γίνουν πιά «ἀλιεῖς ἀνθρώπων». (Ματθ. Δ' 19). Δηλαδή ἀπό ἐδῶ καί πέρα μέ τό δίχτυ τοῦ κηρύγματος θά προσέλκυαν ἀνθρώπους στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀνδρέας ὁδηγεῖ καί ἄλλους στό Χριστό

Ὁ Ἀνδρέας ἔφερε στόν Κύριο καί τό συμπολίτη του κι ἀργότερα ἀπόστολο, Φίλιππο. Κάποτε μάλιστα μερικοί θεοσεβεῖς Ἕλληνες πού ἤθελαν νά δοῦν τόν Ἰησοῦ, φανέρωσαν τήν ἐπιθυμία τους αὐτή στό Φίλιππο. Καί αὐτός μαζί μέ τόν Ἀνδρέα τοὺς παρουσίασαν στόν Κύριο. Ὁ φιλέλληνας αὐτός ἀπόστολος, ὁ Ἀνδρέας, ἀργότερα δίδαξε καί πέθανε στήν Ἑλλάδα. Βλέπουμε λοιπόν ὅτι ὁ Ἀνδρέας ὄχι μόνο ἀκολούθησε πρῶτος αὐτός τόν Ἰησοῦ, ἀλλά φρόντιζε νά ὁδηγεῖ καί ἄλλους κοντά στό Θεό. Αὐτό φανερώνει τό μεγάλο καί ἱεραποστολικό ζήλο του.

Ὁ Ἀνδρέας περιοδεύει καί πεθαίνει γιά τό Χριστό

Σύμφωνα μέ ἀρχαῖες ἐκκλησιαστικές παραδόσεις, ὅστερα ἀπό τήν Πεντηκοστή, ὁ Ἀνδρέας περιόδευσε καί δίδαξε σέ διάφορα μέρη. Πῆγε στή Συρία, στήν Καπαδοκία, στή Βιθυνία, στή Σκυθία καί ἄλλου. Στό Βυζάντιο χειροτόνησε καί ὀρισε πρῶτο ἐπίσκοπο, τό Στάχυ. Γι' αὐτό φέρεται ὡς ἱδρυτής τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀπό τό Βυζάντιο, ὁ Ἀνδρέας, πῆγε στή Θράκη, στή Μακεδονία, στήν Ἠπειρο καί κατέληξε στήν Πάτρα τῆς Ἀχαΐας. Στήν Πάτρα ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας ἔκαμε πολλά θαύματα καί δίδαξε τό Εὐαγγέλιο. Τ' ἀποτελέσματα ἦταν θαυμαστά. Πολλοί πίστεψαν στόν Κύριο κι ἀποτέλεσαν τήν ἐκεῖ χριστιανική Ἐκκλησία. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς ἦταν ἡ σύζυγος τοῦ ἀνθρώπου τῆς Ἀχαΐας ἡ Μαξιμίλλα καί ὁ ἀδελφός του. Αὐτό ἐξόργισε τόν ἀνθρώπου καί διέταξε νά συλλάβουν καί νά φυλακίσουν τόν ἀπόστολο Ἀνδρέα. Λίγο ἀργότερα τόν καταδίκασε σέ σταυρικό θάνατο. Εἶδαμε ὅτι ὁ Ἀνδρέας εἶχε τήν τιμή, πρῶτος ν' ἀκολουθήσει τόν Κύριο. Τώρα, βλέπουμε ὅτι ἀξιῶνεται ν' ἀκολουθήσει τόν Κύριο καί στό Σταυρό. Σέ γερον-

τική ηλικία, ογδόντα περίπου χρόνων, υπόμεινε με ανδρεία τό σταυρικό θάνατο, πάνω σέ δυό δοκάρια σέ σχῆμα Χ.

Ἡ Ἐκκλησία τιμάει τόν ἀπόστολο Ἀνδρέα

Τό ιερό λείψανο τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέα τόν 4ο αἰώνα μεταφέρθηκε στήν Κωνσταντινούπολη καί τοποθετήθηκε στό ναό τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Στήν Πάτρα θεωρεῖται πολιοῦχος καί προστάτης. Μάλιστα, ἐκεῖ πού μαρτύρησε ὁ ἅγιος, χτίστηκε γι' αὐτόν ναός. Τώρα τελευταῖα χτίστηκε ἐκεῖ καί ἄλλος καινούργιος καί μεγαλοπρεπής ναός. Σήμερα φυλάγεται στήν Πάτρα καί ἡ «τιμία κάρα», δηλαδή τό κεφάλι τοῦ Ἀποστόλου. Ὅλος ὁ χριστιανικός κόσμος καί ἰδιαίτερα ἡ Κωνσταντινούπολη καί ἡ Σκωτία, τιμοῦν τόν Πρωτόκλητο Ἅγιο Ἀνδρέα. Τή μνήμη του γιορτάζουμε στίς 30 Νοεμβρίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς ὀνομάστηκε ὁ Ἀνδρέας καί γιατί;
- β) Ποιούς ἄλλους Ἀποστόλους ὡδήγησε στόν Κύριο;
- γ) Πῶς ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας συνέχισε νά ὡδηγεῖ καί ἄλλους στό Χριστό; Ποιά δική μας υποχρέωση μᾶς θυμίζει αὐτό;
- δ) Ποιές πόλεις τόν τιμοῦν περισσότερο καί γιατί;

27. Οἱ ὑπόλοιποι ὀκτώ Ἀπόστολοι.

Ἄλλοι Ἀπόστολοι

Γνωρίσαμε ὅτι οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ὕστερα ἀπό τήν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔγιναν πανίσχυροι κήρυκες τοῦ Θεοῦ λόγου καί ἄρχισαν τό ἀποστολικό τους ἔργο. Ἀποστολικό ἔργο ὅμως ἐκτός ἀπό τούς δώδεκα Ἀποστόλους καί τόν ἀπόστολο Παῦλο, ἔκαμαν οἱ βοηθοί καί συνεργάτες αὐτῶν. Ἰσαμε τώρα γνωρίσαμε τόν ἀπόστολο Παῦλο καί τούς ἀποστόλους Πέτρο, Ἰωάννη καί Ἀνδρέα. Γνωρίζουμε ἐπίσης ὅτι νωρίς, τό 44 μ.Χ., ἀποκεφαλίστηκε ὁ Ἰάκωβος, ὁ γιός τοῦ Ζεβεδαίου. Δέν μᾶς μένει παρά ἀπό τούς δώδεκα Ἀποστόλους νά δοῦμε τί ἔκαμαν καί οἱ ἄλλοι ὀκτώ.

Ἡ δράση τῶν ἄλλων Ἀποστόλων

Οἱ ὑπόλοιποι ὁχτῶ Ἀπόστολοι ἀποτελοῦν μοναδικό φαινόμενο στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτούς τοὺς ἀπλοῖκούς κι ἄσημους ἀνθρώπους ὁ Θεός τοὺς ἔκαμε ἄξιους καί ἱκανούς νά συντρίψουν τά εἰδῶλα. Τοὺς ἀνάδειξε φωστήρες τῆς οἰκουμένης. Τοὺς ἀξίωσε ἀκόμη νά σφραγίσουν τό κήρυγμά τους μέ τό αἷμα τους. Ἔτσι σύμφωνα μέ ἀρχαῖες παραδόσεις μποροῦμε νά παρακολουθήσουμε τή δράση καθενός.

1. Φίλιππος

Καταγόταν ἀπό τή Βηθσαϊδά τῆς Γαλιλαίας καί ἦταν ἀπό τοὺς πρώτους μαθητές τοῦ Κυρίου. Κήρυξε τό Εὐαγγέλιο στή Φρυγία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου καί μαρτύρησε. Τόν γιορτάζουμε στίς 14 Νοεμβρίου. Ἀπό τήν ἄλλη ἡμέρα ἀρχίζει ἡ νηστεία τῶν Χριστουγέννων.

2. Ναθαναήλ ἢ Βαρθολομαῖος

Καταγόταν ἀπό τήν Κανά τῆς Γαλιλαίας. Ὁ Κύριος τόν ὀνόμασε γνήσιο Ἰσραηλίτη, χωρίς πονηριά. Ὁ Ναθαναήλ, σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, κήρυξε τό Χριστό στήν Ἰνδία καί στήν Ἀρμενία. Ὑπέμεινε καί αὐτός μαρτυρικό θάνατο.

3. Θωμᾶς

Ἦταν ἐκεῖνος πού ἀπουσίαζε, ὅταν παρουσιάστηκε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές Του γιά πρώτη φορά ὕστερα ἀπό τήν Ἀνάστασή Του. «Ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου» διακήρυξε ὥστόσο ὁ Θωμᾶς, ὅταν εἶδε καί αὐτός τόν Κύριο μετά ἀπό ὁχτῶ ἡμέρες. Τό περιστατικό αὐτό θυμόμαστε πιό πολύ τή πρώτη Κυριακή, ὕστερα ἀπό τό Πάσχα. Τότε γιορτάζουμε καί τή μνήμη του. Ὁ Θωμᾶς διδάξε τό Εὐαγγέλιο στήν Παρθία καί στήν Ἰνδία, ὅπου καί μαρτύρησε. Γι' αὐτό Χριστιανοί τῶν Ἰνδιῶν λέγονται «Θωμαῖστές».

4. Ματθαῖος

Καταγόταν ἀπό τή Γαλιλαία. Ἦταν τελώνης, δηλαδή μάζευε τοὺς φόρους, στήν Καπερναούμ. Ὁ Ματθαῖος ἀκολούθησε μέ προθυμία Τόν Κύριο, ὅταν τόν κάλεσε νά γίνει μαθητής Του. Ἀρχικά δίδαξε στοὺς Ἰουδαίους τῆς Παλαιστίνης. Ἐγραψε τό Θεόπνευστο καί πρῶτο Ἱερό

Ευαγγέλιο για Χριστιανούς, πού προέρχονταν από τους 'Ιουδαίους. 'Αργότερα κήρυξε στους Πάρθους και στους Αιθίοπες. Μαρτύρησε και αυτός για τό Χριστό.

5. 'Ιάκωβος ό γιός του 'Αλφαίου

Λεγόταν και μικρός, για νά ξεχωρίζει από τόν 'Ιάκωβο τό γιό του Ζεβεδαίου. Δίδαξε τό Ευαγγέλιο στήν Αίγυπτο, όπου και μαρτύρησε.

6. Θαδδαῖος ἢ Λεββαῖος

Αὐτός λεγόταν και 'Ιούδας και ἦταν γιός του 'Ιακώβου. Κήρυξε τό Ευαγγέλιο στή Συρία, στήν 'Αρμενία, στήν 'Αραβία και στήν Περσία. Εἶχε μαρτυρικό τέλος.

7. Σίμωνας ό Κανανίτης ἢ Ζηλωτής

Ό 'Απόστολος αὐτός, σύμφωνα μέ τήν παράδοση κήρυξε στή Μαυριτανία και σ' ἄλλες χώρες τῆς 'Αφρικῆς. Λέγεται ότι κατέληξε στή Μεγάλη Βρετανία, όπου και πέθανε μέ μαρτυρικό τρόπο.

8. Ματθίας

Γνωρίζουμε ότι αὐτός, πῆρε τήν κενή θέση του 'Ιούδα του 'Ισκαριώτη στό ἀποστολικό ἀξίωμα. Λέγεται ότι κήρυξε στήν Αίγυπτο και στήν Αἰθιοπία, όπου βρῆκε μαρτυρικό θάνατο. 'Η 'Εκκλησία μας τιμάει ξεχωριστά κάθε 'Απόστολο, τούς τιμάει δμως κι όλους μαζί στίς 30 'Ιουνίου.

'Ερωτήσεις:

- α) Πῶς ἀναδείχτηκαν οἱ 'Απόστολοι σέ γενναίους κήρυκες του Ευαγγελίου;
- β) Μέ ποιούς τρόπους ἔδειξαν τή γενναιότητά τους αὐτή και τήν ἀγάπη τους στόν Κύριο;
- γ) Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί ἄκουγαν μέ μεγάλο ζῆλο τή διδασκαλία τῶν 'Αποστόλων, μᾶς λέει ἡ 'Αγία Γραφή «'Ήσαν (οἱ πιστοί) προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων» (Πράξ. Β' 42). Πού βρίσκουμε σήμερα πολλές ἀπό τίς διδασκαλίες τους; πῶς πρέπει νά τίς μελετᾶμε;

28. Οἱ Εὐαγγελιστές Μάρκος καί Λουκάς.

α) Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος

Ὁ Μάρκος ἦταν Ἰουδαῖος ἀπό τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἦταν γιός τῆς εὐσεβοῦς καί εὐπορης γυναικας Μαρίας καί ἀνεψιός τοῦ Βαρνάβα. Ὁ πατέρας του φαίνεται πὼς εἶχε πεθάνει νωρίς. Ἡ ἐνάρετη μητέρα τοῦ Μάρκου παραχώρησε τὸ εὐρύχωρο σπίτι της γιὰ τίς συγκεντρώσεις τῶν χριστιανῶν. Ἔτσι ὁ Μάρκος μεγάλωσε μέσα σ' ἓνα εὐλογημένο περιβάλλον. Ὅλα αὐτὰ τὸν βοήθησαν νὰ γίνῃ στενός συνεργάτης τῶν Ἀποστόλων καί ν' ἀναδειχτεῖ σέ σπουδαία προσωπικότητα. Τό πρῶτο ὄνομα πού εἶχε σάν ἑβραῖος ἦταν Ἰωάννης. Πῆρε ὁμως σύμφωνα μέ τή συνήθεια ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καί τὸ ρωμαϊκὸ ὄνομα Μάρκος. Μ' αὐτὸ πιά τὸ ὄνομα «Μάρκος ὁ Εὐαγγελιστής» ἔγινε γνωστός στήν Ἐκκλησία μας.

Συνεργάτης τῶν Ἀποστόλων

Ὁ Μάρκος ἦρθε στήν Ἀντιόχεια μαζί μέ τόν Παῦλο καί τόν θεῖο του Βαρνάβα. Αὐτοὺς ἀκολούθησε στήν πρώτη ἀποστολική περιοδεία τους, στήν Κύπρο. Περίοδεψε ὁμως κι ἄλλοτε στήν Κύπρο μαζί μέ τὸ Βαρνάβα. Ἀργότερα συνεργάστηκε στενά μέ τοὺς ἀποστόλους Παῦλο καί Πέτρο.

Θεόπνευστος συγγραφέας

Ὁ Μάρκος πió πολὺ ἦταν μαθητὴς καί ἐρμηνευτὴς τοῦ Πέτρου. Ὁ Θεὸς ἀξίωσε τὸ Μάρκο νὰ συγγράψῃ τὸ δεῦτερο ἱερό Εὐαγγέλιο. Σ' αὐτὸ γράφει κυρίως ὅσα ἄκουσε ἀπὸ τόν Πέτρο. Πió πολὺ περιγράφει θαύματα μέ σύντομο καί γλαφυρὸ ὄφος. Ἀρχαία ἐκκλησιαστικὴ παράδοση μᾶς λέει ὅτι ὁ Μάρκος δίδαξε τὸ Εὐαγγέλιο στήν Αἴγυπτο, στή Λιβύη καί στήν Πεντάπολη. Καί ὅτι ἔγινε πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ποίμανε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξάνδρειας εἴκοσι χρόνια καί ὑπέμεινε ἐκεῖ μαρτυρικὸ θάνατο. Ἀργότερα κατὰ τὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ Ἐνετοὶ ἔμποροι μετέφεραν τὸ ἱερό λείψανό του στὴ Βενετία, τῆς ὁποίας εἶναι πολιοῦχος. Ἐκεῖ χτίστηκε γιὰ τιμὴ του μεγαλοπρεπὴς ναός. Ἡ μνήμη του γιορτάζεται στίς 25 Ἀπριλίου.

β) Ὁ Εὐαγγελιστής Λουκᾶς

Λουκᾶς ὁ Ἱατρός ὁ ἀγαπητός (Κολασ. δ' 14).

Ὁ Λουκᾶς καταγόταν ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας. Γνώριζε πολὺ καλὰ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ εἶχε σπουδάσει τὴν ἱατρικὴ ἐπιστήμη. Σάν ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων, ὁ Λουκᾶς, ξεχώρισε εὐκολότερα τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία ἀπὸ τὸ ψέμα τῆς εἰδωλολατρίας. Πίστεψε νωρὶς στὸ Χριστό κι ἀφιέρωσε τὴ ζωὴ του στὴ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐγίνε, καθὼς γνωρίζουμε, στενὸς συνεργάτης τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ὁ Λουκᾶς ἀκολούθησε τὸν Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν στὴ δευτέρη περιοδεία του ἀπὸ τὴν Τρωάδα. Παρακολούθησε ἐπίσης τὸν Παῦλο στὸ τέλος τῆς τρίτης περιοδείας του, ταξιδεύοντας μαζί του στὴ Ρώμη. Ἐκεῖ στάθηκε κοντά του στίς φυλακίσεις του καὶ σάν γιατρός ἐδεργέτησε τοὺς χριστιανούς καὶ πιὸ πολὺ τὸ διδάσκαλό του, τὸν Παῦλο. Γι' αὐτό κι ὁ Παῦλος τὸν ὀνομάζει «συνεργό» δηλαδὴ συνεργάτη του καὶ «ἰατρό ἀγαπητό».

Λουκᾶς ὁ θεοκίνητος συγγραφέας

Ὁ ἱερός Λουκᾶς ἦταν ὁ θεοκίνητος συγγραφέας δύο βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης: Τοῦ τρίτου ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων». Στὸ Εὐαγγέλιό του μᾶς διέσωσε πολλὰ ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Κυρίου, πού δὲν τὰ γράφουν οἱ ἄλλοι Εὐαγγελιστές. Τὶς πληροφορίες του αὐτὲς τίς συγκέντρωσε ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Ἰωάννη τοῦ Προδρόμου καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ Θεοτόκο. Στὸ ἄλλο ἔργο του, στίς «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», μᾶς ἐξιστορεῖ τὸ μεγάλο θαῦμα τῆς ἐξαπλώσεως τῆς Πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἐτσι ἀναδειχτήκε ὁ κυριότερος ἱστορικός γιὰ τὰ τριάντα πρῶτα χρόνια τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὁ Λουκᾶς ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Παύλου.

Σύμφωνα μέ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Λουκᾶς, ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Παύλου κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο στὴ Γαλλία, στὴ Δαλματία, στὴν Ἰταλία, στὴν Ἑλλάδα καὶ ἄλλοι. Λέγεται μάλιστα ὅτι πέθανε μέ μαρτυρικὸ τρόπο στὴ Θήβα τῆς Βοιωτίας. Ἡ ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη του στίς 18 Ὀκτωβρίου.

Ἑρωτήσεις — ἀσκήσεις:

- α) «Ἔργον ποιήσον Εὐαγγελιστοῦ» (Β' Τιμοθ. Δ' 5). Κάμε κι ἐσύ ἔργο εὐαγγελιστῆ, λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στό μαθητὴ του Τιμόθεο. Πῶς μπορούμε νά τό κάνουμε κι ἐμεῖς αὐτό;
- β) Ποιοί ἦταν οἱ τέσσερις εὐαγγελιστές;
- γ) Ποιές ὑπηρεσίες πρόσφεραν στήν Ἐκκλησία ὁ Μάρκος καί ὁ Λουκάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

29. Κλήρος και Σύνοδοι.

Α) Ὁ κλήρος. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοί

Τὴν ἐποχὴ πού ζοῦσαν οἱ Ἀπόστολοι μέ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες πληθύνονταν συνεχῶς. Τῇ διοίκηση ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν στὴν ἀρχὴ τὴν εἶχαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι. Κατόπιν ὅμως οἱ Ἀπόστολοι δὲν ἦταν δυνατό νά ἐπαρκοῦν στό ἀποστολικό τους ἔργο, ἔχοντας τὴ διοίκηση ὅλων αὐτῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Χρειάζονταν καὶ ἄλλους βοηθοὺς καὶ συνεργάτες. Αὐτοὶ ὀνομάστηκαν ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ καὶ μέ τὸν καιρὸ διαμορφώθηκαν σέ δύο τάξεις: τοὺς χαρισματούχους καὶ τοὺς μόνιμους ἐκκλησιαστικούς λειτουργούς. α) *Χαρισματοῦχοι*. Σ' αὐτοὺς ἀνῆκαν ὅσοι εἶχαν πάρει ἀπὸ τὸ Θεὸ κάποιο εἰδικὸ χάρισμα. Ἦταν, ἐκτός ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους, οἱ *Εὐαγγελιστές* ἢ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ οἱ *Προφῆτες*. Οἱ Εὐαγγελιστές, καθὼς καὶ οἱ Ἀπόστολοι, εἶχαν γιὰ κύριο ἔργο νά περιοδεύουν στὰ διάφορα μέρη καὶ νά ἱδρύουν νέες ἐκκλησίες. Ἐνῶ οἱ Προφῆτες περιόδευαν στὶς Ἐκκλησίες πού εἶχαν ἱδρυθεῖ κι ἐνίσχυαν τοὺς πιστοὺς στὴ χριστιανικὴ ζωή. β) *Μόνιμοι ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοί*. Ἦταν αὐτοὶ πού βρίσκονταν μόνιμα κοντὰ στοὺς πιστοὺς. Μέ τὸν καιρὸ μάλιστα ξεχώρισαν σέ τρεῖς βαθμοὺς: Τοὺς *διακόνους*, τοὺς *πρεσβυτέρους* καὶ τοὺς *ἐπισκόπους*. Αὐτοὶ τελικὰ παρέμειναν στὴν Ἐκκλησία, γιατί ἐξέλιπαν πιά οἱ χαρισματοῦχοι. Αὐτοὶ ἀκόμη

ονομάστηκαν και κληρικοί, γιατί είχαν ως κληρο (κύριο και ιερό έργο) να υπηρετούν την Έκκλησία.

Οί κληρικοί και τό έργο τους

Οί κληρικοί στην αρχή χειροτονούνταν από τους 'Αποστόλους. Έτσι χειροτονήθηκαν οί έφτά διάκονοι στά 'Ιεροσόλυμα. α) Οί διάκονοι αρχικά βοηθούσαν στην άσκηση τής φιλανθρωπίας. Έπικράτησε όμως ή συνήθεια νά βοηθούν και στή Θεία λατρεία.β) Οί *πρεσβύτεροι* περιορίστηκαν στά ιερατικά τους καθήκοντα. Τά κυριότερα απ' αυτά ήταν: Νά τελούν όλα τά μυστήρια εκτός από την ιεροσύνη, νά κάνουν όλες τίσ ιερές ακολουθίες εκτός από τόν άγιασμό του μύρου και τά εγκαίνια των ναών, νά ποιμαίνουν τό λαό του Θεού και νά διδάσκουν τό θείο λόγο. γ) Οί *Επίσκοποι*. Οί 'Απόστολοι την έξουσία πού είχαν νά διοικούν την Έκκλησία, τή μεταβίβασαν στους επίσκόπους. Αυτοί τελικά θά τους διαδέχονταν. Τώρα πιά οί επίσκοποι θά συνέχιζαν τό έργο των 'Αποστόλων. Την έξουσία τους αυτή οί 'Επίσκοποι τή μεταβίβαζαν στους διαδόχους των. Έτσι μέ την άδιάκοπη αποστολική διαδοχή έφτασε μέχρι σήμερα ή ιερατική χάρη. Οί επίσκοποι ειδικότερα συνέχισαν νά χειροτονούν τους άλλους κληρικούς και νά τελούν όλα τά μυστήρια και τίσ ιερές ακολουθίες. 'Ακόμη συνέχισαν νά κηρύττουν τό Θείο λόγο και νά διοικούν την Έκκλησία. Ήταν και είναι τό «στόμα» και οί κανονικοί εκπρόσωποι τής Έκκλησίας.

Β) Σύνοδοι, Τοπικές και Έπαρχιακές

α) *Τοπικές*. Στην αρχαία έκκλησία πολλές φορές στην ίδια περιοχή υπήρχαν άλλες μικρότερες μέ ιδιαίτερους επίσκόπους. Όλοι τους όμως αποτελούσαν μιá Έκκλησιαστική Κοινότητα. Πολλές φορές παρουσιάζονταν ζητήματα μέ κοινό ένδιαφέρον, πού τά έλυναν οί τοπικές Σύνοδοι. Σ' αυτές λάβαιναν μέρος οί επίσκοποι μιās περιοχής μαζί μέ τους επίσκόπους των γειτονικών περιοχών. Λάβαιναν μέρος και άλλοι κληρικοί και λαϊκοί. Πρόεδρος ήταν ό επίσκοπος τής σπουδαιότερης πόλεως. Οί Τοπικές Σύνοδοι μέ τό φωτισμό του Θεού έλυναν όσα ζητήματα άπασχολούσαν την Έκκλησία. β) *Έπαρχιακές*. Ύστερα από τό 325 μ.Χ. καθιερώθηκαν οί Έπαρχιακές Σύνοδοι. Σ' αυτές λάβαιναν μέρος οί επίσκοποι τής έ-

διας ἐπαρχίας μέ πρόεδρο τόν ἐπίσκοπο τῆς σπουδαιότερης πόλεως, πού ὀνομάστηκε πιά «μητροπολίτης». Ἀπό τοὺς μητροπολίτες τῶν μεγάλων πόλεων μερικοὶ ὀνομάστηκαν *ἐξαρχοὶ* ἢ *ἀρχιεπίσκοποι*. Ἀπὸ τόν 5ο αἰώνα οἱ ἀρχιεπίσκοποι Ρώμης, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιόχειας καί Ἱεροσολύμων ὀνομάστηκαν *Πατριάρχες*.

Ἑρωτήσεις — Ἀσκήσεις:

- α) Ποιοὶ ἐκκλησιαστικοὶ λειτουργοὶ ὑπῆρχαν κατὰ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχή;
- β) Πῶς ἐφτασε μέχρι σήμερα ἡ χάρις τῆς ἱεροσύνης;
- γ) τί ἦταν οἱ τοπικὲς καί τί οἱ ἐπαρχιακὲς Σύνοδοι;
- δ) «Εὐλαβοῦ τόν Κύριον καί τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ θαύμαζε». Σοφ. Σειράχ Ζ' 29. (Εὐλαβοῦ=σεβάσου, θαύμαζε=τίμα). Ἀναπτύξτε τὸ παραπάνω ρητό.

30. Οἱ Ἀποστολικὲς Ἐκκλησίες. Ἐπικοινωνία καί σχέση μεταξύ τους.

Ἀνατολικὲς Ἐκκλησίες

Ὁ Κύριος ἔδωσε στοὺς μαθητὲς Του τὴν ἐντολή: «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη» (Ματ. Κ' 19). Δηλαδή πηγαίνετε νά διδάξετε τὴν ἀλήθεια σ' ὅλα τὰ ἔθνη. Μέχρι τώρα γνωρίσαμε ὅτι οἱ Ἀπόστολοι καί οἱ συνεργάτες τους ἐφάρμοσαν μέ ἐνθουσιασμό αὐτὴ τὴ θεϊκὴ ἐντολή. Γνωρίσαμε ὅτι πῆγαιναν ἀπὸ τόπο σέ τόπο καί μέ τὸ κήρυγμά τους καί τὴ Χάρις τοῦ Θεοῦ ἱδρύαν συνεχῶς νέες Ἐκκλησίες. Οἱ Ἐκκλησίες λοιπόν αὐτὲς πού ἱδρύθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους ἢ ἦρθαν σέ στενὴ σχέση μέ κάποιον ἀπ' αὐτοὺς ὀνομάστηκαν ἀποστολικές.

Ἀποστολικὲς ἐκκλησίες ἱδρύθηκαν στὴν Παλαιστίνη, στή Συρία, στή Μικρὰ Ἀσία, στή Μακεδονία, στὴν κυρίως Ἑλλάδα καί σέ πολλὰ ἄλλα μέρη. Ἀνάμεσα σ' αὐτὲς ξεχωρίζαν οἱ Ἐκκλησίες τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς Ἀντιόχειας, τῆς Ρώμης, τῆς Ἐφέσου, τῶν Φιλίππων, τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Κορίνθου κι ἄλλες.

Ἱεροσόλυμα, ἡ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν

Οἱ χριστιανοὶ ἰδίως κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τιμοῦσαν ἰδιαίτερα τὶς ἀποστολικές Ἐκκλησίες. Καὶ τοῦτο, γιατί οἱ Ἐκκλησίες αὐτές συνδέονταν πολὺ μέ τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ ἀκόμη πῶ πολὺ σέβονταν τὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτὴ θεωροῦσαν σάν μητέρα τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν. Ἐκεῖ ἔγιναν τόσα πολλὰ ἀπὸ τὴν ἐπίγεια ζωὴ τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ ἰδρύθηκε ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες, πού ἰδρύθηκαν ὕστερα σέ διάφορα μέρη, συνδέονταν κι αὐτές μεταξύ τους ἀλλὰ καὶ μέ τὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, χωρίς διακρίσεις καὶ φιλονικίες. Ὅλη ἡ Ἐκκλησία, τὸ σύνολο δηλαδή τῶν πιστῶν, ἦταν μία κι ἀδιαίρετη.

Ἡ ποθητὴ ἐνότητα

«Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα». (Ἐφεσ. Δ' 5). Ἡ Ἐκκλησία πάντοτε γιὰ τοὺς πιστοὺς ἦταν μία. Γιατί ἓνας εἶναι ὁ Κύριος, μία ἡ πίστη μας σ' Αὐτόν καὶ ἓνα τὸ ἅγιο Βάπτισμα. Ἡ ἐνότητα αὐτὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας διαφυλάχτηκε γιὰ πολὺ καιρὸ μέ κάθε θυσία. Οἱ τοπικές Ἐκκλησίες παρουσίαζαν βέβαια ἐξωτερικὲς διαφορές, καθὼς ἦταν τὰ ἔθιμα γύρω ἀπὸ τὴ λατρεία, ἡ γλῶσσα κ.ἄ. Γιὰ νὰ διατηρήσουν ὁμως τὴν ἐνότητα ἀδιάσπαστη, προσπαθοῦσαν νὰ παραβλέπουν τὶς διαφορές αὐτές. Θεωροῦσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἐνότητα ὡς κάτι τὸ ἱερό. Πρέπει νὰ προσευχόμαστε στὸν Κύριο νὰ χαρίσει καὶ πάλι στὴν Ἐκκλησία Του αὐτὴν τὴν ποθητὴ ἐνότητα.

Μέ ἐφόδιο τὴν ἀγάπη

Ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια ἡ ἐνότητα τῆς πίστεως ἔγινε γιὰ τοὺς πιστοὺς δεσμὸς ἀγάπης. Λαμπρὸ παράδειγμα ἔδωσε ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας. Οἱ πιστοὶ τῆς Ἀντιόχειας συγκέντρωσαν βοηθήματα γιὰ τοὺς πιστοὺς τῶν Ἱεροσολύμων, πού στεροῦνταν καὶ τοὺς τὰ ἔστειλαν μέ τὸν Παῦλο καὶ τὸ Βαρνάβα. Ἡ εὐλογημένη αὐτὴ συνήθεια νὰ μαζεῦουν βοηθήματα γιὰ τοὺς ἀδελφούς, ἀργότερα ὀνομάστηκε «Λογία». Πόσες καὶ πόσες φορές δὲν ἐπαναλήφθηκε αὐτὸ στὴν ἀποστολικὴ ἀλλὰ καὶ στὴ μετέπειτα ἐποχὴ: Οἱ χριστιανοὶ πάντα συνδέονταν μεταξύ τους μέ τὸ δεσμὸ

τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Πολλές φορές μάλιστα χωρίς νά γνωρίζει ὁ ἕνας τόν ἄλλο. Αὐτό ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση σέ πολλούς εἰδωλολάτρες, τούς ὁποίους συχνά ὁδηγοῦσε στό Χριστό.

Ἑρωτήσεις :

- α) Ποιές Ἐκκλησίες ὀνομάζονταν ἀποστολικές; γιατί οἱ χριστιανοί τίς σέβονταν ἰδιαίτερα;
- β) Τί ὀνομάστηκε «Λογία»; ποιά ὑποχρέωση μᾶς θυμίζει;
- γ) Πῶς κατορθωνόταν ἡ ἐνότητα στούς πρῶτους χριστιανούς; ποιές ἀρετές τούς βοήθουσιν σ' αὐτό;

Κείμενο.

Μή στέκεσαι μακριά ἀπό τήν Ἐκκλησία, τίποτε δέν εἶναι πιό δυνατό ἀπ' αὐτή. Ἡ ἐλπίδα σου, ἡ σωτηρία σου καί τό καταφύγιό σου εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Αὐτή εἶναι πιό ψηλή ἀπό τόν οὐρανό καί πιό πλατιά ἀπό τή γῆ. (Γερός Χρυσόστομος).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ.

31. Ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εὐνοϊκές προϋποθέσεις - ἐμπόδια.

Τό θαῦμα τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ἡ μεγάλη ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ πού ἐγινε ἀπό τοὺς Ἀποστόλους, συνεχίστηκε ἀπό τοὺς διαδόχους καί τοὺς συνεργάτες τῶν Ἀποστόλων. Ὁ φιλόσοφος καί μάρτυρας Ἰουστίνος, μαρτύρησε τό 165 μ.Χ., διαβεβαίωνε ὅτι στίς ἡμέρες του σχεδόν δέν ὑπῆρχε γένος τῆς γῆς βάρβαρο ἢ πολιτισμένο, πού νά μήν ἔκανε προσευχές στόν ἀληθινό Θεό. Ἔτσι τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου σάν ἀστραπή διαδόθηκε ἀπό τή Συρία μέχρι τήν Ἰταλία καί ἀπό τή Βόρεια Εὐρώπη ὡς τήν Ἀφρική. Οἱ διάφορες χῶρες, ἡ μιά ὕστερα ἀπό τήν ἄλλη, ἄκουγαν τή χριστιανική διδασκαλία. Στή θαυμαστή αὐτή ἐξάπλωσή του ὁ Χριστιανισμός συνάντησε πολλές εὐνοϊκές προϋποθέσεις, πού τόν βοήθησαν. Συνάντησε ὅμως καί πολλά ἐμπόδια, πού μάταια προσπάθησαν ν' ἀνακόψουν τήν πρόοδό του.

Εὐνοϊκές προϋποθέσεις

Σπουδαιότερες ἀπ' αὐτές ἦταν:

- α) Ἡ Θεϊκή καταγωγή τῆς νέας θρησκείας. Ἡ χριστιανική διδασκαλία ἦταν τό φῶς τό ἀληθινό μέσα στό σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας.
- β) Ἄλλη ἦταν ἡ ἰδιαίτερη εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Αὐτήν προσέλκυαν ἡ πίστη τῶν χριστιανῶν, ἡ μεταξύ τους ἀγάπη, ἡ ἀγνή ζωή τους καί ἡ ἀφοσίωσή τους στή λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας.

- γ) Ἀλλά καί ἡ διάδοση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας, πού μιλιόταν παντοῦ, διευκόλυνε τή διάδοση τῆς νέας θρησκείας.
- δ) Ἀκόμη πολύ βοήθησαν ἡ αὐτοθυσία καί τό θάρρος τῶν χριστιανῶν μπροστά στά ἐμπόδια, πού συναντοῦσε στό διάβα της ἡ νέα θρησκεία.

Ἐμπόδια

Ἀφότου παρουσιάστηκε ὁ Χριστιανισμός συνάντησε καί πολλά ἐμπόδια ἀρχικά ἀπό τοὺς φανατικούς ἰουδαίους. Αὐτοί πρῶτοι καταδίωκαν τοὺς Χριστιανούς, καθὼς ἐγινε ὕστερα ἀπὸ τὸ λιθοβολισμό τοῦ Στεφάνου. Κυρίως ὅμως μεγάλα ἐμπόδια καί συστηματικούς διωγμούς συνάντησε ὁ Χριστιανισμός ἀπὸ τοὺς ρωμαίους αὐτοκράτορες καί τὸν εἰδωλολατρικό ὄχλο. Αὐτῶν τῶν διωγμῶν τὰ κυριότερα αἷτια ἦταν τὰ ἑξῆς:

α) Ἡ ἄρνηση τῆς λατρείας τοῦ αὐτοκράτορα

Τὸ ρωμαϊκὸ κράτος ἄφηνε τοὺς ὑπηκόους του νὰ ἔχουν τὴ θρησκεία τους. Ἀρκεῖ νὰ δέχονταν τὴν ἐπίσημη ρωμαϊκὴ θρησκεία καί νὰ λάτρευαν τὸν αὐτοκράτορα σάν Θεό. Μόνο στοὺς ἰουδαίους δέν ἐπέβαλλαν αὐτό. Ἔτσι στὴν ἀρχὴ δέ δῶκονταν οἱ Χριστιανοί, γιατί δέ διακρίνονταν ἀπὸ τοὺς ἰουδαίους. Ἀφότου ὅμως ἄρχισαν νὰ τοὺς ξεχωρίζουν, ἄρχισαν καί οἱ διωγμοί. Οἱ χριστιανοί ἀρνιοῦνταν νὰ λατρεύουν ψεύτικους θεοὺς καί ἰδιαίτερα νὰ λατρεύουν τὸν αὐτοκράτορα.

β) Οἱ ψεύτικες κατηγορίες

Ἄλλο αἷτιο τῶν διωγμῶν ἦταν οἱ ψεύτικες κατηγορίες σέ βάρος τῶν χριστιανῶν. Τοὺς κατηγοροῦσαν ὅτι στίς συγκεντρώσεις τους συνωμοτοῦσαν ἐναντίον τοῦ Κράτους κ.λπ. Τοὺς συκοφαντοῦσαν ἐπίσης ὅτι ἦταν ἀπόκοσμοι, ἐπειδὴ ἀπέφευγαν τίς θορυβώδεις διασκεδάσεις, τὰ θεάματα μέ τίς ἀσχήμιες κ.ἄ.

γ) Τὰ συμφέροντα πού θίγονταν

Μέ τὴν ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ θίγονταν πολλῶν τὰ συμφέροντα. Μερικοί ἀπ' αὐτοὺς ἦταν οἱ ἱερεῖς τῶν εἰδωλολατρῶν, ὅσοι ἐφτιαχναν ἀγάλματα, διάφοροι ἔμποροι πού ἐξυπηρετοῦσαν τὴν εἰδωλολατρία κ.ἄ. Αὐτοί λοιπόν πῆραν ἐχθρική στάση ἐναντίον τῆς νέας θρησκείας. Αὐτὰ ἦταν τὰ κυριότερα αἷτια τῶν διωγμῶν. Οἱ εἰδωλολάτρες ὅμως γιὰ ν' ἄρ-

χίσουν ένα διωγμό, συνήθως γύρευαν κάποια άφορμή. Πολλές φορές γίνονταν θεομηνίες, πλημμύρες, σεισμοί, πυρκαγιές κ.ά., πού δέ λείπουν από καμιά έποχή. Έ λοιπόν όλα αυτά ίσχυρίζονταν πώς τά έστελναν οί θεοί τους από όργή στους Χριστιανούς, έπειδή δέν τους λάτρευαν. Πόσο μεγάλη όμως ήταν ή πλάνη τους!

Έρωτήσεις:

- α) Ποιές εϋνοϊκές προϋποθέσεις προέρχονταν από τούς ίδιους τούς Χριστιανούς;
- β) Γιατί τό Ρωμαϊκό Κράτος δέν καταδίωξε από τήν άρχή τό Χριστιανισμό;
- γ) Ποιές ήταν οί κυριότερες κατηγορίες εναντίον τών Χριστιανών; Πώς τίς χαρακτηρίζετε;

32. Οί μάρτυρες. Κυριότεροι διωγμοί(64-313 μ.Χ.).

Τό «νέφος τών μαρτύρων»

Μέ «νέφος» παρομοιάζει ή 'Αγ. Γραφή τό μεγάλο πλήθος τών μαρτύρων. Τών ανθρώπων δηλαδή, κάθε ηλικίας, πού έμεναν σταθεροί στήν πίστη τους στό Θεό καί θυσιάζονταν γι' αυτή. Άν καί οί φανατισμένοι όχλοι μαζί μέ τούς δημίους έφάρμοζαν μέ μανία άτέλειωτα βασανιστήρια εναντίον τους. Άλλους σταύρωναν. Άλλους πριόνιζαν. Άλλους έραβαν μέσα σέ δέρματα ζώων καί τούς έριχναν ώς τροφή στά θηρία. Πολλές φορές άλειφαν τούς Χριστιανούς μέ πίσσα ή άλλα εϋφλεκτα ύλικά καί τούς έκαιγαν σάν λαμπάδες, γιά νά φωτίζουν τούς αυτοκρατορικούς κήπους. Οί ύπέροχες μορφές τών μαρτύρων ύπέμεναν καί ψυχικά βασανιστήρια. Φρόντιζαν οί διώχτες νά τούς προκαλοϋν μέ ύποσχέσεις, γιά ν' άρνηθοϋν τό Χριστό. Μά πετύχαιναν τό αντίθετο. Η πίστη τών Χριστιανών όσο χτυπιόταν από τούς διώχτες, τόσο βαθύτερα είσχωροϋσε στήν τότε κοινωνία, προσελκύοντας έτσι καί άλλους στό Χριστό. Σάν τό καρφί πού όσο χτυπιέται, τόσο βαθύτερα μπαίνει.

Οι κυριότεροι διωγμοί

α) **Ὁ διωγμός τοῦ Νέρωνα.** Ὁ διωγμός τοῦ Νέρωνα, καθὼς γνωρίσαμε, ἄρχισε τὸ 64 μ.Χ. καὶ κράτησε περίπου τέσσερα χρόνια. Ὁ ἀρχαῖος ἱστορικός Τάκιτος γράφει ὅτι σ' αὐτὸ τὸ διωγμὸ «οἱ χριστιανοὶ φονεύονταν μὲ κάθε εἶδους βασανιστήρια χωρὶς κανένα λόγο, ἀλλὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴ σκληρότητα τοῦ ἐνός». Καὶ ἐννοεῖ τὸν τρελὸ ἐκεῖνο αὐτοκράτορα, τὸ Νέρωνα. Τότε, ἐκτός ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο, μαρτύρησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι χριστιανοί.

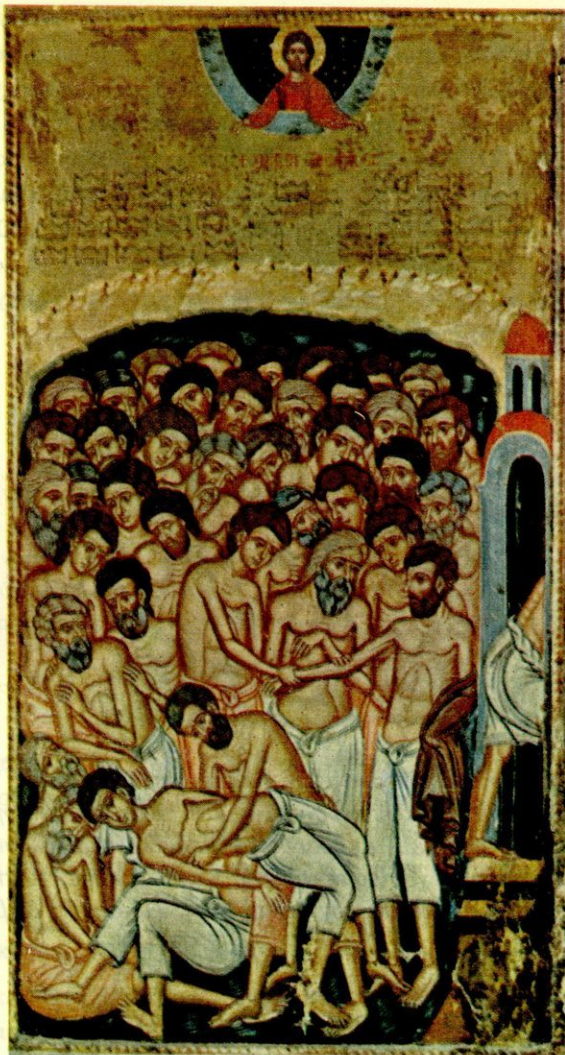
β) **Ὁ διωγμός τοῦ Δομιτιανοῦ.** Τοὺς χριστιανούς καταδίωξε καὶ ὁ αὐτοκράτορας Δομιτιανὸς στὰ δυὸ τελευταῖα χρόνια τῆς βασιλείας του, 94-96 μ.Χ. Ἔκαμε τὸ διωγμὸ, γιατί νόμιζε ὅτι κινδύνευε ἡ βασιλεία του ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό. Τότε πολλοὶ χριστιανοὶ φυλακίστηκαν, φονεύτηκαν κι ἀρπάχτηκαν οἱ περιουσίες τους. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πού μαρτύρησαν ἦταν ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καθὼς κι ὁ μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, Τιμόθεος.

γ) **Ὁ διωγμός τοῦ Τραϊανῶ.** Ὁ αὐτοκράτορας Τραϊανὸς, πού βασίλευε ἀπὸ τὸ 98 ὡς τὸ 117 μ.Χ., καθόρισε τὴ στάση τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν. Οἱ χριστιανοὶ δὲν ἔπρεπε ν' ἀναζητοῦνται. Ἀλλὰ νὰ συλλαμβάνονται μόνο ὕστερα ἀπὸ γραφτὴ καταγγελία καὶ τότε νὰ παρουσιάζονται στὰ δικαστήρια. Κι ἂν θυσίαζαν στὰ εἰδῶλα, θά ἀφήνονταν ἐλεύθεροι. Ἄν ὅμως δὲ θυσίαζαν θά καταδικάζονταν σὲ θάνατο. Ἐτσι ὁρίζε ὁ Τραϊανός. Ἀνάμεσα στοὺς ξεχωριστοὺς μάρτυρες αὐτοῦ τοῦ διωγμοῦ ἦταν κι ὁ γηραιὸς ἐπίσκοπος τῆς Ἀντιόχειας, Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος.

δ) **Ὁ διωγμός τοῦ Ἀδριανῶ.** Κι ὁ αὐτοκράτορας Ἀδριανὸς (117-138) ἔκαμε διωγμὸ, ἀλλὰ σὲ μικρὴ ἔκταση. Ὁ διωγμός στράφηκε ἀρχικὰ ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων τῆς Παλαιστίνης, γιατί στασίασαν κατὰ τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους. Μαζί μ' αὐτοὺς ὅμως διώχτηκαν καὶ Χριστιανοί. Ἀκόμη δὲν ξεχώριζαν ὁλωσδιόλου τὸ Χριστιανισμό ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμό.

ε) **Ὁ διωγμός τοῦ Δεκίου.** Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Δεκίου ἄρχισαν νὰ γίνονται γενικοὶ διωγμοί. Μὲ αὐστηρὸ διάταγμα τοῦ Δεκίου 249-251 καλοῦνταν ὅλοι νὰ θυσιάσουν στὰ εἰδῶλα καὶ νὰ ἐφοδιαστοῦν μὲ εἰδικό πιστοποιητικό. Σ' ὅσους δὲ συμμορφώνονταν, ἐπιβάλλονταν βαριές ποινές: Δήμευση περιουσίας, ἐξορία, φυλάκιση, βασανιστήρια, θάνατος. Οἱ Χριστιανοὶ ἀναζητοῦνταν παντοῦ. Κυρίως διώκονταν οἱ ἐπίσκοποι. Ὁ Δέκιος ἔλεγε ὅτι «προτιμοῦσε νὰ εἶχε στὴ Ρώμῃ ἀντίπαλο αὐτοκράτορα,

Οἱ ἄγιοι Σαράντα μάρ-
τυρες. Έργο τοῦ 17ου
αἰώνα. Βυζαντινό Μου-
σεῖο Ἀθηνῶν.

παρά Χριστιανό «Επίσκοπο». Στή φάλαγγα τῶν ἡρώων κι ὁμολογητῶν
τῆς πίστεως προστέθηκαν τότε πολλοί νέοι Χριστιανοί.

στ) **Ὁ διωγμός τοῦ Διοκλητιανοῦ.** Ὁ διωγμός αὐτός ἦταν ὁ πιό σκληρός
ἀπ' ὅλους. Ἐγινε ἀπό τό 303 ὡς τό 305. Σύμφωνα μέ διατάγματα πού
ἐκδόθηκαν, ἔπρεπε νά καταστρέφονται οἱ χριστιανικοί ναοί, νά καίγονται

οί Ἅγιες Γραφές, νά φονεύονται οἱ Χριστιανοί μάλιστα οἱ κληρικοί κ.ἄ. Τότε χύθηκε ἄφθονο χριστιανικό αἷμα. Ἡ ἐποχή αὕτη ὀνομάστηκε ἐποχή τῶν μαρτύρων. Τότε μαρτύρησαν οἱ μεγαλομάρτυρες ἅγιοι Γεώργιος καί Δημήτριος καί χιλιάδες ἄλλοι χριστιανοί.

ε) **Ὁ διωγμός τοῦ Μαξιμιανοῦ.** Ὁ Μαξιμιανός ἢ Γαλέριος ἦταν γαμπρός καί διάδοχος τοῦ Διοκλητιανοῦ. Αὐτός μάλιστα εἶχε παρακινήσει τόν Διοκλητιανόν νά κάνει τόν ἅγριο ἐκεῖνο διωγμό. Ὁ Γαλέριος στήν Ἀνατολή, ὅπου ἐξουσίαζε αὐτός, συνέχισε τόν διωγμό ἀπό τό 305 μέχρι τό 311. Τελικά ὅμως ὅταν ἀρρώστησε, σταμάτησε τόν διωγμό καί ζητοῦσε τίς προσευχές τῶν Χριστιανῶν.

Ἑρωτήσεις — ἀσκήσεις:

- α) Ποῦ ἐβρισκαν οἱ μάρτυρες τό θάρρος καί τόν ἡρωϊσμό; Ποιός τοῦς ἐνίσχυε;
- β) Γιατί οἱ διώχτες στρέφονταν μέ μανία ἐναντίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς;
- γ) Γράψε ὅσα γνωρίζεις γιά τή ζωή τοῦ ἁγίου, τοῦ ὁποίου τ' ὄνομα ἔχεις σύ ἢ κάποιο ἄλλο μέλος τῆς οἰκογένειάς σου.

Κείμενο:

Οἱ μάρτυρες ὑπέμειναν τά βασανιστήρια μέ χαρά. Ἐνῶ τοῦς ἔκοβαν τό κεφάλι καί τά μέλη τοῦ σώματος αἰσθάνονταν μεγάλη εὐχαρίστηση. Δέν καταδέχονταν οὔτε ν' ἀκούσουν τά παραπλανητικά λόγια ν' ἀρνηθοῦν τό Χριστό γιά νά τοῦς χαρίσουν τή ζωή. Καί ὅλα αὐτά, γιατί ζοῦσαν πιο πολύ γιά τό Χριστό, παρά γιά τόν ἑαυτό τους. Νικόλαος Καβάσιλας. «Ἡ ἐν Χριστῷ Ζωή».

33. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος.

Ἕνας λαμπρός ἡγέτης

Ὁ ἅγιος Δημήτριος καταγόταν ἀπό ἐπίσημη οἰκογένεια τῆς Θεσσαλονίκης. Ἐξῆσε τήν ἐποχή τῶν αὐτοκρατόρων Διοκλητιανοῦ καί Μαξιμιανοῦ. Ἀναδείχτηκε ἕνας ἀπό τοῦς καλύτερους ἀξιωματικούς τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ. Μά πιο πολύ ὁ Δημήτριος, μέ τή μεγάλη του πίστη στό Χριστό

Ὁ ἅγιος Δημήτριος
(Ν. Λέπουρα).

καί τίς πολλές του ἀρετές, ἀναδείχτηκε ὁ λαμπρός ἡγέτης τῶν Χριστιανῶν. Ἰδιαίτερα συγκινοῦσε τοὺς νέους. Ἦταν ὁ ἐμπνευσμένος ὁδηγός τους σ' ἐκείνους τοὺς δύσκολους καιροὺς τῶν διωγμῶν. Αὐτός τοὺς ἐνίσχυε χωρὶς νά φοβᾶται τίς συνέπειες, πού δέν ἄργησαν νά φανοῦν.

Ὁ ἐμπνευστής μιᾶς νίκης

Ἁγίος διωγμός κατὰ τῶν Χριστιανῶν ξέσπασε τὸ 303 μ.Χ., καθὼς γνωρίσαμε. Ὁ Δημήτριος ὅμως ἀτρόμητος συνέχισε τὴν ἱεραποστολική του δράση. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νά τὸν συλλάβουν καί νά τὸν φυλακίσουν σέ μιά φρικτὴ φυλακή. Μά ὁ Δημήτριος ἀγόγγιστα τὰ ὑπέμενε ὅλα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Μιά ἡμέρα ἐκεῖ στή φυλακή τὸν ἐπισκέφτηκε ὁ ἀγαπημένος του μαθητὴς Νέστορας καί τοῦ φανέρωσε κάτι πολὺ σοβαρό. Στὸ στάδιο τῆς πόλεως χάρι τοῦ συναυτοκράτορα Μαξιμιανοῦ, πού εἶχε ἐπισκεφθεῖ τὴ Θεσσαλονίκη, γίνονταν μεγάλοι ἀγῶνες. Στὴ διάρκεια

λοιπόν αὐτῶν τῶν ἀγώνων παρουσίασαν καί κάποιο γιγαντόσωμο ἀθλητή, τό Λυαῖο. Αὐτός μέ ὕβριστικά λόγια προκαλοῦσε τοὺς Χριστιανούς, καθώς ἄλλοτε ὁ Γολιάθ τοὺς ἑβραίους. Ὁ Χριστιανισμός ἐκαλεῖτο ν' ἀναμετρηθεῖ μέ τήν εἰδωλολατρία.

Ὁ Νέστορας ζήτησε τήν εὐλογία τοῦ Δημητρίου γιά ν' ἀντιμετωπίσει αὐτός τό Λυαῖο. Ὁ Δημήτριος ἀφοῦ προσευχήθηκε θερμά στόν Κύριο ἔδωσε τήν εὐλογία του σ' ἐκεῖνο τό γενναῖο Χριστιανό, τό Νέστορα. Καί νά, μετά ἀπό λίγο ἐπαναλήφθηκε ἡ γνωστή ἱστορία τῆς πάλης τοῦ γίγαντα Γολιάθ μέ τό μικρό Δαβίδ. Ὁ μικρόσωμος Νέστορας μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ νίκησε τόν ὑπερήφανο γίγαντα Λυαῖο! Ὁ ἀληθινός Θεός, ὁ Θεός τοῦ Δημητρίου, εἶχε κάμει τό θαῦμα Του. Μιά ἐνδοξη νίκη εἶχε κερδηθεῖ. Ὁ Χριστιανισμός ἦταν ὁ νικητής τῆς εἰδωλολατρίας.

Δημήτριος ὁ μεγαλομάρτυρας

Ὑστερα ἀπό ἐκείνη τή θαυμαστή νίκη τά πλήθη τῶν εἰδωλολατρῶν ἐξοργίστηκαν πιό πολύ. Ὁ αὐτοκράτορας διέταξε νά ἐκτελέσουν «ἐπὶ τόπου» τό Νέστορα. Ἐνῶ τό σῶμα τοῦ ἥρωικοῦ νέου βαφόταν στό αἷμα, ἡ ψυχή του παρουσιαζόταν στόν Κύριο Ἰησοῦ. Γρήγορα ὁμως διαδόθηκε πῶς ὁ Δημήτριος εἶχε ἐνθαρρύνει τό Νέστορα καί ὅτι αὐτός ἦταν ὁ ἐμπνευστής τῆς νίκης. Τότε διατάχθηκε καί ἐκεῖνου ἡ ἐκτέλεση. Φανατικοί στρατιῶτες φόνευσαν τό Δημήτριο μέ τίς ἀκονισμένες λόγχες τους. Ἐτσι ὁ σπόρος τῆς πίστεως, πού εἶχε σπείρει ἐκεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ποτίστηκε μέ τό ἀγνό αἷμα ἐνός ἀκόμη εὐγενοῦς μάρτυρα. Ἡ ἀγια ψυχή τοῦ Δημητρίου βαμμένη στά μαρτυρικά αἵματα παρουσιάστηκε στό θρόνο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐκκλησία μας νωρίς κατέταξε τό Δημήτριο ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους της. Τόν ὀνομάζει *μεγαλομάρτυρα* γιά τά πολλά βασανιστήρια πού ὑπέμεινε γιά τό Χριστό. Τόν ὀνομάζει καί *μυροβλήτη*, γιατί κατά τήν παράδοση ἀπό τόν τάφο του ἀνέβλυζε μύρο. Τῇ μνήμῃ του γιορτάζουμε στίς 26 Ὀκτωβρίου. Τόν 5ο αἰῶνα πάνω στόν τάφο τοῦ μάρτυρα, καθώς λέγεται, χτίστηκε γιά τιμῇ του λαμπρός Χριστιανικός ναός. Ὁ ἅγιος Δημήτριος ἀποτελεῖ πρότυπο Χριστιανοῦ ἀγωνιστῇ. Ἰδιαίτερα ἀναδειχτηκε προστάτης καί πολιοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης. Μέ τίς δικές του πρεσβεῖες στό Θεό πολλές φορές σώθηκε ἡ Θεσσαλονίκη ἀπό τίς ἐπιδρομές τῶν Ἀβάρων, τῶν Σλάβων, τῶν Βουλγάρων κ.ἄ. Εἶναι μάλιστα χαρακτηριστι-

κό δι τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς του, τὴν 26ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ 1912, ὁ ἑλλη-
νικός στρατός ἐλευθέρωσε τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς ὀνομάζει ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ἅγιο Δημήτριο καί γιατί;
- β) Γιατί εἶναι πολιοῦχος τῆς Θεσσαλονίκης;
- γ) Ποιές ἀρετές του θαυμάζετε πῶς;

Ἀπολυτίκιο:

α) Κείμενο: «Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, σέ ὑπέρμαχον ἡ οἰκουμένη,
ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροποῦμενον. Ὡς οὖν Λυαίου καθεῖλες τὴν ἐπαρσιν ἐν τῷ
σταδίῳ θαρρύνας τὸν Νέστορα, οὕτως, ἅγιε μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χρι-
στόν τὸν Θεόν ἱκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τό μέγα ἔλεος».

β) Ἀπόδοση: Σένα βρῆκε στοὺς κινδύνους ἡ οἰκουμένη μεγάλο προστάτη
καί νικητὴ τῆς εἰδωλολατρίας. Καθὼς λοιπὸν ταπεινώσες τὴν ὑπερηφάνεια
τοῦ Λυαίου στό στάδιο, δίνοντας θάρρος στό Νέστορα, ἔτσι μεγαλομάρτυρα
Δημήτριε παρακάλει τό Χριστό νά δώσει σέ μᾶς τὴ σωτηρία.

34. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος.

Ἡ σταδιοδρομία του

Ὁ ἅγιος Γεώργιος καταγόταν ἀπὸ τὴν Καππαδοκία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.
Ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, πού ἦταν εὐσεβεῖς χριστιανοί, πῆρε χριστιανικὴ
ἀνατροφή. Νωρὶς ὅμως ἔμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ τὸν πατέρα του, πού, καθὼς
λέγεται, μαρτύρησε γιὰ τὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τίς φροντίδες πιά τῆς
καλῆς του μητέρας, ὁ Γεώργιος, προόδευε στὴ μόρφωση καί στὴ χριστια-
νικὴ ζωή. Στὰ 18 του χρόνια ὁ Γεώργιος κατατάχτηκε στό ρωμαϊκὸ στρα-
τό. Ἀλλὰ τότε οἱ καιροὶ γιὰ τοὺς χριστιανούς ἦταν πολὺ δύσκολοι, γιατί
ἦταν αὐτοκράτορας ὁ φοβερὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν, ὁ Διοκλητιανός.
Ὁ Γεώργιος γιὰ τὴν ἐξυπνάδα, τὴν ἀνδρεία καί τ' ἄλλα του χαρίσματα
γρήγορα διακρίθηκε στό στρατό κι ἔφτασε στό βαθμὸ τοῦ χιλιάρχου.

Ὁ ἅγιος Γεώργιος, ὁ Τροπαιοφόρος (Φ. Κόντλου).

‘Ο Γεώργιος όμολογεί τήν πίστη του

Τά άξιώματα καί οί τιμές όμως δέν έπηρέασαν τό Γεώργιο. ‘Αντίθετα μέ λύπη σκεφτόταν τούς Χριστιανούς, πού υπέφεραν από τούς διωγμούς. Προσευχόταν μάλιστα στό Θεό, νά τόν άξιώσει κι αυτόν νά υπερασπίσει μέ τή ζωή του τή Χριστιανική πίστη. Καί νά πού ήρθε ό καιρός. ‘Ο Γεώργιος διατάχτηκε νά συλλάβει καί νά βασανίσει Χριστιανούς. Τότε όχι μόνο άρνήθηκε νά έκτελέσει μιά τέτοια διαταγή, άλλ’ αντίθετα μπροστά στόν αυτοκράτορα όμολόγησε μέ θάρρος τό Χριστό. ‘Ο Διοκλητιανός κατάπληκτος προσπάθησε νά τόν μεταπείσει. ‘Αλλ’ ό ήρωικός νέος διακήρυξε μέ πió πολύ θάρρος: «Είμαι χριστιανός καί θέλω νά πεθάνω γιά τό Χριστό».

‘Ο Γεώργιος μαρτυρεί γιά τό Χριστό

‘Υστερα άπ’ αυτή τή θαρραλέα όμολογία του Γεωργίου, ό Διοκλητιανός, διέταξε νά τόν φυλακίσουν καί νά τόν βασανίσουν σκληρά. Σάν άλλος πολυάθλος ‘Ιώβ, ό Γεώργιος, υπέμεινε τά πió φρικτά βασανιστήρια. Στην άρχή τό άγριο ξυλοκόπημα. Κατόπιν μέ τή βοήθεια του Θεού υπέμεινε καί τόν τροχό. Αυτός ήταν ένας τροχός, πάνω στόν όποιο έδεναν τό μάρτυρα. Καθώς γύριζε ό τροχός πλήγωνε τό σώμα του μάρτυρα μέ τά μαχαίρια πού υπήρχαν στη βάση. Νά όμως διτ ό Θεός βράβευσε τή μεγάλη πίστη του Γεωργίου. Του θεράπευσε τίς πληγές καί τόν βοήθησε νά νικήσει αυτά καί άλλα πολλά βασανιστήρια. Νά γίνει καί νά όνομάζεται πιά *Τροπαιοφόρος*, δηλαδή νικητής. ‘Ολα αυτά έκαμαν πολλούς ειδωλολάτρες νά πιστέψουν στόν άληθινό Θεό. ‘Ανάμεσά τους ήταν πολλοί άξιωματοῦχοι καί μάλιστα μερικοί από τούς συγγενείς του Διοκλητιανού. Αυτό έξόργισε πió πολύ τόν αυτοκράτορα καί τόν έκαμε νά διατάξει τόν αποκεφαλισμό του Γεωργίου. Έτσι ή άγια ψυχή του μεγαλομάρτυρα πέταξε κοντά στό Σωτήρα Χριστό, γιά νά Τόν παρακαλεί γιά μās.

‘Ο Γεώργιος τιμάται από τήν ‘Εκκλησία

‘Η ‘Εκκλησία μας νωρίς κατάταξε τό Γεώργιο ανάμεσα στους άγίους της καί τόν τιμάει στίς 23 ‘Απριλίου. Τόν όνομάζει *μεγαλομάρτυρα*, γιά τήν άφταστη ύπομονή καί τόν ήρωισμό του στά μαρτύρια. Τόν όνομάζει ακόμη καί *θανματοργό* γιά τά πολλά θαύματά του. Γι’ αυτό οί πιστοί πάν-

τοτε τοῦ ζητᾶνε νά μεσιτεῦει στόν Κύριο. Στή Λύδδα τῆς Παλαιστίνης ἀργότερα οἱ Χριστιανοί μετέφεραν τό ἱερό του λείψανο, ὅπου ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος ἔκτισε γιά τιμὴ του ὠραῖο ναό. Ὁ ἅγιος Γεώργιος, σάν γενναῖος στρατηλάτης πού ἦταν, θεωρεῖται προστάτης τοῦ στρατοῦ μας καί εἰκονίζεται πάνω στίς στρατιωτικές σημαῖες. Ἀποτελεῖ γιά ὅλους μας ὑπέροχο παράδειγμα αὐτοθυσίας καί σταθερότητας στήν πίστη τοῦ Χριστοῦ.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποῦ χρωστοῦσε πιά πολύ τήν εὐσέβειά του ὁ Γεώργιος; Τί παραδείγματα πῆρε ἀπό τούς γονεῖς του;
- β) Πῶς ὀνομάστηκε καί γιατί;
- γ) Σέ τί θυσίες μᾶς καλεῖ σήμερα ὁ Θεός;

Ἀπολυτίκιο:

α) Κείμενο: «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτής καί τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστής, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, Τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

β) Ἀπόδοση: «Καθὼς ἦσουν ἐλευθερωτής τῶν αἰχμαλώτων καί ὑπερασπιστής τῶν πτωχῶν, ἰατρός τῶν ἀσθενῶν καί προστάτης τῶν βασιλιάδων, μεγαλομάρτυρα καί νικητὴ Γεώργιε, παρακάλεῖ τό Χριστό νά σώσει τίς ψυχές μας.

35. Ἡ Ἁγία Βαρβάρα.

Ὅλα γιά τό Χριστό

Τήν ἐποχὴ τῶν μεγάλων διωγμῶν μέσα στή σκληρότητα τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου ὅσση ἀποτελοῦσε ὁ ἥρωισμός τῶν γυναικῶν μαρτύρων. Ἀπόδειξη αὐτοῦ ἀποτελεῖ τό παράδειγμα τῆς μεγαλομάρτυρας Βαρβάρας. Ἦταν ἡ μοναχοκόρη τοῦ πλούσιου καί φανατικοῦ εἰδωλολάτρη τῆς Νικομήδειας, Διόσκουρου. Ἡ Βαρβάρα ἀπὸ τούς ἐθνικούς γονεῖς της πῆρε καλὴ μόρφωση κι ἀνατροφή. Τῆς ἔλειπε ὁμως ἡ Χριστιανικὴ πίστη. Ἀλλ' ὁ

Ἡ ἁγία Βαρβάρα
(Κ. Γεωργακόπουλου).

Θεός βράβευσε τήν καλή της διάθεση καί τῆς ἔδωσε τήν εὐκαιρία νά γνωρίσει τή χριστιανική ἀλήθεια. Νά πιστέψει καί ν' ἀγαπήσει τόν Κύριο μέ μιὰ θαυμαστή ἀγάπη. Τοῦτο ἦταν καί τό μεγάλο της μυστικό, πού δέν ἄργησε νά φανεῖ. Σέ μιὰ εἰδωλολατρική γιορτή πού γινόταν, ὁ πατέρας της τῆς ἐπέβαλε νά πάει κι αὐτή μαζί του. Τότε ἡ σεμνή κι ἐνάρετη κόρη φανέρωσε στόν πατέρα της τό τρανό της μυστικό διότι ἦταν Χριστιανή καί διότι εἶχε ἀπόφαση νά μήν ἀρνηθεῖ τό Χριστό, τι κι ἂν γινόταν. Ὁ Διόσκουρος ταραχτήκε, ὅταν ἀκουσε διότι ἡ κόρη του ἦταν Χριστιανή. Αὐτό τό θεώρησε σάν τή μεγαλύτερη προσβολή ἐναντίον του. Χωρίς νά γνωρίζει πιά τί κάνει, ὁρμάει μέ τό ξίφος νά τή σκοτώσει. Ἀλλ' ἡ Βαρβάρα, γιά νά μή γίνει ὁ πατέρας της παιδοκτόνος, προλαβαίνει καί καταφεύγει σ' ἓνα κοντινό δάσος.

Βαρβάρα ἡ μεγαλομάρτυρα

Ὁ φανατικός εἰδωολάτρης Διόσκουρος καταδιώκει τὴ Βαρβάρα. Ὁταν τὴ βρίσκει τὴ ρωτάει: ἐπιμένεις ἀκόμη στὶς ἰδέες σου; καὶ ἐκείνη μὲ ἡρεμία τὸν διαβεβαιώνει ὅτι ποτὲ δέ θ' ἀρνηθεῖ τὸν ἀληθινὸ Θεό. Τότε ὁ θηριώδης ἐκεῖνος πατέρας, γιὰ νὰ τὴν ἐκδικηθεῖ πιὸ πολύ, τὴν παραδίνει στὸ σκληρὸ διοικητὴ Μαρτίνο. Ὑστερα ἀπὸ τόσες καὶ τόσες ταλαιπωρίες ἡ Βαρβάρα παραμένει ἀτρόμητη καὶ ὁμολογεῖ μὲ θάρρος τὸ Χριστό. Τὶς ἀρχικὲς ὑποσχέσεις διαδέχονται τώρα τὰ φρικτὰ βασανιστήρια. Τὴ χτυποῦν, τὴν τραυματίζουν, τῆς κατακαίνε τὸ σῶμα μὲ πυρωμένα σίδερα κ.λπ. Αὐτὴ ὅμως ὅσο καὶ ἂν πονάει σκέφτεται ὅτι ὅλα αὐτὰ θὰ περάσουν. Σκέφτεται ὅτι γρήγορα θὰ πάει κοντὰ στὸν Κύριο καὶ Λυτρωτὴ της. Τέλος τὴ ρίχνουν στὴ φυλακὴ. Ἐπειδὴ βλέπουν ὅτι ἡ ψυχικὴ της ἀντοχὴ εἶναι ἀνεξάντλητη, ἀποφασίζουν νὰ τὴν ἀποκεφαλίσουν. Καὶ πάλι τὸ ρόλο τοῦ δήμιου τὸν παίρνει ὁ ἀπάνθρωπος ἐκεῖνος πατέρας. Ἀλλά, καθὼς λέγεται, ἔπεσε κι αὐτὸς κεραυνόπληκτος. Ἄγγελοι Κυρίου συνόδευσαν τὴν ψυχὴ τῆς ἁγίας κοντὰ στὸ Θεό, στὸν ὁποῖο ἔμεινε πιστὴ μέχρι τέλους.

Ἡ Βαρβάρα τιμᾶται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν

Ἡ μεγαλομάρτυρα Βαρβάρα παρακαλεῖ τὸν Κύριο γιὰ τοὺς πιστοὺς. Μάλιστα προστατεύει τοὺς ἀσθενεῖς. Γι' αὐτὸ κρεμοῦν τὴν εἰκόνα της στὰ Νοσοκομεῖα. Θεωρεῖται καὶ προστάτιδα τοῦ πυροβολικοῦ στὸ στρατό μας. Εἶναι ἡ ἀληθινὴ ἡρώιδα, τὴν ὁποία μᾶς χάρισε ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία τῶν μαρτύρων. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη της στὶς 4 Δεκεμβρίου. Μᾶς τὴν προβάλλει ὡς ὑπόδειγμα ἀρετῆς, ὑπόδειγμα ἀγάπης καὶ σταθερῆς πίστεως στὸν Κύριο.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιὲς ἀρετὲς τῆς ἁγίας Βαρβάρας θαυμάζετε πιὸ πολύ;
- β) Πῶς ἡ ἁγία Βαρβάρα κατόρθωσε νὰ μείνει πιστὴ στὸ Θεό μέχρι θανάτου;
- γ) Ποιά εἶναι ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς;
- δ) Πῶς μπορεῖτε νὰ μιμηθεῖτε τὴν αὐτοθυσίαν τῶν ἁγίων;

36. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη. Μονή τοῦ Σινᾶ.

Ἡ ἐνάρετη καὶ σοφὴ κόρη

Ἡ ἁγία Αἰκατερίνη καταγόταν ἀπὸ πλοῦσια καὶ ἀρχοντικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀλεξάνδρειας. Ξεχώριζε γιὰ τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴ σπάνια μὀρφωσὴ της. Σὲ ἡλικία 18 χρόνων εἶχε κιόλας σπουδάσει φιλολογία, φιλοσοφία καὶ ρητορικὴ. Ἀλλ' ἀκόμη δὲν εἶχε γνωρίσει τὸν ἀληθινὸ Θεό. Εἶχε ὁμως ἀγαθὴ διάθεση. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς μ' ἕναν εὐσεβὴ ἐρημίτη τῆς φανέρωσε τὸ θέλημά Του καὶ τὴν ἔκαμε Χριστιανή. Ἀπὸ τότε ἡ Αἰκατερίνη συνδύασε μὲ τὸν καλῦτερο τρόπο τὴν πραγματικὴ σοφία μὲ τ' ἀθάνατα κάλλη τῆς εὐσέβειας. Ἀπὸ τότε ἔβαλε στὴν ὑπηρεσία τοῦ Εὐαγγελίου τὰ πλούτη καὶ τίς γνώσεις της. Ἔτσι μὲ τὰ ἔργα της καὶ τὰ λόγια της ὁδηγοῦσε στὸ Χριστὸ καὶ ἄλλες πολλές νέες.

Ἡ Αἰκατερίνη φέρνει πολλοὺς ἐπίσημους στὸ Χριστό

Στὶς ἀρχές τοῦ 4ου αἰῶνα, πού ἔζησε ἡ Αἰκατερίνη, κυρίαρχος τῆς Αἰγύπτου ἦταν ὁ σκληρὸς διώκτης τῶν Χριστιανῶν, ὁ Μαξιμίνος. Σ' αὐτὸν λοιπὸν παρουσιάστηκε μιὰ ἡμέρα ἡ Αἰκατερίνη καὶ υπεράσπισε μὲ θάρρος τὸ Χριστιανισμό. Τοῦ ἔδειξε μάλιστα κι ἕνα μικρὸ σταυρὸ ὡς τὴν πιὸ μεγάλη σοφία. Ὁ Μαξιμίνος μάταια προσπάθησε μὲ ὑποσχέσεις νὰ τὴ μεταπείσει. Τοῦ ἔκαμαν ὁμως ζωνερὴ ἐντύπωση τὸ θάρρος καὶ ἡ μὀρφωσὴ της. Κάλεσε, καθὼς λέγεται, 50 ἀπὸ τοὺς πιὸ σοφοὺς τῆς Αἰγύπτου νὰ τὰ βγάλουν πέρα μαζί της. Ἀλλ' ὁμως ἡ Αἰκατερίνη μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ σοφὰ της λόγια τοὺς ἀποστόμωσε καὶ τοὺς ἔφερε στὸ Χριστό. Τότε ὁ Μαξιμίνος θεώρησε αὐτὸ μεγάλῃ προσβολῇ ἐναντίον του καὶ καταδίκασε σὲ θάνατο μὲ φωτιά ἐκείνους τοὺς σοφοὺς του. Τὴν Αἰκατερίνη διέταξε νὰ μαστιγώσουν καὶ νὰ φυλακίσουν. Ἀλλ' αὐτὴ ὁμως ἔμεινε ἀτρόμητη καὶ σταθερὴ στὴ χριστιανικὴ της πίστη. Καὶ μέσα ἀπὸ τὴ φυλακὴ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς πού τὴν ἐπισκέφτονταν, τοὺς ὁδηγοῦσε στὸ Χριστό. Ἀνάμεσά τους ἦταν ἡ ἴδια ἡ γυναίκα τοῦ Μαξιμίνου ἡ Φαυστίνα, ὁ συνοδὸς της Ἀξιωματικὸς Πορφύριος καὶ διακόσιοι στρατιῶτες.

Μαρτύρια καὶ θάνατος

Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ ὁ Μαξιμίνος δὲν κρατήθηκε. Διέταξε νὰ βασανίσουν τὴν Αἰκατερίνη μὲ τὸ γνωστὸ μας τροχό. Καὶ πάλι ὁμως αὐτὴ δὲν λύγισε,

Ἡ ἁγία Αἰκατερίνη Ἱ. Μο-
νή τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς
Πάτμου, 17ου αἰώνα.

ἀλλ' ὑπέμεινε μέ γενναιότητα καί αὐτό τό τρομερό βασανιστήριο. Ἀλλά καί ὁ Κύριος τή βράβευσε καί τή δυνάμωσε. Μέ θαυμαστό τρόπο καταστράφηκε ὁ τροχός κι αὐτή βρέθηκε ἐλεύθερη. Τότε ὁ αὐτοκράτορας γεμάτος κακία διέταξε νά τήν ἀποκεφαλίσουν. Ἐτσι ἡ Αἰκατερίνη, ἀφοῦ ὑπηρετήσε μέ τόση ἀφοσίωση τόν Κύριο, ἔγυρε τό τίμιο κεφάλι της κάτω ἀπό τό σπαθί τοῦ δήμιου. Πότισε ἔτσι μέ τό ἁγνό καί νεανικό της αἷμα τό σπόρο τοῦ Εὐαγγελίου, πού εἶχε σπείρει ἐκεῖ ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος.

Ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ καί τό ἱερό λείψανο τῆς Ἀγίας.

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμάει τήν Αἰκατερίνη ὡς ἁγία στίς 25 Νοεμβρίου. Ἀργότερα ἀνακαλύφθηκε τό ἱερό της λείψανο καί μεταφέρθηκε στήν ἱερή μονή τοῦ ὄρους Σινᾶ. Ἡ ἱστορική αὐτή Μονή ἰδρύθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό πρὸς τιμὴ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρα. Ἀλλ' ἐπειδὴ διαφυλάχτηκε ἐκεῖ τό ἱερό λείψανο τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ἡ Μονή τι-

Ἡ Ἱ. Μονή τῆς άγ. Αἰκατερίνης στό θεοβάδιο τοῦ ὄρους Σινά.

μήθηκε μέ τ' ὄνομά της. Ἡ Μονή τοῦ Σινᾶ φημίζεται γιά τά σπάνια καί ἀρχαῖα χειρόγραφα, πού ἔχει στήν πολύτιμη βιβλιοθήκη της. Φημίζεται ἀκόμη γιά τά πολλά κειμήλιά της. Τήν πλουτίζουν ἔργα χριστιανικῆς τέχνης: ἀγιογραφίες, ψηφιδωτά, ἔργα ξυλογλυπτικῆς κ.ἄ. Σήμερα ἀποτελεῖ αὐτοκέφαλη ἀρχιεπισκοπή. Μέ τόν καιρό ἔγινε κέντρο εὐλαβῶν προσκυνητῶν τοῦ σεπτοῦ λειψάνου τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης.

Γενικές ἐρωτήσεις Πρώτης Περιόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας:

1. Μέ ποιούς τρόπους οἱ πρῶτοι Χριστιανοί ἔδειχναν τήν ἀγάπη μεταξύ τους;
2. Ποιές πόλεις ἐπισκέφτηκε ὁ ἀπόστολος Παῦλος σέ κάθε περίοδία του καί μέ ποιούς συνεργάτες;
3. Πῶς ἔδειχνε ὁ Παῦλος τή μέριμνά του γιά τίς Ἐκκλησίες πού ἴδρνε;
4. Ποιός ὀνομάστηκε μαθητής τῆς ἀγάπης καί γιατί;
5. Ποιούς πολιούχους ἀγίους ἔχουν ἡ Ἀθήνα, ἡ Πάτρα, ἡ Θεσσαλονίκη καί γιατί;
6. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος εἶπε ὅτι: «οἱ μάρτυρες ἀποτελοῦν θησαυρό τῆς Ἐκκλησίας μέ παλαιούς καί νέους μαργαρίτες». Τί ἐννοεῖ μ' αὐτό;
7. Ποιές ἀρετές τῶν μαρτύρων θαυμάζεις πió πολύ;
8. Γιατί φημίζεται ἡ Ἱ. Μονή τοῦ Σινᾶ;

ΑΠΟ ΤΟΥ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ (313-867 μ.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

37. Οί ισαπόστολοι Κωνσταντίνος καί Ἑλένη.

Ἡ Θεία Πρόνοια προετοιμάζει τόν Κωνσταντίνο

Ὑστερα ἀπό σκληροῦς διωγμούς τριῶν περίπου αἰώνων ἡ Ἐκκλησία βρῆκε τόν ἰσχυρό της προστάτη. Ἦταν ὁ Μέγας Κωνσταντίνος. Πατέρας τοῦ Κωνσταντίνου ἦταν ὁ Κωνσταντῖος ὁ Χλωρός, Καίσαρας τῆς Γαλατίας τῆς Δύσεως καί μητέρα του ἡ Ἑλένη, ἡ μετέπειτα ἁγία τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ Κωνσταντίνος γεννήθηκε στή Νίσσα τῆς σημερινῆς Σερβίας τό 274 μ.Χ. Ὁ Πατέρας τοῦ Κωνσταντίνου, ἄν καί λάτρευε τόν ἥλιο σάν Θεό, ἔδειχνε ἐπιείκεια στούς χριστιανούς. Τοῦτο ὀφειλόταν κυρίως στή σύζυγό του Ἑλένη, πού ἦταν Χριστιανή. Τόν Κωνσταντίνο βοήθησαν νά ἐκτιμήσει ἀρχικά τό Χριστιανισμό: α) Ἡ πατρική του οἰκογένεια, β) οἱ ἀποτυχίες ὧσων καταδίωξαν τοὺς χριστιανούς, γ) ἡ μεγάλη ἐξάπλωση τῆς νέας Θρησκείας καί κυρίως τό ἥθος τῶν Χριστιανῶν. Ἔτσι ἡ Θεία Πρόνοια τόν προετοίμαζε νά γίνει ὁ μέγας προστάτης τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Κωνσταντίνος νικάει μέ τή δύναμη τοῦ Σταυροῦ

Ὁ Κωνσταντίνος, ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ πατέρα του, ἀνακηρύχτηκε ἀπό τό στρατό διάδοχός του. Στή Δύση ὁμως ὑπῆρχε καί ἄλλος

αυτοκράτορας, ὁ Μαξέντιος, μέ ἔδρα τή Ρώμῃ. Αὐτός λοιπόν γιά νά μείνει μόνος αυτοκράτορας σ' ὁλόκληρη τή Δύση, στράφηκε ἐναντίον τοῦ Κωνσταντίνου. Μά τόν πρόλαβε ὁ Κωνσταντίνος, πού μπήκε στήν Ἰταλία καί προχώρησε ἐναντίον τῆς Ρώμης. Δίσταζε ὅμως, γιατί ἀπό παλιά οἱ λεγεῶνες τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ θεωροῦσαν τό ἔδαφος τῆς Ἰταλίας ἱερό καί τήν πολιορκία τῆς Ρώμης ἀνόσια πράξη. Δίσταζε ἀκόμη, γιατί ὁ ἀντίπαλός του εἶχε τετραπλάσιες δυνάμεις. Ἀλλά δέν ἔχασε τό θάρρος του. Μέ θερμή πίστη ζήτηγε τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Καί νά ἡ ἀπάντησιν. Μιά φθινοπωρινή ἡμέρα τοῦ 312, γύρω στό μεσημέρι, ὁ Κωνσταντίνος εἶδε ξαφνικά στόν οὐρανό φωτεινό σταυρό μέ τήν ἐπιγραφή: «ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ». Ἡ ἐκπληξη πού ἐννοίωσε ἦταν μεγάλη. Τί νά σήμαινε ἄραγε αὐτό; Τήν ἐπομένη νύχτα τοῦ λύθηκε ἡ ἀπορία. Εἶδε στόν ὕπνο του τό Χριστό νά τόν ἐνθαρρύνει καί νά τόν παρακινεῖ νά φτιάξει λάβαρο, ὅμοιο μέ τό σημάδι πού εἶχε δεῖ στόν οὐρανό. Ἔτσι κι ἐγινε. Μέ ἐντολή τοῦ Κωνσταντίνου ἐτοιμάστηκε τό λάβαρο. Πάνω σέ ψηλό κοντάρι, πού κατέλγε σέ σταυρό, ἔβαλαν χρυσό στεφάνι μέ τά γράμματα (Χριστός). Κάτω ἀπ' αὐτό κρέμασαν πολύτιμο τετράγωνο ὕφασμα μέ τίς εἰκόνες τοῦ αυτοκράτορα καί τῶν γιῶν του. Ἦταν ἡ πρώτη χριστιανική σημαία. Ὁ ἐνθουσιασμός πού κατέλαβε τοὺς χριστιανούς στρατιῶτες ὅταν εἶδαν τό λάβαρο, ἦταν ἀσυγκράτητος. Ἡ κρίσιμη μάχη δόθηκε στή Μουλβία γέφυρα τοῦ Τίβερε ποταμοῦ τήν 28ῃ Ὀκτωβρίου τοῦ 312. Ὁ Κωνσταντίνος μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ διασκόρπισε τοὺς ἀντίπαλούς του καί στεφανώθηκε μέ λαμπρή νίκη. Ἔτσι ἔμεινε ὁ μόνος αυτοκράτορας στή Δύση. Γι' ἄλλη μία φορά ὁ Χριστιανισμός νίκησε τήν εἰδωλολατρία.

Ὁ Κωνσταντίνος προστατεύει τό Χριστιανισμό

Ὁ Κωνσταντίνος ὕστερα ἀπό ἐκείνη τή θαυμαστή νίκη στράφηκε ὀριστικά πιά στό Χριστιανισμό. Μάλιστα βοήθησε μέ πολλούς τρόπους τήν Ἐκκλησία. Ἐνα ἀπό τά πρῶτα ἔργα του ἦταν τό *διάταγμα τῶν Μεδιολάνων*. Τό 313 στά Μεδιόλανα τῆς Ἰταλίας (σημερινό Μιλάνο), τό ὑπέγραψε μαζί μ' ἕναν ἀπό τοὺς αυτοκράτορες τῆς Ἀνατολῆς, τό Λικίνιο. Τό δέχτηκε ὅμως καί ὁ ἄλλος αυτοκράτορας τῆς Ἀνατολῆς, ὁ Μαξιμίνος. Μ' αὐτό τό διάταγμα δινόταν στόν καθένα τό δικαίωμα ν' ἀκολουθεῖ ὅποια θρησκεία ἤθελε. Ἔτσι τερματίζονταν πιά οἱ διωγμοί καί διευκολυνόταν ἡ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλ' ὁ Κωνσταντίνος ἀφοῦτο ἐγινε αυτοκράτορας σ' ὁλόκληρο τό ρωμαϊκό Κράτος (323 μ.Χ.) προστάτεψε καί μ' ἄλ-

Οἱ ἱσαπόστολοι Κωνσταντῖνος καί Ἑλένη.

λους τρόπους τό Χριστιανισμό: α) Γύρισε πίσω στούς χριστιανούς τούς ναούς καί τίς περιουσίες τους, πού εἶχαν δημευτεῖ ἀπό τούς εἰδωλολάτρες. β) Ὅρισε νά γίνεται στό στρατό προσευχή στόν Ἕνα Θεό. γ) Καθιέρωσε τήν Κυριακή ὡς ἡμέρα γιορτῆς καί ἀργίας. δ) Κόσμησε τήν καινούργια Πρωτεύουσα, τή Νέα Ρώμη καί ὕστερα Κωνσταντινούπολη, μέ χριστιανικούς ναούς. ε) Καταπολέμησε τίς αἵρέσεις καί χρηματοδότησε φιλανθρωπικά ἱδρύματα. στ) Βοήθησε τή μητέρα του νά βρεῖ στό Γολγοθᾶ τόν τίμιο Σταυρό καί νά χτίσει ἐκεῖ τό ναό τῆς Ἀναστάσεως κ.λπ.

Τό τέλος τοῦ Κωνσταντίνου

Ὁ Κωνσταντῖνος, στό τέλος τῆς ζωῆς του, τό 337, παραιτήθηκε ἀπό τό θρόνο καί ζητώντας ἀπ' ὄλους συγγνώμη γιά τίς ἀδυναμίες του δέχτηκε τό ἅγιο Βάπτισμα. Ὑστερα φόρεσε τόν ἄσπρο χιτῶνα τοῦ νεοφώτιστου Χριστιανοῦ καί ἔζησε μέ μετάνοια καί συντριβή. Πέθανε μέ πολύ χριστια-

νικό τέλος στις 21 Μαΐου του 337 και ονομάστηκε μέγας. Στο τεράστιο έργο του, τόν βοήθησε πολύ και η εὐσεβέστατη μητέρα του, πού τήν ονόμασε τιμητικά «Βασίλισσα». Αυτή τόν ἐνίσχυε πάντα στά καλά του έργα. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμάει μαζί τόν Κωνσταντῖνο καί τή μητέρα του Ἑλένη ὡς ἀγίους στίς 21 Μαΐου. Τούς οἰκονομᾷ ἰσαποστόλους, γιατί ὕστερα ἀπό τούς Ἀποστόλους, αὐτοί βοήθησαν τόσο ἀποτελεσματικά τό Χριστιανισμό.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί ἔκαμε τόν Κωνσταντῖνο νά στραφῇ ὀριστικά στό Χριστιανισμό;
- β) Τί ὀρίζει τό διάταγμα τῶν Μεδιολάνων καί ποιά ἦταν ἡ σημασία του;
- γ) Ποιά ἄλλα μέτρα πῆρε ὑπέρ τῶν χριστιανῶν;
- δ) Τί τέλος εἶχε;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ

38. *Ἄρειος καὶ Ἀ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.*

Οἱ ἐσωτερικοὶ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας

Γνωρίσαμε ὅτι ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ ἀντιμετώπισε τοὺς διωγμούς. Νίκησε τοὺς φανεροὺς ἐχθροὺς ὕστερα ἀπὸ ἀγῶνες καὶ θυσίες πού κράτησαν περίπου τρεῖς αἰῶνες. Ἄρχισαν ὁμως νά παρουσιάζονται κι ἄλλοι ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας. Ἦταν οἱ ἐσωτερικοὶ τῆς ἐχθροὶ, οἱ αἵρετικοί. Αὐτοὶ προέρχονταν ἀπὸ τίς τάξεις τῶν Χριστιανῶν καὶ ἦταν πιο πολὺ ἐπικίνδunami ἀπὸ τοὺς φανεροὺς διῶκτες. Αὐτοὶ ἀνακάτευν τὴν ἀγνή χριστιανικὴ διδασκαλία μέ τίς δικές τους κακοδοξίες. Αἰρέσεις λέγονταν ὅσες διδασκαλίες ἦταν ἀντίθετες μέ τὴ γνήσια χριστιανικὴ διδασκαλία, καθὼς αὐτὴ ἐκφραζόταν ἀπὸ τὴν καθολικὴ πίστι τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ αἵρετικοὶ διέδιδαν τίς ἰδέες τους μέ φανατισμὸ καὶ διατάραζαν τὴ γαλήνη τῆς Ἐκκλησίας.

Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι

Ἡ Ἐκκλησία μας τώρα ἦταν ἐλεύθερη. Μποροῦσε πιά ν' ἀντιμετωπίσει εὐκολότερα τίς αἵρέσεις κι ὅσα ἄλλα ζητήματα τὴν ἀπασχολοῦσαν. Αὐτὸ ἔκανε μέ τίς Οἰκουμενικὲς Συνόδους. Λέγονταν ἔτσι γιατί συγκεντρώνονταν σ' αὐτές οἱ ἐπίσκοποι ὅλης τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης. Οἱ Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι μέ τό φωτισμὸ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διατύπωναν τὴ γνήσια χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ καταδίκαζαν τίς αἵρέσεις. Οἱ ἀποφάσεις τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν τοπικῶν πού ἐπικυρώθηκαν ἀπὸ Οἱ-

κουμενικές, ἀφότου τίς ἀποδεχτεῖ τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἀλάθητες καί ὑποχρεωτικές γιά τούς Χριστιανούς. Λέγονται Ὅροι καί Σύμβολα ὅταν ἀναφέρονται σέ ζητήματα πίστεως, καί Κανόνες ὅταν ἀναφέρονται σέ ζητήματα λατρείας, τάξεως καί διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου

Τήν αἵρεση αὐτή διδάξε στήν Ἀλεξάνδρεια στίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰώνα ὁ πρεσβύτερος Ἀρειος. Αὐτός δεχόταν τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό ὄχι ὡς Θεό ἴσο μέ τόν Πατέρα, οὔτε ὡς προαιώνιο Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ὡς τό πιό τέλειο κτίσμα τοῦ Θεοῦ πού δημιουργήθηκε πρίν ἀπό τ' ἄλλα δημιουργήματα. Μ' ἄλλα λόγια, ὁ Ἀρειος, ἀρνιόταν τή θεότητα τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ. Οἱ ἀντιχριστιανικές ἰδέες τοῦ Ἀρείου, ἄν καί καταδικάστηκαν ἀπό μία τοπική σύνοδο στήν Ἀλεξάνδρεια, διαδίδονταν σάν πυρκαγιά. Ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου ἀπειλοῦσε φανερά πιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τοῦ Κράτους.

Πρώτη Οἰκουμενική Σύνοδος

Ὁ εὐσεβῆς αὐτοκράτορας Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας κάλεσε τούς ἐπισκόπους τῆς χριστιανικῆς οἰκουμένης στήν Πρώτη Οἰκουμενική Σύνοδο. Αὐτή ἐγινε στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας τό 325 μ.Χ. Πῆραν μέρος 318 Θεοφόροι Πατέρες. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἦταν τιμητικά ὁ ἴδιος ὁ αὐτοκράτορας. Στίς συζητήσεις πού ἐγιναν ἰδιαίτερος ξεχώρισε ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ἄν καί ἦταν διάκονος ἀκόμη. Ἡ Σύνοδος μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ καθόρισε ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός εἶναι Θεός «ὁμοούσιος μέ τόν Πατέρα, ἀναρχος καί αἰώνιος». Τήν ὀρθόδοξη χριστιανική διδασκαλία γιά τόν Πατέρα καί τόν Υἱό περιέλαβε στά ἐπτά πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Φυσικά καταδίκασε καί τήν ἀρειανική αἵρεση. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀρειος ἐπειδὴ ἔμεινε ἀμετάπειστος στίς πλάνες του, καταδικάστηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα σέ ἐξορία. Ἐτσι ἐπικράτησε καί πάλι ἡ γαλήνη στήν Ἐκκλησία. Ἀργότερα ὅμως ἄλλοι αὐτοκράτορες φίλοι τοῦ ἀρειανισμοῦ, ἰδίως ὁ Κωνσταντῖνος καί ὁ Οὐάλλης, προσπάθησαν νά διαταράξουν ξανά τή γαλήνη τῆς Ἐκκλησίας, ὑποστηρίζοντας τόν ἀρειανισμό. Ἀλλ' ὁ αὐτοκράτορας Μέγας Θεοδόσιος ἐπέβαλε τίς ἀποφάσεις τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὡς ὑποχρεωτικές γιά ὅλους. Ἐτσι καθιερώθηκε ὁ θρίαμβος τῆς Ὀρθοδοξίας.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί ἦταν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι;
- β) Πῶς λέγονται οἱ ἀποφάσεις τους καί γιατί εἶναι ἀλάθητες;
- γ) Ποιές ἦταν οἱ ἀποφάσεις τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου;

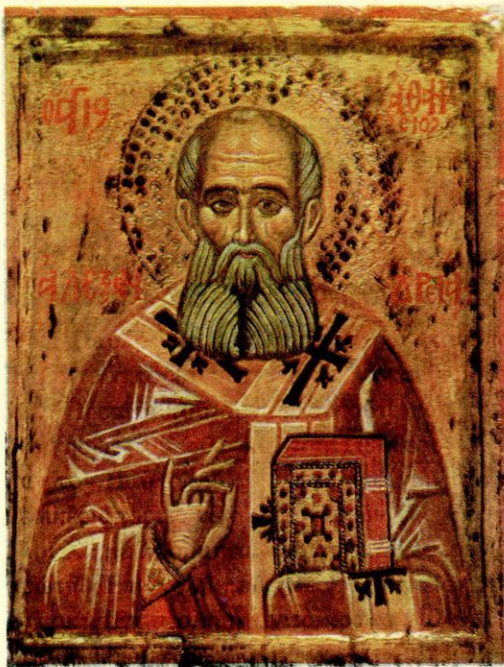
Κείμενα:

- α) «Τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ Χορός... Τό μυστήριον τῆς Θεολογίας τρανώς παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ». Ὑμνος τῆς Ἐκκλησίας.
- β) «Εὐκολώτερον τόν ἥλιον σβεσθῆναι ἢ τήν Ἐκκλησίαν ἀφανισθῆναι» Ἱερὸς Χρυσόστομος. (Πιό εὐκολο εἶναι νά σβηστεῖ ὁ ἥλιος παρά νά ἐξαφανιστεῖ ἡ Ἐκκλησία ἀπό τοὺς ἐχθρούς της).

39. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος (295-373 μ.Χ.).

Ὁ Ἀθανάσιος ὡς νέος

Εἶδαμε ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν κατάπαυση τῶν διωγμῶν διάφοροι αἵρετικοί ἄρχισαν νὰ καταπολεμοῦν τὴν Ἐκκλησία. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ Κύριος, δὲν ἄφησε τὴν Ἐκκλησία Του ἀπροστάτευτη. Τὴν προστάτεψε καὶ τότε μὲ πολλοὺς τρόπους. Κυρίως μὲ τίς μεγάλες μορφές τῶν ἁγίων καὶ ὑπερασπιστῶν τῆς πίστεως, τοὺς ὁποίους ἔστειλε. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, πού γεννήθηκε στὴν Ἀλεξάνδρεια τὸ 295 μ.Χ. Ὁ Ἀθανάσιος ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς γονεῖς του πῆρε χριστιανικὴ ἀνατροφή. Ἀπὸ μικρὸς ξεχώριζε γιὰ τὴν μεγάλη του ἀγάπη στὸν Κύριο καὶ στὰ γράμματα. Μὲ ἰδιαίτερη εὐλάβεια παρακολουθοῦσε τὴ Θεία λατρεία. Λέγεται ὅτι στὴν παιδική του ἡλικία, κάνοντας τὸν κληρικό, βάφτισε μερικά παιδιά εἰδωλολατρῶν. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἀλεξάνδρειας Ἀλέξανδρος, ὅταν τὸ ἔμαθε, ἀναγνώρισε ἔγκυρο τὸ Βάπτισμα. Ἀνέλαβε μάλιστα νὰ προστατέψει τὸν Ἀθανάσιο, πού εἶχε μείνει ἀπὸ νωρὶς ὀρφανός. Τὸν βοήθησε νὰ μορφωθεῖ πολὺ κι ἀργότερα τὸν χειροτόνησε διάκονο.

Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ὁ Μέγας.
Φορητὴ εἰκόνα 19ου αἰώνα.

Στύλος τῆς Ἐκκλησίας

Ὁ Ἀθανάσιος ἐξῆσε ἓνα διάστημα τῆς ζωῆς του κοντά στὸν ὀνομαστό ἀσκητὴ τῆς ἐρήμου, τὸ Μέγα Ἀντώνιο. Μαζί του προσευχόταν, μελετοῦσε τὸ θεῖο λόγο καὶ προόδευε στὴν ἀρετὴ. Ἐτσι ὁ Θεὸς ἐτοίμαζε τὸν Ἀθανάσιο γιὰ ν' ἀναδειχτεῖ ἀργότερα στύλος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πράγματι στὴν ἀναταραχὴ ποὺ ἔφερε ἡ ἀρειανὴ αἵρεση, ὁ Ἀθανάσιος ἀγωνίστηκε μὲ ὅλες του τίς δυνάμεις γιὰ νά φανεῖ ἡ ἀλήθεια. Ἐτσι στὴν Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο μὲ τὴ βοήθειά του ἔλαμψε σάν διαμάντι ἡ ἀλήθεια. Ἀναδείχτηκε ἓνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ὑπερασπιστὲς τῆς Πίστεώς μας. Γι' αὐτὸ κλῆρος καὶ λαὸς τὸν διάλεξαν ἀρχιεπίσκοπο Ἀλεξάνδρειας.

Ὁ Ἀθανάσιος ὡς ἀγωνιστὴς καὶ συγγραφέας

Ὁ Ἀθανάσιος ὡς ἐπίσκοπος διέθεσε ὅλες του τίς δυνάμεις στὰ εἰρηνικὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας, ἰδίως στὸ κήρυγμα καὶ τὴ φιλανθρωπία. Γρήγορα ὁ-

μως παρουσιάστηκαν σύννεφα στὸν ὀρίζοντα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἄρειανισμός, πού ὑποστηριζόταν κι ἀπὸ αὐτοκράτορες, κινουσε ἐναντίον του πολλούς καί ἰσχυρούς ἐχθρούς. Αὐτοὶ τὸν συκοφαντοῦσαν μέ κάθε τρόπο. Ἐτσι ἀπὸ τὰ 46 χρόνια, πού ἦταν ἐπίσκοπος Ἀλεξάνδρειας, τὰ 16 καί πάνω τὰ πέρασε στὴν ἐξορία. Ὁ χριστιανικός λαὸς ὅμως πού τὸν ἀγαποῦσε πολὺ, φρόντιζε κι ἐπανερχόταν ὁ ἀκούραστος ἱεράρχης στὸ ποιμνί του. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Ἀθανάσιος δέν ὑποχωροῦσε, γιατί ἤξερε ὅτι ἀγωνιζόταν γιὰ τὴν ἀλήθεια. Αὐτὴ ὑπηρετήσε καί μέ τὰ πολλὰ του βιβλία, μέ τὰ ὁποῖα ἀναδείχτηκε ἀξιοθαύμαστος συγγραφέας.

Τὸ τέλος του

Οἱ πολλές ταλαιπωρίες ὅμως ἐφθειραν τὴν υἡγεία του. Κι ὁ μεγάλος ἀγωνιστής πέθανε τὸ 373 μ.Χ. Ἀλλὰ τὸ στεφάνι τῆς νίκης κοντὰ στὸν Κύριο περίμενε αὐτόν, τὸν Πατέρα τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ Ἐκκλησία μας ὀνομάζει τὸν Ἀθανάσιο μέγα κι ἅγιο καί τὸν τιμᾷ στίς 18 Ἰανουαρίου.

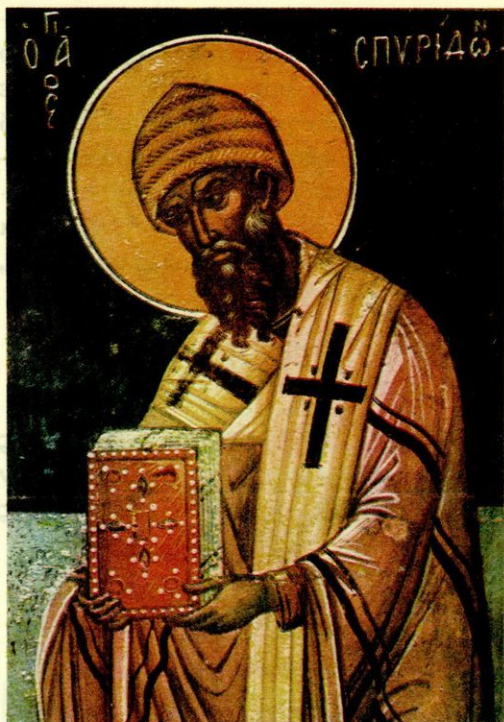
Ἐρωτήσεις:

- α) «Πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. Ι 31). Ὅλα ὅσα κάνετε ν' ἀποβλέπουν στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, μᾶς λέει ἡ Ἁγία Γραφή. Πῶς ἐφάρμοσε αὐτό ὁ Μέγας Ἀθανάσιος;
- β) Ποιὸς ἦταν ἀπὸ μικρός καί πῶς ἐγινε μέγας καί ἅγιος;
- γ) Πῶς βοήθησε τὴν Ἐκκλησία μας;

40. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας.

Ὁ ἀληθινὸς ποιμένας τῶν πιστῶν

Ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας συγκαταλέγεται ἀνάμεσα στὰ ἐκλεκτὰ παιδιὰ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γεννήθηκε στὴν Κύπρο γύρω στὸ 270 μ.Χ. Ἀπὸ τοὺς γονεῖς του πῆρε καλὴ ἀνατροφή. Ἀφοῦ ἔμαθε λίγα γράμματα στὴν πατρίδα του, ἔβροσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα του. Ἐγινε ποιμένας, δηλαδή βοσκός, σάν τὸ Μωυσῆ καί τὸ Δαβίδ. Συγχρόνως ὅμως ἦταν

Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας. «Ὁ Πραῦς καί ἀκέραιος, ὁ ἀπλό-
τητι ἀληθῆ καλλυνόμενος» Ὑ-
μνος. Ἰ. Μονή ἀγίου Νικολάου
Μετεώρων.

καί ζηλωτής Χριστιανός. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια γινόταν ὁ διωγμός τοῦ Μαξι-
μίνου. Τότε συνέλαβαν καί τὸ Σπυρίδωνα. Τὸν καταδίκασαν, καθὼς λέει ἡ
παράδοση, σέ καταναγκαστικά ἔργα στὰ μεταλλεῖα τῆς Κιλικίας. Ἐκεῖ ὁ
γενναῖος Χριστιανός, ὁ Σπυρίδωνας, ὑπέφερε πολύ, ἀλλ' ἔμεινε σταθερός
στή χριστιανικὴ πίστι. Ἀφοῦ σταμάτησε ὁ διωγμός, ξαναγύρισε στὴν
Κύπρο. Βρισκόταν πιά σέ ἀρκετά ὄριμη ἡλικία. Τότε νυμφεῦτηκε μιά σε-
μνή καί ἐνάρετη κόρη, ἡ ὁποία ὁμως πέθανε νωρίς. Σ' ὅλους ἔκανε ἐντύ-
πωση ἡ χριστιανικὴ ζωὴ τοῦ Σπυρίδωνα. Γι' αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ τῆς πα-
τρίδας του τὸν ἤθελαν ἱερέα τους. Ἔτσι ἀπο ποιμένας τῶν προβάτων, ἔ-
γινε ποιμένας τῶν πιστῶν. Τότε ἔλαμψε ἀκόμη πιὸ πολύ τὸ ἥθος τοῦ ἐνά-
ρετου ἀνδρα. Γι' αὐτὸ κλῆρος καί λαὸς τὴν ἐποχὴ τοῦ μεγάλου Κωνσταν-
τίνου τὸν διάλεξαν ἐπίσκοπο Τριμυθούνας τῆς Κύπρου. Ἡ ἐνάρετη ζωὴ
τοῦ Σπυρίδωνα καί ἡ μεγάλῃ δράση του ὡς ἐπισκόπου τὸν ἔκαμαν πιὸ πο-
λύ ὀνομαστό.

Ἅγιος Σπυρίδωνας ὁ θαυματουργός

Ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας ἦταν ἀπλός, ταπεινός, καί ἐλεήμονας ιεράρχης. Γι' αὐτό οἱ πιστοί τοῦ ἔδειχναν πάντα ξεχωριστό σεβασμό. Παραβρέθηκε στήν Πρώτη Οἰκουμένηκή Σύνοδο καί διακρίθηκε γιά τήν ἀγιότητά του. Ἐνῶ ἀκόμη ζοῦσε, μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ ἔκανε πολλά θαύματα. Θεράπευσε τυφλοῦς, παράλυτους, δαιμονισμένους κ.ἄ. Λένε ὅτι στήν Κύπρο σέ ἐποχές μεγάλης ξηρασίας ἦρθαν εὐεργετικές βροχές μέ τίς προσευχές τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα. Στό ἀπολυτίκιό του λέγεται ὅτι στίς ιεροτελεστίες πού ἔκανε, εἶχε ἀγγέλους συλλειτουργοῦς. Δίκαια λοιπόν ἀποκαλεῖται «θαυματουργός».

Ὁ ἅγιος Σπυρίδωνας τιμᾶται ἀπό τήν Ἐκκλησία

Ὁ Σπυρίδωνας πέθανε γύρω στά μέσα τοῦ 4ου αἰώνα, ἀφοῦ δόξασε τό θεό κυρίως μέ τήν ἐνάρετη ζωή του. Ἡ Ἐκκλησία μας τόν τιμáει ὡς ἅγιο στίς 12 Δεκεμβρίου. Τό ἱερό του λείψανο διαφυλάχθηκε στήν Κύπρο μέχρι τόν 7ο αἰώνα. Κατόπιν γιά μεγαλύτερη ἀσφάλεια τό μετέφεραν στήν Κωνσταντινούπολη. Στά χρόνια τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τοὺς Τούρκους τό ἱερό τοῦτο λείψανο μεταφέρθηκε στήν Κέρκυρα, ὅπου σῶζεται ὁλόσωμο. Μέχρι σήμερα μέ τό ἱερό λείψανο τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ κάνει πολλά θαύματα. Πολλοί εὐλαβεῖς προσκυνητές πηγαίνουν στήν Κέρκυρα, γιά νά τιμήσουν τόν πολιοῦχο της, τόν ἅγιο Σπυρίδωνα τό θαυματουργό. Πηγαίνουν γιά νά ζητήσουν μέ πίστη τίς πρεσβεῖες τοῦ ἁγίου στόν Κύριο.

Ἑρωτήσεις:

- α) «Θαυμαστός ὁ Θεός ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ». (Ψαλμ. 67, 36). Θαυμαστός εἶναι ὁ Θεός γιά τήν προστασία του στοὺς ἁγίους. Πῶς ἐφαρμόστηκε αὐτό στόν ἅγιο Σπυρίδωνα;
- β) Πότε ὁ Θεός μᾶς προστατεύει πῶς πολύ;
- γ) Ποιές ἦταν οἱ κυριότερες ἀρετές τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνα;
- δ) Μέ ποιούς τρόπους τόν βράβευσε ἡ Θεία Χάρις;

41. Οί άλλες Οίκουμενικές Σύνοδοι.

Ἡ Β' Οίκουμενική Σύνοδος (381 μ.Χ.)

Ὁ Ὀρθόδοξος αὐτοκράτορας μέγας Θεοδόσιος συγκάλεσε τή Δεύτερη Οίκουμενική Σύνοδο στήν Κωνσταντινούπολη τό 381 μ.Χ. Πῆραν μέρος σ' αὐτή 150 πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ ἡ σύνοδος πῆρε τίς ἐξῆς ἀποφάσεις: α) Ἐπικύρωσε τίς ἀποφάσεις τῆς Α' Οίκουμενικῆς, μέ ἀποτέλεσμα νά ἐξαφανιστεῖ πιά ὁ κίνδυνος τοῦ ἀρειανισμοῦ. β) Καταδίκασε τή νέα αἵρεση τῶν «Πνευματομάχων». Αὐτοί μάχονταν τή θεότητα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί δίδασκαν ὅτι εἶναι δημιούργημα τοῦ Υἱοῦ. Ἀρχηγός τους ἦταν ὁ ἄλλοτε ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Μακεδόνιος. γ) Συμπλήρωσε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως μέ τά ὑπόλοιπα πέντε ἄρθρα του καί δ) καταδίκασε τήν αἵρεση τοῦ ἐπισκόπου Ἀπολλιναρίου. Αὐτός ἐνῶ δεχόταν τή θεότητα τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ, ἀρνιόταν τήν τέλεια Αὐτοῦ ἀνθρώπινη φύση.

Ἡ Γ' Οίκουμενική Σύνοδος (431 μ.Χ.)

Ἡ τρίτη Οίκουμενική Σύνοδος ἐγίνε στήν Ἐφεσο τό 431 μ.Χ. Τή συγκάλεσε, μέ σύσταση τῆς Ἐκκλησίας, ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ὁ Β' ὁ μικρός. Πῆραν μέρος σ' αὐτή περίπου 200 πατέρες καί καταδίκασαν τήν αἵρεση τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεστορίου. Αὐτός ξεχώριζε στό Σωτήρα Χριστό δύο ἄσχετα πρόσωπα. Ἐλεγε ὅτι ἡ Παναγία Μητέρα τοῦ Κυρίου γέννησε τό Χριστό μόνο ὡς ἄνθρωπο. Γι' αὐτό τήν ὀνόμαζε «Χριστοτόκο». Ὑστερα ἀπό τή Γέννηση, συνέχιζε ὁ Νεστόριος, κατέβηκε ἡ Θεότητα στό Χριστό. Ἀντίθετα μ' αὐτές τίς κακοδοξίες, ἡ Σύνοδος ὁμολόγησε «Ἐναν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό καί Υἱό τοῦ Θεοῦ, τέλειο Θεό καί τέλειο ἄνθρωπο». Τήν Παναγία Μητέρα τοῦ Κυρίου ὀνόμασε «Θεοτόκο».

Ἡ Δ' Οίκουμενική Σύνοδος (451 μ.Χ.)

Αὐτή ἐγίνε στή Χαλκηδόνα τό 451 μ.Χ. Τή Σύνοδο συγκάλεσαν, ξανά μέ σύσταση τῆς Ἐκκλησίας, οἱ αὐτοκράτορες Μαρκιανός καί Πουλχερία. Σ' αὐτή πῆραν μέρος περίπου 630 Πατέρες. Ἡ Σύνοδος καταδίκασε τό μονοφυσитισμό. Τήν αἵρεση αὐτή δίδασκαν κυρίως οἱ κληρικοί Εὐτυχῆς

καί Διόσκορος. Αὐτοί ἰσχυρίζονταν ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴ Γέννηση τοῦ Θεανθρώπου Σωτῆρα Χριστοῦ ἡ Θεία φύση ἀπορρόφησε τὴν ἀνθρώπινη. Λέγονταν δηλαδή μόνο τὴ μία φύση τοῦ Κυρίου, τὴ Θεία. Γι' αὐτὸ καὶ λέγονταν μονοφυσίτες. Ἀντίθετα μ' αὐτά, ἡ Σύνοδος διδάξε ὅτι στὸ Σωτῆρα Χριστὸ ἐνώθηκαν οἱ δύο φύσεις, ἡ Θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη, χωρὶς νὰ συγχέονται ἢ νὰ χωρίζονται μεταξύ τους. Μονοφυσίτες ὑπάρχουν καὶ σήμερα στὴν Αἴγυπτο, στὴν Ἀβησσυνία, στὴν Ἀρμενία κι ἄλλοι.

Ἡ Ε΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (553 μ.Χ.)

Τὴ Σύνοδο αὐτὴ συγκάλεσε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 553 μ.Χ. ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός. Σ' αὐτὴ πῆραν μέρος 165 Πατέρες. Ἡ Σύνοδος καταδίκασε ξανά τὸ Μονοφυσιτισμὸ καὶ διάφορα βιβλία μὲ αἵρετικὸ περιεχόμενο.

Ἡ ΣΤ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (680 -1 μ.Χ.)

Αὐτὴ ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 680-1 μ.Χ. Τὴ συγκάλεσε ὁ αὐτοκράτορας Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος. Ἡ Σύνοδος καταδίκασε τὸ *μονοθελητισμό*, πού ἦταν μιὰ αἵρεση σχετικὴ μὲ τὸ μονοφυσιτισμὸ. Σύμφωνα μὲ τὸ μονοθελητισμὸ στὸν Κύριο ὑπῆρχε μόνο μιὰ θέληση, ἡ Θεία. Ἀντίθετα μ' αὐτά, ἡ Ἑκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διδάξε ὅτι στὸν Κύριο ὑπῆρχαν δύο θελήσεις, ἡ Θεία καὶ ἡ ἀνθρώπινη. Μὲ τὴ διαφορὰ ὅμως ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ὑποτασσόταν στὴ Θεία.

Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (691/2)

Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ὀνομάζεται ἔτσι, γιὰτὶ μὲ τοὺς κανόνες πού ἐξέδωσε συμπλήρωσε τὴν Ε΄ καὶ τὴν ΣΤ' Οἰκ. Σύνοδο. Γιὰ τὴν ἑβδομὴ Οἰκουμενικὴ Σύνοδο θά γίνει ἰδιαίτερος λόγος.

Ἔτσι ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία μὲ τίς Οἰκουμενικὲς Συνόδους πού ἔγιναν μὲ τὴν καθοδήγηση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος: α) καταπολέμησε τίς διαφορές αἱρέσεις καὶ β) διατύπωσε μὲ ἀλάθητο τρόπο τὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ διδασκαλία.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί ὀφείλουμε στους πατέρες τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων;
- β) Πῶς ὀνομάζουμε τίς ἀποφάσεις τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων καί γιατί;
- γ) Πῶς θά διαφυλάξουμε τήν ὀρθοδοξία μας ἀνόθευτη ἀπό τοὺς αἵρετικούς;

Συνοπτικός Πίνακας Οἰκουμενικῶν Συνόδων

Σειρά	Πόλη	Ἔτος	Αὐτοκράτορας	Ἀριθμός Πατέρων	Αἱρέσεις πού καταδίκασε
Πρώτη	Νίκαια	325	Μ. Κωνσταντίνος	318	Ἀρειανισμός (Ἀρειος)
Δεύτερη	Κων/λη	381	Μ. Θεοδόσιος	150	(Πνευματόμαχοι Μακεδόνιος), Ἀπολινάριος
Τρίτη	Ἐφεσος	431	Θεοδόσιος Β΄	200	Νεστοριανισμός (Νεστόριος)
Τέταρτη	Χαλκηδὼνα	451	Μαρκιανός καί Πουλχερία	630	Μονοφυσιτισμός (Εὐτυχής, Διόσκορος)
Πέμπτη	Κων/λη	553	Ἰουστινιανός Α΄	165	Καταδίκη Μονοφυσιτισμοῦ καί βιβλίων μέ αἱρετικό περιεχόμενο
Ἑκτη	Κων/λη	680/1	Κωνσταντίνος Δ΄ ὁ Πωγωνάτος	150	Μονοθελητισμός
Πενθέκτη	Κων/λη	691/2	Ἰουστινιανός Β΄	211	Ἐξέδωκε μόνο κανόνες
Ἑβδομη	Νίκαια	787	Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία	350	Καταδίκη Εἰκονομαχίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

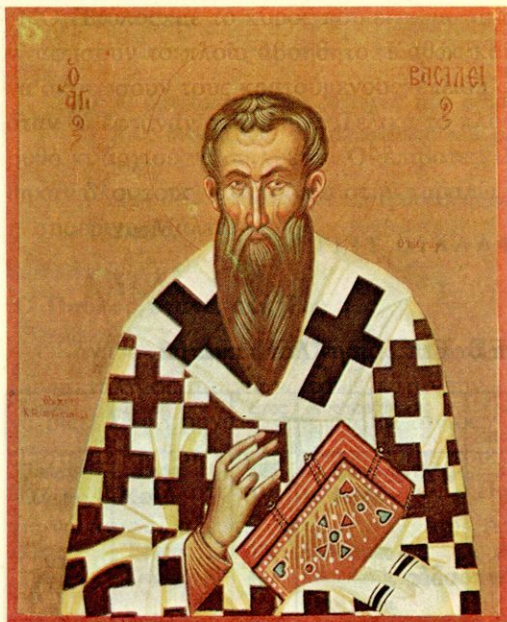
42. Ὁ Μέγας Βασίλειος.

Οἰκογενειακό περιβάλλον καὶ σπουδές

Ὁ Βασίλειος γεννήθηκε στὴ Νεοκαισάρεια τοῦ Πόντου γύρω στὸ 330 μ.Χ. Μεγάλωσε ὁμως στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Γονεῖς του ἦταν ἡ ἐνάρετη Ἑμμέλεια, πού ἦταν κόρη μάρτυρα καὶ ὁ ὄνομαστός ρήτορας Βασίλειος. Ἀπὸ τοὺς εὐσεβεῖς γονεῖς του, ὁ Βασίλειος, ἔμαθε ν' ἀγαπᾶ τὸ Θεό καὶ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπ' αὐτοὺς διδάχτηκε καὶ τὰ πρῶτα γράμματα. Ἀπὸ τὴν εὐλογημένη αὐτὴ οἰκογένεια ἀναδείχτηκαν ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας γιαγιά, μητέρα καὶ τέσσερα παιδιά. Ἐγινε δηλαδή πραγματικό φυτῶριο ἁγίων καὶ ὑπέροχο παράδειγμα γιὰ κάθε οἰκογένεια! Οἱ πλούσιοι γονεῖς τοῦ Βασιλείου φρόντισαν νὰ πάρει ὁ γιὸς τους μεγάλη μόρφωση. Ἔτσι ὕστερα ἀπὸ τίς σπουδές του στὴν Καισάρεια, τὸν ἔστειλαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ κατόπιν στὴν Ἀθήνα. Ὁ Βασίλειος ἦταν πολὺ ἐξυπνος κι ἐπιμελής. Σὰν μέλισσα μάζευε ἀπὸ παντοῦ πολὺτιμες γνώσεις. Στὴν Ἀθήνα σπούδασε πάνω ἀπὸ τέσσερα χρόνια μαζί μέ τὸν ἀδερφικό του φίλο Γρηγόριο, τὸ Ναζιανζηνό.

Ἡ σταδιοδρομία του

Ὁ Βασίλειος ὕστερα ἀπὸ τίς λαμπρές σπουδές του γύρισε στὴν Καισάρεια. Ἐκεῖ ἄσκησε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ρήτορα. Νωρὶς ὁμως τὸ ἄφησε, γιὰ

Ὁ ἅγιος Βασίλειος, ὁ μέγας.
(Κ. Γεωργακόπουλου).

ν' ἀφιερωθεί ἐξολοκλήρου στὸν Κύριο. Ἀφοῦ βαπτίστηκε σέ μεγάλη ἡλικία, καθὼς συνηθιζόταν τότε, ἀποφάσισε νά γίνει μοναχός. Μάλιστα γιὰ νά γνωρίσει μεγάλους ἀσκητές τῆς ἐποχῆς του ἐπισκέφτηκε τὴν Αἴγυπτο, τὴν Παλαιστίνη καὶ ἄλλες χῶρες. Τόσο πολὺ γοητεύτηκε ὥστε, ἀφοῦ μοίρασε τὰ ὑπάρχοντά του στοὺς φτωχοὺς, μόνασε σ' ἓνα ἐρημικὸ μέρος τοῦ Πόντου. Σέ λίγο πῆγε ἐκεῖ καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός. Μαζί πιά οἱ δύο παλιοὶ φίλοι προσεύχονταν καὶ μελετοῦσαν. Μαζί ἀγωνίζονταν νά γίνουν πιό τέλειοι στὴν ἀρετή.

Ὁ Βασίλειος ὑπηρετεῖ τὴν Ἐκκλησία

Ὁ Βασίλειος, ὅταν εἶδε ὅτι νέοι αἵρετικοὶ κατατάραζαν τὴν Ἐκκλησία, δέχτηκε τὸ μεγάλο ἀξίωμα τῆς ἱεροσύνης. Ἐγινε διάκονος καὶ σέ λίγο πρεσβύτερος. Ἀργότερα κλῆρος καὶ λαὸς τὸν διάλεξαν ἐπίσκοπο Καισάρειας. Πιὸ πολὺ τώρα μέ τὰ φλογερά του κηρύγματα κατατρόπωνε τὶς αἵρέσεις κι ἐνίσχυε τοὺς πιστοὺς. Ἦταν ἐτοιμὸς νά θυσιάσει κι αὐτὴ τὴ ζωὴ του γιὰ τὸ Χριστό. Ἱστορικὴ ἔμεινε ἡ ἀπάντησή, πού ἔδωσε στὸν ὑπαρχο

Μόδεστο. (Ύπαρχος = ὁ ἀμέσως μετά τὸ διοικητὴ). Αὐτὸς εἶχε ἔρθει μ' ἐντολὴ τοῦ φιλαρειανοῦ αὐτοκράτορα Οὐάλλεντα ν' ἀπειλήσει τὸ Βασίλειο, ἐπειδὴ πολεμοῦσε τοὺς ἀρειανούς. Καὶ τὸν ἀπειλήσε αὐστηρὰ μὲ δήμευση περιουσίας, ἐξορία, βασανιστήρια καὶ θάνατο. «Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δέ φοβᾶμαι», ἀπάντησε ὁ Βασίλειος. «Γιατὶ περιουσία δὲν ἔχω παρά μόνο τὰ φτωχὰ μου ροῦχα καὶ λίγα βιβλία. Ἐξορία δέ φοβᾶμαι, γιατί ὅλοι σ' αὐτὴ τῇ ζωῇ εἴμαστε σάν τὰ πουλιά χωρὶς μόνιμη στέγη. Βάσανα δέ λογαριάζω, γιατί τὸ ἀσθενικό μου σῶμα γρήγορα θά πεθάνει. Κι ὁ θάνατος θά μέ φέρει κοντὰ στό Θεό, γιά τόν ὁποῖο ζῶ καί ἐργάζομαι». Ὁ θαυμασμός στόν ἥρωικό Ἱεράρχη ἀφόπλισε τὸ Μόδεστο καὶ τὸν ἔκαμε νά μὴν ἐνοχλήσει πιά τὸ Βασίλειο.

Ἡ ἀκτινοβολία τοῦ Βασιλείου συνεχίζεται

Ὁ Βασίλειος διακρίθηκε γιά τὴ μεγάλη φιланθρωπική του δράση. Ὁλόκληρη πόλη, τὴν περίφημη Βασιλειάδα, ἀποτελοῦσαν τὰ φιλανθρωπικά του ἱδρύματα: νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, ξενῶνες, σχολεῖα, ἐργαστήρια κ.ἄ, γιά τὰ ὁποῖα εἶχε διαθέσει ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα. Ἀκόμη διακρίθηκε καὶ ὡς συγγραφέας. Ἐγράψε ἀξιοθαύμαστα βιβλία: δογματικά, ἀσκητικά, παιδαγωγικά, τῇ Θεῇ Λειτουργίᾳ ποὺ φέρνει τ' ὄνομά του καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἀλλ' ὅμως οἱ μεγάλοι κόποι του γιά τὸ λαὸ καὶ ἡ ἀσκητικὴ του ζωὴ κλόνισαν νωρίς τὴν ὑγεία του. Πέθανε σὲ ἡλικία 49 χρόνων. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν ὀνόμασε «Οἰκουμενικό καὶ μέγα διδάσκαλο». Τὸν τιμᾷ ὡς ἅγιο τὴν 1η Ἰανουαρίου.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί παραδείγματα εἶχε ὁ Βασίλειος ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ του περιβάλλον;
- β) Ποιές ἦταν οἱ κυριότερες ἀρετές του;
- γ) Ποιό ἦταν τὸ φιλανθρωπικὸ του ἔργο;
- δ) Πῶς τὸν τιμᾷμε σήμερα;

43. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός (329-390 μ.Χ.).

Καταγωγή καί μόρφωση

Ὁ Γρηγόριος γεννήθηκε τό 329 μ.Χ. κοντά στή Ναζιανζό τῆς Καππαδοκίας. Γι' αὐτό ὀνομάστηκε καί Ναζιανζηνός. Οἱ εὐσεβεῖς γονεῖς του, ἡ Νόννα κι ὁ ἐπίσκοπος Γρηγόριος, τοῦ ἔδωσαν χριστιανική ἀνατροφή. Τά πρῶτα γράμματα τά ἔμαθε στή Ναζιανζό. Κατόπιν σπούδασε στήν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας. Ἐκεῖ γνωρίστηκε μέ τό Βασίλειο. Εἶχαν σχεδόν τήν ἴδια ἡλικία καί συνδέθηκαν μέ ἀδερφική φιλία. Ὁ Γρηγόριος συνέχισε τίς σπουδές του στήν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης καί στήν Ἀλεξάνδρεια. Σπούδασε καί στήν Ἀθήνα μαζί μέ τό φίλο του Βασίλειο. Ὑστερα ἀπό τίς τόσο λαμπρές σπουδές του γύρισε στή Ναζιανζό. Τότε, καθὼς φαίνεται, δέχτηκε τό ἅγιο Βάπτισμα. Μετά, καθὼς εἶδαμε, μόνασε γιά ἓνα διάστημα τόν Πόντο μαζί μέ τό Βασίλειο.

Ὁ Γρηγόριος δέχεται τό ἀξίωμα τῆς Ἱεροσύνης

Ἀργότερα ὁ Γρηγόριος ἦρθε κοντά στό γέροντα πατέρα του καί τόν βοηθοῦσε στά ποιμαντικά του ἔργα. Μέ ἀπαίτηση ὁμως τῶν Χριστιανῶν τῆς Ναζιανζοῦ καί χωρίς νά θέλει ὁ ἴδιος, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος. Δέν ἤθελε, γιατί θεωροῦσε πολύ μεγάλο τό ἀξίωμα τῆς ἱεροσύνης καί πολύ μικρές τίς δικές του δυνάμεις. Ὑστερα ἀπό μερικά χρόνια, μπροστά στήν ἐπιμονή τοῦ φίλου του Βασιλείου πού ἦταν πιά ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας, δέχτηκε καί χειροτονήθηκε ἀπ' αὐτόν ἐπίσκοπος τῆς Κωμοπόλεως τῶν Σασίμων. Ὁ Θεός ὁμως γι' ἄλλου προόριζε τό Γρηγόριο. Τόν προόριζε, νά ὑπερασπίσει καί νά σώσει τήν ὀρθοδοξία ἀπό τόν κίνδυνο τῶν ἀρειανῶν. Ἡ φήμη τοῦ Γρηγορίου γιά τή μεγάλη του μόρφωση, τή σπάνια ἀρετή του καί ἰδίως τό ὀρθόδοξο φρόνημά του εἶχε ἐξαπλωθεῖ πολύ πύ μακριά. Εἶχε φτάσει καί στή «βασιλεύουσα», τήν Κωνσταντινούπολη. Τά βλέμματα τῶν λίγων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν πού εἶχαν ἀπομείνει στήν Κωνσταντινούπολη, στράφηκαν στό Γρηγόριο. Τόν κάλεσαν παρακλητικά νά διδάξει ἐκεῖ τά ὀρθόδοξα δόγματα. Ὁ Γρηγόριος δέχτηκε γιά χάρη τῆς ὀρθοδοξίας, πού πέραγε δύσκολες μέρες.

Στήν Κωνσταντινούπολη μόνο ἓνας μικρός ναός εἶχε ἀπομείνει στούς ὀρθοδόξους. Ἐκεῖ ἔλπιζαν ν' ἀναστηθεῖ ξανά ἡ ὀρθοδοξία καί γι' αὐτό τόν ὀνόμαζαν συμβολικά Ἀγία Ἀναστασία. Ἐκεῖ ἔστησε ὁ Γρηγόριος τό

πνευματικό του στρατηγείο. Σ' αυτό τό ναό ἐκφώνησε τούς περίφημους πέντε λόγους του γιά τή θεότητα τοῦ «Υἱοῦ καί Λόγου» τοῦ Θεοῦ. Μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ τ' ἀποτελέσματα ἦταν θαυμαστά. Προσελκύστηκαν στήν ὀρθοδοξία πολλοί ἀρειανοί, ἔθνικοί καί ἰουδαῖοι. Δίκαια λοιπόν ἡ Ἐκκλησία μας τόν ὀνόμασε «Θεολόγο», πρῶτον αὐτόν ὕστερα ἀπό τόν ἅγιο Ἰωάννη τόν Εὐαγγελιστή.

ἽΟ Γρηγόριος, ἽΑρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως

Σέ λίγο ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Μέγας Θεοδόσιος καί καθιέρωσε μέ διάταγμα τήν Ὀρθοδοξία. Τότε ἀναδείχτηκε ὁ Γρηγόριος ἽΑρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καί Πρόεδρος τῆς Δεύτερης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Γιά νά ἐξασφαλίσει ὁμως τήν εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας παραιτήθηκε ἀπό τόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο καί τήν προεδρία τῆς Συνόδου, ὅταν μερικοί ἀντέδρασαν ἐναντίον του. ἽΗ παραίτησή του αὐτή ἦταν μιά ἡρωική πράξη. ώΟ Γρηγόριος, πού ἀγαποῦσε τήν ἀσκητική ζωή, κατέληξε ξανά στήν ἔρημο. ἽΕκεῖ ἔζησε τήν ὑπόλοιπη ζωή του μέ προσευχή, διάβασμα καί συγγραφή βιβλίων. Πέθανε τό 390 μ.Χ.

ἽΟ Γρηγόριος τιμᾶται ἀπό τήν ἽΕκκλησία

ἽΟ Γρηγόριος διακρίθηκε γιά τόν ἀγνό του χαρακτήρα καί τήν ἀγάπη του στό Θεό καί τούς ἀνθρώπους. Διακρίθηκε ἀκόμη καί γιά πολλές ἄλλες ἀρετές, καθώς καί γιά τό τεράστιο συγγραφικό του ἔργο, πού περιλαμβάνει λόγους, ἐπιστολές καί ποιήματα. ἽΗ Ἐκκλησία μας κατάρταξε τό Γρηγόριο, τόν Οἰκουμενικό αὐτό Διδάσκαλο καί Θεολόγο, ἀνάμεσα στούς ἁγίους τῆς καί τόν τιμᾶ στίς 25 Ἵανουαρίου. Τόν τιμᾶ ὁμως καί στίς 30 Ἵανουαρίου μαζί μέ τούς ἄλλους δύο μεγάλους ἱεράρχες, Βασίλειο τό μέγα καί Ἵωάννη τό Χρυσόστομο.

ἽΕρωτήσεις:

- α) Πῶς ἀπέκτησε ὁ Γρηγόριος τόση μόρφωση;
- β) Σέ τί τόν βοήθησε ἡ φιλία του μέ τό μέγα Βασίλειο;
- γ) Γιατί ὁ Γρηγόριος ὀνομάστηκε «Θεολόγος»;
- δ) Τί μᾶς διδάσκει ἡ παραίτησή του;

44. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Καταγωγή καὶ σπουδές

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος γεννήθηκε στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας ἀνάμεσα στὰ χρόνια 344 καὶ 354. Γονεῖς του ἦταν ὁ ἀνώτερος ἀξιωματικός Σεκοῦνδος καὶ ἡ εὐσεβὴς Ἀνθούσα. Πολύ νωρίς ὁ Ἰωάννης ἐμεινε ὀρφανὸς ἀπὸ τὸν πατέρα του. Ἐτσι ὅλο τὸ βάρος γιὰ τὴν ἀνατροφή καὶ τὴ μόρφωσή του ἔπεσε στὴν ἐνάρετη Ἀνθούσα. Ὑστερα ἀπὸ τὴ γενική Ἐκπαίδευση, ὁ Ἰωάννης, σπούδασε ρητορική στὴ σχολή τοῦ περίφημου διδασκάλου ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, τοῦ ἐθνικοῦ Λιβάνιου. Ἡ ἐξυπνάδα καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ Ἰωάννη ἔκαναν μεγάλη ἐντύπωση στὸ Λιβάνιο. Ἐφτασε νὰ λέει πὼς θὰ τὸν ἄφηνε διάδοχό του στὴ Σχολή, ἂν δέν τοῦ τὸν ἔπαιρνε ἡ Ἐκκλησία. Ὑστερα ἀπὸ τίς λαμπρές φιλοσοφικές καὶ νομικές σπουδές του, ὁ Ἰωάννης ἄσκησε στὴν Ἀντιόχεια τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου. Γρήγορα ὅμως τὸν τράβηξαν οἱ θεολογικές σπουδές. Κι ὅταν βαπτίστηκε, ἄρχισε νὰ ζεῖ ἀσκητικὴ ζωή. Εἶχε βρεῖ πιά τὸ δρόμο του, ὁ Χριστός τὸν εἶχε κερδίσει ὀριστικά.

Ὁ Ἰωάννης στὶς τάξεις τοῦ Κλήρου

Ὑστερα ἀπὸ μερικά χρόνια ἀσκητικῆς ζωῆς ὁ Ἰωάννης δέχτηκε τὴ χάρη τῆς ἱεροσύνης καὶ ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησία μέ ἄφταστο ζῆλο. Μὲ τὰ λαμπρά του κηρύγματα καὶ ἰδίως μέ τὸ ἐξοχο παράδειγμά του μαγνήτιζε τίς ψυχές τῶν πιστῶν. Εἶχε κατορθώσει νὰ διατρέφει καθημερινὰ πάνω ἀπὸ 3.000 φτωχοὺς. Ἀλλ' ἡ σοφία, ἡ ρητορική του ἱκανότητα καὶ μάλιστα ἡ ἐνάρετη ζωὴ του τὸν ὀδήγησαν, χωρὶς νὰ τὸ θέλει, στὸ θρόνο τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Ἰωάννης, ὡς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως

Ἐκεῖ στὴν πρωτεύουσα, ὁ Ἰωάννης, ἀφοσιώθηκε στὰ ὑψηλά του καθήκοντα. Στὰ κηρύγματά του μιλοῦσε μέ τόση σοφία καὶ χάρη, ὥστε δίκαια τὸν ὀνόμασαν «Χρυσόστομο». Ἀλλ' ἡ μεγάλη του δραστηριότητα καὶ ἰδίως τὰ φλογερά του κηρύγματα κίνησαν τὸ φθόνο μερικῶν. Ἀνάμεσά τους ἦταν καὶ ἡ αὐτοκράτειρα Εὐδοξία. Ἐπειδὴ ὁ Χρυσόστομος ἔλεγε αὐτὴ καὶ τὸ περιβάλλον της γιὰ τίς παρεκτροπές τους, φρόντισε νὰ τὸν

καταδικάσουν σέ εξορία. Ἄλλ' ὁ λαός, πού ἀγαποῦσε τόν ἄξιο ποιμένα του πέτυχε τή ματαίωση ἐκείνης τῆς εξορίας. Σύντομα ὁμοῦς ἀκολούθησε ἄλλη μόνιμη καί μαρτυρική. Ὁ σεμνός ἱεράρχης μεταφέρθηκε στήν Κουκουσό τῆς Ἀρμενίας. Οἱ ἐχθροί του ὁμοῦς δέν ἠσύχαζαν. Τόν μετακίνησαν γιά τήν Πιτυοῦντα τοῦ Πόντου. Στό δρόμο κι ἐνῶ ὁ Χρυσόστομος βρισκόταν στά Κόμανα τοῦ Πόντου, πέθανε ἀπό τίς κακουχίες καί τίς στερήσεις στίς 14 Σεπτεμβρίου τοῦ 407. Παρέδωσε τό Πνεῦμα του στό Θεό λέγοντας τήν προσφιλή του φράση: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν».

Ὁ Χρυσόστομος τιμᾶται ἀπό τήν Ἐκκλησία

Σύντομα ὁμοῦς ἀναγνωρίστηκαν οἱ πολύτιμες ὑπηρεσίες τοῦ Χρυσοστόμου κι ἀποκαταστάθηκε ἡ μνήμη του. Ὑστερα ἀπό 30 χρόνια τό ἱερό του λείψανο μεταφέρθηκε στήν Κωνσταντινούπολη καί τοποθετήθηκε στό ναό τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ μνήμη του ὡς ἀγίου τιμᾶται στίς 13 Νοεμβρίου. Ἄλλ' ὁ ἱερός Χρυσόστομος, τῶν ἀρετῶν τό θησαύρισμα καθῶς τόν ὀνόμασαν, ἐξακολουθεῖ νά μᾶς φωτίζει καί σήμερα μέ τά πολλά του συγγράμματα. Ἀνάμεσα σ' αὐτά ἰδιαίτερη θέση κατέχει ἡ Θεία Λειτουργία, πού φέρνει τ' ὄνομά του.

Ἡ γιορτή τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾶει μαζί στίς 30 Ἰανουαρίου καί τούς τρεῖς μεγάλους Ἱεράρχες: Βασίλειο τό Μέγα, Γρηγόριο τό Θεολόγο καί Ἰωάννη τό Χρυσόστομο. Ἡ κοινή τους γιορτή ἔχει καθιερωθεῖ κι ὡς γιορτή τῆς παιδείας καί τῶν γραμμάτων, ὡς γιορτή τῶν διδασκάλων καί τῶν μαθητῶν. Ἰδιαίτερα οἱ μαθητές πρέπει νά ἔχουν σάν ὑποδείγματα φιλομάθειας καί ἀρετῆς αὐτούς τούς φωστῆρες τῆς Ἐκκλησίας μας, τούς τρεῖς μεγάλους Ἱεράρχες.

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί ὀφείλει ὁ Χρυσόστομος στήν εὐσεβή μητέρα του;
- β) Πῶς τόν ὀνόμασαν καί γιατί;
- γ) Γιατί οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες εἶναι προστάτες τῆς παιδείας μας;

Οί Τρεῖς Ἱεράρχες, προστάτες τῆς παιδείας (Β. Βαμπούλης).

Ἀπολυτίκιο Τριῶν Ἱεραρχῶν:

α) **Κείμενο:** «Τούς τρεῖς μεγίστους φωστήρας τῆς τρισηλίου Θεότητος, τούς τήν οἰκουμένην ἀκτίσι δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τούς μελιρρύτους ποταμούς τῆς σοφίας, τούς τήν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι καταρ-

δεύσαντας, Βασιλειον τόν μέγαν καί τόν Θεολόγον Γρηγόριον, σύν τῷ κλει-
νῷ Ἰωάννῃ τῷ τήν γλῶτταν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἐρα-
σταί συνελθόντες ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοί γάρ τῇ Τριάδι ὑπέρ ἡμῶν ἀεί
πρεσβεύουσι».

β) ἀπόδοση: «Τά τρία, τά πιό μεγάλα ἀστέρια τῆς τρισυπόστατης Θεότη-
τας, αὐτά πού φώτισαν τήν οἰκουμένη μέ τίς ἀκτίνες τῶν θείων τους λόγων,
τά ποτάμια μέ τή γλυκιά σοφία πού πότισαν τήν κτίση μέ τά νάματα τοῦ
θείου Λόγου, τό Βασιλεῖο τό Μέγα καί τό Θεολόγο Γρηγόριο μαζί μέ τόν ἐν-
δοξο Ἰωάννη μέ τά χρυσά τά λόγια, ὅλοι οἱ θαυμαστές τῶν λόγων τους ἀφοῦ
μαζευτήκαμε ἄς τοὺς τιμήσουμε μέ ὕμνους, γιατί αὐτοί πάντοτε παρακαλοῦν
γιά μᾶς τήν Ἁγία Τριάδα».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

45. Ὁ Ἰουστινιανός καί ἡ Ἐκκλησία.

Ἀνάμεσα στούς αὐτοκράτορες πού βοήθησαν τὸ Χριστιανισμό ξεχωρίζει ὁ αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους Ἰουστινιανός (527-565). Ὁ Ἰουστινιανός ἔδειξε τὴν ἀγάπη του στὴν Ἐκκλησία μέ τοὺς ἐξῆς τρόπους:

α) Φρόντισε γιὰ τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως

Ὁ Ἰουστινιανός ἤθελε νά ἐνώσει μέ μιὰ πίστη ὅλους τοὺς ὑπηκόους τοῦ ἀπέραντου Βυζαντινοῦ Κράτους. Γι' αὐτὸ φρόντισε νά δημιουργήσει στενές σχέσεις μέ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης. Ἀκόμη προσπάθησε νά συμφιλιώσει μέ τὴν Ἐκκλησία τοὺς μονοφυσίτες κυρίως τῶν ἀνατολικῶν Ἐπαρχιῶν. Γι' αὐτὸ καταδίκασε τίς νεστοριανικές ιδέες ὀρισμένων συγγραφέων. Ἀκόμη γιὰ ν' ἀντιμετωπίσει πιὸ καλὰ τοὺς αἵρετικούς συγκάλεσε, καθὼς γνωρίζουμε, καί τὴν Ε' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο. Γιὰ νά πετύχει τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως ἔκλεισε τίς φιλοσοφικές σχολές τῶν Ἀθηνῶν κι ὅλες τίς ἄλλες, καθὼς λέγεται. Καί τοῦτο γιατί συνδέονταν μέ τὴν εἰδωλολατρία. Ἀκόμη γιατί εἶχαν πιά ἀποδώσει ὅ,τι καλὸ μπορούσαν ν' ἀποδώσουν.

β) Ἐπιδίωξε τὴ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ

Ὁ Ἰουστινιανός φρόντισε νά στερεωθεῖ ὁ Χριστιανισμός στό ἐσωτερι-

*Οί αυτοκράτορες Μ. Κωνσταντίνος καί Ίουστινιανός προσφέρουν τήν Πόλη καί τήν
ἀγία Σοφία. Μωσαϊκό 10ου αἰώνα στήν εἴσοδο τῆς ἀγίας Σοφίας.*

κό τῆς χώρας, ἀλλά καί νά διαδοθεῖ σέ πολλές ἄλλες χῶρες. Στήν ἐσωτερική ιεραποστολή διακρίθηκε ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης. Τόν ὀνόμασαν «σφύρα τῶν ἐθνικῶν» γιατί, καθώς λένε, προσέλκυσε στό Χριστιανισμό 70.000 εἰδωλολάτρες. Τήν ἐποχή τοῦ Ἰουστινιανοῦ καί στήν ἐξωτερική ιεραποστολή σημειώθηκαν λαμπρά ἀποτελέσματα. Βυζαντινοί ιεραπόστολοι κήρυξαν τό Χριστιανισμό σέ γερμανικές φυλές τῆς Εὐρώπης, σέ λαούς τοῦ Καυκάσου, σέ πολλούς κατοίκους τοῦ Σουδάν, τῆς Σαχάρας, τῆς Ν. Ἀραβίας καί ἔφτασαν μέχρι τήν Κίνα.

γ) Ἐνδιαφέρθηκε γιά τή λαμπρότητα τῆς λατρείας

Ὁ Ἰουστινιανός φρόντισε ν' ἀποχτήσῃ ἰδιαίτερη λαμπρότητα ἢ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ ἴδιος ἔφτιαξε τό Χριστολογικό ὕμνο, πού ἀκοῦμε στή Θεία Λειτουργία, «ὁ μονογενὴς Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ...»

Ἁγία Σοφία Κωνσταντινουπόλεως.

«Προσφορά στο Θεό Λόγο, πού έγινε ἄνθρωπος γιά τή σωτηρία μας».

Καθιέρωσε καί στήν Κωνσταντινούπολη τή γιορτή τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου κ.ἄ. Ὁ Ἰουστινιανός φρόντισε νά χτιστοῦν πολλοί χριστιανικοὶ ναοί. Ἀκόμη καί στά βουνά τῆς μακρινῆς Κριμαίας, ἀποικίας τῶν Γότθων, ἔχτισε μεγάλο ναό μέ τ' ὄνομά του ὡς ἐπιγραφή. Τό μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον του ὁ Ἰουστινιανός τό ἔδειξε γιά τόν περιώνυμο ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὁ μέγας αὐτός κι ἐνδοξος ναός τοῦ ἑλληνικοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶχε ἀφιερωθεῖ στή Σοφία τοῦ Θεοῦ. Τό μεγαλουργημα αὐτό τῆς χριστιανοσύνης, ἡ μεγάλη Ἐκκλησία καθώς ὀνομάστηκε, χτίστηκε στά χρόνια 532-537. Χτίστηκε στήν ἴδια θέση, πού βρισκόταν ἕνας ἄλλος μικρός ναός μέ τό ἴδιο ὄνομα καί πού καταστράφηκε τό 532 στή στάση τοῦ Νίκα. Τοὺς μεγαλοφυεῖς ἀρχιτέκτονες Ἀνθέμιο καί Ἰσιδωρο βοήθησαν 100 τεχνίτες μέ 100 βοηθοὺς, ὁ καθένας. Ἔτσι 10.000 ἐργάτες, μέ τήν προσωπική ἐπίβλεψη τοῦ Ἰουστινιανοῦ, χρησιμοποίησαν τά πολυτιμότερα ὕλικά. Ἀργυρος, χρυσός, ἐλεφαντόδοντες καί ἄλλα πολύτιμα ὕλικά μεταφέρθηκαν ἀπό τίς πιό μακρινές ἐπαρχίες, γιά ν' αὐξήσουν τή μεγαλοπρέπεια τοῦ ἀριστουργήματος τούτου. Ὁ ναός χτίστηκε σέ ρυθμό Βασιλικῆς μετά τρούλον. Ὁ τεράστιος τρούλος τῆς στέγης στηρίζεται σέ

τέσσερις κεντρικούς πεσσούς (χτιστούς στύλους). Τό ἀρχιτεκτονικό σχέδιο, τὰ ψηφιδωτά ἄριστης τέχνης, ὁ λαμπρός διάκοσμος κι ὅλη ἡ ἐμφάνιση τοῦ μεγαλουργήματος τούτου, δίκαια ἔκαμαν ζωνερὴ ἐντύπωση στὸν Ἰουστινιανό. Τόσο ὥστε, ὅταν γίνονταν τὰ ἐγκαίνια, νά φωνάξει μὲ ἐνθουσιασμό: «Σὲ νίκησα Σολομώντα». Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἡ Ἁγία Σοφία, τὸ καύχημα αὐτοῦ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, μετατράπηκε δυστυχῶς ἀπὸ τοὺς Τούρκους σὲ τζαμί καὶ σήμερα ἔχει ἀναγνωριστεῖ σάν Μουσεῖο.

Ἑρωτήσεις – Ἀσκήσεις:

- α) Μὲ ποιά μέσα φρόντισε ὁ Ἰουστινιανός νά πετύχει τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως τῶν ὑπηκόων του;
- β) Τί ἔκαμε γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ;
- γ) Πῶς μπορούμε νά βοηθήσουμε τὴν ἱεραποστολικὴ προσπάθεια, πού κάνει τώρα ἡ Ἐκκλησία μας στὴν Ἀφρικὴ καί σ' ἄλλες χῶρες;
- δ) Συγκεντρώστε κι ἄλλες πληροφορίες γιὰ τὴν Ἁγία Σοφία.

46. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ αὐτοκρατορία ἐπὶ Ἡρακλείου

Ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ αὐτοκράτορα Ἡρακλείου (610-641) γνώρισε πολλοὺς ἐχθροὺς. Στὴν Ἀνατολὴ οἱ Πέρσες κατέλαβαν τὴν Ἀρμενία, τὴν Καπαδοκία, τὴ Συρία, τὴν Παλαιστίνη καὶ ἄλλες Βυζαντινὲς ἐπαρχίες. Στὸ πέρασμά τους λεηλατοῦσαν, φόνευαν καὶ αἰχμαλωτίζαν χιλιάδες Χριστιανούς. Σὰν πολυτιμότεο λάφυρο πῆραν καὶ τὸν τίμιο Σταυρὸ τοῦ Κυρίου, πού φυλαγόταν στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀλλὰ καὶ στὴ Δύση ὁ κίνδυνος ἦταν τὸ ἴδιο μεγάλος. Οἱ Ἄβαροι καὶ οἱ Σλάβοι, ἀφοῦ πέρασαν τὸ Δούναβη μπῆκαν στὴν αὐτοκρατορία. Μπροστὰ στὴν κρίσιμη ἐκείνη κατάσταση ὁ Ἡράκλειος, χάνοντας γιὰ λίγο τὸ θάρρος του, σκεφτόταν νά φύγει γιὰ τὴν Αἴγυπτο.

Ἡ Ἐκκλησία στήν ὑπηρεσία τοῦ Ἔθνους

Νά δμως ὅτι σ' ἐκείνη τή φοβερή περίσταση ἡ Ἐκκλησία ἔσωσε τὸ Ἔθνος. Ὁ Πατριάρχης Σέργιος δίνοντας θάρρος στὸν Ἡράκλειο, διέθεσε τοὺς θησαυροὺς τῶν ναῶν, γιά νά ἐτοιμαστεῖ ἡ ἐκστρατεία κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδας. Μὲ τὴν πολύτιμη αὐτὴ βοήθεια τῆς Ἐκκλησίας σύντομα ἔγιναν οἱ ἀναγκαῖες προετοιμασίες σέ στρατό καί στόλο. Ἀπαίτηση ὁλόκληρου τοῦ Ἔθνους ἦταν μὲ κάθε θυσία νά ξαναπάρουν τὸν τίμιο Σταυρό, ἐλευθερώνοντας συγχρόνως τοὺς αἰχμαλώτους καί τὴν ἱερὴ πόλη τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Ἡράκλειος, ἀφοῦ ἔκαμε συμφωνία εἰρήνης μὲ τοὺς Ἀβάρους, ὁ ἴδιος ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατοῦ ἀναχώρησε κατὰ τῶν Περσῶν. Σέ ἐπίσημη τελετὴ πού ἔγινε στήν Ἁγία Σοφία, προσευχήθηκε στό Θεό κι ἐμπιστεύτηκε τὴν πόλη καί τὸν ἀνῆλικο γιό του στήν προστασία τῆς Θεοτόκου.

Ἡ Θεοτόκος, ὑπέρμαχος στρατηγός

Ἐνῶ ὁ Ἡράκλειος ἔκανε νικηφόρους ἀγῶνες κατὰ τῶν Περσῶν, νέος φοβερός κίνδυνος ἀπειλοῦσε τὴν Κωνσταντινούπολη. Οἱ Ἀβανοὶ καταπατοῦν τίς συμφωνίες, πού εἶχαν κάμει μαζί του κι ἐκμεταλλεύονται τὴν ἀπουσία του. Συμμαχοῦν μὲ τοὺς Πέρσες καί τὸ 626 πολιορκοῦν ξαφνικά τὴν Κωνσταντινούπολη ἀπὸ ξηρὰ καί θάλασσα. Ὁ ἀρχηγός τους Χαγάνος μὲ περιφρόνηση ἀπορρίπτει τίς προτάσεις εἰρήνης τῶν Βυζαντινῶν. Ἡ κατάσταση πιά ἦταν ἐξαιρετικά κρίσιμη. Ὅλοι τους μικροὶ καί μεγάλοι προσεύχονται στό Θεό καί κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιά τὴ σωτηρία τῆς πόλεως. Ὁ Πατριάρχης Σέργιος μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου στὰ χέρια ἐμψυχώνει τοὺς λίγους, ἀλλ' ἥρωικούς ὑπερασπιστὲς τῆς πόλεως. Ὅλοι τους ζητοῦν τὴ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου. Αὐτὴ θεωροῦν ὑπέρμαχο στρατηγὸ στὸν ἄνισο ἀγῶνα τους. Τό θαῦμα πού ὅλοι περίμεναν, ἔγινε. Οἱ σφοδρὲς ἐπιθέσεις τῶν Ἀβάρων ἀποκροῦνται ἀπὸ τοὺς γενναίους μαχητές. Συνάμα ἓνας δυνατὸς ἀνεμοστρόβιλος βύθισε τὰ ἐχθρικά πλοῖα στὴ θάλασσα. Ὁ Χαγάνος μὲ ντροπὴ ἔλυσε τὴν πολιορκία καί ἔφυγε μὲ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ στόλου καί τοῦ στρατοῦ του. Ἡ Θεοτόκος εἶχε σώσει τὴν πόλη. Οἱ κάτοικοι ἀπὸ εὐγνωμοσύνη συγκεντρώνονται στό ναὸ τῆς Παναγίας τῶν Βλαχερνῶν. Ἐκεῖ ψάλλουν ὄρθιοι τὸν Εὐχαριστήριο ὕμνο στὴ Θεοτόκο «τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῶ...», πού ἔγινε ἐκείνη τὴ νύχτα. Ὁ

ὕμνος αὐτός μαζί μέ ἄλλα τροπάρια καί τούς χαιρετισμούς τῆς Θεοτόκου, πού εἶχαν γίνει παλιότερα, ὀνομάστηκε «Ἀκάθιστος Ὑμνος».

Ὁ Τίμιος Σταυρός στά χέρια τῶν Χριστιανῶν

Ὁ Ἡράκλειος ἀφοῦ νίκησε ἐξολοκλήρου τούς Πέρσες, παράλαβε τόν Τίμιο Σταυρό καί λευτέρωσε πολλούς χριστιανούς. Θριαμβευτής πιά γύρισε στήν Κωνσταντινούπολη. Τό 629 μετέφερε τόν Τίμιο Σταυρό στά Ἱεροσόλυμα καί τόν ὕψωσε στό Γολγοθά στίς 14 Σεπτεμβρίου, καθώς εἶχε κάμει καί ἄλλοτε ἡ Ἁγία Ἑλένη. Τήν ἡμέρα αὐτή γιορτάζουμε τήν ὕψωση τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, νηστεύουμε καί θυμόμαστε πιο πολύ τή θυσία τοῦ Κυρίου ἐπάνω στόν Τίμιο Σταυρό.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιά δύναμη ἐνίσχυε τόν Ἡράκλειο στούς νικηφόρους ἀγῶνες του καί γιατί;
- β) Πῶς σώθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη τό 626;
- γ) Τί γιορτάζουμε στίς 14 Σεπτεμβρίου, Τί πρέπει νά κάνουμε τότε;

Κείμενα:

α) Ἀπολυτίκιο Ὑψώσεως τιμίου Σταυροῦ: «Σῶσον, Κύριε, τόν λαόν σου καί εὐλόγησον τήν κληρονομίαν σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατά βαρβάρων δωρούμενος καί τό σόν φυλάττων διά τοῦ Σταυροῦ σου πολιτεύμα». Ἀπόδοση: Σῶσε, Κύριε, τό λαό Σου κι εὐλόγησε τήν Ἐκκλησία Σου, δώριζε νίκες στούς ἄρχοντές μας ἐναντίον τῶν βαρβάρων καί φύλαγε τούς πιστούς μέ τή δύναμη τοῦ Σταυροῦ Σου.

β) Σταυρός, ὁ φύλαξ πάσης τῆς οἰκουμένης· Σταυρός, ἡ ὠραιότης τῆς Ἐκκλησίας· Σταυρός, βασιλέων τό κραταίωμα· Σταυρός, πιστῶν τό στήριγμα. Σταυρός, ἀγγέλων ἡ δόξα καί τῶν δαιμόνων τό τραῦμα. (Ὑμνος τῆς Ἐκκλησίας). Ἀπόδοση: Ὁ Σταυρός εἶναι ὁ φύλακας ὅλης τῆς οἰκουμένης, ἡ ὠραιότητα τῆς Ἐκκλησίας, τῶν βασιλιάδων ἡ δύναμη, τῶν πιστῶν ἡ ἐλπίδα, τῶν ἀγγέλων ἡ δόξα καί τῶν δαιμόνων τό τραῦμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

47. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος.

Τί εἶναι ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος

Τό ἀριστούργημα αὐτό τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ποιήσεως ἀφιερώνεται στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Ἀποτελεῖται: α) ἀπό τό κοντάκιο ἢ προοίμιο «τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ», β) ἀπό 24 στροφές ἢ οἶκους μέ ἀλφαβητική ἀκροστιχίδα καί γ) ἀπό 72 στίχους μέ 144 χαιρετισμούς στή Θεοτόκο. Δώδεκα ἀπ' αὐτούς τούς οἶκους ἀναφέρονται στή Θεοτόκο καί οἱ ἄλλοι 12 στόν Κύριο καί ψάλλονται πότε ὁ ἓνας καί πότε ὁ ἄλλος. Κάθε «οἶκος» πού ἀναφέρεται στή Θεοτόκο ἀκολουθεῖται ἀπό 12 Χαιρετισμούς πρός Αὐτήν, οἱ ὁποῖοι τελειώνουν μέ τό «Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε». Οἱ ἄλλοι «οἶκοι» πού ἀναφέρονται στόν Κύριο, τελειώνουν μέ τό «Ἀλληλουῖα»=αἰνεῖτε τό Θεό. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος ψάλλθηκε ὁλόκληρος γιά πρώτη φορά τή νύχτα τῆς 26ης Ἰουλίου 626, ὅταν σώθηκε ἡ Κωνσταντινούπολη ἀπό τόν κίνδυνο τῶν Ἀβάρων. Σ' ἐκείνη τήν περίσταση, καθώς φαίνεται, ἐγίνε ἀπό τόν Πατριάρχη Σέργιο τό προοίμιο «τῇ Ὑπερμάχῳ στρατηγῶ...». Σήμερα ψάλλεται κατά τήν περίοδο τῆς Μεγάλης τεσσαρακοστῆς σέ τέσσερις «στάσεις». Κάθε στάση περιέχει τό ἓνα τέταρτο ἀπ' αὐτόν τόν ὑπέροχο ὕμνο καί ψάλλεται τό βράδυ κάθε Παρασκευῆς αὐτῆς τῆς περιόδου. Τήν πέμπτη ἐβδομάδα τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἐπιναλαμβάνεται πανηγυρικά ὁλόκληρος. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος συγκινεῖ ὁλούς ἐμᾶς τούς Χριστιανούς, γιατί μᾶς θυμίζει τή σωτηρία μας στό Χριστό. Μᾶς συγκινεῖ ὁμως καί ὡς Ἕλληνες, γιατί μᾶς θυμίζει τίς πρεσβεῖες τῆς Θεοτόκου γιά τή σωτηρία τοῦ ἔθνους μας.

Κοντάκιο ἢ Προοίμιο:

«Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τά νικητήρια, ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια, ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις σου, Θεοτόκε. Ἀλλ' ὡς ἔχουσα τό κράτος ἀπροσμάχητον, ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον, ἵνα κράζω σοι· χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε». Στό προοίμιο αὐτό τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου ἡ πόλη μέ τό στόμα τοῦ Ποιητῆ ὀνομάζει τή Θεοτόκο προστάτη στρατηγό, γιατί τήν ἔσωσε ἀπό τήν καταστροφή. Τῆς ἀπευθύνει τίς εὐχαριστήριες τιμές τῆς νίκης καί τήν παρακαλεῖ νά τή σώξει καί στό μέλλον ἀπό τούς διάφορους κινδύνους. Ἔτσι θ' ἀναφωνεῖ μ' εὐγνωμοσύνη τό «Χαῖρε Νύμφη Ἀνύμφευτε».

Στάση Α'. Ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου

Ἡ πρώτη στάση περιλαμβάνει «τούς οἴκους», πού ἀρχίζουν μέ τά γράμματα Α μέχρι Ζ. Σ' αὐτούς ἐξιστορεῖται κυρίως ὁ Εὐαγγελισμός τῆς Θεοτόκου. Ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ χαιρετᾷ τήν παρθένο Μαρία καί τῆς φέρνει τή χαρμόσυνη εἶδηση, πῶς θά γίνει Μητέρα τοῦ Μονογενῆ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Κατόπιν ὁ ἱερός ὕμνογράφος ἀπευθύνει στή Θεοτόκο θαυμάσιους ἀγγελικούς χαιρετισμούς. Ἀρχίζουν μέ τό «Χαῖρε, δι ἧς ἡ χαρά ἐκλάμψει» καί τελειώνουν μέ τό «Χαῖρε, Νύμφη ἀνύμφευτε». Ἔτσι ὁ οὐράνιος ἐπισκέπτης, ὁ Ἄγγελος, χαιρετᾷ τή Θεοτόκο, γιατί μέ τή Γέννηση τοῦ Λυτρωτῆ θά γίνει αἰτία νά λάμψει στούς ἀνθρώπους ἡ χαρά τῆς λυτρώσεώς τους ἀπό τίς ἁμαρτίες. Τήν ὀνομάζει «Νύμφην ἀνύμφευτον», γιά νά τῆς δείξει ὅτι θά γεννήσει τόν «Υἱόν» τοῦ Θεοῦ μέ τή δύναμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ πρώτη στάση τελειώνει μέ τό «Ἀλληλουῖα». Ἔτσι δόξασε τό Θεό ὁ δίκαιος Ἰωσήφ, ὅταν ἔμαθε ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία θά γινόταν Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Στάση Β'. Ἀπό τή Θεία Γέννηση μέχρι τήν Ὑπαπαντή

Ἡ δευτέρα στάση περιέχει τούς οἴκους, πού ἀρχίζουν μέ τά γράμματα Η μέχρι Μ. Σ' αὐτούς ἐξιστοροῦνται τά θαυμαστά γεγονότα, πού μεσολάβησαν ἀπό τή Θεία Γέννηση μέχρι τήν Ὑπαπαντή. Ἔτσι περιγράφονται μέ ἄφταστη ποιητική τέχνη ἡ προσκύνηση τῶν ταπεινῶν ποιμένων, ὁ ἐρχομός τῶν μάγων καί ἡ μεταβολή τους σέ κήρυκες τοῦ Χριστοῦ, ἡ φυγή

Ἡ Παναγία μέ τόν Ἰησοῦ.
Θαυμάσιο μωσαϊκό Κωνσταντινουπόλεως.

τῆς ἱερῆς οἰκογένειας στήν Αἴγυπτο καθώς καί ἡ Ὑπαπαντή τοῦ Σωτήρα. Ἡ «στάση» τελειώνει μέ τό «Ἀλληλουία», μέ τό ὁποῖο ὁ γέροντας Συμεών δόξασε τό Θεό, ὅταν ὑποδέχτηκε τό θεῖο Βρέφος.

Στάση Γ'. Ἡ Θεία Γέννηση δημιουργεῖ τή νέα κτίση

Στούς οἴκους αὐτῆς τῆς στάσεως, πού ἀρχίζουν μέ τά γράμματα Ν μέχρι Σ, περιγράφονται τ' ἀποτελέσματα πού ἔφερε ἡ ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ. Μέ τή Θεία του Γέννηση ὁ Κύριος δημιούργησε τή νέα κτίση, δηλαδή τή νέα θρησκευτική καί ἠθική κατάσταση τῆς ἀνθρωπότητας. Στούς χαιρετισμούς αὐτῆς τῆς στάσεως ἀπό εὐγνωμοσύνη ἀποδίδονται στή Θεο-

τόκο θαυμάσιοι χαρακτηρισμοί: ἄνθος τῆς ἀφθαρσίας, στέφος, δηλαδή στεφάνι τῆς ἐγκρατείας, δέντρο ἀγλαόκαρπο (μέ λαμπρούς καρπούς) κ.ἄ. Ἡ στάση τελειώνει ξανά μέ τό «Ἀλληλούια», μέ τό ὁποῖο μᾶς καλεῖ νά δοξάσουμε τό Θεό, γιατί μᾶς λύτρωσε μέ τό Μονογενή του «Υἱό».

Στάση Δ'. Ἡ Θεοτόκος προστάτρια τῶν πιστῶν

Ἡ τελευταία αὐτή στάση τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου περιέχει τοὺς οἴκους μέ τά γράμματα Τ μέχρι Ω. Σ' αὐτή ὁ ποιητής ἐξυμνεῖ τήν προστάτρια τῶν πιστῶν, τή Θεοτόκο, γιά τίς πολλές τῆς ἀρετές. Τήν ὀνομάζει στήλη τῆς παρθενίας, πύλη τῆς σωτηρίας, κουροτρόφο, δηλαδή θεία τροφό, τῶν Παρθένων κ.λπ. Στή συνέχεια ὁ ἱερός ὕμνογράφος ἀναφέρεται σι' ἀναρίθμητα καλά, πού μᾶς δίνει ὁ Κύριος. Σάν τήν ἄμμο τῆς θάλασσας, κι ἂν εἶναι οἱ εὐχαριστίες μας γι' αὐτά, πάλι δέν θά ἔχουμε ἀποδώσει ὅσα Τοῦ ὀφείλουμε.

24ος οἶκος

«Ὡ Πανύμνητε Μήτηρ, ἡ τεκοῦσα τῶν πάντων Ἀγίων ἀγιώτατον Λόγον· (τρεῖς φορές) Δεξαμένη τήν νῦν προσφοράν, ἀπό πάσης ρῦσαι συμφορᾶς ἅπαντας, καί τῆς μελλούσης λύτρωσαι κολάσεως τοὺς σοί βοῶντας· Ἀλληλούια». Στόν τελευταῖο αὐτό οἶκο, πού μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν ἐπίλογος τοῦ Ἀκάθιστου Ὑμνου, ὁ ποιητής ἐπικαλεῖται τήν πανύμνητη Μητέρα τοῦ Θεοῦ, τή Θεοτόκο. Τήν παρακαλεῖ νά δεχτεῖ τήν ταπεινή του προσφορά, δηλαδή τόν ἑξοχο αὐτό ὕμνο. Τέλος τήν παρακαλεῖ νά διαφυλάξει ὅσους τήν τιμοῦν. Ὅσους ἀπευθύνουν στό Θεό τό «Ἀλληλούια».

Ἑρωτήσεις:

- α) Τί εἶναι ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος καί γιατί ὀνομάζεται ἔτσι;
- β) Πότε ψάλλεται καί τί μᾶς θυμίζει;
- γ) Γιατί ὁ εὐσεβής ἐλληνικός λαός ἀγαπᾷ τόσο πολύ τόν Ἀκάθιστο Ὑμνο;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ. ΑΣΚΗΤΕΣ

48. *Ἀναχωρητές ἢ ἀσκητές. Μέγας Ἀντώνιος.*

Πρῶτες ἀρχές τοῦ μοναχισμοῦ

Οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ καθὼς γνωρίσαμε, διακρίνονταν γιὰ τὴν ἀφοσίωσίν τους στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶδαμε ὅτι ἐδειχναν ἀγάπη ὁ ἕνας στόν ἄλλο, ὅτι θεωροῦσαν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἴσους μεταξύ τους, ὅτι ἔδιναν τὴν τιμὴ πού ἔπρεπε στίς γυναῖκες, στά παιδιά, στοὺς δούλους κ.λπ. Ἀπὸ τόν 3ο αἰῶνα ὁμως μερικοὶ χριστιανοὶ θέλοντας νά γίνουν πιο τέλειοι, ἀφοσιώνονταν ὀλοκληρωτικά στό Θεό. Οἱ ζηλωτές αὐτοὶ Χριστιανοὶ ἤθελαν νά καλλιεργήσουν πιο πολύ τὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν ἀφοσίωση στό Θεό καί τίς ἄλλες ἀρετές. Γιὰ νά κατορθώσουν ὅλα αὐτά ἀναχωροῦσαν ἀπὸ τίς πόλεις ἢ τά χωριά τους καί ζοῦσαν *μόνοι* τους στίς ἐρήμους. Ἐκεῖ νήστευαν, προσεύχονταν, μελετοῦσαν τὴν Ἀγία Γραφή καί ἀσκοῦνταν στήν ἀρετή. Γι' αὐτό τοὺς ὀνόμαζαν *ἀναχωρητές, μοναχοὺς, ἐρημίτες* κι *ἀσκητές*. Σάν πρῶτος ἀναχωρητὴς συνήθως ἀναφέρεται ὁ ἅγιος Παῦλος ἀπὸ τὴ Θηβαΐδα τῆς Αἰγύπτου. Αὐτός στό διωγμὸ τοῦ Δεκίου, στά μέσα τοῦ 3ου αἰῶνα, κατέφυγε σέ ἐρημικὸ μέρος τῆς Αἰγύπτου, ὅπου ἔζησε γιὰ πολλὰ χρόνια ὡς ἀσκητής. Πατέρας ὁμως καί θεμελιωτῆς τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀναδείχτηκε ὁ μέγας Ἀντώνιος.

Καταγωγή καί γενναία ἀπόφαση τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου

Ὁ Ἀντώνιος γεννήθηκε στήν Κόμα τῆς Αἰγύπτου τό 251 μ.Χ. Ἀπὸ τοὺς εὐποροὺς κι εὐγενικοὺς γονεῖς του πήρε χριστιανικὴ ἀνατροφή. Ἄν

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος (Κ. Γεωργακόπουλου).

καί δέ γνώριζε γράμματα μέ τό φωτισμό τοῦ Θεοῦ καί τή μεγάλη ἐπιμέλειά του ἔμαθε ἀπ' ἑξω ὁλόκληρη τήν Ἁγία Γραφή. Ὅταν ἦταν 20 χρόνων πέθαναν οἱ γονεῖς του καί ἀνέλαβε αὐτός πιά νά προστατέψει τή μικρότερη ἀδερφή του. Ὁ Ἀντώνιος ὅμως σκεφτόταν κυρίως τό παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων, πού τ' ἄφησαν ὅλα κι ἀκολούθησαν τόν Κύριο. Μιά ἡμέρα μάλιστα ἄκουσε στό ναό τήν περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου, πού ἀναφερόταν στό διάλογο τοῦ Κυρίου μέ τόν πλούσιο νέο. «Ἄν θέλεις νά γίνεις τέλειος, πούλησε ὅσα ἔχεις, δῶστα στούς φτωχοῦς καί ἔλα νά μ' ἀκολουθήσεις. Τότε θ' ἀποκτήσεις θησαυρό στούς οὐρανοῦς». Ὁ Ἀντώνιος νόμισε πώς τά λόγια αὐτά λέγονταν ἀποκλειστικά γι' αὐτόν. Χωρίς νά χάσει καιρό, πῆρε τή γενναία ἀπόφαση: Θά ζήσει σάν ἀσκητής. Ἐτσι, ἀφοῦ τακτοποίησε τήν ἀδερφή του, μοίρασε ὅλα τά ὑπάρχοντά του στούς φτωχοῦς κι ἔζησε σέ διάφορα ἐρημικά μέρη μέ νηστεία, ἐγκράτεια καί προσευχή.

Ἡ ἀκτινοβολία τοῦ μεγάλου ἀσκητῆ

Ὁ Ἀντώνιος στήν ἔρημο, ἀγωνίζεται καί νικάει τό σατανά, ὁ ὁποῖος τόν πολεμάει μέ πολλούς τρόπους. Ὁ Κύριος ὁμως ἐνισχύει τό μεγάλο ἀσκητή. Ἔτσι μέ τή δύναμη τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀντώνιος ἀποχτάει πολλές ἀρετές. Ὅσοι τόν γνωρίζουν τόν ὀνομάζουν «Θεοφιλή». Πολλοί πᾶνε στήν ἔρημο, νά τόν βροῦν καί νά ζητήσουν τίς εὐλογίες καί τίς συμβουλές του. Ἀκόμη κι ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καί οἱ γιοί του τοῦ ἔγραφαν μέ θαυμασμό καί τόν ὀνόμαζαν «Πατέρα». Ἐκεῖ στό ἔρημητήριό του πολλές φορές τόν ἐπισκέφτηκε καί ὁ σύγχρονός του Μέγας Ἀθανάσιος, πού ἔγραψε καί τή βιογραφία του. Ὁ Ἀντώνιος δυό φορές μόνο ἄφησε γιά λίγο τό ἔρημητήριό του καί πῆγε στήν Ἀλεξάνδρεια. Κατά τό διωγμό τοῦ Μαξιμιανοῦ γιά νά ἐνθαρρύνει τοὺς χριστιανούς καί τήν ἐποχή πού ἄκμαζε ὁ ἀρειανισμός, γιά νά στηρίξει στήν ὀρθόδοξη πίστη τοὺς χριστιανούς. Πέθανε τό 356 σέ ἡλικία 105 χρόνων. Ἡ Ἐκκλησία μας τόν τιμáει ὡς ἅγιο στίς 17 Ἰανουαρίου. Τόν ὀνομάζει Μέγα γιά τήν ἀγιότητα τῆς ζωῆς του καί γιά τή συμβολή του στήν ἰδρυση καί τή στερέωση τοῦ Μοναχισμοῦ.

Ἑρωτήσεις:

- α) Πῶς ἀλλιῶς λέγονταν οἱ πρῶτοι μοναχοί καί γιατί;
- β) Τί παρακίνησε τό Μέγα Ἀντώνιο νά γίνει ἀσκητής;
- γ) Ποιές ἀρετές του θαυμάζετε;

Κείμενο:

«Συνδεθῆτε πρῶτα μέ τό Χριστό καί ἔπειτα μέ ὅλους τοὺς ἁγίους, γιά νά σᾶς δεχτοῦν στήν αἰώνια ζωή σάν φίλους» (Λόγια Μ. Ἀντωνίου).

49. Ἐξέλιξη τοῦ Μοναχισμοῦ καί ὑπηρεσίες αὐτοῦ.

Κοινοβιακός βίος

Τό παράδειγμα τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου ἀκολούθησαν καί ἄλλοι Μοναχοί. Ζοῦσαν καί αὐτοί ὡς ἀσκητές σέ καλύβες ἢ κελιά. Ὁ ἅγιος Παχώμιος ὁμως, μαθητής τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, σκέφτηκε ὅτι θά ἦταν καλύ-

τερα πολλοί μοναχοί νά ζούσαν μαζί, από κοινού. Ὁ μοναχισμός αὐτός, στὸν ὁποῖο οἱ μοναχοί ζούσαν κοινὸ βίο, ὀνομάστηκε *κοινοβιακός* καί τὰ μοναστήρια τοὺς *κοινόβια*. Ὁ Ἅγιος Παχώμιος, γύρω στὸ 320 μ.Χ. ἀρχικά στὴ νῆσο Ταβέρνη τοῦ Νείλου Ποταμοῦ καί σέ ἄλλα μέρη ἀργότερα, ἱδρύσε κοινόβια μοναστήρια μέ πολλές χιλιάδες μοναχοὺς. Στὰ κοινόβια οἱ μοναχοί πειθαρχοῦσαν σ' ἓναν κανονισμό. Σύμφωνα μ' αὐτόν οἱ μοναχοί στὸ Κοινόβιο εἶχαν ὡς ἀρχηγό τους, τὸν *ἡγούμενο*. Προσεύχονταν ὅλοι μαζί καί ἔτρωγαν στὸ ἴδιο τραπέζι. Φοροῦσαν ὁμοιόμορφη στολή καί ὁ καθένας ἔκανε κάποια ἐργασία. Ἄλλοι ὁμως μοναχοί συνέχιζαν νά ζοῦν μέ τὸ παλιὸ σύστημα, μόνοι τους στίς ἐρήμους ὡς ἀσκητές.

Βελτίωση κι ἐξάπλωση τοῦ μοναχισμοῦ

Ὁ Μέγας Βασίλειος καί ἄλλοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας βελτίωσαν τὸ μοναχικὸ βίο. Ἐγραψαν κανόνες, σύμφωνα μέ τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νά ζοῦν οἱ μοναχοί. Ἡ Ἐκκλησία μας νωρίς ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὸ μοναχισμό. Μέ τὸν καιρὸ πολλοὶ μοναχοί γίνονταν κληρικοί. Ὁ μοναχισμός γρήγορα ἐξαπλώθηκε σέ διάφορα μέρη. Κέντρο τοῦ μοναχισμοῦ, καθὼς γνωρίσαμε, ἦταν ἡ Αἴγυπτος. Νωρίς ὁμως διαδόθηκε στὴν Παλαιστίνη, στὴ Συρία, στὴ Μικρά Ἀσία καί ἀλλοῦ. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὅταν ἦταν ἐξόριστος στὴ Ρώμη, ἔκαμε γνωστὸ καί ἐκεῖ τὸ μοναχικὸ βίο. Ἀργότερα ὁ μοναχισμός τῆς Δύσεως στερεώθηκε ἀκόμη πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς πατέρες τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας Ἱερώνυμο, Ἀμβρόσιο κι ἄλλους. Ἐπίσης ὁ μοναχισμός διαδόθηκε στὴν Ἰσπανία, στὴ Γαλλία, στὴ Μεγάλῃ Βρετανία καί σέ πολλές ἄλλες χώρες.

Ὑπηρεσίες τοῦ μοναχισμοῦ

Οἱ ὑπηρεσίες πού πρόσφερε ὁ μοναχισμός ἦταν καί εἶναι πολὺ μεγάλες. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας θαύμασαν καί ἐξύμνησαν τὸ μοναχικὸ βίο. Τὰ μοναστήρια ἔγιναν φυτώρια ἀγίων, μέ τοὺς πολλοὺς μοναχοὺς πού ἀναδείχτηκαν ἅγιοι. Τὰ μοναστήρια καταπολέμησαν τίς αἱρέσεις κι ἔγιναν προμαχῶνες τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀπ' αὐτὰ συνήθως προέρχονταν σπουδαῖοι κληρικοί. Κοντὰ στὰ κοινόβια ἱδρύνονταν καί ἐξυπηρετοῦνταν ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς νοσοκομεῖα, γεροκομεῖα, φτωχοτροφεῖα, ὄρφανοτροφεῖα, ξενῶνες καί πολλὰ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα. Μοναχοὶ καλλιέργησαν χωράφια, ἐξημέρωσαν βάρβαρους λαοὺς καί δίδαξαν τὸν πολιτι-

σμό. Μοναχοί ἀντέγραφαν χειρόγραφα ἐκκλησιαστικῶν καί ἄλλων συγγραμμάτων. Ἐτσι βοήθησαν νά διασωθοῦν πολλά σπάνια βιβλία, μέχρι τό 15ο αἰώνα πού βρέθηκε ἡ τυπογραφία. Γενικά ὁ μοναχισμός πρόσφερε ἀνυπολόγιστες ὑπηρεσίες στήν Ἐκκλησία, στήν Κοινωνία, στά γράμματα καί στόν Πολιτισμό. Δίκαια λοιπόν ὀνόμασαν τά μοναστήρια «Πνευματικές ὁάσεις».

Ἐρωτήσεις:

- α) Τί ἦταν τά κοινόβια καί γιατί ὀνομάστηκαν ἔτσι;
- β) Γιατί ὀνόμασαν τούς μοναχοὺς «ἐπίγειους Ἀγγέλους καί οὐράνιους ἀνθρώπους»;
- γ) Ποιές ὑπηρεσίες τοῦ μοναχισμοῦ θαυμάζετε πιο πολύ;

50. Τά σπουδαιότερα Μοναστήρια.

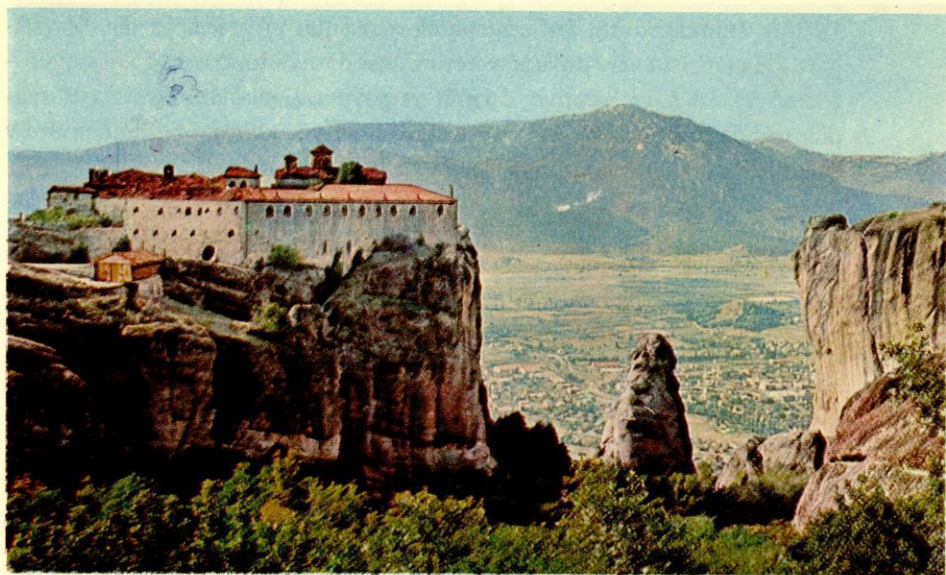
Τήν πατρίδα μας στολίζουν πολλά ἱστορικά μοναστήρια. Μερικά ἀπ' αὐτά, τά πιο ὀνομαστά εἶναι καί τά ἑξῆς:

α) Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στήν Πάτμο

Μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες Μονές τῆς Ἀνατολῆς ἀναδείχτηκε καί ἡ Μονή τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στό νησί τῆς Πάτμου. Ἰδρύθηκε τόν 11ο αἰώνα ἀπό τόν ὁσιο Χριστόδουλο τό Λατρινό, πού προερχόταν ἀπό τίς περίφημες Μονές τοῦ ὄρους Λάτρου τῆς Δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Στήν Πάτμο λίγο πιο ψηλά ἀπό τή σπηλιά τῆς Ἀποκαλύψεως, ὁ ὁσιος Χριστόδουλος, ἱδρυσε τήν ὀνομαστή Μονή τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη. Σήμερα ἡ ἱστορική αὐτή Μονή φημίζεται γιά τά πολλά τῆς κειμήλια καί τήν πολυτιμή βιβλιοθήκη τῆς μέ τά σπάνια βιβλία καί χειρόγραφα.

β) Τοῦ Ὁσίου Λουκά

Ἡ Βυζαντινὴ αὐτή Μονή βρίσκεται στοὺς πρόποδες τοῦ Ἑλικῶνα κοντά στή Λειβαδιά τῆς Βοιωτίας. Ἰδρύθηκε τό 10ο αἰώνα ἀπό τόν ἄσκητὴ Ὁσιο Λουκά καί διατηρεῖται σέ πολύ καλὴ κατάσταση. Ὁ μεγαλύτερος

Τερή Μονή αγίου Στεφάνου. Μετέωρα Θεσσαλίας.

ναός της Μονής τό *καθολικό* — έτσι λέγεται ὁ κεντρικός ναός κάθε μοναστηριοῦ — εἶναι ἀφιερωμένος στὸν Ὅσιο Λουκά. Εἶναι ἓνας μεγαλοπρεπῆς ναός ὀκταγωνικοῦ σχήματος καὶ θεωρεῖται σάν πρότυπο τοῦ Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ. Ὁ ναός διακοσμεῖται μέ πολύχρωμα μάρμαρα καὶ θαυμάσια μωσαϊκὰ ἢ ψηφιδωτά, ποὺ μᾶς δίνουν μιὰ ἰδέα τῆς λαμπρότητας τῶν Βυζαντινῶν μνημείων. Τό ἴδιο σπουδαῖος, ἰδίως γιὰ τό θαυμάσιο τροῦλο του, εἶναι κι ὁ διπλανός μικρός ναός τῆς Παναγίας. Θαυμασμός καὶ κατάνυξη πλημμυρίζουν καὶ σήμερα τὸν ἐπισκέπτη τῶν ἱερῶν τούτων μνημείων.

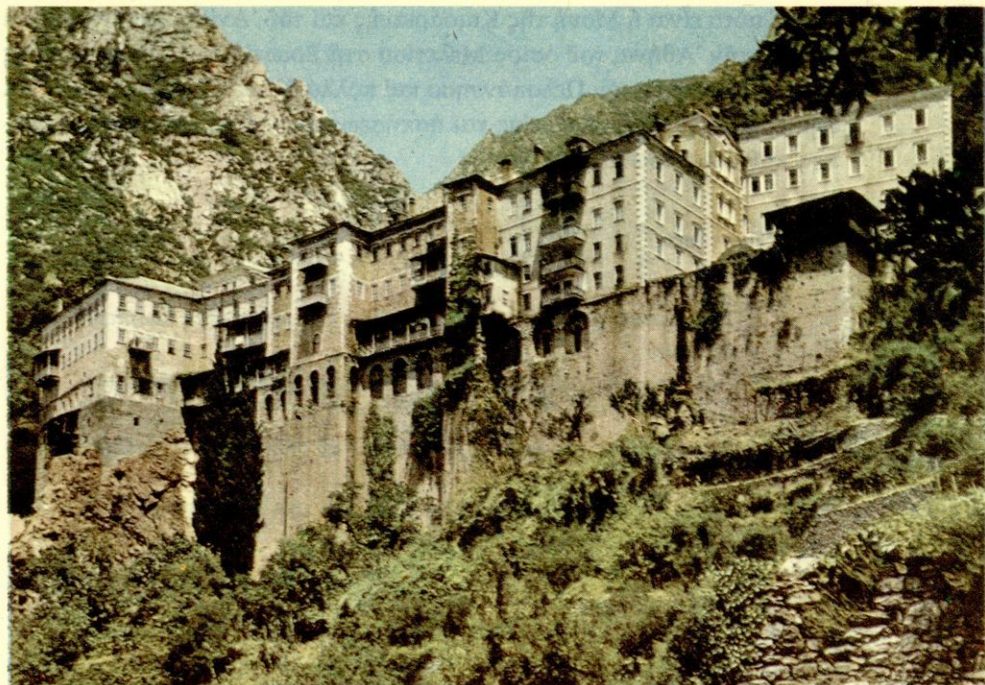
γ) Τῶν Μετεώρων

Οἱ Μονές τῶν Μετεώρων ἄρχισαν νά ὀργανώνονται πιό πολύ ἀπὸ τό 14ο αἶώνα. Στά ἀπόκρημνα βραχόβουνα τῆς Θεσσαλίας κοντά στήν ἀρχαία πόλη τῶν Σταγῶν — τῇ σημερινῇ Καλαμπάκα — ἱδρυσαν μοναστήρια ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Μετεωρίτης, ὁ Βαρλαάμ καὶ ἄλλοι εὐσεβεῖς μοναχοί. Μέ τὸν καιρό σχηματίστηκε ἐκεῖ μιὰ ὁλόκληρη μοναστική Πολιτεία. Ἀπ' αὐτά σήμερα λειτουργοῦν: τοῦ Μετεώρου ἢ Μεταμορφώσεως, τοῦ Βαρλαάμ, τῆς Ἀγίας Τριάδας, τοῦ Ρουσάνου καὶ τοῦ Ἀγίου Στεφάνου.

Πολλοί επισκέπτονται καί σήμερα τά περίφημα μοναστήρια τῶν Μετεώρων. Ἡ εὐσέβεια τῶν μοναχῶν ἔκτισε ἐκεῖ σπουδαίους ναοὺς καί συγκέντρωσε πολλά ἁγία λείψανα, ἀρχαῖα χειρόγραφα, εἰκόνες, ἄμφια καί ἀναρίθμητα ἄλλα κειμήλια. Ὅλα αὐτά ἐξακολουθοῦν καί σήμερα νά ἐμπνέουν εὐλάβεια σέ κάθε προσκυνητή.

δ) Τοῦ Ἁγίου Ὁρους

Στήν ἄκρη τῆς ἀνατολικῆς χερσονήσου τῆς Χαλκιδικῆς βρίσκεται τό Ἅγιο Ὄρος ἢ Ἀθωνας μέ ὑψόμετρο 1.935 μέτρα. Ἐκεῖ ἰδρύθηκε ἡ μοναστική πολιτεία τοῦ Ἁγίου Ὁρους, πού ἄρχισε ν' ἀκμάζει ἀπό τό 10ο αἶωνα. Τότε ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης ἱδρυσε τή Μονή τῆς «Μεγίστης Λαύρας». Αὐτός θεωρεῖται θεμελιωτής τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ. Σιγά σιγά τά μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὁρους ἔγιναν 20. Πολλά ἀπ' αὐτά λειτουργοῦν σύμφωνα μέ τήν ἀρχαία παράδοση ὡς κοινόβια. Ἄλλα ὁμως ἔγιναν *ιδιόρρυθμα*. Σ' αὐτά οἱ μοναχοί μποροῦν νά ἔχουν δική τους παρουσία καί νά φροντίζουν οἱ ἴδιοι γιά τή συντήρησή τους. Στό Ἅγιο Ὄρος ὑπάρχουν καί πολλά ἀσκητήρια σέ βραχώδη μέρη. Στό Ἅγιο Ὄρος ἔζησαν χιλιάδες μοναχοί καί ἀσκητές, πού καλλιέργησαν τήν ἀγιότητα. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς διακρίνουμε μεγάλες μορφές ἀγιότητος καί σοφίας, σάν τόν Ἅγιο Νικόδημο τόν Ἀγιορείτη, τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Παλαμᾶ καί πολλοὺς ἄλλους. Οἱ αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου Νικηφόρος Φωκᾶς, Ἰωάννης Τσιμισκῆς καί ἄλλοι βοήθησαν νά γίνουν στό Ἅγιο Ὄρος πολλά ἔργα. Ἐτσι κτίστηκαν σπουδαῖοι ναοί, πού κοσμήθηκαν μέ θαυμάσιες τοιχογραφίες, φορητές εἰκόνες καί ἄλλους καλλιτεχνικούς θησαυρούς. Στό Ἅγιο Ὄρος διαφυλάχτηκαν ἱερά λείψανα διαφόρων ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας μας. Διαφυλάχτηκαν ἐπίσης σπάνια χειρόγραφα καί ἀρκετά ἄλλα κειμήλια. Μέ τά πολλά του προνόμια καί τήν εὐσέβεια τῶν μοναχῶν του τό Ἅγιο Ὄρος στά χρόνια τῆς σκλαβιάς ἀναδείχτηκε σέ ἔθνικό καί πνευματικό κέντρο. Ἀλλά καί σήμερα καλλιεργεῖται ἐκεῖ ἡ ἀγιότητα καί παρατηρεῖται μεγάλη πνευματική ἀκμή. Πνευματικῶς ὑπάγεται στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως καί διοικεῖται ἀπό τήν ἱερή Κοινότητα. Αὐτή ἔχει τήν ἔδρα της στίς *Καρνές* καί ἀποτελεῖται ἀπό 20 ἀντιπροσώπους, ἕναν ἀπό κάθε Μοναστήρι. Ἐκπρόσωπος τοῦ Κράτους ἐκεῖ εἶναι ὁ Διοικητής τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Τ. Μονή αγίου Παύλου Άγιος Όρους.

ε) Τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου

Ἡ ἱερή αὐτή Μονή βρίσκεται στήν περιοχή τῶν Καλαβρυτῶν καί ἔχει κτιστεῖ στή ρίζα τεράστιου βράχου σέ ὕψόμετρο 924 μ. Σύμφωνα μέ τήν παράδοση δυό ἀδελφία ἀπό τή Θεσσαλονίκη, οἱ μοναχοί Συμεών καί Θεόδωρος, τόν 4ο αἰώνα βρῆκαν ἐκεῖ μιά παλιά εἰκόνα τῆς Θεοτόκου. Ἡ παράδοση λέει ὅτι εἶναι ἔργο τοῦ Εὐαγγελιστῆ Λουκά. Σ' αὐτήν τήν τοποθεσία, μέ τή βοήθεια τῶν κατοίκων, οἱ δυό ἀδελφοί ἄρχισαν τά πρῶτα κτίσματα τῆς Μονῆς. Μέ τόν καιρό ἡ ἱερή Μονή ἄρχισε νά καλλωπίζεται καί νά γίνεται πιο μεγάλη. Ἔτσι κοσμήθηκε μέ θαυμάσιο ναό, μέ πολλές τοιχογραφίες, ἄμφια, χειρόγραφα καί ἄλλα πολλά κειμήλια. Στήν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ἦταν ὀρμητήριο τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς πίστεως καί τῆς Πατρίδας.

Καί ἄλλα πολλά ἱστορικά μοναστήρια κοσμοῦν τήν πατρίδα μας. Μερι-

κά ἀπ' αὐτά εἶναι ἡ Μονή τῆς Καισαριανῆς καί τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη Καρέα κοντά στήν Ἀθήνα, τοῦ ὁσίου Μελετίου στή Βοιωτία, τῆς Ἁγίας Λαύρας καί τοῦ Μυστρᾶ στήν Πελοπόννησο καί πολλά ἄλλα. Οἱ ἱεροί αὐτοί τόποι φημίζονται ὡς τόποι λατρείας καί ἀσκήσεως στήν ἀρετή, ὡς κέντρα ἀγάπης καί φιλανθρωπίας.

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιά μοναστήρια λέγονται ἰδιόρρυθμα; ποιά ὅμως εἶναι παλιότερα ἀπ' αὐτά;
- β) Πῶς μποροῦμε νά συμβάλλουμε στή διαφύλαξη τῶν Ἱ. Μοναστηριῶν;
- γ) Ἐχετε ἐπισκεφεῖ κανένα μοναστήρι; Τί σᾶς ἔκαμε ἐντύπωση;

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ

51. *Ἡ Εἰκονομαχία καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.*

Ἡ Προσκύνηση τῶν Εἰκόνων

Ὁ Χριστιανικὸς ναὸς μὲ τίς εἰκόνες τοῦ Σωτήρα Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἁγίων μιλάει βαθιά στὴν ψυχὴ μας καὶ μᾶς φέρνει πρὸς τὸν Θεό. Οἱ ἅγιες εἰκόνες μᾶς παρουσιάζουν τοὺς πρεσβευτὲς μας στὸν Οὐρανό, Ἀγγέλους, Ἀποστόλους, Ἀγίους, Μάρτυρες κ.λπ. Ὑπῆρξαν βέβαια καὶ μερικοὶ ποὺ λάτρευαν τίς εἰκόνες, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ τιμοῦν τὰ πρόσωπα ποὺ εἰκονίζαν καὶ νὰ λατρεύουν μόνο τὸ Θεό. Ἀσφαλῶς οἱ Χριστιανοὶ αὐτοὶ μὲ τίς ὑπερβολές τους δὲ βρίσκονταν σὲ καλὸ δρόμο. Αὐτοὺς ὀνόμαζαν εἰκονολάτρες. Ὑπῆρξαν ὅμως καὶ διάφοροι αἵρετικοί, νεστοριανοί, μονοφυσίτες καὶ ἄλλοι ποὺ ἀντίθετα μισοῦσαν τίς ἅγιες εἰκόνες. Ἀπ' αὐτοὺς ἰδίως ἐπηρεάστηκε τὸν 8ο αἰῶνα ὁ αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Λέοντας Γ' ὁ Ὑσαυρος καὶ ἄρχισε τὴν εἰκονομαχία, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τοὺς εἰκονολάτρες. Αὐτὸς ἄρχισε τὴ φοβερὴ διαμάχη γύρω ἀπὸ τίς εἰκόνες, ποὺ κράτησε πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια.

Ἐξέλιξη τῆς εἰκονομαχίας

Τὸ 726 μ.Χ. μὲ αὐστηρὸ διάταγμα τοῦ Λέοντα οἱ εἰκόνες μέσα στοὺς ναοὺς ἔπρεπε νὰ τοποθετοῦνται πρὸς ψηλά, γιὰ νὰ μὴν τίς φτάνουν οἱ πιστοὶ νὰ τίς προσκυνοῦν. Σὲ λίγο ἄλλο πρὸς αὐστηρὸ διάταγμα ὀριζε νὰ κα-

Ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ. Ἱ. Μονή Χιλανδαρίου Ἁγίου Ὁρους, 14ος αἰώνας.

ταστρέφονται και νά εξαφανίζονται από τούς ναούς οί ἅγιες εἰκόνες. Ὑστερα ἀπό τά μέτρα αὐτά τοῦ Λέοντα οἱ Χριστιανοί χωρίστηκαν σέ δύο μερίδες. Τούς εἰκονόφίλους καί τούς εἰκονομάχους. Στούς εἰκονόφίλους συμπεριλαμβάνονταν καί οἱ εἰκονολάτρες. Οἱ εἰκονομάχοι ὁμως ἀντί νά τούς διαφωτίζουν μέ καλοσύνη καί ἀγάπη, ἐφάρμοζαν μέ φανατισμό τά διατάγματα τοῦ Λέοντα. Κατέστρεφαν τίς εἰκόνες, ἐκαιγαν διάφορα χειρόγραφα ἐπειδή εἶχαν μικρές εἰκόνες στό περιθώριο, βεβήλωναν τά ἱερά λείψανα τῶν ἁγίων καί χρησιμοποιοῦσαν κάθε βία ἐναντίον τῶν εἰκονοφίλων. Ὑπερασπιστές τῶν εἰκονοφίλων ἀναδείχτηκαν σπουδαῖοι ἐκκλησιαστικοί ἄνδρες, ὁ γηραιός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γερμανός, ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Γρηγόριος Β΄ καί ἄλλοι πολλοί. Κυρίως ὁμως τούς ὑπεράσπισε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ ὀνομαστός αὐτός διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας. Μέ ἀτράνταχτα ἐπιχειρήματα δίδαξε ὅτι ἅμα σεβόμεστε τίς ἅγιες εἰκόνες, σεβόμαστε τά πρόσωπα πού εἰκονίζουν. Τίς χαρακτήρισε μάλιστα σάν «βιβλία τῶν ἀγραμμάτων».

Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία

Οἱ διαμάχες γύρω ἀπό τίς εἰκόνες συνεχίστηκαν μέχρι τό θάνατο τοῦ αὐτοκράτορα Λέοντα τοῦ Δ΄. Ἡ σύζυγός του Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνήλικου γιοῦ της Κωνσταντίνου τοῦ ΣΤ΄, προστάτεψε τίς ἅγιες εἰκόνες. Κήρυξε θρησκευτική ἐλευθερία καί μέ τή συμπαράσταση τοῦ εἰκονόφилου Πατριάρχη καί μετέπειτα ἁγίου Ταρασίου συγκάλεσε τό 787 τήν Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἡ Σύνοδος αὐτή καταδίκασε τήν εἰκονομαχική αἵρεση καί ἐπανάφερε πανηγυρικά τίς εἰκόνες. Μέ βάση τή διδασκαλία τοῦ ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ τόνισε ὅτι προσκυνώντας τίς ἅγιες εἰκόνες, ἀπονέμουμε τιμή καί σεβασμό στά πρόσωπα πού εἰκονίζουν. Ὅχι ὁμως καί ἀληθινή λατρεία, ἡ ὁποία ἀρμόζει μόνο στό Θεό.

Ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων, Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας

Ἀργότερα ὁμως εἰκονομάχοι αὐτοκράτορες καταδίωξαν καί πάλι τούς εἰκονόφίλους. Ὑπερασπιστής τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀναδείχτηκε τώρα ὁ ὀνομαστός μοναχός καί ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, καθὼς ἄλλοτε ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός. Πλησίαζε ὁμως τό ὀριστικό τέλος τῆς εἰκονομαχίας. Πέθανε ὁ τελευταῖος εἰκονομάχος αὐτοκράτορας, ὁ Θεόφιλος. Ἡ σύζυγός του Θεοδώρα, σάν ἐπίτροπος τοῦ ἀνήλικου γιοῦ της Μιχαήλ,

κατάργησε τὰ διατάγματα, πού εἶχαν βγεῖ ἐναντίον τῶν εἰκονοφίλων. Καί τό 843 συγκάλεσε στήν Κωνσταντινούπολη μεγάλη Σύνοδο, ἡ ὁποία κήρυξε ὑποχρεωτικές γιά ὅλους τίς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Μάλιστα τήν πρώτη Κυριακή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς τοῦ 843, μέ κάθε ἐπισημότητα οἱ ἅγιες εἰκόνες μεταφέρθηκαν καί πάλι στούς ἱερούς ναούς. Ἔτσι οἱ τόποι τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ ξαναβρῆκαν τόν ἱερό τους διάκοσμο καί ἡ Ἐκκλησία μας τή γαλήνη. Ἀπό τότε τήν ἡμέρα αὐτή, δηλαδή τήν πρώτη Κυριακή τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τή γιορτάζουμε πανηγυρικά καί τή λέμε *Κυριακή τῆς Ὁρθοδοξίας*. Ἐπίσης τήν ἡμέρα αὐτή ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία μέ ἱερή πομπή τιμáει τίς ἅγιες εἰκόνες. Τότε διαβάζεται ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων καί τό θρίαμβο τῆς ὀρθοδοξίας ἀπό τοὺς διάφορους ἐχθρούς της. Τότε ψάλλεται καί τό τροπάριο:

«Τὴν ἄχραντον Εἰκόνα σου Προσκυνοῦμεν, ἀγαθέ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν Πταισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· βουλήσει γάρ ἠδόκησας σαρκί ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ, ἵνα ρύσῃ οὖς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ. Ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν σοι· χαρὰς ἐπλήρωσας τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν· παραγενόμενος εἰς τό σῶσαι τόν κόσμον».

Γενικές Ἑρωτήσεις δεύτερης περιόδου Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

1. Ποιούς ἐχθρούς συνάντησε σ' αὐτή τήν περίοδο ἡ Ἐκκλησία μας καί πῶς τοὺς ἀντιμετώπισε;
2. Ποιούς μεγάλους πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἔστειλε τότε ὁ Θεός καί γιά ποιούς ἰδιαίτερους λόγους;
3. Ἀναφέρετε μία ἀπό τίς πολλές περιστάσεις, πού ἡ Ἐκκλησία ἔσωσε τό ἔθνος μας;
4. Ποιά ἀπό τίς ἱερές ἀκολουθίες τῆς Ἐκκλησίας μας, πού ἀναφέρεται στήν Ὑπεραγία Θεοτόκο μᾶς θυμίζει τήν Προστασία της; Πότε ψάλλεται;
5. Τί ἦταν τὰ Κοινόβια; Ποιές ὑπηρεσίες πρόσφερε ὁ μοναχισμός στήν Ἐκκλησία μας, στά γράμματα καί στὸν πολιτισμό;
6. Πῶς πρέπει νά σεβόμαστε τίς ἅγιες εἰκόνες;

ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (867–1453 μ.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

52. Τό σχίσμα μεταξύ Ἀνατολικῆς καί Δυτικῆς Ἐκκλησίας.

Τά αἷτια τοῦ σχίσματος

Ἡ Χριστιανική Ἐκκλησία μέχρι τόν ἑνατο αἰῶνα χαιρόταν τήν ἐνότητά της. Μόνο γιά λόγους διοικητικούς καί γεωγραφικούς χωριζόταν σέ Ἀνατολική καί Δυτική. Διάφορα ὁμως αἷτια ὁδήγησαν τήν Ἐκκλησία στόν πρῶτο χωρισμό τοῦ 9ου αἰῶνα. Τό χωρισμό αὐτό ὀνομάζουμε σχίσμα. Τά σπουδαιότερα ἀπό τά αἷτια αὐτά ἦταν τά ἑξῆς: α) *Θεολογικά*. Στό Σύμβολο τῆς Πίστεως, οἱ Δυτικοί, πρόσθεσαν τήν ἀποψη ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ. (Φιλιόκβε). β) *Ἐκκλησιαστικά*. Ἄλλο σοβαρό αἷτιο ἦταν ἡ ἀξίωση τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ρώμης, τοῦ Πάπα, νά γίνει κυρίαρχος σ' ὁλόκληρη τήν Ἐκκλησία. Τήν ἀξίωση αὐτή ὀνόμασαν «παπικό πρωτεῖο». γ) *Πολιτικά*. Τόν 8ο αἰῶνα ἰδρύθηκε τό παπικό κράτος. Ὁ Πάπας ἐγίνε πιά καί κοσμικός ἄρχοντας. Ἐτσι τήν ἐξουσία του, πού μεγάλωνε στή Δύση, ζητοῦσε ἀφορμή νά τήν ἐπεκτείνει καί στήν Ἀνατολή.

Ἀφορμές τοῦ σχίσματος

Στά μέσα περίπου τοῦ ἑνατου αἰῶνα συμπυκνώθηκαν τά νέφη στόν ὀρίζοντα τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Καίσαρας Βάρδας κατέβασε ἀπό τό θρόνο τόν

Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιο κι ἔδωσε τό πηδάλιο τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στὸν ἀρχιγραμματέα τοῦ αὐτοκράτορα Φῶτιο, ἄνδρα μέ σπάνια μόρφωση καί ἀρετή. Ὁ Φῶτιος, χωρίς νά θέλει, μέσα σέ πέντε ἡμέρες δέχτηκε ὅλους τοὺς ἱερατικούς βαθμοὺς καί ἀνέβηκε στὸν Πατριαρχικό θρόνο. Τὴν ἐκλογή τοῦ Φωτίου ἀπὸ λαϊκοῦ δέν ἀναγνώρισε ὁ πάπας Νικόλαος ὁ Α΄. Μάλιστα θεώρησε αὐτό σάν ἀφορμὴ γιὰ ν' ἀναμιχθεῖ στὶς ὑποθέσεις τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὴν ἐκλογή ὁμως τοῦ Φωτίου ἐπικύρωσε Σύνοδος πού ἔγινε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 861. Ἀλλ' ὁ πάπας συγκάλεσε τὸ 863 ἄλλη Σύνοδο στὴ Ρώμη, ἡ ὁποία καθαίρεσε τὸ Φῶτιο ἀπὸ τὸ Θρόνο. Ἀλλῃ ἀφορμὴ ἦταν ἡ ἐπέμβαση τοῦ Πάπα στὴ Βουλγαρία, πού εἶχε δεχτεῖ τὸ Εὐαγγέλιο μέ ἐνέργειες τοῦ Φωτίου. Ὁ Πάπας ἔστειλε ἐκεῖ δικούς του κληρικούς, πού διέδιδαν διδασκαλίες ἄγνωστες στὴν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία. Σκοπὸς τους ἦταν ν' ἀποσπάσουν τὴ νεαρή Βουλγαρική Ἐκκλησία ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ σχίσματος

Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ ὁ Φῶτιος συγκάλεσε τὸ 867 μεγάλη Σύνοδο, ἡ ὁποία κατέκρινε τὸν Πάπα καί καταδίκασε τίς πράξεις του. Ἡ ἀρχὴ τοῦ σχίσματος εἶχε γίνει. Ὁ Φῶτιος ἀναδείχτηκε ἔτσι ἀκατάβλητος φρουρὸς τῆς ἀκεραιότητος καί καθαρότητος τῆς ὀρθοδοξίας. Ἡ Ἐκκλησία μας τὸν κατέταξε ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους της. Ὑστερα ἀπὸ τὸ πρῶτο σχίσμα οἱ σχέσεις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ψυχράθηκαν, ἀλλὰ δὲ διακόπηκαν. Νέα ὁμως ἐπείσοδια τὸν 11ο αἰῶνα ὀδήγησαν τὸ δράμα τοῦ χωρισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν στὴν τελικὴ του φάση. Τὸ 1054 ὁ Πάπας Λέοντας ὁ Θ' ἔστειλε στὴν Κωνσταντινούπολη τὸν καρδινάλιο Οὐμβέρτο καί τοὺς συνεργάτες του, γιὰ νά ρυθμίσουν τίς διαφορὲς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Πατριάρχης τότε στὴν Κωνσταντινούπολη ἦταν ὁ Μιχαήλ Κηρουλάριος. Οἱ Παπικοὶ ἀντιπρόσωποι μέ ἀσέβεια μπῆκαν στό ναὸ τῆς Ἀγίας Σοφίας καί ἄφησαν στὴν Ἀγία Τράπεζα ἀφορισμὸ ἐναντίον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ ἀπ' αὐτό, στίς 24 Ἰουλίου 1054, ὁ Πατριάρχης συγκάλεσε Σύνοδο, ἡ ὁποία ἀναθεμάτισε τὸ παπικὸ ἐγγραφο καί ὅσους δέχονταν αὐτό. Ἐτσι διασπάστηκε ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ σχίσμα ἔγινε πιά ὀριστικό.

Προσπάθειες για ένότητα

Τό τραγικό γεγονός του σχίσματος των Ἐκκλησιῶν παρουσίασε τό χριστιανικό κόσμο χωρισμένο. Βέβαια ἔγιναν προσπάθειες γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς ἐνότητας. Ἀλλ' οἱ πρωτοβουλίες παίρνονταν ἀπό τοὺς αὐτοκράτορες τοῦ Βυζαντίου, πού ἔβλεπαν νά ἔρχεται ἀπειλητικός ὁ τουρκικός κίνδυνος ἀπό τήν Ἀνατολή. Ἐλπίζαν ὅτι ἔτσι θά ἐξασφάλιζαν στρατιωτική βοήθεια ἀπό τή Δύση. Οἱ προσπάθειες ὁμως αὐτές δέν εἶχαν ἐκκλησιαστικό χαρακτήρα καί ἦταν φυσικό ν' ἀποτύχουν. Ἀλλωστε καί οἱ πάπες ἔμεναν ἀνυποχώρητοι στίς ἀπόψεις τους. Ἡ σπουδαιότερη προσπάθεια ἔγινε μέ τή Σύνοδο τῆς Φλωρεντίας τό 1439. Σ' αὐτή μέ πίεση τοῦ αὐτοκράτορα Ἰωάννη Η' τοῦ Παλαιολόγου ὑπογράφηκε ἀπόφαση γιά τήν ἔνωση τῶν Ἐκκλησιῶν. Τήν ἀπόφαση αὐτή, πού εὐνοοῦσε τοὺς παπικούς, ὑπέγραψαν 16 μόνο ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι. Οἱ ἄλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν κυρίως ὁ Ἐφέσου Μάρκος ὁ Εὐγενικός ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἀντιόχειας, δέν ὑπέγραψαν. Ἀργότερα ὁ πιστός λαός ὀνόμασε τόν ἅγιο Μάρκο τόν Εὐγενικό «πρόμαχο τῆς Ὁρθοδοξίας» καί «καύχημα τῶν Ὁρθοδόξων». Στήν Κωνσταντινούπολη κλῆρος καί λαός, καθὼς καί τ' ἄλλα Πατριαρχεῖα ἀργότερα, ἀποκήρυξαν αὐτήν τήν ἔνωση. Στό μεταξύ μεσολάβησε ἡ ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τοὺς Τούρκους. Τό χάσμα πιά ἀνάμεσα στίς δύο Ἐκκλησίες γινόταν διαρκῶς μεγαλύτερο. Τά τελευταῖα ὁμως χρόνια γίνονται προσπάθειες γιά τήν προσέγγιση τῶν δύο Ἐκκλησιῶν: Ὁρθόδοξης καί Ρωμαιοκαθολικῆς. Τό 1965 οἱ δύο Ἐκκλησίες ἔσβησαν τά μεταξύ τους ἀναθέματα μέ πρωτοβουλία τοῦ Πατριάρχῃ Ἀθναγόρα καί τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ'. Ἦταν μιὰ πράξη κατανοήσεως καί ἀγάπης καί ἀπό τά δύο μέρη. Ἐτσι μόνο θά ἐφαρμοσθοῦν τά λόγια τοῦ Κυρίου μας, πού προσευχόταν, ὅλοι οἱ πιστοὶ νά εἶναι ἐνωμένοι: «ἵνα πάντες ἐν ᾧσι...» (Ἰωάν. ΙΖ' 21).

Ἑρωτήσεις:

- α) Ποιά ἦταν τά κυριότερα αἷτια τοῦ σχίσματος;
- β) Πῶς οἱ δύο Ἐκκλησίες ἔφτασαν στό τελικό σχίσμα;
- γ) Γιατί χαρακτηρίζεται ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός «Πρόμαχος τῆς Ὁρθοδοξίας» καί «καύχημα τῶν ὀρθοδόξων»;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

53. Ἐκχριστιανισμός τῶν Βουλγάρων καί Σλάβων, Μεθόδιος καί Κύριλλος.

Ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία πάντοτε φρόντιζε νά φωτίζει μέ τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου διάφορους λαούς. Ἀνάμεσα σ' αὐτούς πού γνώρισαν τό χριστιανισμό ἀπό τήν Ὁρθόδοξη Ἀνατολική Ἐκκλησία, ἦταν καί τό πλῆθος τῶν Σλαβικῶν φυλῶν.

Ἐκχριστιανισμός τῶν Βουλγάρων

Στούς Βουλγάρους διέδωσαν τό χριστιανισμό ἀρχικά Ἕλληνες αἰχμάλωτοι κι ἔμποροι. Τελικά ὅμως οἱ Βούλγαροι δέχτηκαν τό Χριστιανισμό τόν 9ο αἰώνα μέ φροντίδες τοῦ Πατριάρχου Φωτίου καί τοῦ αὐτοκράτορα Μιχαήλ Γ'. Μάλιστα ὁ ἡγεμόνας τῶν Βουλγάρων Βόγορης βαπτίστηκε ἀπό ἐκπρόσωπο τοῦ Πατριάρχου Φωτίου. Λέγεται πῶς παρακινήθηκε ἀπό τήν ἀδερφή του Μαρία. Τό παράδειγμα τοῦ Βόγορη ἀκολούθησαν καί πολλοί ἐπίσημοι Βούλγαροι. Πολλοί Ἕλληνες διδάσκαλοι καί κληρικοί ἐργάστηκαν στή Βουλγαρία, γιά νά κηρύξουν τό Χριστιανισμό, νά ἐξημερώσουν τά ἦθη καί νά διαδώσουν τόν πολιτισμό. Τελικά ἡ Βουλγαρική Ἐκκλησία ἀπέκτησε δική της ἐκκλησιαστική ὀργάνωση μέ ἐξάρτηση ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

Οἱ ἅγιοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος (Π. Βαμπούλη). «Οἱ ἄνθρωποι στοῦ σώμα καὶ ἄγγελοι στήν ψυχή».

Μεθόδιος καὶ Κύριλλος, οἱ φωτιστές τῶν Σλάβων

Τόν 9ο αἰώνα τόν σημάδεψε ἡ συστηματική διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στοὺς Δυτικούς Σλάβους (Μοραβούς, Βοημούς, Πολωνούς). Ὁ Ρατισλάβος, ἡγεμόνας τῶν Σλάβων τῆς Μοραβίας, ἔστειλε Πρεσβεία στὴ Βυζαντινὴ αὐλή, ζητώντας νά διαδοθεῖ ὁ Χριστιανισμός στὴ χώρα του. «Στείλε μας, Κύριε, ἐπίσκοπο καὶ δάσκαλο νά μᾶς διδάξουν τὴν ἀληθινὴ πίστη στὴ γλώσσα μας» εἶπαν στὸν αὐτοκράτορα Μιχαήλ Γ'. Ὁ αὐτοκράτορας καὶ ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἔστειλαν τὸ 863 τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἀδερφοὺς Μεθόδιο καὶ Κύριλλο μαζί μέ κληρικούς, μοναχοὺς, τεχνίτες καὶ ἐμπόρους. Οἱ δύο αὐτοὶ ἱεραπόστολοι γνῶριζαν μάλιστα καὶ τὴ σλαβική γλώσσα. Ὁ Κύριλλος ἦταν μαθητὴς τοῦ Φωτίου καὶ εἶχε μεγάλη μόρφωση. Οἱ ζηλωτές ἱεραπόστολοι ἀνέλαβαν μέ ἐνθουσιασμό τὸ κοσμοϊστορικό ἔργο τους. Ἐφεύραν τὴ σλαβικὴ γραφὴ καὶ μετέφρασαν στὴ σλαβικὴ γλώσσα εὐαγγελικὲς περικοπὲς καὶ ἄλλα λειτουργικὰ βιβλία. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἱεραποστολῆς αὐτῆς ἦταν λαμπρά. Ἀπὸ τὸ εὐλογημένο πέρασμα τῶν δύο ἱεραποστόλων πολλοὶ δέχτηκαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, κατηχήθηκαν καὶ βαπτίστηκαν. Τὸ καλὸ παράδειγμα ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Ρατισλάβος. Ὁ Κύριλλος κι ὁ Μεθόδιος ἀνέπτυξαν ἀκόμη πλούσια κοινωνικὴ δράση καὶ μετέδωσαν στοὺς Σλάβους τὰ γράμματα καὶ τὸν πολιτισμό. Μαθητὲς τους συνέχισαν τὸ ἔργο τους στὴ Βοημία καὶ Πολωνία. Ὁ Σλαβικὸς κόσμος μέ εὐγνωμοσύνη τιμᾷ τοὺς φωτιστές του, τὸ Μεθόδιο καὶ τὸν Κύριλλο.

Ἐκχριστιανισμός τῶν Βορείων Σλάβων ἢ Ρώσων

Τὰ πρῶτα χριστιανικὰ μηνύματα ἔφτασαν στοὺς βόρειους Σλάβους ἢ Ρώσους ἀπὸ ἐμπόρους, πού ἔρχονταν σὲ ἐπικοινωνία μέ τὸ Βυζάντιο. Ἀνάμεσα στὰ πρόσωπα ὅμως πού χρησιμοποίησε ὁ Θεός, γιὰ νά διαδοθεῖ ὁ Χριστιανισμός στὴν ἀχανή Ρωσία ξεχωρίζουν δύο: ἡ βασίλισσα Ὑλγα κι ὁ πρίγκηπας Βλαδίμηρος. Στὰ μέσα περίπου τοῦ 10ου αἰώνα ἡ Ὑλγα ἦρθε στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ βαπτίστηκε μέ τὸ ὄνομα Ἑλένη. Ὑστερα πρώτη αὐτὴ μετέφερε ἐπίσημα τὸ εὐαγγελικὸ φῶς στὴν πατρίδα της, τὴ Ρωσία. Τὸ χριστιανικὸ της παράδειγμα ἐπηρέασε τὸν ἐγγονό της καὶ ἡγεμόνα τῶν Ρώσων Βλαδίμηρο. Τὸν ἔκαμε νά στραφεῖ ὀριστικά στοῦ Χριστιανισμοῦ. Αὐτὸς ἰδιαίτερα θαύμαζε τὴν ὀρθόδοξη λατρεία καὶ τὸ Βυζαντινὸ πολιτισμό. Ἐγίνε ὁ ἴδιος χριστιανὸς καὶ νυμφεύτηκε τὴ βυζαντι-

νή Πριγκίπισσα Άννα, αδελφή του αυτοκράτορα Βασιλείου Βουλγαροκτόνου. Κατόπιν κάλεσε τους υπηκόους του να γίνουν και αυτοί χριστιανοί. Πράγματι πολλοί επίσημοι και μεγάλο μέρος του λαού βαπτίστηκαν στο Δνείπερο Ποταμό, ενώ ιερείς από την Κωνσταντινούπολη διάβαζαν τις ευχές. Με τη συμπαράσταση του Βλαδίμηρου Βυζαντινοί ιεραπόστολοι έφεραν από το Βυζάντιο εκκλησιαστικά βιβλία μεταφρασμένα στη Ρωσική γλώσσα, έκτισαν ναούς, μοναστήρια, σχολεία κ.λπ. Η Ρωσική Έκκλησία ανάμεσα στους μεγάλους αγίους της έχει την Όλγα ή Έλένη και το Βλαδίμηρο.

Τή στερέωση του Χριστιανισμού στη Ρωσία βοήθησαν αργότερα και άλλοι ζηλωτές ιεραπόστολοι, που έρχονταν από το Βυζάντιο. Έτσι με τη δύναμη του Θεού η Έκκλησία μας συνέχισε το ιεραποστολικό της έργο. Ένα έργο που αποτελεί γι' αυτή δόξα και τιμή.

Γενικές έρωτήσεις τρίτης Περιόδου της Έκκλησ. Ιστορίας:

1. Γιατί ο Μέγας Φώτιος χαρακτηρίζεται «Φωστήρας της Έκκλησίας» και «όδηγός των όρθοδόξων»;
2. Η Έκκλησία μας στη θεία Λειτουργία εδχεται γιά τήν ενότητα δλων των Χριστιανών. Τί μās υποχρεώνει αυτό;
3. Πώς η Έκκλησία μας εξύψωσε τον Πολιτισμό διαφόρων λαών;
4. Γιατί οί άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος λέγονται φωτιστές των Σλάβων;
5. Πώς μπορείς νά γίνεις κι εσύ ένας μικρός ιεραπόστολος; Ποιές ευκαιρίες σου δίνει γι' αυτό η Έκκλησία μας;

Κείμενα:

1. Η χάρη του Παναγίου Πνεύματος συνάθροισε τίς Οίκουμενικές Συνόδους, οί όποίς σέ διάφορα διαστήματα καθάριζαν τήν οίκουμενή από τά ζιζάνια των αίρέσεων. (Μέγας Φώτιος).
2. «Οί δυό αδελφοί Κύριλλος και Μεθόδιος σάν άετοί πετοῦσαν από τήν Άνατολή στη Δύση και από τό Βοριά στό Νότο γιά νά μεταδώσουν τήν Όρθόδοξη πίστη», γράφει ο μαθητής τους Κλήμεντας.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (1453) ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

54. Ἡ Θρησκευτικὴ μεταρρύθμιση στὴ Δύση.

Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία καὶ μεταρρύθμιση

Γνωρίσαμε ὅτι ἀπὸ τὸν κορμὸ τῆς Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἀποχωρίστηκε ἡ Δυτικὴ ἢ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ὅστερα ἀπὸ τὸ τελικὸ σχίσμα τοῦ 11ου αἰώνα. Τὸ ἴδιο ἐγίνε καὶ τὸ 16ο αἰώνα μὲ τὴ μεταρρύθμιση. Ἐτσι ὀνομάστηκε ἡ θρησκευτικὴ κίνηση, ποὺ ἐγίνε στὴν κεντρικὴ Εὐρώπη καὶ ὁδήγησε τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία σὲ νέο σχίσμα. Τὴ μεταρρύθμιση διευκόλυναν ἡ ἀναγέννηση ἢ πρόοδος τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Τὴ διευκόλυνε ἀκόμη ἡ πολιτικὴ κατάσταση, ποὺ ἐπικρατοῦσε τότε στὴν Εὐρώπη. Κυρίως ὅμως τὴ μεταρρύθμιση προκάλεσαν οἱ ὑπερβολές καὶ ἡ παρακμὴ τοῦ παπισμοῦ. Ὁ πάπας ἤθελε νὰ θεωρεῖται ἀπόλυτος κυρίαρχος στὰ ἐπίγεια, στὰ ἐπουράνια καὶ στὰ καταχθόνια. Δηλαδή νὰ ἐπεκτείνεται ἡ ἐξουσία του στὴ γῆ, στὸν οὐρανὸ καὶ στὸν Ἄδη. Αὐτὸ φανέρωνε καὶ τὸ τριπλὸ στέμμα του, τὴ τιάρα. Ἦθελε νὰ διορίζει καὶ νὰ παύει ἡγεμόνες καὶ οἱ πιστοὶ νὰ ὑπακούουν σ' αὐτόν χωρὶς ἀντίρρηση. Πόσο μακριὰ βρισκόταν ἀπὸ τὸν πρᾶο καὶ ταπεινὸ Ἰησοῦ!

Ἀκόμη οἱ ἐξωτερικοὶ τύποι εἶχαν ἀντικαταστήσει τὴν ἀληθινὴ πίστη

καί τὰ ἀγαθὰ ἔργα. Πολλοί χριστιανοί ἐπισκέπτονταν τή Ρώμη, τήν ἔδρα τοῦ παπισμοῦ, γιατί δέν μπορούσαν νά πηγαίνουν στούς Ἀγίους Τόπους. Γιά νά συγχωρεθοῦν οἱ ἁμαρτίες τους πολλοί ἀγόραζαν γραφτές ἀφέσεις, πού τίς ἔλεγαν συγχωροχάρτια. Τή θλιβερή αὐτή κατάσταση τῆς Ρωμαιο-καθολικῆς Ἐκκλησίας πολλοί μορφωμένοι καί ζηλωτές Χριστιανοί ἤθελαν νά τήν ἀλλάξουν. Ἦθελαν νά τήν ξαναφέρουν στόν ἀγνό Χριστιανισμό τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Ὁ Λούθηρος καί ἡ διδασκαλία του

Τήν ἀρχή τῆς μεταρρυθμίσεως τοῦ 16ου αἰώνα τήν ἔκαμε ὁ Γερμανός καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιττεμβέργης, μοναχός καί κληρικός Μαρτίνος Λούθηρος. Πῆρε ἀφορμή τό 1517 ἀπό τὰ συγχωροχάρτια, πού τὰ πουλοῦσαν Παπικοί ἀντιπρόσωποι γιά νά συγκεντρώνουν χρήματα. Ὁ Λούθηρος χτύπησε φανερά πιά τίς ὑπερβολές τοῦ παπισμοῦ. Στήν πόρτα τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ τῆς Βιττεμβέργης τοιχοκόλλησε 95 θέσεις, δηλαδή ἐπιχειρήματα μέ τὰ ὁποῖα καυτηρίαζε τίς ὑπερβολές τοῦ Παπισμοῦ. Τελικά ὁ Λούθηρος δημιούργησε Θεολογικό κι ἐκκλησιαστικό ζήτημα. α) Θεολογικό ζήτημα δημιούργησε μέ τίς πλάνες, στίς ὁποῖες τελικά περιέπεσε. Δέ δεχόταν τήν ἱερή παράδοση. Δέν ἔδινε ἀξία στά ἀγαθὰ ἔργα. Ἀπό τὰ ἱερά μυστήρια δεχόταν μόνο τό Βάπτισμα καί τή Θεία Εὐχαριστία, ἀλλά κι αὐτά μέ πολλές δικές του ἀλλαγές. Δέν ἀναγνώριζε τοὺς ἁγίους κ.λπ. β) Ἐκκλησιαστικό ζήτημα δημιούργησε ὡς κληρικός, ἐπειδή δημιούργησε ἀναταραχή στοὺς πιστοὺς καί δέ δέχτηκε νά παρουσιαστῇ στόν πάπα, γιά ν' ἀπολογηθεῖ. Ὁ Πάπας μέ ἔγγραφό του καταδίκασε τίς διδασκαλίες καί τίς ἐνέργειες τοῦ Λουθήρου καί τόν ἀπειλοῦσε μέ ἀναθεματισμό. Ἀλλ' ὁ Λούθηρος ἔκαψε τό παπικό ἔγγραφο μπροστά στοὺς ὁπαδοὺς του. Οἱ ἰδέες τοῦ Λουθήρου διαδίδονταν πιά σάν πυρκαγιά, ἄν καί ἀπαγορευόνταν ἀπό αὐτοκρατορικά καί παπικά διατάγματα. Τελικά ἀναγνωρίστηκε ὁ Λουθηρανισμός, δηλαδή ἡ ὁμολογία τοῦ Λουθήρου. Ἀπαγορεύτηκε ὁμως ἡ διάδοσή του σέ ἄλλες χῶρες. Οἱ ὁπαδοί τοῦ Λουθήρου ἐπειδή διαμαρτυρήθηκαν γι' αὐτήν τήν ἀπαγόρευση, ὀνομάστηκαν ἀπό τότε προτεστάντες, δηλαδή διαμαρτυρόμενοι.

Ὁ Ζβίγγλιος

Τό παράδειγμα τοῦ Λουθήρου ἀκολούθησε στήν Ἑλβετία ὁ ἱερέας

Ζβίγγλιος. Πήρε καί αυτός άφορμή από τά συγχωροχάρτια. Μέ μεγαλύ-
τερη όρμή από τό Λούθηρο χτυπούσε τόν Παπισμό καί δίδασκε διάφορες
άκρότητες σχετικές μέ εκείνες του Λουθήρου. Ό Ζβίγγλιος σκοτώθηκε σέ
μία σύγκρουση τών όπαδών του μέ τούς ρωμαιοκαθολικούς.

Ό Καλβίνος

Στήν Έλβετία τό έργο του Ζβίγγλιου τό συνέχισε ό Καλβίνος. Αυτός
δίδασκε μέ πάθος τή διδασκαλία του Λουθήρου. Προσπάθησε νά κάμει τή
Γενεύη πρότυπη χριστιανική πόλη. Άπαιτούσε αυστηρά χριστιανικά ήθη.
Μεταχειριζόταν άκόμη καί τή βία γιά νά επιβάλλει τίς άπόψεις του, κατα-
πατώντας έτσι τήν έλευθερία του ανθρώπου. Η Έκκλησία του όνομά-
στηκε Καλβινική καί Πρεσβυτεριανή, έπειδή διατηρούσε τό βαθμό του
Πρεσβυτέρου. Οί διαμαρτυρόμενοι συνέχισαν νά διαιροϋνται σέ πολλές
άλλες μικρότερες Όμολογίες. Συνεχώς απομακρύνονταν όλο καί πιό πο-
λύ από τόν άγνό χριστιανισμό τών πρώτων αιώνων.

Έρωτήσεις:

- α) Γιατί ό Λούθηρος έκαμε τή μεταρρύθμιση;
- β) Τί ζητήματα δημιούργησε;
- γ) Γιατί οί προτεστάντες διαιροϋνται συνεχώς σέ πολυάριθμες αίρέ-
σεις;
- δ) Τί διδάσκουν γιά τήν ιερή παράδοση;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

55. *Ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία στήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Οἰκουμενικός Πατριάρχης.*

Οἱ Χριστιανοί ὕστερα ἀπό τήν ἄλωση

Τό 1453, ὕστερα ἀπό τήν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀπό τοὺς τούρκους, ἄρχισε μιὰ καινούργια ἐποχή γιά τήν Ἐκκλησία μας. Ὁ Μωάμεθ Β΄ ὁ κατακτητής ἀφοῦ ἀρχικά φέρθηκε στοὺς Χριστιανούς σάν αἰμοβόρο θηρίο, σκέφτηκε ν' ἀλλάξει τακτική. Δέν ἤθελε νά προκαλέσει τή συμπάθεια τῶν εὐλεύθερων χριστιανικῶν λαῶν γιά τοὺς ὑπόδουλους χριστιανούς τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλά καί ὁ ἱερός νόμος τῶν μουσουλμάνων ἦταν ἀνεκτικός στοὺς μονοθεϊστές. Σ' ὅσους δηλαδή πίστευαν σ' Ἐνα Θεό, ἀρκεῖ νά πλήρωναν φόρους ὑποταγῆς. Γνώριζε ἀκόμη ὅτι οἱ χριστιανοί ποτέ δέ θά δέχονταν ν' ἀρνηθοῦν τή θρησκεία τους. Γι' αὐτοὺς κυρίως τοὺς λόγους ἀποφάσισε νά φερθεῖ μέ ἐπιείκεια στήν Ἐκκλησία. Ὁ Μωάμεθ, ἀφοῦ ἔμαθε ὅτι ὁ Πατριαρχικός θρόνος ἦταν κενός, ἐπέτρεψε νά ἐκλέξουν νέο πατριάρχη. Ἐτσι κληρὸς καὶ λαὸς ἐξέλεξαν τὸ μοναχὸ Γεννάδιο (Γεώργιο Σχολάριο). Ὁ νέος Πατριάρχης φημιζόταν γιά τή μεγάλη μόρφωσή του καὶ τοὺς ἀγῶνες του ἐναντίον τῆς ὑποταγῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας στή Δυτική. Αὐτὸ ἄρεσε ἰδιαίτερα στοὺς Μωάμεθ, πού ἐπικύρωσε τήν ἐκλογή του καὶ τὸν τίμησε μέ πολλοὺς τρόπους.

Προνόμια τῆς Ἐκκλησίας

Μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐκλογῆς τοῦ νέου Πατριάρχῃ δόθηκαν στήν ἐκκλησία τὰ ἑξῆς κυρίως προνόμια: α) ὁ Πατριάρχης ἀναγνωρίζοταν ἀρχηγός τῶν ὑπόδουλων Χριστιανῶν καί ἀντιπρόσωπός τους στούς Τούρκους. Θά ἦταν δηλαδή ὁ Ἐθνάρχης τους. β) Ἐπιτρεπόταν στούς χριστιανούς νά ἐκτελοῦν ἐλεύθερα τὰ χριστιανικά τους καθήκοντα, χωρίς νά μποροῦν οἱ Τούρκοι νά τούς ἐπιβάλλουν τό Μωαμεθανισμό. γ) Ἡ Ἐκκλησία θά μπορούσε νά τελεῖ ἐλεύθερα τή χριστιανική λατρεία, νά κατέχει ναούς, νά διατηρεῖ Μοναστήρια, νά ἔχει ἀφορολόγητη περιουσία καί νά ἐπιβάλλει φόρους. δ) Ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία μέ τόν Πατριάρχη καί τούς ἐπισκόπους θά μπορούσε νά λύνει τίς διαφορές, πού θά εἶχαν μεταξύ τους οἱ Χριστιανοί. Ἡ ἐπικοινωνία τοῦ Πατριαρχείου μέ τό Σουλτάνο θά γινόταν μέ ἓνα διερμηνέα, πού θά ἔφερε τόν τίτλο τοῦ Μεγάλου Λογοθέτη (Πρωθυπουργοῦ).

Τά προνόμια ἀθετοῦνται

Τά προνόμια τῆς Ἐκκλησίας ἐλάχιστα τὰ σεβάστηκαν οἱ Τούρκοι. Ὁ ἱδιος ὁ Μωάμεθ ὕστερα ἀπό τήν ἀποχώρηση τοῦ Γενναδίου ἀπό τόν Πατριαρχικό θρόνο ζητοῦσε χρήματα (πεςκέσι), γιά νά ἐπικυρώσει τήν ἐκλογή νέου Πατριάρχῃ. Τά προνόμια τὰ καταπάτησαν ἀκόμη πιό πολύ οἱ διάδοχοι τοῦ Μωάμεθ οἱ Σουλτάνοι καθὼς λέγονταν καί ἄλλοι ἄρχοντες τῶν τούρκων. Ἀρπαζαν μικρά παιδιά ἀπό χριστιανικές οἰκογένειες καί τὰ μετέβαλλαν σέ ἀρνητές τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδας. Κατέστρεφαν ναούς. Ἐκλείναν μοναστήρια, ἔπαυαν ἡ θανάτωναν Πατριάρχες καί ἄλλους κληρικούς, ἀνάγκαζαν Χριστιανούς ν' ἀρνηθοῦν τό Χριστό κ.λπ.

Οἰκουμενικός Πατριάρχης, ὁ θρησκευτικός καί ἐθνικός ἡγέτης τῶν ὑπόδουλων Χριστιανῶν

Οἱ κατακτητές ἀναγκάζονταν κάπου κάπου νά μετριάσουν τίς πιέσεις ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Σ' αὐτό συνέβαλλαν κυρίως: α) ὁ ἥρωισμός τῶν Χριστιανῶν καί ἡ σταθερότητα στήν πίστη τους β) Ἡ παρακμή τοῦ τουρκικοῦ Κράτους ἀπό τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰώνα. γ) Τό ἐνδιαφέρον τῆς Ρωσίας γιά τούς ὑπόδουλους χριστιανούς κ.ἄ. Ἐτσι μέσα στήν ἀτέλειωτη νύχτα τῆς δουλείας παρουσιάζονταν κάποιες ἀναλαμπές καί ἀνανεώνον-

ταν κάπως τὰ προνόμια. Ἀπό ὅλες τίς ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες τό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως εἶχε τό τιμητικό προβάδισμα. Γι' αὐτό ὀνομάστηκε «Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο». Αὐτό συγκέντρωνε τὰ βλέμματα τῶν σκλαβωμένων ἐλλήνων. Αὐτό ἀναδείχτηκε σέ φάρο παρηγοριᾶς καί ἐλπίδας. Ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης ἐγινε ὁ ἀνώτατος θρησκευτικός καί ἐθνικός ἡγέτης τῶν ὑπόδουλων Χριστιανῶν. Ἐγινε ὁ Ἐθνάρχης τοῦ Γένους. Ἐτσι θεωρητικά τοῦλάχιστον ἐνισχύθηκε ἡ θέση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. Αὐτό φαινόταν καί ἀπό τὰ ἱερά ἄμφια του, πού ἔμοιαζαν μέ τή στολή τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα. Πατριαρχικά ἐγκόλπια καί σφραγίδες ἔφεραν τό δικέφαλο ἀετό τῶν Βυζαντινῶν. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο, πού ἦταν γιά τοὺς ὑπόδουλους Χριστιανοὺς ἡ φιλόστοργη μητέρα, μέ τή συνθήκη τῆς Λωζάννης τοῦ 1923 περιορίστηκε πιά σέ καθαρά θρησκευτική Ἀρχή. Σ' αὐτό ὑπάγονται καί οἱ Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας καί πολλῶν ἄλλων χωρῶν. Καί πάλι ὅμως τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο συνεχίζει νά κατέχει τήν πρώτη θέση ἀνάμεσα σ' ὅλες τίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες.

Ἐρωτήσεις:

- α) Τί ἔκαμε τό Μωάμεθ νά παραχωρήσει τὰ προνόμια στοὺς Χριστιανοὺς;
- β) Πῶς οἱ τοῦρκοι ἀντιμετώπιζαν τὰ προνόμια στήν πράξη;
- γ) Ποιά ἦταν ἡ θέση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας.

56. Ὑπηρεσίες τοῦ Μοναχισμοῦ στήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Σπουδαιότερες Μονές.

Τά μοναστήρια στήν ὑπηρεσία τῆς Παιδείας

Ὑστερα ἀπό τήν ἄλωση οἱ κατακτητές προσπάθησαν νά βυθίσουν τό Γένος' στό σκοτάδι τῆς ἀμάθειας. Γι' αὐτό ἐμπόδιζαν τοὺς ραγιαδες νά ιδρύουν σχολεῖα. Ἦθελαν νά τοὺς κάμουν νά λησμονήσουν τή θρησκεία καί τήν ἐθνικότητά τους. Παρόλα αὐτά ὅμως ἡ Ἐκκλησία ἀγωνίστηκε νά διατηρήσει ἁσβηστη τή φλόγα τῆς πίστεως καί τῆς φιλοπατρίας. Μέ τή

θεία λατρεία τόνωνε ψυχικά τούς υπόδουλους Χριστιανούς καί μέ τήν παιδεία τούς φτέρωνε τίς ἐλπίδες. Στά μαῦρα ἐκείνα χρόνια τῆς σκλαβιάς ἀναπτύχθηκαν τά «κρυφά σχολεῖα». Ἰδιαίτερα στά μοναστήρια ἱδρύνονταν τέτοια σχολεῖα. Οἱ μοναχοὶ ἀναλάβαιναν νά διδάξουν γράμματα χριστιανικά καί ἑλληνικά στά ἑλληνόπουλα, πού κατέφευγαν ἐκεῖ σάν τά διωσμένα ἐλάφια. Στά ὑποτυπώδη αὐτά σχολεῖα ὁ παπᾶς καί δάσκαλος μαζί θέριευε τήν ἀποσταμένη ἐλπίδα τοῦ Γένους καί βοηθοῦσε τό ἔθνος νά ζήσει, ὥστε ἀργότερα νά δημιουργηθεῖ ὁ νέος ἑλληνισμός. Ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως πῆγαζε ἡ πνευματική τόνωση τοῦ λαοῦ. Στήν Πατριαρχική Σχολή, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν πρῶτο Πατριάρχη, Γεννάδιο, κι ἀργότερα Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ μορφώθηκαν ἀναρίθμητες γενιές, κληρικῶν καί λαϊκῶν. Πολλοί ἀπ' αὐτούς ἀναδείχθηκαν ὡς διδάσκαλοι τοῦ Γένους. Ἄλλοι διακρίθηκαν ὡς Γραμματεῖς καί Διερμηνεῖς κοντά στούς Τούρκους καί βοήθησαν τό Γένος μέ τόν τρόπο τούς.

Ἀργότερα, καθὼς εἶδαμε, οἱ τούρκοι ἄρχισαν νά φέρονται στούς Ἕλληνες μέ κάποια ἐπιεικεία. Ἐτσι δόθηκε ἡ εὐκαιρία στήν Ἐκκλησία πιο πολὺ τώρα, ν' ἀναλάβει τήν πνευματική ἀνόρθωση τοῦ υπόδουλου Γένους. Μέ τίς φροντίδες τῆς Ἐκκλησίας ἱδρύνονταν σχολεῖα στό Μέτσοβο, στή Λάρισα, στή Θεσσαλονίκη, στά Ἰωάννινα καί σέ πολλά ἄλλα μέρη. Τά Σχολεῖα αὐτά ἔγιναν οἱ φωτεινοὶ φάροι, πού διέλυσαν τό σκοτάδι τῆς ἀμάθειας. Ἐνίσχυσαν τόν πόθο τῆς ἐλευθερίας κι ἀνάδειξαν τούς ἄξιους ἡρώες τῆς φυλῆς μας. Ἀπό τά μοναστήρια τῆς Δημητσάνας, τῆς Ἀγίας Λαύρας, τοῦ Ὁσίου Λουκά, τοῦ Ἀγίου Ὁρους κι ἀπό πολλά ἄλλα ἀναδείχθηκαν πολλοὶ ἀπό τούς πνευματικούς καί ἔθνικούς μας ἡγέτες, πού ἔδρασαν σ' ἐκείνα τά πικρά χρόνια τῆς σκλαβιάς. Μερικοὶ ἀπ' αὐτούς ἦταν ὁ Νεόφυτος Δούκας, ὁ σοφὸς Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, ὁ Ἀθανάσιος Πάριος, ὁ Εὐγένιος Γιαννούλης ὁ Αἰτωλὸς καί πολλοὶ ἄλλοι.

Τά μοναστήρια κέντρα τῆς ἐθνεγερσίας

Ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία στά ἀτέλειωτα χρόνια τῆς σκλαβιάς προετοιμαζε τό υπόδουλο Γένος μας γιὰ τό μεγάλο ξεσηκωμό τοῦ 1821. Ἐτσι ὅταν κηρύχτηκε ἡ ἐπανάσταση τά μοναστήρια γίνονταν πιά ὀρμητήρια τῶν γενναίων ὑπερασπιστῶν τῆς πατρίδας μας. Αὐτά τούς ἐμψύχωναν. Αὐτά τούς ἐφοδίαζαν μέ τά ἀπαραίτητα, προσφέροντας ἀκόμη καί ἱερά τους

1. Μονή αγ. Λαύρας με τόν ιστορικό ναό.

σκεύη. Ἀνάμεσα στά μοναστήρια πού πρωτοστάτησαν στόν ἱερό μας ἀγώνα ἦταν:

α) Τῆς Ἁγίας Λαύρας

Στόν ἐκεῖ ἱστορικό ναό τῆς Θεοτόκου ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός τό Μάρτη τοῦ 1821 ὕψωσε τό Λάβαρο τῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁρκισε τοὺς ἀγωνιστές καί κήρυξε ἐπίσημα τήν ἔναρξη τοῦ μεγάλου καί ἱεροῦ ἀγώνα.

β) Τοῦ Ὁσίου Λουκά

Στόν ἱστορικό ναό τῆς Μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκά Βοιωτίας κήρυξαν τήν ἐπανάσταση τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδας οἱ ἐπίσκοποι Σαλῶνων Ἡσαΐας καί Ταλαντίου Νεόφυτος. Αὐτός ὁ μετέπειτα ἐθνομάρτυρας ἐπίσκοπος Ἡσαΐας ὀρκισε τοὺς ἀγωνιστές, κρατώντας σημαία τῆς ἐπαναστάσεως.

γ) Τοῦ Τιμίου Προδρόμου

Ἡ ἱστορικὴ αὐτὴ Μονὴ στὴ Γορτυνία τῆς Ἀρκαδίας ἐξαιτίας τῆς ἀπόκεντρης καὶ ἀπόκρημνης θέσεώς της ἦταν ἀπρόσιτη στοὺς Τούρκους. Ἔτσι ἐγινε καταφύγιο τῶν ἐλλήνων, πού ἀγωνίζονταν γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ἐγινε ἀκόμη νοσοκομεῖο γιὰ τοὺς τραυματίες καὶ κέντρο τροφοδοσίας τῶν ἀγωνιστῶν. Ὁ ἴδιος ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἔγραφε ἀργότερα ὅτι οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς Προδρόμου μετέφεραν συχνά στὴ βουνοκορφὴ τῆς Κλινίτσας πάνω στοὺς ὤμους τοὺς ἐφόδια γιὰ τοὺς μαχητές.

Μεγάλῃ ἦταν ἡ βοήθεια πού πρόσφεραν ἀκόμη ἡ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς στὴ Λακωνία, τῆς Παναγίας τῆς Προυσιώτισσας στὴν Εὐρυτανία πού ἦταν τὸ ὀρμητήριο τοῦ Στρατάρχη τῆς Ρούμελης Γεωργίου Καραϊσκάκη καὶ πολλὲς ἄλλες. Ἀνάμεσα στοὺς ἀγωνιστές πού θυσιάστηκαν «γιὰ τοῦ Χριστοῦ τὴν πίστη τὴν ἀγία καὶ τῆς πατρίδας τὴν ἐλευθερία» συγκαταλέγονται οἱ ἀθάνατες μορφές πολλῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν. Εἶναι ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄, ὁ ἐπίσκοπος Διονύσιος στὴ Θεσσαλία, ὁ Κορώνης Γρηγόριος, ὁ Παπαφλέσσας, ὁ Ἀθανάσιος Διάκος καὶ 10.000 ἄλλοι κληρικοὶ καὶ μοναχοί. Γιὰ ὅλα αὐτὰ πού πρόσφεραν στὴν πατρίδα μας ὁ ὀρθόδοξος μοναχισμὸς καὶ ὁ ἱερός κλῆρος μεγάλῃ εἶναι ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ ἔθνους καὶ ἡ καύχηση τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐρωτήσεις:

- α) Τί πρόσφεραν τὰ μοναστήρια στὴν παιδεία;
- β) Ποιές ἦταν οἱ ὑπηρεσίες τοὺς στό μεγάλο καὶ ἱερό ἀγώνα τοῦ 1821;
- γ) «Μὴ λησμονεῖτε παιδιά τὸ σχοινὶ τοῦ Πατριάρχου» ἔγραφε γιὰ τὸν ἐθνομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄, ὁ ποιητὴς Ἀρ. Βαλαωρίτης. Τί ἐννοοῦσε μ' αὐτὰ τὰ λόγια;

57. Οἱ Νεομάρτυρες.

Τὸ νέφος τῶν μαρτύρων συνεχίζεται

Οἱ μάρτυρες ἦταν πάντα στολίδι καὶ δόξα γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Αὐτοὶ τὴ δόξασαν ἀπὸ τὰ παλιὰ τὰ χρόνια ὡς τὰ σήμερα. Κάθε ἐποχὴ καὶ

κάθε τόπος έχουν νά δείξουν τίς ιερές μορφές τῶν μαρτύρων τους. Ἐτσι καί ἡ νεώτερη ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας καυχᾶται γιά τό νέφος τῶν μαρτύρων τῆς Τουρκοκρατίας. Καμαρώνει ἡ Ἐκκλησία μας γιά τά ἐκλεκτά της παιδιά, πού πρόσφεραν τή ζωή τους στό βωμό της πίστεως καί τῆς πατρίδας. Αὐτούς τοὺς νεώτερους μάρτυρες τοὺς ὀνομάζουμε *Νεομάρτυρες*. Σ' ἐκεῖνα τά φοβερά χρόνια οἱ Τοῦρκοι καταδίκαζαν σέ θάνατο πολλοὺς χριστιανούς καί ἂν ἀκόμα τοὺς ἄκουγαν νά λένε: «Δόξα σοι ὁ Θεός». Ἀλλ' οἱ γενναῖοι αὐτοὶ Χριστιανοὶ ὑπέμειναν τά φρικτά βασανιστήρια καί δέ δέχονταν νά γίνουν μουσουλμάνοι. Ἦταν σάν τά τριαντάφυλλα μέσα στήν καρδιά τοῦ χειμῶνα.

Μεγάλες μορφές νεομαρτύρων

Κοσμάς ὁ Αἰτωλός

Ὁ ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός γεννήθηκε στό Μεγάλο Δένδρο τῆς Αἰτωλίας τό 1714. Μορφώθηκε σέ διάφορα σχολεῖα τῆς περιοχῆς καί τελειοποίησε τίς σπουδές του στήν περίφημη Ἀθωνιάδα Σχολή τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἀλλ' οἱ σπαρακτικές φωνές τῶν ὑπόδουλων Χριστιανῶν δέν τόν ἄφηναν σέ ἡσυχία. Δέν μπορούσε νά μένει ἀδιάφορος μπροστά στίς ἀλλεγοπίστιες πολλῶν Χριστιανῶν καί στήν ἀμάθεια πού τοὺς ἔδερνε. Μέ τίς εὐλογίες τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἄρχισε τίς περιοδεῖες του, μέ τίς ὁποῖες ὄργωσε τά πιό πολλά μέρη τῆς πατρίδας μας: Θράκη, Μακεδονία, Θεσσαλία, Ἡπειρος, νησιά καί ἄλλες περιοχές γνώρισαν τόν ἀκούραστο Ἱεραπόστολο. Παντοῦ μιλοῦσε ἀπλά καί συγκινητικά. Ἐσπερνε τόν εὐαγγελικό σπόρο στή χέρσα γῆ τῆς Ἑλλάδας. Τ' ἀποτελέσματα ἦταν ἐκπληκτικά. Στό πέρασμά του ἀκόμη καί ληστές συγκινοῦνταν καί διορθώνονταν. Τεράστια ἦταν ἡ συμβολή τοῦ Ἁγίου Κοσμά καί στήν ἀναγέννηση τῆς Παιδείας. Ἰδρυσε πάνω ἀπό 250 σχολεῖα καί τ' ἀνέδειξε σέ φυτώρια Ἑλληνικῆς καί χριστιανικῆς παιδείας. Ὅλα αὐτά ὁμως κίνησαν τό μίσος τῶν ἐβραίων καί τό φανατισμό τῶν τούρκων. Μέ ἀποτέλεσμα νά τόν ὀδηγήσουν στό μαρτυρικό θάνατο στίς 24 Αὐγούστου 1779. Ἡ Ἐκκλησία μας τόν ἀνακήρυξε ἅγιο καί τό ἔθνος τόν ἀναγνώρισε ὡς Ἐθναπόστολο.

Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, ὁ ἅγιος τῶν Σχολείων.

Χρυσόστομος Σμύρνης

Ἀνάμεσα στοὺς ἥρωες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πατρίδας βρίσκεται κι ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος. Γεννήθηκε τὸ 1868 στὴν Τρίγλια τῆς Βιθυνίας καὶ σπούδασε στὴν περίφημη Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Χάλκης. Ὑπηρέτησε τὴν Ἐκκλησία ὡς μητροπολίτης Δράμας καὶ ὕστερα Σμύρνης. Παντοῦ ἀνέπτυσε μεγάλη θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ δράση. Ἰδιαίτερα στὴ Σμύρνη ἐργάστηκε μὲ ἀφταστο ζῆλο. Ἰδρυσε ναοὺς, σχολεῖα, φιλανθρωπικά ἱδρύματα καὶ ἄλλα ἔργα πολιτισμοῦ. Ὅλοι ἐβλεπαν στὸ πρόσωπό του τὸν ἄξιο ἱεράρχη καὶ ἐμψυχωτὴ. Ὡσπου, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1922, ξέσπασε ἡ φοβερὴ Μικρασιατικὴ καταστροφὴ. Στὴν τραγικὴ ἐκείνη περίσταση, ὁ Χρυσόστομος, μὲ φλογερὰ λόγια διαμαρτυρόταν παντοῦ γιὰ τίς θηριωδίες τῶν Τούρκων σὲ βάρος τῶν Ἑλλήνων. Σάν τὸν καλὸ ποιμένα τοῦ Εὐαγγελίου προσπαθοῦσε νὰ σώσει τὸ ποίμνιό του, ἀδιαφορώντας γιὰ τὸν ἑαυτό του. Καὶ πράγματι ὁ ὀργανωτὴς τῶν σφαγῶν πασὰς Νουρεδδίν τὸν συνέλαβε καὶ τὸν παρέδωσε στὸ μανιασμένο τουρκικὸ ὄχλο, πού τὸν θανάτωσε μὲ ἀγριότητα. Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος μὲ τὸν ἥρωικό του θάνατο ἐφάρμοσε τὸ εὐαγγελικὸ ἔμβλημα τῆς ἱερῆς Μητροπόλεως Σμύρνης: «Πιστὸς ἄχρι θανάτου». Τὸ ἔθνος σύσσωμο τὸν ἀναγνωρίζει ὡς ἐθνομάρτυρα καὶ ἡ Ἐκκλησία καυχᾶται γιὰ τὸν ἄξιο ποιμενάρχη της.

Ἄλλοι Νεομάρτυρες

Στὴν ἀτέλειωτη στρατιὰ τῶν νεομαρτύρων πού μετᾶγγισαν μὲ τὸ αἷμα τους τὴν πίστη στὴν ψυχὴ τοῦ λαοῦ, διακρίνουμε ἀκόμη πολλὰ παιδιά καὶ ἐφήβους:

- Τὴ 16/χρονη Εἰρήνη τῆς Λέσβου (1463)
- Τὸ 18/χρονο Μακάριο ἀπὸ τὴν Κίο (1590)
- Τὸ 14/χρονο Ἰωάννη ἀπὸ τὴ Θάσο (1652)
- Τὸ 15/χρονο Ἰωάννη ἀπὸ τὴ Βλαχία (1662)
- Τὸ 18/χρονο Τριαντάφυλλο ἀπὸ τὴ Ζαγορά (1680)
- Τὸ νεαρὸ Λουκᾶ στὴ Μυτιλήνη (1802)
- Τοὺς μικροὺς Ἀκάκιο, Ἰγνάτιο καὶ πολλοὺς ἄλλους.

Ἡ πίστη καὶ ὁ ἥρωισμός τῶν νεομαρτύρων καὶ μάλιστα αὐτῶν πού μαρτύρησαν στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας τους, ἀποτελοῦν γιὰ μᾶς ζωντανὴ προτροπὴ γιὰ μιὰ ἥρωικὴ καὶ χριστιανικὴ ζωὴ.

Οἱ ἅγιοι νεομάρτυρες Ραφαήλ, Νικολαὸς καὶ Εἰρήνη
(Φ. Κόντογλου — Π. Βαμπούλη).

Ερωτήσεις:

- α) Ποιά ήταν η προσφορά του Ἀγίου Κοσμά στην Ἐκκλησία καί στο ἔθνος;
- β) Ποῦ εἶχε τίς ρίζες της ἡ αὐτοθυσία τοῦ ἐθνομάρτυρα Χρυσοστόμου;
- γ) Τί θυσιές καλοῦμαστε νά κάνουμε σήμερα, γιά νά μείνουμε σταθεροί στήν πίστη μας;

Ρητό: «Γίνου πιστός ἄχρι θανάτου, καί δώσω σοι τόν στέφανον τῆς ζωῆς» Ἀποκ. β' 10. (Γίνε πιστός μέχρι καί μαρτυρικοῦ θανάτου καί θά σοῦ δώσω τό στεφάνι τῆς αἰώνιας ζωῆς).

58. Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας μετά τήν ἀπελευθέρωση.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας γίνεται ἀνεξάρτητη

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας ἀπό τίς ἀρχές τοῦ 8ου αἰώνα ἐξαρτιόταν ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Σύμφωνα δμως μέ παλιά συνήθεια τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας κάθε ἐλεύθερο Κράτος εἶχε δικαίωμα νά ἔχει καί ἀνεξάρτητη Ἐκκλησία. Ἔτσι καί στήν Ἑλλάδα, πού ἀπόχτησε τήν ἐλευθερία της ὅστερα ἀπό μακροχρόνιους κι αἱματηρούς ἀγῶνες, δημιουργήθηκε τό ζήτημα τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ὅριστικά δμως ἡ ἀνεξαρτησία αὐτή ἀποφασίστηκε ἀπό τή Σύνοδο τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἑλεούθρης Ἑλλάδας, πού συνήρθε στό Ναύπλιο τό 1833. Αὐτή ἀνακήρυξε τήν Ἑλληνική Ἐκκλησία αὐτοκέφαλη, δηλαδή αὐτοκυβέρνητη καί ἀνεξάρτητη ἀπό τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Αὐτή ἐπικύρωσε καί τόν «Καταστατικό Χάρτη» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας, δηλαδή τό σχέδιο διοικήσεως πού εἶχε συντάξει ἐπιτροπή ἀπό εἰδικούς. Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο τό 1850 ἀναγνώρισε τήν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Τότε ἐκδόθηκε ὁ Πατριαρχικός Συνοδικός Τόμος, δηλαδή ἡ ἀπόφαση, πού ἀνακήρυξε αὐτοκέφαλη τήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας καί καθόριζε τό τρόπο διοικήσεώς της.

Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας

Ὑστερα ἀπὸ τὴν ἀνακήρυξη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας ὡς αὐτοκέφαλῆς συντάχθηκε «Καταστατικός Χάρτης» πού περιέλαβε καὶ ὀρισμένες ὑποδείξεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ἀπὸ τότε ἔγιναν πολλοὶ Καταστατικοὶ Χάρτες διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας. Ὁ τελευταῖος ἔγινε τὸ 1977. Σύμφωνα μὲ τὸ νέο αὐτὸ Καταστατικὸ Χάρτη, πού ἔγινε καὶ νόμος τοῦ Κράτους, ἡ Ἐκκλησία μας διοικεῖται ὡς ἑξῆς:

α) Ἀπὸ τὴν «Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας»

Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀνώτατῃ Ἐκκλησιαστικῇ Ἀρχῇ καὶ ἀσχολεῖται κυρίως μὲ γενικά θέματα. Σ' αὕτῃ συμμετέχουν οἱ μητροπολίτες, πού βρίσκονται σέ ἐνεργὸ ὑπηρεσία μὲ πρόεδρο τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν. Συνέρχεται κανονικά κάθε χρόνο τὴν 1ῃ Ὀκτωβρίου. Μπορεῖ ὁμως νά συνέρθῃ καὶ ἐκτάκτως, ἂν ὑπάρξῃ ἀνάγκη.

β) Ἀπὸ τῆ «Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο»

Αὕτῃ διοικεῖ τὴν Ἐκκλησία τὸν ὑπόλοιπο καιρὸ σάν ὄργανο τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας. Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος ἀποτελεῖται ἀπὸ 12 μητροπολίτες, ἑξὶ ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Ἑλλάδα καὶ ἑξὶ ἀπὸ τίς Νέες Χῶρες. Στίς Νέες Χῶρες ὑπάγονται ἡ Ἡπειρος, ἡ Μακεδονία, ἡ Δ. Θράκη καὶ τὰ Νησιά τοῦ Αἰγαίου. Τὰ μέρη αὐτά παραχωρήθηκαν στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας μὲ τὴν «Πατριαρχικὴ Πράξη» τοῦ 1928. Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος διοικεῖ τὴν Ἐκκλησία γιὰ ἓνα χρόνο κι ἔχει πρόεδρο τὸν ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν. Τὰ μέλη της παίρνουν μέρος στὴ Σύνοδο μὲ τὴ σειρά τῆς χειροτονίας τους καὶ εἶναι πρόεδροι σέ διάφορες Συνοδικές Ἐπιτροπές. Σήμερα οἱ μητροπόλεις τῆς Δωδεκανήσου ὑπάγονται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης εἶναι ἡμιαυτόνομη κι ἐξαρτᾶται ἀκόμη ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Καὶ σήμερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας μὲ τίς κατὰ τόπους ἱερές Μητροπόλεις, τίς ἱερές Μονές, τίς Ἐνορίες καὶ τὰ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ ἱδρύματα εἶναι κοντὰ στὸ λαὸ καὶ ἀσκεῖ μεγάλο φιланθρωπικὸ καὶ κοινωνικὸ ἔργο. Εἶναι πάντα γιὰ τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸ λαὸ ἡ φιλόστοργη μητέρα.

Ερωτήσεις:

- α) Πώς έγινε ανεξάρτητη η Έκκλησία της Ελλάδας;
- β) Πώς διοικείται σήμερα;
- γ) Μέ ποιους τρόπους θα εκδηλώνουμε τό ενδιαφέρον μας γιά τή φιλανθρωπία καί τ' άλλα έργα τής Έκκλησίας μας;

59. Τά άλλα Πατριαρχεία. Σχέση τής Έκκλησίας τής Ελλάδας μέ τό Οικουμενικό Πατριαρχείο.

α) Τό Πατριαρχείο Ἀλεξανδρείας

Τό Πατριαρχείο τής Ἀλεξανδρείας ἄρχισε νά χάνει τήν προηγούμενη αἴγλη του ἀπό τόν 7ο αἰώνα, τήν ἐποχή τής ἀραβικῆς κατακτήσεως. Ἀναζωογονήθηκε ὁμως ξανά τό 19ο αἰώνα. Ἀπό τότε δηλαδή, πού ἐγινε ἡ Αἴγυπτος ἀνεξάρτητο κράτος καί ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ πολλοί Ἕλληνες. Σήμερα τό Πατριαρχείο Ἀλεξανδρείας μέ τίς 13 μητροπόλεις του διοικεῖ τοὺς ὀρθόδοξους ὅλης τής Ἀφρικῆς. Μάλιστα μέ τή θαυμαστή ἐξάπλωση τής Ὀρθοδοξίας στό Ζαΐρ, στήν Κένυα, στήν Οὐγκάντα καί σ' ἄλλες χώρες τής Ἀφρικῆς τό Πατριαρχείο τής Ἀλεξανδρείας ἀναλαμβάνει καί πάλι ἱστορικό ρόλο.

β) Τό Πατριαρχείο Ἀντιόχειας

Ἡ Ἀντιόχεια, καθὼς γινώρισαμε, ἦταν κέντρο διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ Έκκλησία της κοσμήθηκε μέ σπουδαίους ἀγίους σάν τόν Ἰγνάτιο τό Θεοφόρο, τόν Ἰωάννη τό Χρυσόστομο κ.ἄ. Γινώρισε ὁμως καί τό Πατριαρχείο τοῦτο μεγάλες δοκιμασίες ἀπό αἵρετικούς, μωαμεθανούς καί πολλοὺς ἄλλους. Σήμερα τό Πατριαρχείο Ἀντιόχειας ἐδρεύει στή Δαμασκὸ τής Συρίας. Διοικεῖ τοὺς ὀρθόδοξους χριστιανοὺς κυρίως τής Συρίας καί τοῦ Λιβάνου.

γ) Τό Πατριαρχείο Ἱεροσολύμων

Ἡ Έκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων συνδέεται μέ τά πρῶτα βήματα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Γι' αὐτό πάντοτε συνέρεαν πλήθη εὐλαβῶν προσκυνητῶν

Ἡ Παναγία Θεοτόκος. Ἱ. Μονή Χιλανδαρίου Ἁγίου Ὁρους 14ος αἰώνας.

στά μέρη εκείνα όπου έζησε, σταυρώθηκε και άναστήθηκε ο Κύριος. Τό Πατριαρχείο Ίεροσολύμων, παρά τίς σκληρές δοκιμασίες που γνώρισε από Πέρσες Άραβες, Τούρκους κ.ά. ήταν πάντοτε ο άγρυπνος φρουρός τών ιερών προσκυνημάτων. Τό έργο του αυτό συνεχίζει και σήμερα μέ τήν άγιοταφική άδελφότητα και τούς λίγους Όρθόδοξους που ζοϋν στό κράτος του Ίσραήλ. Άπό τό Πατριαρχείο Ίεροσολύμων έξαρτάται και ή αυτόνομη Άρχιεπισκοπή του όρους Σινά.

δ) Άλλες όρθόδοξες Έκκλησίες

Έκτός από τά τέσσερα άρχαία Πατριαρχεία και τήν Έκκλησία της Έλ-λάδας στην Όρθόδοξη Άνατολική Έκκλησία υπάγονται και άλλες Έκκλησίες. Μερικές απ' αυτές έχουν άνακηρυχτεί σέ Πατριαρχεία, ένω οι άλλες είναι αυτόκέφαλες ή αυτόνομες Έκκλησίες. Τά νεώτερα Πατριαρχεία είναι: Της Ρωσίας, της Σερβίας, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας.

Χριστιανικοί ναοί στην Κανά της Γαλιλαίας.

Οί άλλες αυτοκέφαλες ἢ αυτόνομες Ἐκκλησίες εἶναι: Τῆς Κύπρου, τῆς Πολωνίας, τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἰβηρίας ἢ Γεωργίας, τῆς Φιλανδίας καί τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Σχέση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο καί τίς ἄλλες ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες

Τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο πάντοτε κατεῖχε τήν πρώτη θέση ἀνάμεσα στίς ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Μάλιστα στήν ἐποχή μας μέ τήν προετοιμασία πού γίνεται κυρίως ἀπ' αὐτό γιά τή σύγκληση τῆς Μεγάλης Πανορθόδοξης Συνόδου, τό κύρος του αὐξήθηκε ἀκόμη πιά πολύ. Ἰδιαίτερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας καί μετά τήν ἀνακήρυξή της ὡς αυτοκέφαλης συνέχισε νά συνδέεται μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο. Σέ ἐνδειξη μάλιστα τιμῆς καί σεβασμοῦ ἀπ' αὐτό παραλαμβάνει ἀκόμη, τό Ἅγιο Μύρο. Ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας συμμετέχει στή συνεργασία τῶν ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν. Ἰδιαίτερα συνεργάζεται μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο γιά τή σύγκληση τῆς Μεγάλης Πανορθόδοξης Συνόδου, πού θ' ἀπασχοληθεῖ μέ τά σύγχρονα ἐκκλησιαστικά καί κοινωνικά προβλήματα. Τέλος ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας παρακολουθεῖ τόν Οἰκουμενικό διάλογο, πού γίνεται πάνω σέ θεολογικά καί ἐκκλησιαστικά θέματα καί προσεύχεται γιά τήν ἐνότητα ὅλων τῶν χριστιανῶν.

Γενικές Ἐρωτήσεις:

1. Ἀπό ποιά Ἐκκλησία ἀποκόπηκαν οἱ προτεστάντες; Μέ ποιά Ἐκκλησία ἔχουν περισσότερες διαφορές;
2. Ποιά πρὸνόμια δόθηκαν στήν Ἐκκλησία ὕστερα ἀπό τήν ἄλωση;
3. Μέ ποιά μέσα ἡ Ἐκκλησία μας τόνωνε ψυχικά τοὺς ὑπόδουλους Χριστιανούς;
4. Πῶς διοικεῖται σήμερα ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδας;
5. Ποιοί ἀδιάλυτοι δεσμοί μᾶς συνδέουν μέ τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο;
6. Εἶναι ἀναγκαῖα ἡ συνεργασία τῶν Ἐκκλησιῶν καί γιατί;

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ (33-313 μ.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Η ΙΔΡΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

1. 'Ο Κύριός μας 'Ιησοῦς Χριστός Ἰδρυτής τῆς 'Εκκλησίας	Σελ. 8
2. Οἱ 'Απόστολοι καί ἡ 'Επιφοίτηση τοῦ 'Αγίου Πνεύματος	» 9
3. 'Η ζωὴ τῶν πρώτων χριστιανῶν	» 13
4. 'Η θαυματουργικὴ θεραπεία τοῦ χωλοῦ ἀπὸ τόν Πέτρο καί τόν 'Ιωάννη καί ἡ θαρραλέα ἀπολογία τους	» 14
5. 'Η ἐκλογή τῶν ἑφτά διακόνων. 'Ο Πρωτομάρτυρας Στέφανος	» 17
6. 'Ο Πρῶτος Διωγμός στὰ 'Ιεροσόλυμα. Διάδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Παλαι- στίνη	» 19
7. 'Ο Φίλιππος καί ὁ Αἰθίοπας	» 22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

Α) ΠΑΥΛΟΣ Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ

8. 'Η ζωὴ τοῦ διώκτη Σαοῦλ	» 25
9. 'Ο Σαῦλος γίνεται Χριστιανός	» 26
10. 'Ο Παῦλος στήν Ταρσό καί στήν 'Αντιόχεια	» 30
11. Πρώτη Περιοδεία τοῦ Παύλου	» 31
12. 'Αποστολικὴ Σύνοδος	» 34
13. 'Αρχὴ τῆς δευτέρας ἀποστολικῆς Περιοδείας, ὁ Παῦλος στοὺς Φιλίππους	» 36
14. 'Ο 'Απόστολος Παῦλος στὴ Θεσσαλονίκη καί τὴ Βέροια	» 39
15. 'Ο 'Απόστολος Παῦλος στήν 'Αθήνα	» 41
16. 'Ο Παῦλος στήν Κόρινθο, τέλος τῆς δευτέρας Περιοδείας	» 43
17. Τρίτη Περιοδεία τοῦ Παύλου	» 46
18. Σύλληψη καί φυλάκιση τοῦ Παύλου	» 48
19. 'Αποστολὴ τοῦ Παύλου στὴ Ρώμη	» 51
20. 'Ο Παῦλος στὴ Ρώμη. 'Αποφυλάκιση αὐτοῦ	» 52
21. Τέταρτη Περιοδεία τοῦ Παύλου, Θάνατος αὐτοῦ	» 54

Β) ΠΕΤΡΟΣ Ο ΚΟΡΥΦΑΙΟΣ

22. Διδασκαλία καὶ θαύματα τοῦ Πέτρου Σελ. 58
23. Ὁ Πέτρος στὴν Καισάρεια » 61
24. Ὁ Πέτρος στὴ φυλακὴ, ἀποφυλάκιση, περιοδεῖς καὶ θάνατος αὐτοῦ » 63

Γ) ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ

25. Ἰωάννης ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης » 66
26. Ἀνδρέας ὁ Πρωτόκλητος » 68
27. Οἱ ὑπόλοιποι ὀκτὼ Ἀπόστολοι » 70
28. Οἱ Εὐαγγελιστὲς Μάρκος καὶ Λουκᾶς » 73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

29. Ὁ Κλῆρος καὶ οἱ Ἐπαρχιακὲς Σύνοδοι » 76
30. Οἱ ἀποστολικὲς Ἐκκλησίαι. Ἐπικοινωνία καὶ σχέση μεταξύ τους » 78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ. ΜΑΡΤΥΡΕΣ

31. Ἐξάπλωση τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εὐνοϊκὲς προϋποθέσεις — Ἐμπόδια » 81
32. Οἱ μάρτυρες. Κυριώτεροι διωγμοὶ » 83
33. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος » 86
34. Ὁ Ἅγιος Γεώργιος » 89
35. Ἡ Ἁγία Βαρβάρα » 92
36. Ἡ Ἁγία Αἰκατερίνη. Μονὴ τοῦ Σινᾶ » 95

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΑΠΟ ΤΟΥ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΣΧΙΣΜΑΤΟΣ (313-867 μ.Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

37. Οἱ ἱσαπόστολοι Κωνσταντῖνος καὶ Ἑλένη » 99

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΙΡΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ

38. Ἄρειος καὶ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος » 103
39. Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος » 105
40. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδωνας » 107
41. Οἱ ἄλλες Οἰκουμενικὲς Σύνοδοι » 110

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

42. Ὁ Μέγας Βασίλειος » 113

43. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός	Σελ. 116
44. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος	» 118

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ ΚΑΙ Ο ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ

45. Ὁ Ἰουστινιανός καὶ ἡ Ἐκκλησία	» 122
46. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ἡ Ἐκκλησία	» 125

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

47. Ὁ Ἀκάθιστος Ὑμνος	» 128
-----------------------------	-------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ. ΑΣΚΗΤΕΣ

48. Ἀναχωρητές ἢ ἀσκητές. Μέγας Ἀντώνιος	» 132
49. Ἐξέλιξη τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ ὑπηρεσίες αὐτοῦ	» 134
50. Τὰ σπουδαιότερα Μοναστήρια	» 136

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ

51. Ἡ Εἰκονομαχία καὶ ἡ Ζ' Οἰκουμένη Σύνοδος	» 141
--	-------

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΙΣΜΑ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ (867-1453 μ. Χ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

52. Τό σχίσμα μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας	» 145
---	-------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

53. Ἐκχριστιανισμός τῶν Βουλγάρων καὶ Σλάβων, Μεθόδιος καὶ Κύριλλος	» 148
---	-------

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

54. Ἡ Θρησκευτικὴ Μεταρρύθμιση στὴ Δύση	» 152
---	-------

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΕΩΤΕΡΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

55. Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Οἰκουμενικός Πατριάρχης	Σελ. 155
56. Ὑπηρεσίες τοῦ Μοναχισμοῦ στὴν Περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας. Σπουδαίότερες Μονές. »	157
57. Οἱ Νεομάρτυρες	160
58. Διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωση	165
59. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα. Σχέση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδας μὲ τὸ Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο	167

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΕΣ

1. Ἀθανασίου Μ.	(ἐκδ. ΦΩΣ), ὁ Μέγας Ἀντώνιος	Ἀθήνα	1958
2. Ἀλεξίου Ἰω.	Κύριλλος καὶ Μεθόδιος	»	1976
3. Βασιλίου Α.Α.	Ἱστορία Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας		
4. ΖΩΗΣ	Οἱ ἀναμορφωταὶ τῆς Οἰκουμένης	»	1958
5. Καλλινίκου Κων.	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	1958
6. Κολιτσάρα Ἰ. Θ.	Ὁ Παῦλος καὶ οἱ Ἕλληνες	»	1966
7. Μαστρογιαννοπούλου Ἠλ.	Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὁ ἄνθρωπος	»	1966
8. Παπαδοπούλου Χρυσ.	Οἱ Νεομάρτυρες	»	1922
9. Παπαρηγοπούλου Κ.	Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους		
10. Σταματάκη Π.	Ἀναλυτικὴ Ἑρμηνεία Ἀκαθίστου Ὑμνου	»	1940
11. Στεφανίδου Βασίλ.	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	1948
12. Φειδᾶ Βλασ.	Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία	»	1973
13. Φούσκα Κων.	Στόματα τοῦ Λόγου	»	1975
14. Τοῦ Ἰδίου	Θεηγόροι ὀπλῖται	»	1975

Ὁ Ο.Ε.Δ.Β. γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ ἔμφανισιν τοῦ βιβλίου χρησιμοποίησε εἰκόνες ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸν τοῦ ἀρχεῖο ἐκτὸς ἀπὸ τίς εἰκόνες τῶν σελίδων 24, 70, 73, 81, 87, 91, 100, τίς ὁποῖες παραχώρησε εὐγενικὰ ὁ Ἐκδοτικὸς Οἶκος «Ἀστήρ» τῶν Α. καὶ Ε. Παπαδημητρίου, Λυκούργου 10 — Ἀθήναι.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Γ. ΒΟΥΛΓΑΡΙΔΗ - Δ. ΧΑΤΖΗΣΤΥΛΗ Ο.Ε. - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: ΓΡΑΦΕΜΠΟΡΙΚΗ Ο.Ε.

